

**DEVLET TİYATROLARINDA OYNANAN ÇOCUK TİYATRO
OYUNLARINDA DEĞER EĞİTİMİ VE BU OYUNLARIN TÜRKÇE
ÖĞRETİMİNE KATKISI**

(Yüksek Lisans Tezi)

Emel ŞAŞMAZ

Danışman: Doç. Dr. Zekerya BATUR

Uşak

Haziran, 2018

**DEVLET TİYATROLARINDA OYNANAN ÇOCUK TİYATRO
OYUNLARINDA DEĞER EĞİTİMİ VE BU OYUNLARIN TÜRKÇE
ÖĞRETİMİNE KATKISI**

Emel ŞAŞMAZ

Yüksek Lisans Tezi

Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı

Danışman: Doç. Dr. Zekerya BATUR

Uşak

Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Haziran, 2018

ÖZET

DEVLET TİYATROLARINDA OYNANAN ÇOCUK TİYATRO OYUNLARINDA DEĞER EĞİTİMİ VE BU OYUNLARIN TÜRKÇE ÖĞRETİMİNE KATKISI

Emel ŞAŞMAZ

Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi

Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Haziran, 2018

Danışman: Doç. Dr. Zekerya BATUR

Bu çalışmanın amacı 2016-2017 sezonunda Devlet Tiyatrolarında oynanan çocuk oyunlarını değerler eğitimi ve Türkçe'ye katkısı bakımından incelemektir. Bu araştırma, betimsel nitelikte bir çalışma olup doküman incelemesi yöntemi kullanılarak yapılmıştır. Bu çalışmanın örneklemini Sihirli Sirk, Tiyatro Makinası, İMBÖ, Sihirli Köpek, Savaş Çiçekleri, Ayışığı Sirki, Ali Baba ve Kırk Haramiler, Sayı Dedektifleri, Sihirli Keman adlı çocuk tiyatro oyunları oluşturmaktadır.

Değerler Eğitimi bakımından çocuk tiyatro oyunları Sosyal Bilgiler Öğretim Programında yer alan adalet, aile birliğine önem verme, barış, bilimsellik, çalışkanlık, dayanışma, dostluk, duyarlılık, dürüstlük, estetik, eşitlik, öz denetim, özgürlük ve bağımsızlık, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, tasarruf, vatanseverlik, yardımseverlik olmak üzere toplam 21 değere göre incelenmiştir. İncelenen eserlerde bu değerlerin 397 defa yer aldığı belirlenmiştir. İncelenen eserlerde en fazla bulunan değer duyarlılık (45), hiç bulunmayan değerler tasarruf ve vatanseverlik'tir. Değerlerin en fazla yer aldığı eser Ayışığı Sirki (125), en az yer aldığı eser Sihirli Sirk'tir. Türkçe'ye katkısı bakımından eserler atasözleri, deyimler, ikilemeler, kalıp sözler ve yansıma kelimeler bakımından incelenmiştir. 9 çocuk tiyatro eserinin taranması sonucunda toplamda 795 bulguya rastlanmıştır. Bu eserlerde deyim, ikileme, kalıp söz ve yansıma sözcüklerin sıkça kullanıldığı; atasözlerine ise çok az yer verildiği görülmüştür.

Bütün bu bulgulardan yola çıkarak 2016-2017 sezonunda Devlet Tiyatrolarında oynanan çocuk tiyatro oyunlarının değerler bakımından zengin bir içeriğe sahip olduğu, Türkçe'ye katkısı açısından atasözlerinin çok az yer aldığı fakat

deyimleri, ikilemeleri, kalıp sözleri ve yansıma kelimeleri daha yoğun bir biçimde içerdiği sonucuna ulaşılmıştır. İncelenen eserlerin Türkçe öğretimi ve değerler eğitimi bakımından faydalanılabilecek kaynaklar olduğu düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Devlet Tiyatroları, Çocuk Tiyatro Oyunları, Değerler Eğitimi, Türkçe Öğretimi.

ABSTRACT

**VALUE EDUCATION IN CHILDREN THEATERS PLAYED IN STATE
THEATERS AND CONTRIBUTION TO THESE THEATER PLAYS TO
TURKISH TEACHING**

Emel ŞAŞMAZ

Department of Turkish Education Master Thesis

Usak University Institute of Social Sciences, June, 2018

Advisor: Assoc. Prof. Zekerya BATUR

The aim of this study is to examine the children's play played in state theaters in 2016-2017 in terms of values education and contribution to Turkish. This study is a descriptive study and was conducted using the document review method. The sample of this study forms the children's theater games called Sihirli Sirk, Tiyatro Makinası, İMBÖ, Sihirli Köpek, Savaş Çiçekleri, Ayışığı Sirki, Ali Baba ve Kırk Haramiler, Sayı Dedektifleri, Sihirli Keman.

In Social Sciences Education Program, children theater plays have been examined according to a total of 21 values, including justice, caring for family unity, peace, science, hard work, solidarity, friendship, sensitivity, honesty, aesthetic, equality, self-control, freedom, patience, respect, love, responsibility, savings, patriotism, charity in terms of Values Education. It was determined that these values involved 397 times in the studied plays. In the plays examined, the most frequently found value is sensitivity (45), and the ones that are not found at all are the saving and the patriotism. The play Ayışığı Sirki contains the maximum values of 125, while the play Sihirli Sirk has the least values. The plays have been examined in terms of contribution to Turkish for proverbs idioms, reduplications, routines and onomatopoeic words. As a result of investigating 9 children theatre plays, 795 findings were found. In these works, it is seen that idioms, reduplications, routines and onomatopoeic words are frequently used and the proverbs are rarely used.

Based on all these findings, it is concluded that children theatre plays played in state theaters in the 2016-2017 season have a rich content in terms of values; they contain less amount of proverbs in terms of their contribution to Turkish, but they

contain idioms, reduplications, routines and onomatopoeic words more intensively. It is thought that the plays studied can be used as resources for Turkish teaching and value education.

Key Words: State Theaters, Children Theater Games, Values Education, Turkish Teaching.

UŞAK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı Tezli Yüksek Lisans Programı 134009065 No'lu öğrencisi Emel ŞAŞMAZ'ın " Devlet Tiyatrolarında Oynanan Çocuk Tiyatro Oyunlarında Değer Eğitimi ve Bu Oyunların Türkçe Öğretimine Katkısı " adlı tezi 22/06/2018 tarihinde, aşağıdaki jüri tarafından Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Lisansüstü Eğitim Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca, Yüksek Lisans tezi olarak değerlendirilerek kabul edilmiştir.

Jüri	Adı Soyadı	İmza
Danışman	: Doç. Dr. Zekerya BATUR	
Üye	: Prof. Dr. Musa ÇİFCİ	
Üye	: Doç. Dr. Murat BAŞAR	
Üye	: Dr. Öğr. Üyesi Ayşe Derya ESKİMEN	
Üye	: Dr. Öğr. Üyesi Salih GÜLERER	

Prof. Dr. Mehmet KARAYAMAN
Enstitü Müdürü

ÖNSÖZ

Bu tezin hazırlanmasındaki bütün aşamalarda, tüm bilgi birikimini ve değerli zamanını benden esirgemeyen, çalışmalarında bana yol gösteren saygıdeğer danışman hocam Doç. Dr. Zekerya BATUR' a en derin şükranlarımı sunarım.

Bu tezin hazırlanma sürecinde tiyatro metinlerini en ince ayrıntısına kadar okuyan ve tezime çok önemli katkıları olan değerli meslektaşım Nesrin BAHTİYAR'a teşekkürü bir borç bilirim.

Ayrıca beni büyütüp bugünlere getiren babam Abdurrahman AKGÜL ve annem Emine AKGÜL'e; eğitim hayatım boyunca üzerimde emeği olan öğretmenlerime, hocalarıma ve üzerimden manevi desteğini esirgemeyen sevgili eşim Mahmut Ünsal ŞAŞMAZ ve kayınvalidem Fadime ŞAŞMAZ'a ve son olarak tez yazım sürecinde en önemli fedakarlıkları gösteren biricik kızlarım Zeynep Dila ŞAŞMAZ ile Fatma Zehra ŞAŞMAZ'a en derin teşekkürlerimi sunarım.

Emel ŞAŞMAZ

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı : Emel ŞAŞMAZ

Doğum Yeri ve Tarihi : Turgutlu-17.09.1987

Lisans Öğrenimi : Süleyman Demirel Üniversitesi Burdur Eğitim Fakültesi

Yüksek Lisans Öğrenim:Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı

Yabancı Diller : İngilizce

İletişim Bilgileri

Mail Adresi : emelakg@gmail.com

İş Bilgileri

İşyeri :Milli Eğitim Bakanlığı-Borsa İstanbul Ortaokulu (Uşak)
Türkçe Öğretmeni

İÇİNDEKİLER

ÖZET	iii
ABSTRACT.....	v
JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI.....	vii
ÖNSÖZ.....	viii
ÖZGEÇMİŞ.....	ix
İÇİNDEKİLER.....	x
TABLolar LİSTESİ.....	xiv
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xvi

1. BÖLÜM

1.1. GİRİŞ.....	1
1.1.1. Problem Cümlesi.....	3
1.1.2. Alt Problemler.....	3
1.1.3. Araştırmanın Amacı.....	5
1.1.4. Araştırmanın Önemi.....	5
1.1.5. Kapsam ve Sınırlılıklar.....	6
1.1.6. Varsayımlar.....	7

2.BÖLÜM

DEĞERLER EĞİTİMİ VE ÇOCUK TİYATROSUNUN KAVRAMSAL ÇERÇEVESİ

2.1. DEĞERLERİN TANIMLANMASI, DEĞERLERİN ÖZELLİKLERİ VE DEĞERLERİN İŞLEVLERİ.....	8
2.1.1. Değerlerin Tanımı.....	8
2.1.2. Değerlerin Özellikleri.....	11

2.1.3. Değerlerin İşlevleri.....	15
2.1.4. Değerler Eğitimi.....	17
2.1.5. Türkçe Öğretiminde Değerler Eğitimi.....	20
2.2. ÇOCUK TİYATROSU.....	21
2.2.1. Çocuk Tiyatrosunun Tanımı.....	21
2.2.2. Çocuk Tiyatrosunun Özellikleri.....	22
2.2.3. Değer Aktarımı ve Türkçe Öğretimine Katkısı Bakımından Çocuk Tiyatrosu.....	24
2.2.4. Devlet Tiyatrolarında Çocuk Tiyatrosu.....	27

3. BÖLÜM

3.1. KONU İLE İLGİLİ YAPILAN ÇALIŞMALAR.....	29
3.2. YÖNTEM.....	35
3.2.1. Araştırmanın Modeli.....	35
3.2.2. Araştırmada İncelenen Çocuk Oyunları.....	36
3.2.3. Sınırlılıklar.....	36
3.2.4. Verilerin Toplanması ve Analizi.....	36
3.2.4.1. Toplama Aşamaları.....	37
3.3. BULGU VE YORUMLAR.....	37
3.3.1. Adalet İle İlgili Bulgu ve Yorumlar.....	37
3.3.2. Aile Birliğine Önem Verme İle İlgili Bulgu ve Yorumlar.....	41
3.3.3. Barış İle İlgili Bulgu ve Yorumlar.....	42
3.3.4. Bilimsellik İle İlgili Bulgu ve Yorumlar.....	44
3.3.5. Çalışkanlık İle İlgili Bulgu ve Yorumlar.....	49
3.3.6. Dayanışma İle İlgili Bulgu ve Yorumlar.....	52

3.3.7. Dostluk İle İlgili Bulgu ve Yorumlar.....	60
3.3.8. Duyarlılık İle İlgili Bulgu ve Yorumlar.....	64
3.3.9. Dürüstlük İle İlgili Bulgu ve Yorumlar.....	70
3.3.10. Estetik İle İlgili Bulgu ve Yorumlar.....	73
3.3.11. Eşitlik İle İlgili Bulgu ve Yorumlar.....	75
3.3.12. Öz denetim İle İlgili Bulgu ve Yorumlar.....	78
3.3.13. Özgürlük ve Bağımsızlık İle İlgili Bulgu ve Yorumlar.....	82
3.3.14. Sabır İle İlgili Bulgu ve Yorumlar.....	85
3.3.15. Saygı İle İlgili Bulgu ve Yorumlar.....	87
3.3.16. Sevgi İle İlgili Bulgu ve Yorumlar.....	89
3.3.17. Sorumluluk İle İlgili Bulgu ve Yorumlar.....	95
3.3.18. Tasarruf İle İlgili Bulgu ve Yorumlar.....	99
3.3.19. Vatanseverlik İle İlgili Bulgu ve Yorumlar.....	99
3.3.20. Yardımseverlik İle İlgili Bulgu ve Yorumlar.....	100

4. BÖLÜM

DEVLET TİYATROLARINDA OYNANAN ÇOCUK TİYATRO OYUNLARININ TÜRKÇE ÖĞRETİMİNE KATKISI

4.1. Devlet Tiyatrolarında Oynanan Çocuk Tiyatro Oyunlarının Türkçe Öğretimine Katkısı İle İlgili Bulgu ve Yorumlar.....	108
4.1.1. Atasözleri.....	108
4.1.2. Deyimler.....	110
4.1.3. İkilemeler.....	122
4.1.4. Kalıp Sözler.....	131
4.1.5. Yansıma Kelimeler.....	139

5.BÖLÜM

5.1. TARTIŞMA VE YORUMLAR.....	146
5.2. SONUÇ	150
5.3. ÖNERİLER.....	152
KAYNAKÇA.....	153

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1: Değer Tablosu- Adalet.....	40
Tablo 2: Değer Tablosu- Aile Birliğine Önem Verme.....	42
Tablo 3: Değer Tablosu- Barış.....	43
Tablo 4: Değer Tablosu- Bilimsellik.....	48
Tablo 5: Değer Tablosu- Çalışkanlık.....	52
Tablo 6: Değer Tablosu- Dayanışma.....	59
Tablo 7: Değer Tablosu- Dostluk.....	63
Tablo 8: Değer Tablosu- Duyarlılık.....	69
Tablo 9: Değer Tablosu- Dürüstlük.....	73
Tablo 10: Değer Tablosu- Estetik.....	75
Tablo 11: Değer Tablosu- Eşitlik.....	78
Tablo 12: Değer Tablosu- Öz Denetim.....	81
Tablo 13: Değer Tablosu- Özgürlük ve Bağımsızlık.....	84
Tablo 14: Değer Tablosu- Sabır.....	87
Tablo 15: Değer Tablosu- Saygı.....	88
Tablo 16: Değer Tablosu- Sevgi.....	94
Tablo 17: Değer Tablosu- Sorumluluk.....	98
Tablo 18: Değer Tablosu- Yardımseverlik.....	104
Tablo 19: Değer Tablosu- Tüm Değerler.....	106
Tablo 20: Türkçeye Katkı- Atasözleri.....	109
Tablo 21: Türkçeye Katkı- Deyimler.....	121

Tablo 22: Türkçeye Katkı- İkilemeler.....	130
Tablo 23: Türkçeye Katkı- Kalıp Sözler.....	138
Tablo 24: Türkçeye Katkı- Yansıma Kelimeler.....	143
Tablo 25: Türkçeye Katkı.....	144

KISALTMALAR LİSTESİ

MEB : Milli Eğitim Bakanlığı

TDK : Türk Dil Kurumu

1. BÖLÜM

1.1. GİRİŞ

21. yüzyılda siyasal, ekonomik ve teknolojik birçok gelişme yaşanmaktadır. Dünyada yaşanan savaşlar, küreselleşme, internet ve sosyal medyanın kullanımı, televizyon, sinema, medya ve reklamlar toplumları etkilemektedir. Bu gelişmelerin etkisiyle toplumların ahlaki yapıları değişmekte, bireylerin olumsuz davranışları artmaktadır. Bu değişimlerden toplumu ayakta tutan değerler de etkilenmektedir. Gençler değerleri bir kenara bırakıp maddi unsurlara yönelmektedir. Değersizleşen bir toplumda da birçok sorun ortaya çıkmaktadır. Sorumluluk bilincinin, saygının, sevginin azaldığı; şiddet olaylarının, yalan söyleme, hırsızlık gibi davranışların arttığı bir ortamda bireylerin davranışlarını şekillendirecek bir eğitime ihtiyaç duyulmaktadır.

Toplum içinde bireylerin davranışlarını şekillendiren en önemli unsurlardan biri de değerlerdir. Toplumlar kendi değerlerini kendileri oluştururlar. Bunu yaparken de kendi kültürlerini temel alırlar. Değerler bu yönüyle kültürün aktarıcısı ve kültürün devamlılığını sağlayan bir unsur durumundadır. Değerlerin kazandırılması sağlıklı ve mutlu bir toplum hayatı için çok büyük bir öneme sahiptir. Çünkü insanlar içinde buldukları toplumun değerlerine uygun yaşadıklarında hızla değişen dünyada ayakta durabilmekte, toplum tarafından benimsenip sevilme ve toplumda başarılı olabilmektedir.

Eğitim bir davranış değiştirme, olumsuz davranışı olumluya çevirme sürecidir. Değerler eğitimi sayesinde toplumsal bozulma ve bu bozulmanın getirebileceği sorunlar önlenir, sağlıklı bir toplum hayatı yaşanabilir. Değerler eğitimi yoluyla kültürel değerler nesilden nesile aktarılabilir.

Değerler eğitiminin belirli bir programla ve düzenli bir biçimde yapılması gereklidir. Kolaç (2010)'a göre değerler eğitimi tesadüflere bırakılmadan, düzenli ve titiz bir biçimde okullarda yapılmalıdır. Okullar, bireylerin toplumsallaşması için bireylere yardım eden kurumlardır. Farklılaşan dünyada kendi toplumunun değerlerini özümseyen, bu değerlere sahip çıkan ve bunların yanında dünya değerlerini de öğrenen kişilerin yetiştirilmesi bir ihtiyaçtır.

Okulun amaçlarından bir tanesi okul programlarında yer alan veya almayan değerleri öğrencilere benimsetmek, bazı kurallarla öğrencileri düzene koymak, öğrencilerin ahlaki açıdan yetişmesine yardımcı olmak ve onların mizaçlarını pozitif yönde tesir etmektir (Akbaş, 2008). Okullar bu amaç doğrultusunda öğrencilere çeşitli değerleri ders içi veya ders dışı etkinliklerle öğrencilere benimsetmeye çalışmaktadır. Bu nedenle okullarda değerler eğitimi ile ilgili hafta hafta yapılacak faaliyetlerin belirlenmesi, okul panolarına değerlerle ilgili çeşitli yazılar ve görseller asılması, öğrencilere kısa filmler izletilmesi istenmektedir (MEB, 2015). Ayrıca değer eğitimi bazı derslerin öğretim programlarında doğrudan veya dolaylı olarak yer almaktadır (MEB, 2018a; 2018b).

Değer aktarımı sadece okullar yoluyla yapılmamaktadır. Okullarda yapılan planlı ve programlı değerler eğitiminin yanında sanat eserleri yoluyla çocuk eğlenceli vakit geçirirken değerleri de zihnine yerleştirebilir. Sanat eserleri çocuğun hayal dünyasını zenginleştirirken çocuğa eleştirel düşünme becerisi de kazandırır. Çocuk sanat eserleri yoluyla kültürel unsurları, toplumsal değerleri daha iyi tanır.

Sanatın önemli bir dalı olan tiyatro yaşamı, izleyicilere yansıtabilir. İzleyici tiyatro sahnesinde kendisini ve yaşadığı toplumu görebilir. Kişinin ve toplumun yaşadıkları, yaşamın olumlu ve olumsuz yönleri tiyatro eserinde hayat bulabilir. Toplumun ve kişinin bir parçası olan değerler de tiyatro eserlerinde bulunabilir.

Tiyatro, görsel ve işitsel açıdan estetik unsurları bulunan bir sanat dalı olduğundan değer aktarımı açısından oldukça önemli bir role sahiptir. Çocuk tiyatro oyunları çocukları bir yandan eğlendirirken diğer yandan çocukta olumlu davranışlara yönelik algılar oluşturabilir. Çocuklar ilgiyle izledikleri, zevk aldıkları bir eserde yer alan değerleri kendi hayatlarında benimseyebilir ve davranışa dönüştürebilir.

Çalışma beş bölümden oluşmaktadır. Çalışmanın birinci bölümünü problem durumu, araştırmanın amacı, araştırmanın konusu, kapsam ve sınırlılıklar, varsayımlar başlıkları oluşturmaktadır. Çalışmanın ikinci bölümünü kavramsal çerçeve oluşturmaktadır. Bu bölümde değer, değerlerin sınıflandırılması, değer eğitimi, tiyatro, çocuk tiyatrosu ve değer başlıkları bulunmaktadır. Çalışmanın üçüncü bölümünde ise tezle ilgili araştırmalar, yöntem ve değerler başlıkları

vardır. Dördüncü bölümde Devlet Tiyatrolarında oynanan çocuk tiyatro oyunlarının Türkçe öğretimine katkısı bulunmaktadır. Çalışma beşinci bölümde bulunan tartışma, sonuç ve öneriler bölümleri ile sona ermektedir.

1.1.1. Problem Cümlesi

2016-2017 sezonunda Devlet Tiyatrolarında oynanan oyunlarda hangi değerler yer almaktadır? Bu oyunların Türkçe öğretimine katkısı var mıdır?

1.1.2. Alt Problemler

1. 2016-2017 sezonunda Devlet Tiyatrolarında oynanan çocuk tiyatro oyunlarında adalet değeri ve Türkçe öğretimine katkısı var mıdır?

2. 2016-2017 sezonunda Devlet Tiyatrolarında oynanan çocuk tiyatro oyunlarında aile birliğine önem verme değeri ve Türkçe öğretimine katkısı var mıdır?

3. 2016-2017 sezonunda Devlet Tiyatrolarında oynanan çocuk tiyatro oyunlarında barış değeri ve Türkçe öğretimine katkısı var mıdır?

4. 2016-2017 sezonunda Devlet Tiyatrolarında oynanan çocuk tiyatro oyunlarında bilimsellik değeri ve Türkçe öğretimine katkısı var mıdır?

5. 2016-2017 sezonunda Devlet Tiyatrolarında oynanan çocuk tiyatro oyunlarında çalışkanlık değeri ve Türkçe öğretimine katkısı var mıdır?

6. 2016-2017 sezonunda Devlet Tiyatrolarında oynanan çocuk tiyatro oyunlarında dayanışma değeri ve Türkçe öğretimine katkısı var mıdır?

7. 2016-2017 sezonunda Devlet Tiyatrolarında oynanan çocuk tiyatro oyunlarında dostluk değeri ve Türkçe öğretimine katkısı var mıdır?

8. 2016-2017 sezonunda Devlet Tiyatrolarında oynanan çocuk tiyatro oyunlarında duyarlılık değeri ve Türkçe öğretimine katkısı var mıdır?

9. 2016-2017 sezonunda Devlet Tiyatrolarında oynanan çocuk tiyatro oyunlarında dürüstlük değeri ve Türkçe öğretimine katkısı var mıdır?

10. 2016-2017 sezonunda Devlet Tiyatrolarında oynanan çocuk tiyatro oyunlarında estetik değeri ve Türkçe öğretimine katkısı var mıdır?

11. 2016-2017 sezonunda Devlet Tiyatrolarında oynanan çocuk tiyatro oyunlarında eşitlik değeri ve Türkçe öğretimine katkısı var mıdır?

12. 2016-2017 sezonunda Devlet Tiyatrolarında oynanan çocuk tiyatro oyunlarında öz denetim değeri ve Türkçe öğretimine katkısı var mıdır?

13. 2016-2017 sezonunda Devlet Tiyatrolarında oynanan çocuk tiyatro oyunlarında özgürlük, bağımsızlık değerleri ve Türkçe öğretimine katkısı var mıdır?

14. 2016-2017 sezonunda Devlet Tiyatrolarında oynanan çocuk tiyatro oyunlarında sabır değeri ve Türkçe öğretimine katkısı var mıdır?

15. 2016-2017 sezonunda Devlet Tiyatrolarında oynanan çocuk tiyatro oyunlarında saygı değeri ve Türkçe öğretimine katkısı var mıdır?

16. 2016-2017 sezonunda Devlet Tiyatrolarında oynanan çocuk tiyatro oyunlarında sevgi değeri ve Türkçe öğretimine katkısı var mıdır?

17. 2016-2017 sezonunda Devlet Tiyatrolarında oynanan çocuk tiyatro oyunlarında sorumluluk değeri ve Türkçe öğretimine katkısı var mıdır?

18. 2016-2017 sezonunda Devlet Tiyatrolarında oynanan çocuk tiyatro oyunlarında tasarruf değeri ve Türkçe öğretimine katkısı var mıdır?

19. 2016-2017 sezonunda Devlet Tiyatrolarında oynanan çocuk tiyatro oyunlarında vatanseverlik değeri ve Türkçe öğretimine katkısı var mıdır?

20. 2016-2017 sezonunda Devlet Tiyatrolarında oynanan çocuk tiyatro oyunlarında yardımseverlik değeri ve Türkçe öğretimine katkısı var mıdır?

21. 2016-2017 sezonunda Devlet Tiyatrolarında oynanan çocuk tiyatro oyunlarında hangi değerler ön plandadır?

22. 2016-2017 sezonunda Devlet Tiyatrolarında oynanan yerli çocuk tiyatro oyunları ile yabancı çocuk tiyatro oyunları arasında değerler açısından çeşitlilik var mıdır?

1.1.3. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı, 2016-2017 sezonunda Devlet Tiyatrolarında oynanan çocuk oyunlarını, içerdiği değerler ve bu değerlerin Türkçe öğretimine katkısını belirlemektir. Değer eğitiminde önemli bir yere sahip olan edebi eserlerin bir parçası da çocuk tiyatro oyunlarıdır. 2016-2017 sezonunda Devlet Tiyatrolarında oynanan çocuk oyunlarının incelenmesi ve ortaya çıkan sonuçlardan hareketle çocuk tiyatrolarında değer eğitimiyle ilgili öneriler sunmak bu çalışmanın temelini oluşturmaktadır.

1.1.4. Araştırmanın Önemi

Değerler geçmişten günümüze kadar yaşanmış olaylar neticesinde ortaya çıkmış, nesilden nesile bir miras olarak aktarılmış, toplumların düzenine katkı sağlayan, toplumların bozulmasını önleyen, kişileri toplumsallaştıran en önemli unsurlardan biridir.

Bireyler kazandıkları ilk değerleri önce en yakınları olan aileden sonra yakın çevresinden öğrenirler. Daha sonra okul yaşamıyla birlikte bu değerlerin kazanımının pekişmesi ve kişilerin istenilen davranışlarda bulunması amaçlanır. Hedeflenen kazanımlara programlı ve düzenli bir çalışmayla ulaşılabilir. Bu konuda MEB de birçok çalışma yapmış, bazı derslerin öğretim programlarına doğrudan veya dolaylı olarak değerler eğitimi yerleştirmiş ve okullarda projeler yapılmasını, etkinlikler düzenlenmesini sağlamıştır (MEB, 2018a; 2018b).

2018 yılının başında yayınlanan Türkçe öğretimi programında daha önceki yıllarda uygulanan Türkçe öğretimi programlarına nazaran değer eğitime daha fazla vurgu yapıldığı, değer eğitiminin ayrı bir başlık altında ele alındığı, değinilecek kök değerlerin açıkça yazıldığı görülmüştür. Bu da Türkçe öğretiminde değerler eğitiminin yerinin daha fazla önem kazandığını göstermektedir.

Gün geçtikçe önemi daha iyi anlaşılan değer eğitimi sadece okulların planlı ve programlı eğitimi yoluyla olmamaktadır. Değer aktarımını gerçekleştiren alanlardan biri olan sanatın çocuk tiyatrosu dalı, çocukları eğlendirirken olumlu davranışları çocuklara kazandırabilir. Bu nedenle tiyatro eserlerinin değerler eğitiminde oldukça önemli bir yere sahip olduğu söylenebilir.

Bu çalışmanın temelini 2016-2017 sezonunda Devlet Tiyatrolarında oynanan çocuk oyunlarının içerdiği değerler bakımından analiz edilerek durumunu ve Türkçe öğretimine katkısını ortaya koymak oluşturmaktadır. Değer ve değerler eğitimi ile ilgili birçok alanda çok sayıda araştırma yapılmıştır. Yapılan literatür çalışması sonucunda Devlet Tiyatrolarında oynanan çocuk tiyatro eserlerinde yer alan değerlerle ilgili bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu çalışmanın bu alana katkı sağlaması düşünülmektedir. 2016-2017 sezonun seçilmesinin nedeni güncel olmasıdır. Çünkü Türkçe öğretim programları sık sık değişmektedir. Devlet Tiyatrolarının seçilmesinin nedeni de devletçe kabul gören eserlerin incelenmek istenmesidir.

1.1.5. Kapsam ve Sınırlılıklar

Bu araştırma Devlet Tiyatrolarında 2016-2017 sezonunda oynanan çocuk tiyatro eserleri ile sınırlıdır. Çalışmada 2016-2017 sezonunda oynanan tüm çocuk tiyatro eserleri incelenmek üzere seçilmiştir. Seçilen çocuk tiyatro eserleri ve bu eserleri sergileyen Devlet Tiyatrosu ili şöyledir:

1. Ali Baba ve Kırk Haramiler, 2016-2017 Sezonu, Adana
2. Arkadaş, 2016-2017 Sezonu, Ankara
3. Ayışığı Sirki, 2016-2017 Sezonu, İzmir
4. İMBÖ, 2016-2017 Sezonu, Van
5. Savaş Çiçekleri, 2016-2017 Sezonu, İstanbul
6. Sayı Dedektifleri, 2016-2017 Sezonu, Konya
7. Sihirli Keman, 2016-2017 Sezonu, İstanbul
8. Sihirli Köpek, 2016-2017 Sezonu, Antalya
9. Sihirli Sirk, 2016-2017 Sezonu, Erzurum
10. Tiyatro Makinesi, 2016-2017 Sezonu, Ankara

“Arkadaş” adlı tiyatro eseri doğaçlama olarak oynandığından bu eserin incelemesi yapılamamıştır.

Bu çalışma yukarıda yer alan eserlerin Türkçe dersi öğretim programında değerler açıkça yazılmadığından Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında açıkça yer alan değerler bakımından incelenmesi ile sınırlıdır. Öğretim programında açıkça yer alan ve kök değerler kısmında bulunan değerler şunlardır:

Adalet, aile birliğine önem verme, bağımsızlık, barış, bilimsellik, çalışkanlık, dayanışma, duyarlılık, dürüstlük, estetik, eşitlik, özgürlük, saygı, sevgi, sorumluluk, tasarruf, vatanseverlik, yardımseverlik, dostluk, öz denetim, sabır (MEB, 2018b, s. 4, s. 9).

1.1.6. Varsayımlar

Oyunların metinlerdeki değerleri yansıtır biçimde oynandığı varsayılmıştır.

2.BÖLÜM

DEĞERLER EĞİTİMİ VE ÇOCUK TİYATROSUNUN KAVRAMSAL ÇERÇEVESİ

2.1. DEĞERLERİN TANIMLANMASI, DEĞERLERİN ÖZELLİKLERİ VE DEĞERLERİN İŞLEVLERİ

Bu kısımda değer tanımı, değer özellikleri ve değer işlevlerine değinilmiştir.

2.1.1. Değerlerin Tanımı

Değer kavramının farklı kişiler veya kurumlar tarafından farklı alanlara göre farklı bir şekilde tanımlandığı görülmektedir. Değer kavramının tanımları aşağıda özetlenmiştir.

Türk Dil Kurumunun Türkçe Sözlüğü (2005, s. 483) 'ne göre değer:

1. is. Bir şeyin önemini belirlemeye yarayan soyut ölçü, bir şeyin değdiği karşılık, kıymet. 2. Bir şeyin para ile ölçülebilen karşılığı, bedel, kıymet, paha. 3. Yüksek ve yararlı nitelik. 4. sf. Üstün, yararlı nitelikleri olan (kimse) 5. fel. Kişinin isteyen, gereksinim duyan bir varlık olarak nesne ile bağlantısında beliren şey. 6. mat. Bir değişkenin veya bilinmeyen sayı ile anlatımı.

Başka bir tanıma göre ise değer "bir şeyin önemini belirlemeye yarayan soyut ölçü, bir şeyin değdiği karşılık" olarak tanımlanmaktadır (Yurtbaşı, 2013, s. 192).

Bolay (2013) ise değeri arzulanan, bireylerin ilgisini çeken, bireyler için gerekli olan bir şey olarak tarif etmektedir.

Güngör (2010)'a göre değer, neyin istenebilir, neyin istenemez olduğu konusundaki inanıştır. Ama değer sadece öznel bir inanıştan veya bir yakıştırmadan ibaret olup olmadığı tam anlamıyla açıklanamamaktadır.

Erdem (2003)'te değer, bir hal yerine başka bir hali yeğleme eğilimi olarak tanımlanmaktadır. Değerler hareketlerimizin temelini oluşturan ve bunları değerlendirmeye yarayan görüşlerdir. Bunun yanında değerler kişiler için mühim olan unsurları göstererek kişilerin istedikleri ve istemedikleri halleri yansıtır.

Değerler bireylerin etik ya da uygun davranışlar hakkında hangi davranışın doğru, hangi davranışın yanlış olduğunu, hangi davranışın arzu edilir, hangi davranışın istenmeyen olduğunu gösteren düşünceleridir (Marshall, 2009).

Sözlüklerde değer istenilen, ilgi gösterilip takip edilen, kıymetini ölçen şey manalarına sahiptir. Değer din, ekonomi, psikoloji, sosyoloji gibi pek çok farklı alanda kullanılan bir unsurdur. Değer kavramı felsefeciler tarafından antikçağdan beri bilinmektedir. Sosyal bilimlerde kullanımının geçmişi ise yaklaşık bir yüzyıldır (Aydın, 2011).

Hançerlioğlu (1996) değer tanımı şöyle yapmıştır: Objeler ve olayların insan açısından önemini belirleyen özelliğe değer denir. Toplum bilimsel açıdan değer kavramı toplum, sınıf ve birey yönünden varlıkların, bilinç olgularının sahip oldukları önemi belirleyen özellikleridir.

Yazıcı (2006)'ya göre ise değerler kişinin kendisini, toplumun kişiyi kontrol etmesine yarayan etmenlerin en önemlilerinden biridir. Bireyin benimsediği değerler, bireyin toplum içindeki konumunu belirlemede önemli bir unsurdur. Kişi değerleri vasıtasıyla başka kişilerle etkili bir iletişim kurabilir ve toplum içindeki statüsünün belirlenmesini sağlayabilir.

Değer istenilen, istenilebilecek unsur, olaylar ile ilgili insanın yaklaşımıdır. Olgular ve nesnelere ilgili gereksinim ve ülküye göre varılan sonuca değer denir. Değerde inanma duygusu ön plandadır. Sonsuz bir kaynağa dayanmayan değerlerin kalıcılığı yoktur. Değerler herkes tarafından benimsenebilir, tekrar edilebilir nitelikte olmalıdır (Bolay, 2013).

Doğan (2012), değeri bir bireyin veya bir toplumun uygun bulunduğu haller veya davranış şekilleri olarak tanımlamıştır. Değer, karşılaştığı unsurları ve hareket biçimlerini arzu edilebilir ve itibarlı bir hale getirir.

Hedeflerimizi ve hareket etme biçimlerimizi şekillendirirken doğru ve yanlış şeyleri bireylere ifade eden ölçütlere değer denir. Veya değerler, bir toplulukta istenilen unsurlar için oluşan ortak soyut düşüncelerdir. Tüm bunlardan yola çıkarak değerlerin bireylere doğrusu, yanlış; neyin ahlaka uygun, neyin uygun olmadığını anlatan kriterler olduğu söylenebilir (Bozkurt, 2011).

Sosyal bilimlerde yer alan tanımlar açısından değerler, bireylerin hareketlerine yön vermekte ve istenir hale getirmekte, kişilerin kendileriyle birlikte diğer insanları ve yaşantıları saptamak amacıyla kullandıkları kriterlerdir. İstenilen eylem ve hayat tarzlarını anlatan, bazı somut unsurların ve varlıkların üstünde olan seviyesi yüksek kavramlar ya da uygun yargılara ulaşılmasında kişilere yol gösteren temel kurallar olarak anlatılmaktadır. Bu bilgilerin ışığında değerler; davranışların, davranışlara yön veren düşüncelerin, ahlaki değerlerin ve türlü eylemlerin başlıca yönlendiricisi olduğu sanılmaktadır. Değerler; kişilerin ve toplulukların hayatlarını sürdürme tarzlarını ve hangi unsurlara değer vereceklerini belirleyen; kişileri ve toplulukları bazı inanışlara, yaşantılara ve hedeflere uymasını sağlayan unsurlardır (Hökelekli ve Gündüz, 2007, Akt.Yiğittir, 2009).

Bazı yazarlar ise değeri farklı alanlarda farklı tanımlarla ifade etmişlerdir.

Doğan (2012), toplumsal, ulusal ve küresel değerleri açıklamıştır. Toplumsal değerler, bir topluluğun büyük bir kısmı tarafından benimsenen, toplumun yararı ve selameti için olan uygun ortak standartlardır. Dürüstlük, çalışkanlık, özgecilik, yiğitlik, yardımseverlik, hoşgörü, sevgi, saygı, alçakgönüllülük, namus, sadakat, dayanışma, çalışkanlık, itaat kültürü, iffetlilik, ahlakilik başlıca toplumsal değerler arasında yer alır. Bu değerler her toplumda farklı olabilir. Aynı zamanda bu değerlerin anlamları, zaman içinde değişebilir.

Toplumsal değerlerin dışında ulusal değerler de vardır. Türk ulusu için başlıca ulusal değerler ailenin, bayrağın, vatan sevgisinin kutsallığı; milletin ve vatanın bölünmez bütünlüğüdür. Toplumsal ve ulusal değerler birbirleriyle uyum içindedir. Her ne kadar toplumsal değerler ulusal değerleri canlandırırsa da ulusal değerler her zaman toplumsal değerlerden önde gelir (Doğan, 2012).

Değişim kültürünün etkisiyle bu değerler dışında demokrasi, insan hakları, bireyselleşme, rekabet kültürü gibi yeni değerler ortaya çıkmaktadır. Eğer bu değerler tüm toplumlar tarafından kabul görürse küresel nitelikte olur (Doğan, 2012).

Bahar (2011) ise güç, zenginlik, adalet, eşitlik, çalışkanlık, misafirperverlik ve dürüstlük başta olmak üzere bir topluluğa ait ortak tavır ve görüşlere değer dendiğini belirtmiştir. Normlar, değerlerin ortaya çıkmasında ve hayatta

kalmasında ana unsurlardır. Değerler hangi davranışların gerçekleşmesi, hangilerinin gerçekleşmemesi gerektiğini ifade eder.

Bahar (2011) değerleri kültürel, toplumsal ve evrensel olarak açıklamıştır. Kültürel değerler, bireylerin şahsiyetlerini oluşturan ana unsur olduğundan bireyin sosyal çevresine bakış açısını oluşturur. Birey, aile, okul, arkadaş ve iş çevrelerinde hangi hareketlerin uygun hangilerinin uygun olmadığını kültür ve sosyalleşme vasıtasıyla anlar. Toplumsal değerler ise başlıca toplumsal denetleme araçlarıdır. Neyin doğru neyin yanlış olduğu gibi genel kanılar toplumsal bütünlüğü oluşturur. Toplumların farklı değerlerinin yanı sıra ortak değerleri olan evrensel değerler de vardır. Özgürlük, demokrasi, adalet, eşitlik, insan hakları, çalışkanlık, dürüstlük, misafirperverlik, yardımseverlik değerleri evrensel değerlerin başlıcalarındandır.

Genel olarak yapılan değer tanımları değerlendirildiğinde değeri davranışlarımızı şekillendiren, toplum içinde hangi hareketlerimizin uygun, hangilerinin uygun olmadığını belirleyen başlıca etken şeklinde tanımlamak mümkündür. Bir toplumda bireylerin konumunun sahip oldukları değerler ile belli olduğu ve bireylerin edindikleri değerler sayesinde toplum içinde etkin bir rol oynadığı söylenebilir. Değerlerin bir milletin tüm fertleri tarafından benimsenmesi oldukça önemlidir. Ancak bu sayede milletler ayakta durabilir. Uluslar açısından bu denli önemli olan değerler, her ulusta farklılık gösterebilir. Ayrıca değerler zamanla değişiklik gösterebilir. Değerleri toplumsal, ulusal ve evrensel olmak üzere farklı başlıklar altında ele almak da mümkündür.

2.1.2. Değerlerin Özellikleri

Hayatımızda önemli bir yere sahip olan değerlerin bazı özellikleri bulunmaktadır. Değerlere ait olan bu özellikler farklı kişiler tarafından değişik bakış açıları ile belirlenmiştir.

Birçok sosyal bilimci değerler konusunu ele almaktadır. Bunun sebebi bireylerin hareketlerinin yorumlanması açısından değerlerin oldukça etkin bir rolü olmasıdır. Bunun yanında, gün geçtikçe farklılaşan dünyada değişen toplumsal düzenin düzgün çalışması için değerlerin bazı değişikliklerle uyum sağlamasına bağlıdır (Kuşdil ve Kağıtçıbaşı, 2000).

Değer kelimesinden değişik manalarda yararlanılmasının yanında değişik varlık alanları açısından da değer kelimesi bir anlam içermektedir. Yani her varlık alanının sahip olduğu değerler bulunur. Hastalık- sağlık biyolojide, güzel- çirkin estetikte, doğru- yanlış bilgide; iyi- kötü âhlakta , günah- sevap dinde bir değer ifade etmektedir. Bu değerler arzu edilenleri veya gerçekleşmesi istenilmeyen hâlleri belirtir. Arzu edilenler, bireylerin ihtiyaç ve isteklerine cevap verenler olumlu; geriye kalanlar ise olumsuz değerler olarak sınıflandırılabilir (Gündoğan, 2013).

Bir kavram olarak değer neyin olması gerektiğini anlatması yönünden önceden meydana geleni anlatan bilimin ve bilginin konusundan değişiktir. Bundan dolayı değer kavramının teoriden daha fazla pratik özelliğe sahip olduğu söylenebilir. Değer davranışlar ve arzu edilenler hakkındadır. Bu sebeple değerler bireylerin yaşama koşullarını içerir. Kişiler değerlerini dış dünya ile bulunduğu etkileşim sonucunda oluştururlar (Bolay, 2013).

Bireylere ait olan değerler bireyin toplumdaki statüsünün oluşumunda önemli bir rol oynar. Kişiler sahip oldukları değerler yoluyla diğer kişilerle etkili bir iletişim kurabilir, bireyler arasındaki yerini oluşturmak için bir ortam sağlayabilir (Yazıcı, 2006).

Değer bir inanç olması açısından hayatımızın bazı bölümleriyle ilgili anlayış, bilgi ve duygularımızın oluşturduğu bir birleşimdir. Ama değer inancın özel bir şekli olsa da inançtan daha üst düzeyde bir zihinsel düzendir. Yani bir değer tek bir inançtan değil düzenli bir biçimde bir araya gelmiş birçok inançtan oluşur (Güngör, 2010).

Değerler kavramsal olarak anlaşılır, coşkulu bir biçimde hayat bulur, eşit bir biçimde bölüşülür ve önemsenirler. Toplumsal davranışların ve fikirlerin gayesi veya unsuru olmazlar. Bireyler değerleri, amaç ve objeleri belirleyen normlar ve standartlar için yararlanırlar. Değerler belirli toplumsal neticelere sebep olurlar (Bozkurt, 2011).

Değerler, kültürden kültüre farklılık gösterirler. Ayrıca buldukları kültürler içinde bile uyumsuz olabilirler. Değişik toplumlar aynı değeri barındırsa da o değer için gösterdikleri değer değişebilir (Reboul, 1995, Akt. Yazıcı, 2006).

Değerlerin devamlılığını sağlayan, onları himaye eden ve oluşturan insanın kendisidir. Bunun sebebi değeri insanın bizzat oluşturup onu içselleştirerek ve tekrarlayarak değerlerin yaşamasını sağlamasıdır. Bunların yanında insan değerleri tazeleyebilir. Fakat insanların manevi değerlerin yaratıcısı olduğu söylenemez. Mutlak kaynaktan aldığı temel ilkelerle değerleri meydana getirip gelişmesini sağlar (Bolay, 2013).

Değerlerin özellikleri şu şekilde maddelenebilir:

1. Değerler inanılan şeylerden oluşur. Fakat öznelirler ve duygular barındırırlar. İşler hale geldiklerinde hisler ile birlikte olurlar.
2. Değerler, eşitlik gibi kişilerin hedefleri ile ve bu hedeflere varmaya yarayan hak bilirlilik, yardımseverlik gibi tutumlarla ilgilidirler.
3. Değerler, bir türle ilgili davranış ve hâllerden önde gelir. Söz gelişi, itaatkârlık değeri tüm çevremizle olan ilişkimiz için geçerlilik gösterir.
4. Değerler, eylemlerin, bireylerin ve yaşananların ayırt edilmesini veya farklılık göstermesini sağlayan ölçütler olarak görev yaparlar.
5. Değerler, barındırdıkları önem açısından değerler içinde sıraya girerler. Bu sayede hangi değer diğerinden önde geldiğini tanımlayan bir düzen meydana gelir. Kültürler ve kişiler dışarıya yansıttıkları değer sıralamaları ile tarif edilebilir.
6. Değerler farklılaşmaya uygun unsurlardır. Zamanın gereklerinden etkilenen değerlerin zaman ile değişen gereksinimleri gidermek amacıyla öncelik sırası da farklılaşabilir (Schwartz & Bilsky, 1987, Akt. Kuşdil ve Kağıtçıbaşı, 2000).

Doğan (2012), değerlerin özelliklerini madde madde şöyle ifade etmiştir:

- *Değerler, Değer Yargılarının Etkisi Altındadır:* Değer yargıları neyin gerçek olduğunu ifade eder. Değer yargıları herhangi bir nesnenin nitelikleriyle ve bu nesnelere verdiğimiz önemle ilgilidir. Değer yargıları, değerleri etkiler.
- *Değerler ve Davranışlar:* Bireylerin davranışları da yargılar gibi değerlerden esinlenirler. Naziklik ve tören kuralları insanlar için olduğu sürece anlamlıdır. Bunun sebebi insanın saygı gösterilmesi gereken bir değer olmasıdır.
- *Değerlerin Göreceliği:* Değerler izafidir. Toplumdan topluma değişiklik gösterebilirler. Zamanla birlikte değişebilirler.
- *Değerlerin Duygusal Yüğü:* Bir değer benimsenmesinde duygusallık ön plandadır. Değerlerin kabul görmesinde mantık yerine sezgi daha çok etkilidir.

- *Değerlerin Hiyerarşik Yapısı:* Değerler arasında bir hiyerarşi vardır. Bireylerin ve toplumların benimsedikleri ideallere ulaşmasında adım adım gerçekleşmesi hedeflenen bir hiyerarşi söz konusudur.

Değerler, üç boyutlu olması yönüyle tavırlar ve görüşlere benzer. Bilişsel, duyuşsal ve psiko-motor yönler değerlerde bulunur. Değerleri ayırt etmek ve anlayıp onlardan nasıl yararlanacağını bilmek değerlerin bilişsel boyutudur. Değerlerin duyuşsal boyutu, herhangi bir konuda pozitif ve negatif değerlendirmeleri ve duygularla ilgili etkileri ifade eder. Bilişsel ve duyuşsal boyut yoluyla elede edilen bilgilerin bireylerin hareketlerini yönlendirmesi değerlerin psiko- motor yönünü oluşturur (Akbaş, 2004).

Güngör (2010), değerler arasında bir sıralamadan bahsetmektedir. Bazı değerler diğer değerlerden daha üstün veya daha önceliklidir. En etkili olan değerler bireylerin üstünde olan değerlerdir. İnsanları en çok etkileyen değerler bunlardır. Toplum tarafından oluşturulan birey- üstü değerler kişilere yön vermekle birlikte bu değerlerle ilgili bireylerin de katkısı bulunduğu ifade edilebilir.

Değerlerin insanlar dışında herhangi bir varlıkta olup olmadığı sorusuna Bolay (2013) cevap vermiştir. Bolay (2013)'a göre değerler insan dışındaki canlı ve cansız varlıklarda bulunmamaktadır. Değerlerin bir diğer özelliği insanları diğer canlılardan ayırmasıdır. Temel ihtiyaçlar olan beslenmek, korunmak, çiftleşmek ve uyumak eylemleri diğer canlılarda da bulunur. Ama insanların davranışlarını değerlere göre gerçekleştirmesi onları diğer canlılardan farklı kılar. İnsan; değer oluşturması, değerleri benimsemesi ve değerlere bağlı davranması yönüyle hayvanlardan ayrılır.

Değerler farklı anlayışlar tarafından da açıklanabilir. Gündoğan (2013)'a göre nesnelci değer anlayışları ve öznelci değer anlayışları olmak üzere iki başlık altında değeri açıklamak olasıdır. Nesnelci değer anlayışı açısından değer bireylere bağlı değildir. Değerlerin bizzat kendileri bir varlıktır ve hakikattir. Bu hakikat, ideal ya da tanrısal bir hakikattir. Öznelci değer anlayışı açısından değer ise değeri ortaya çıkaranlar ile var olabilir. Değerleri oluşturanlar ise ya insandır ya da toplumdur.

Fichter (1996) değerleri açıklarken dışarıdan aktarılan ve içsel olan değerler kaynaklarına dikkat çekmiştir. Toplumda iyi bir aileden gelen birine saygı

gösterilmesi, bireyin kendisiyle değil ailesinin saygınlığı ile ilgilidir. Bunun sebebi iyi bir aileden gelmenin üst düzey bir değer kriteri olmasıdır. Bunun gibi önem verilen kıstaslar kişinin içinde bulunduğu çevreyle ilgilidir. Bir de içsel olan değerler bulunur. Kişiye insan olmasından kaynaklanan bir saygı gösterilir. Bireyin eylemleri ile yerinin belirlenmesi, doğru davranışlarının takdir edilmesi, yanlış davranışlarının yerilmesi içsel değer kaynaklarıyla ilgilidir.

Değerleri benimsemek açısından kadın ve erkekler, yeni ve eski kuşaklar arasında herhangi bir fark olup olmadığı da çeşitli araştırmalara konu olmuştur. Güngör (2010)'e göre kadın ve erkek arasında değer kazanımı bakımından bir fark olup olmadığı kesin bir cevabı yoktur. Geleneksel toplumdaki sanayi toplumuna geçiş sürecinde kadın ve erkek arasındaki farklar giderek azalmaktadır. Yeni kuşak kız ve erkeklerin bir kültürü ortaklaşa yaşadıkları, aynı unsurlardan etkilenip faydalandıkları söylenebilir. Bu nedenle günümüz genç kadını ile erkeği arasında değer kazanımı bakımından çok fazla fark yoktur. Bu fark orta yaşlara gelindiğinde biraz daha fazlalaşabilir. Bunun sebebi evlilikle birlikte değişen rollerdir. Bunun yanında daha önceki nesillerde kadın- erkek arasındaki değer farklılığının daha fazla olduğu söylenebilir.

Değerlerin özellikleri şu şekilde açıklanabilir: Değerler kişilerin davranışlarının yorumlanabilmesini, toplumsal düzeni sağlar. Bireylerin istenilen davranışları gerçekleştirmesini amaçlar, kişilerin hayat şartlarını gösterir. Bireyler, toplumsal konumlarına sahip oldukları değerler aracılığı ile ulaşırlar. Değerler; duygu, inanç ve bilginin oluşturduğu bir kavramdır. Bu kavram bireylerin davranışlarında hayat bulur. Bireyler sahip oldukları değerlere göre tanımlanabilir. Değerler, zamanla değişebilir.

2.1.3. Değerlerin İşlevleri

Değerlerle ilgili yapılan çalışmalarda değerlerin birey ve toplum açısından nasıl bir fonksiyonu olduğunu açıklamak üzere değerlerin işlevlerinin de üzerinde durulduğu görülmektedir. Değerlerin işlevlerini madde madde açıklayanların başında Fichter gelmektedir. Fichter (1996)'e göre sosyal değerler bazı sosyal sonuçlar doğurur. Bu sosyal sonuçlara değerlerin genel işlevleri denilebilir.

Fichter değerlerin işlevlerini şu şekilde açıklamıştır:

1. Bireylerin ve bireyler arası ilişkilerin sosyal öneminin değerlendirilmesinde bir araç görevi gören değerlerdir. Bireylerin hangi tabakaya ait olduğunu belirlerler. Kişilerin çevresi tarafından nasıl algılandığını anlamasına yardımcı olurlar.
2. Değerler bireylerin istenilir, faydalı ve değerli bulunan somut kültür öğelerine dikkat etmesini sağlar.
3. Bütün toplumlarda ideal davranışı, fikirleri değerler gösterir. Hangi davranışların sosyal olarak onaylanacağını açıkça değerler gösterir. Bu sayede bireyler davranışlarını ve fikirlerini nasıl mükemmel gösterebileceklerini anlayabilirler.
4. Değerler bireylerin sosyal rollerini belirlemede ve hayata geçirmesinde yol gösterici olurlar. Merak uyandırır, cesaretlendirir. Bu sayede bireyler bazı rollerin görevlerinin ve öngörülerinin amaçları yönünde gittiğini anlayabilirler.
5. Sosyal denetleme ve baskı araçlarından biri değerlerdir. Bireyler kurallara uygun davranmaya ve uygun bulunan şeyler yapmaya cesaretlendirilir. Bunun yanında uygun bulunmayan davranışların önüne geçer, nelerin yasak olduğunu belirtir ve suç işlendiğinde suçluluk ve arlanma hislerinin ortaya çıktığını ifade eder.
6. Değerler yardımlaşmak için de kullanılır. Sosyal bilimciler toplulukların üst düzeyde birtakım değerlerin benimsenmesi amacıyla oluştuğu görüşündedirler. Bireyler aynı değerleri paylaşan kişilere yakınlık duyarlar. Ortak değerler yardımlaşmayı ortaya çıkaran ve devamlılığını sağlayan başlıca unsurdur.

Tezcan (1974) ise değerlerin işlevlerini şöyle sıralamıştır:

1. Kişiyi hedef ve yol gösterir.
2. Kişisel ve toplumla ilgili etkinliklerin temellerini ve genel özelliklerini belirtir.
3. Kişilerin hareketlerini muhakeme etmeye yarar.
4. Kişilerin kendisi ve çevresi ile ilgili beklentilerinin neler olması gerektiğini anlamasına yardımcı olur.
5. Kişilerin doğru yanlış, haklı haksız, beğenilen beğenilmeyen, ahlâka uygun olan ve olmayanı fark etmesine zemin hazırlar (Akt. Yazıcı, 2006).

Uysal (2013)'a göre değerlerin işlevleri şunlardır:

- Kişiyeye amaç ve yön belirleme,
- Kişisel ve toplumsal davranışların temellerini ve genel gidişatını belirleme,
- “Doğru- yanlış, haklı- haksız olanı, hoşya giden ve gitmeyeni, ahlâki olanı ve olmayanı” tespit etmeye yardımcı olma.

Değerler; kuşkulu, kararsız kalınmış durumlara cevap olması, yaşamın akışına insanın yetişmesini kolaylaştırması, gönlü rahatlatıp insanın ruhunu doyurması, huzur içinde bir hayat sürdürmesi açısından önemli bir işlev görür (Bolay, 2013). Yani değerlerin insana güven verdiği söylenebilir. İnsan bu güvenle yaşamını şekillendirebilir, hayatın getirdiği zorluklara katlanabilir.

Değerlerin bir başka işlevi de bireyler arasındaki ilişkilerle ilgilidir. Tozlu ve Topsakal (2013)'a göre değerler ilişkilerimizin düzenlenmesinde oldukça büyük bir role sahiptir. Tavır ve kabullenmelerimizde değerlerden etkileniriz.

Değerlerin işlevleri özetlenecek olursa değerler kişilerin toplumsal statüsünü belirler, bireylerin toplum tarafından değerli görülen bir hedefe yönelmesini sağlar, bireyler hangi fikir ve davranışların toplum tarafından güzel bulunduğunu anlar, yanlış olan davranışları ve bunların sonuçlarını algılamasına yardımcı olur, toplumda birlik beraberlik duygusunu güçlendirir denilebilir.

2.1.4. Değerler Eğitimi

Değerler, bireylerin davranışlarına şekil verir. Bir toplumda hangi davranışların doğru, hangi davranışların yanlış olduğu algısı toplumun ortak değerleri tarafından oluşturulur. Bu nedenle toplumdaki bireyler bu değerleri benimserler ve benimseme dereceleri ile toplumda belli bir konum elde ederler. Toplum ve bireyler açısından oldukça büyük öneme sahip olan değerlerin eğitimi ve bu eğitimin nasıl yapılacağı günümüzde oldukça üzerinde durulan kavramlardır.

Günümüzün önemli sorunlarının başında teknolojik ve bilimsel gelişmelerle ortaya çıkan ahlâki değişimler olduğu söylenebilir. Köylü (2013)'ye göre teknolojik ve bilimsel gelişmelerin oldukça hızlı bir biçimde yaşanması gerçek manada toplumların uygarlık seviyesine yansımamıştır. Hatta insanlar sahip oldukları önemli

değerlere yabancılaşmıştır. Bu sebeple günümüz uygarlığının ürünleri insani değerler yerine pek çok insanlığa aykırı davranış biçimleridir.

Bilgi ve hayatı kolaylaştıran araçlar artarken değerlerin etkisinin azalması bireysel ve toplumsal birçok problemi ortaya çıkarmıştır. Birçok sosyal bilimcinin çalışmasında “anomi, yabancılaşma, yaşamdan haz alamama, köksüzlük, değer patolojisi, varoluş bunalımı, manevi açlık, başarı nevrozları, amaçsızlık...” gibi kavramlar bulunmaktadır. Bundan yola çıkarak insanların psikolojileri hakkında fikir sahibi olunabilir (Hökelekli ve Gündüz, 2013). Tüm bu sorunlar toplumların doğru bir değerler eğitimine ne kadar fazla ihtiyaç duyduğunu gösterebilir.

Son yıllarda sanayi toplumlarında üretimin emeğinin yapısında farklılıklar oluşmuştur. Bunun nedeni teknolojik gelişmelerin bireyler arasındaki iş bölümüne etkisidir. Bu farklılıkları kapsayacak eğitim, öğretim programları da devamlı farklılık göstermekte, yenilenmektedir. Tüm bu programlarda ideal birey örneği olan teknolojik ve toplumsal yeniliklere ayak uydurabilen, tek başına öğrenmeyi başarabilen insan karakterinin ön planda olması önemlidir. Bu sebeple eğitim öğretim programlarını oluşturan öğeler de sürekli yenilenmelidir (Önür, 2013). Eğitim programlarını oluşturan başlıklardan bir tanesi de değerler eğitimidir. Değerler eğitiminin ideal bireyi yetiştirmek amacı açısından oldukça önemli olduğu söylenebilir.

Değerler eğitiminde bireylerin nasıl doğru davranacağı, yaşantısını hangi temeller üzerinde sürdüreceği, sosyal ilişkilerini nasıl düzenleyeceği konularından bahsedilebilir. Kale (2013)' ye göre bireylerin değerleri onların davranışlarıyla ve yaşantılarıyla ilgilidir. Bireylerin başkalarıyla olan ilişkilerinde yön verici bir etkisi vardır. Sevgi, saygı, dürüstlük, güven, özgürlük, doğruluk gibi ahlâki değerlerin etkisiyle oluşan davranışların önemi değerler eğitiminde belirtilir.

Değerler eğitimi hayatın sadece belli bir safhasında yapılabilecek bir eğitim değildir. Değerler eğitimi ailede başlar, sosyal çevre ve okullarla devam eder. Tozlu ve Topsakal (2013) değer eğitiminin farklı yöntemlerle yapılabileceğini belirtmişlerdir. Değer eğitiminde ilk yöntem benzemeye çalışmakla ve sahiplenmeyle ortaya çıkar. Her kuşak anne babalarının davranışlarını taklit ederek ve onları içselleştirerek büyür. Freud bu durumu “özdeşleşme” olarak adlandırır. Bu konuda cinsiyet de önemlidir. Kız çocuklar annelerinin, erkek çocuklar ise babalarının

davranışlarını içselleştirir ve kendi davranışlarını onların davranışlarına benzetmeye çalışır. Daha sonraki yaşlarda ise önemli kişiler örnek alınır ve ideal kişi olarak kabullenilir. İkinci yöntem ise siyasi- sosyal sistemin önemsendiği değerlerin öğretilmesidir. Arzu edilenleri, ülküleri bu değerler meydana getirir. Bireyin sosyal çevresinde özgüvenli hissetmesi ve varlığını sürdürmesinde çevresinden edindiği değerler önemli rol oynamaktadır.

Değerler eğitiminin de temelini ailede atıldığı söylenebilir. Ailede güzel ve doğru davranışlar gören bir birey, çevresine bu davranışları yansıtabilir. Ailenin benimsediği ve davranışlarına yansıttığı değerleri bireyler de benimseyerek davranış haline getirebilir. Ailede başlayan değerler eğitiminin okulda gelişerek devam ettiği ifade edilebilir. Bacanlı (2006)'ya göre öğrencilere bazı varlıklara pozitif veya negatif duygular hissettirilmesi, toplum ve devlet açısından arzu edilen değerlerin genç kuşaklar tarafından benimsenmesi amaçlanır.

Okullarda değer eğitiminin belli bir plan dâhilinde çocukların yaş seviyeleri dikkate alınarak yapılması gerektiği söylenebilir. Çağlayan (2005)' a göre ahlâk eğitimi verilirken de eğitim ve öğretimde başvurulan ilke ve yöntemler kullanılmalıdır. Öğrencilerin yaşları göz önünde bulundurularak konu seçimi yapılmalıdır. Bu yapılırken de başvurulan teknikler, faydalanılan malzemeler içinde buldukları hayatın getirdikleri ile uyum içinde olmalıdır.

Okullarda değer aktarımını yapacakların başında öğretmenler gelir. Öğretmenler bir rol model olarak kendilerinde bulunan değerleri öğrencilerine özendirerek nitelikte olmalıdır. Bunun yanında öğretmenlerin planlı bir şekilde değer eğitimini sürdürmesinin, hangi değerleri nasıl vereceğini bilmesinin önemli olduğu söylenebilir. Karakaya (2013) eğitimcinin temel hedeflerinin başında kendisine has değerlerle birlikte evrensel değerleri benimsetecek bir göreve sahip olmak ve bu işlevi görürken birleştiren, bütünleştiren ve uzlaştıran bir kimlik olmasının üzerinde durmuştur.

Teknolojik gelişmeler, günümüzde birçok olumsuz olayın yaşanmasına yol açmaktadır. Bu durum da değerler eğitiminin önemini arttırmıştır. Günümüzde olumsuz davranış değişikliğinin oluşmasında değerler eğitiminin önemi anlaşılmaktadır. Değerler eğitiminin önce ailede başladığını sonra okulda devam

ettiği söylenebilir. Değerler eğitiminin okullarda programlar, ders kitapları ve öğretmenler aracılığı ile sağlandığını ifade edilebilir.

2.1.5. Türkçe Öğretiminde Değerler Eğitimi

Türkçe dersinin değer aktarımı bakımından oldukça önemli bir ders olduğu söylenebilir. Türkçe dersi hem anadili öğretimi hem de kültür aktarımı bakımından çeşitli amaçlar taşıyan bir derstir. Türkçe dersi 2018 öğretim programında çeşitli bilgi ve yeteneklere sahip öğrencilerin yetiştirilmesi hedeflenirken bir yandan da milli ve evrensel değerlerin öğrencilere kazandırılması da amaçlanmaktadır. 2018 Türkçe dersi öğretim programında değerler, kişilerin yaşamda karşı karşıya kaldığı zorlukları ve sorunları atlatmasında kişilere yön veren temel etken olarak tanımlanmaktadır. 2018 yılı Türkçe öğretim programı, değerlere her tema ve konu içeriğinde örtük olarak yer vermiştir. Türkçe öğretim programında yer alan “kök değerler” şunlardır: “adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverlik” (MEB, 2018a, s. 4).

2018 Türkçe Öğretim Programı’nda yer alan “Öğretim Programının Amaçları” başlığı altında değerler ile ilgili şu maddeler bulunmaktadır:

3. Ortaokulu tamamlayan öğrencilerin, ilkokulda kazandıkları yetkinlikleri geliştirmek suretiyle milli ve manevi değerleri benimsemiş, haklarını kullanan ve sorumluluklarını yerine getiren, “Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi”nde ve ayrıca disiplinlere özgü alanlarda ifadesini bulan temel düzey beceri ve yetkinlikleri kazanmış bireyler olmalarını sağlamak

4. Liseyi tamamlayan öğrencilerin, ilkokulda ve ortaokulda kazandıkları yetkinlikleri geliştirmek suretiyle, milli ve manevi değerleri benimseyip hayat tarzına dönüştürmüş, üretken ve aktif vatandaşlar olarak yurdumuzun iktisadi, sosyal ve kültürel kalkınmasına katkıda bulunan, “Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi”nde ve ayrıca disiplinlere özgü alanlarda ifadesini bulan temel düzey beceri ve yetkinlikleri kazanmış, ilgi ve yetenekleri doğrultusunda bir mesleğe, yükseköğretime ve hayata hazır bireyler olmalarını sağlamak (MEB, 2018a, s. 3).

Türkçe dersinin sadece dil ile ilgili bilişsel beceriler aktaran bir ders olmadığı söylenebilir. Doğan ve Gülüşen (2011)’e göre Türkçe dersi okuma, yazma, dinleme ve dil bilgisi alanlarındaki amaçları yerine getirirken bir taraftan da öğrencilerin çeşitli değerleri kazanmasını hedefler.

Türkçe dersi hem hangi değerlerin aktarılacağına seçilmesinde hem de seçilen değerlerin düzenli olarak iletilmesinde rolü olan derslerin başında gelir.

Kişilerin başkalarıyla iyi bir iletişim kurabilmesinde, toplumun bir parçası olarak hareket etmesinde Türkçe dersinin de etkisi bulunmaktadır. Türkçe dersi kültürel özelliklerin devamlılığının sağlanması açısından da etkilidir. Milli ve evrensel değerler Türkçe dersi ile de öğrencilere aktarılmaktadır (Kırmızı, 2014).

Türkçe dersinde değerleri benimsetmek için kullanılan en önemli materyallerin başında ders kitaplarının geldiği ifade edilebilir. Doğan ve Gülüşen (2011)'e göre Türkçe ders kitapları içinde bulunan metinler değer eğitiminin gerçekleşmesi açısından oldukça önemlidir. Öğrencilerin istenilen düzeyde okuma alışkanlığına sahip olmaması Türkçe dersinde kullanılan metinler aracılığı ile istenilen düşüncelerin aktarılmasını önemli hale getirmiştir. Bu nedenle hangi metinlerin Türkçe kitabında kullanılacağına karar verilirken dikkatli olunmalıdır.

2018 Türkçe Öğretim Programı'nda "Ders Kitaplarına Alınacak Metinlerin Nitelikleri" başlığı altında değerler ile ilgili aşağıdaki madde bulunmaktadır:

1. Ders kitaplarına alanda yaygın olarak kabul görmüş yazar ve eserlerden, edebî ve kültürel değer taşıyan metinler alınmalıdır. Türk cumhuriyetleri ve Balkan Türkleri edebiyatlarından eserlere yer verilmelidir (MEB, 2018a, s. 19).

Bütün bu bilgiler doğrultusunda, değerler eğitiminde Türkçe dersinin oldukça önemli bir görevinin olduğu, Türkçe dersi programında değerlerin örtük olarak bütün temalarda yer aldığı, Türkçe derslerinde kullanılacak kitapların ve bu kitapların içerdiği metinlerin de değerleri aktaracak nitelikte olması gerektiği belirtilebilir.

2.2. ÇOCUK TİYATROSU

Bu kısımda çocuk tiyatrosunun tanımına, özelliklerine, değer aktarımı ve Türkçe öğretimine katkısı bakımından çocuk tiyatrosuna ve Devlet Tiyatrolarında çocuk tiyatrosu başlıklarına değinilmiştir.

2.2.1. Çocuk Tiyatrosunun Tanımı

Çocuk tiyatrosu, her şeyden önce çocuğa ve çocuğun ilgi ve ihtiyaçlarına önem verilerek oynanan bir tiyatrodur. Çocuk tiyatrosuyla ilgili çeşitli araştırmacılar şu tanımları yapmışlardır:

Samurçay (2008)'e göre yetişkinlerin veya çocukların, çocuklara yönelik oynadığı oyunlara çocuk tiyatrosu denir. Çocuk tiyatrosunun içeriğinde kukla, gölge oyunu, mim, sirk ve şiir de yer almaktadır.

Maden (2010)'e göre çocuğun yaşamına uygun, gelişim düzeyi göz önüne alarak çocuğa göre bir dile sahip olan tiyatroya çocuk tiyatrosu denir.

Nutku (2006), çocuk tiyatrosunu profesyonel sanatçılar tarafından büyük sahnelerde birçok izleyici tarafından seyredilen, çocuklara yönelik oynanılan, görkemli, masraflı ve önemli yapıtlar olarak tanımlamıştır.

Yapılan tanımlar incelendiğinde çocuk tiyatrosunu çocukların veya yetişkinlerin sahneye koyduğu, çocuğun duyuşsal ve bilişsel düzeyine uygun, büyük sahnelerde oynanan eserler olarak tanımlamak mümkündür.

2.2.2. Çocuk Tiyatrosunun Özellikleri

Duyuşsal ve bilişsel açıdan çocukların gelişmesi, toplumsal olayları ve normları anlaması, eleştirel düşünebilmesi ve empati yapabilmesi açısından çocuk tiyatrosunun oldukça yararlı olduğu ifade edilebilir. Çocuk tiyatrosuyla ilgili yapılan araştırmalarda çocuk tiyatrosunun aşağıdaki özelliklerine yer verilmiştir:

Çocuk tiyatrosunda çocuklara eğlendirici vakit geçirtmenin öne çıktığı söylenebilir. Samurçay (2008)'e göre çocuk tiyatrosunun eğitsel, eğlendirici, kişilik oluşturuvcu, öğretici ve eleştirili düşünce biçimine hazırlayıcı özellikleri bulunmaktadır. Bu özelliklerin içinden günümüzde ön plana çıkan eğlendirici özelliğidir. Günümüzde bütün ülkelerde çocuk tiyatrosu yazarları öğreticilik özelliğini arka plana atmaktadır.

Çocuk tiyatrosunun çocuğun gelişim özelliklerine uygun olması gerektiğinden söz edilebilir. Kuyumcu (2016)'a göre çocuk tiyatrolarında yer alan göstergeler ve bunların sergilenme şekillerinin çocuğun yaş düzeyine uygun olması gerekmektedir. Çocuğa ve çocuğun yaş seviyesine uygun olmayan öğeler tiyatroda kullanılırsa bunlar çocuğun dikkatinin dağılmasına sebep olabilir. Bunun sonucunda da çocuk tiyatrosu ile verilmek istenen unsurlar verilemeyebilir. Bu nedenle sergilenen oyun ve oyunda kullanılan unsurlar çocuğun bilişsel seviyelerine dikkat edilerek meydana getirilmelidir.

Çocuk tiyatrosunun çocuğun sosyalleşmesinde, kimlik kazanmasında, sanatsal dili kavramasında, estetik duygulara sahip olmasında yararlı bir sanat dalı olduğu belirtilebilir. Maden (2010)'e göre çocuk tiyatrosu çocukların sosyal gelişimini desteklerken onların estetik zevk almasını ve sanat dilini benimsemesini sağlamaktadır. Ayrıca çocuk tiyatrosu ile hayatın bir yansıması sahnelenerek çocuğun bu hareketleri ve sözleri kendisine aitmiş gibi algılar. Bu yönüyle çocuk tiyatrosunun çocuğa bir kimlik oluşturma etkisinin olduğu görülmektedir. Çocuk tiyatrosu çocuğun erişkin bireylerden değişik olduğu bilinciyle sahneye konulur. Çocuk, bu tiyatroyla kendisi dışındaki bir dünyayı ve kimliği benimser.

Çocuk tiyatrosu çocuğa estetik zevk kazandırırken bir yandan da yaşam kesitlerini çocuğun önüne sunar. Nutku (2006)'ya göre samimi ve zekice ortaya konan bir çocuk tiyatrosunun hedefi 12 yaştan ergenlik döneminin sonuna kadar olan yaş aralığındaki çocukların estetik ihtiyaçlarını gidermektir. Profesyonel sanatçılar bir yandan estetik zevk ortamı oluştururken bir yandan da çocukları hayata hazırlar. Nutku, çocuk tiyatrosunun yaş gruplarına göre nasıl özellikler taşıdığı konusuna da değinmiştir. Doğumdan 5 yaşına kadar çocukta tiyatro oyun ile ortaya çıkar. Önce oyun şeklinde olan davranışlar zaman içinde taklit biçimine dönüşür. Daha sonra ortaya çıkan kişisel ve tasarımsal oyunlar çocuğu dramatik oyunlara hazırlar. 5 ile 7 yaş arasında çocuklar dramatik oyun dönemine girerler. Bu yaş döneminde çocuklar anaokuluna başlar. Bu yaş grubundaki çocuklar tiyatro oyunlarını izlemekten daha çok oyunun içinde yer almaktan zevk alır. Bu yaş grubundaki çocuklar için çerçeve sahne yerine ortada çocuklarla iç içe bir sahnenin olması daha faydalıdır. Eğitimcilerin sevecen ve doğal tavırları çocukların oyunlara katılmasında etkili olmaktadır. Tiyatro oyunlarının bu yaş grubuna özgüveni artırma, yaşamdaki yerinin farkına varma ve bir şeyler ortaya çıkarabilmenin mutluluğunu yaşama katkıları vardır. 7-12 yaş arasında drama ve sahne oyunu dönemi vardır. Bu yaş grubunda dış etkenler önemlidir. Bu yaş grubunda çocuk tiyatrosu çocuğun dışı kendini ifade edebilmesinde etkili olur. Bu yaş grubuna oynatılacak oyunlar zekice kurgulanmış olmalıdır. 12-15 yaş arasında büyük oyunlara geçiş- çerçeve sahne dönemi görülür. Bu yaş grubunda çocuklar çerçeve sahnede daha önceden ortaya konulmuş metinleri canlandırmaktan hoşlanırlar. Bu nedenle çocuk tiyatrosunun hangi yaş grubuna hitap ettiği dikkatlice belirlenmeli, tiyatro oyunu hazırlanırken hangi yaş grubu için hazırlandığı dikkate alınmalıdır.

Çocuk tiyatro oyunlarının taşınması gereken bazı özellikler vardır. Oğuzkan (2000)'a göre çocuk tiyatro oyunları çocuğun yaş seviyesine uygun olmalı, oyun metninin dili anlaşılır ve canlı olmalıdır. Bu oyunlarda argo ve terbiye sınırları dışındaki kelimeler bulunmamalıdır. Çocukların dikkat süresi kısa olduğundan tiyatro oyunu çok uzun olmamalıdır. Tiyatro oyunu çocuklara konusuyla ve ana fikriyle bazı olumlu düşünceleri ve değerleri verebilmelidir.

Çocuk tiyatro oyunlarının anlaşılır bir dilinin olması, olayların ve sonuçlarının çocuklarının algılayabileceği seviyede bulunmasının önemi ifade edilebilir. Aytaş ve Yalçın (2002)'a göre çocuk tiyatro oyunları karmaşıklıktan uzak gayet anlaşılır bir biçimde sahnelenmelidir. Bunun nedeni çocukların anlamakta zorlandıkları bir şeyi izlemek istememeleridir. Çocuk tiyatro oyunlarının bütün yönleri çocuklar düşünülerek hazırlanmalıdır. Çocuklar tüm olayları ve karakterleri anlamalıdır. Çocuk tiyatrolarında oynayan oyuncuların çocukları sevmesi doğal ve sıcak bir tiyatro ortamının sağlanması açısından önemlidir. Ayrıca çocuklar çok uzun cümleler içeren, çok fazla yoruma kaçan, öğüt veren diyaloglardan hoşlanmamaktadır. Çocuklar yaşları gereği ağır oyunlardan değil hareketli oyunlardan hoşlanmaktadır.

Tüm bu bilgilerden yola çıkarak çocuk tiyatrosunun eğitici, öğretici, eğlendirici, kimlik oluşturuçu, eleştirel düşünce kazandırıcı özelliklerinin olduğu söylenebilir. Çocuk tiyatrosunun çocuğun yaş seviyesine uygun, dilinin çocuğun algılayabileceği açıklıkta olmasına dikkat edilmesi gerektiği ifade edilebilir. Çocuk tiyatrosunun çocuğun kimlik kazanmasında, sosyalleşmesinde, sanatsal dili kavramasında, estetik duygulara sahip olmasında etkili bir rolünün olduğu, çocuğu yaşama hazırladığı ve verdiği mesajlarla bazı değerleri ilettiği söylenebilir.

2.2.3. Değer Aktarımı ve Türkçe Öğretimine Katkısı Bakımından Çocuk Tiyatrosu

Tiyatronun eğitim ve öğretim açısından birçok işlevi bulunmaktadır. Özellikle Türkçe öğretiminde Türk dilinin inceliklerini, günlük konuşma dilini, estetik zevki, noktalama işaretleri ile konuşma arasındaki ilişkiyi tiyatro aracılığı ile öğrencilere vermek mümkün olabilir. Bunun yanında tiyatro yaşamın bir kopyası olduğundan çeşitli değerler de tiyatro yoluyla benimsetilebilir.

Tiyatro, öğrencilere yaşadığımız dünyayı, bireyleri, problemleri, bu problemlerin çözüm yollarını izlettirir. Bunu yaparken de didaktizmi ön planda tutmaz. Sahnede hayattan kesitler bulan izleyici yaşamı değerlendirme olanağı bulur. Bununla birlikte tiyatro öğrencilere kendilerini gözleme ve öz eleştiri yapma fırsatı verir (Kuyumcu, 2010). Buradan yola çıkarak tiyatronun Türkçe dersi açısından oldukça önemli olan öğrencilerin yorum yapma yeteneklerini geliştirdiğini söylenebilir.

Tiyatro aracılığı ile kişilerin anadili yeteneklerinde gelişim sağlanabilir. Tiyatronun içeriğinde yer alan değişik ve eğlendirici unsurlar; dil becerilerini geliştirir, kişisel ve toplumsal ilerlemeyi kolaylaştırır, sözcük hazinesini genişletir, iletişimin kolay yapılmasını sağlar. Ayrıca tiyatro kültürel öğelerin öğretilmesi açısından da oldukça etkili bir sanat dalıdır. Türkçe dersinin temel becerileri olan okuma, dinleme, konuşma, yazma etkinliklerinde tiyatro metinlerinin bir araç olarak kullanılması yararlıdır (Altunbay, 2012). Tiyatronun Türkçe dersinin ana becerilerinin öğretimi açısından çok önemli bir araç olduğu ifade edilebilir.

Türkçe dersinde kullanılan metinlerin çeşitliliği ve bu metinlerin içeriklerinin zenginliği oldukça önemli olduğu düşünülebilir. Dilidüzgün ve Kuyumcu (2013)'ya göre dil öğretiminin ana hedeflerinden biri olan bireyleri değişik dil söylemleriyle karşı karşıya getirerek öğrencilere dil konusunda bir bakış açısı kazandırmak, tiyatro eserleri ile mümkün olabilmektedir. Tiyatro metinlerinde bulunan karşılıklı konuşmaları öğrenciler canlandırırken anadillerinin inceliklerini de fark edeceklerdir. Bunun yanında tiyatro bireylerin maceralarını, etrafındaki bireylerle çatışmalarını, toplum içindeki yaşamını içerir. Tiyatro eserlerinin Türkçe ders kitaplarında bulunmasının çocuklara gerçek yaşamı sunması ve buradan yola çıkarak yaratıcı etkinlikler yapması açısından fırsat verir. Çocuklar zaten kendi kendilerine kişiler, olaylar oluşturup karşılıklı konuşmaları canlandırmaktadır. Başka bir ifadeyle tiyatro çocuğun yaşamının içinde kendiliğinden vardır. Türkçe derslerinde tiyatro metinlerine yer verilmesi çocuğun derse karşı ilgisini arttıracaktır.

Çocuk tiyatrosu metinlerinin Türkçe dersinde kullanılması öğrencilerin derse daha istekli katılmasının yanı sıra eleştirel okuma becerilerini de geliştirdiği ifade edilebilir. Öztürk ve Öztürk (2015)'e göre yorum yapabilme, uyumsuzlukları ayırt edebilme, eleştirel okuma davranışları günümüzde eskiye göre oldukça önem verilen

konular arsındadır. İletişim araçları, bu araçların şekli ve hızı her geçen gün farklılaşmaktadır. Bu nedenle çocukların bilgileri analiz etme ve yorumlama yeteneklerinin artması oldukça önemlidir. Çocuk edebiyatı bu becerilerin gelişimine katkı sağlayabilecek bir sanattır. Çocuk tiyatro eserleri de bu sanatın bir parçasıdır.

Tiyatro eserlerinin sadece dilin zenginliklerini ve bu zenginliklerin nasıl kullanılacağını göstermekle kalmadığı bireylere değerleri de gösterdiği ifade edilebilir. Altunbay (2012)'a göre tiyatrodan Türkçe dersinin hedeflerine ulaşılmasında ve temel dil becerilerinin geliştirilmesinde yararlanılmasının yanında çocukların bir yaşamı farklı bir gözle görmelerini de sağlar. Tiyatroda toplumsal bilincin oluşması, birlik beraberliğin sağlanması, kendini başkasının yerine koyarak düşünebilme yeteneğinin gelişmesi gibi bazı değerler bulunmaktadır. Ayrıca tiyatro aracılığıyla kişiler ortak bir düşünceye sahip olabilmektedir. Bu nedenle tiyatronun milli bilincin oluştuğu bir alan olduğunu söylemek mümkündür.

Tiyatro, hem tiyatrodaki görev alan hem de izleyen çocukların bazı değerleri benimsemesini sağlayan bir sanat dalı olarak tarif edilebilir. Yalçın ve Aytaş (2002)'a göre tiyatro, kişisel ve toplumsal dayanışmayı, bireyin topluma olan yükümlülüklerini, insanların kendi karakterlerini korumalarının önemini, diğer bireylerin kişiliğine saygı göstermeyi, fikirlerini özgürce davranışa dönüştürebilmeyi, eleştirel okumayı, kalabalık önünde rahat konuşabilmeyi, sanat dallarına ilginin artmasını, bireyin kendini gerçekleştirmesini sağlar. Bunların yanında tiyatro, milli bilincin oluşmasına, problemlere karşı birlik beraberlik içinde davranılmasına, bireyin sahnede seyrettiklerinden hareketle kendisini ve çevresini sorgulamasına olanak verir. Çocuk tiyatrosunda bir görevi olan çocuklar birbirleriyle uyum içinde davrandıklarından dayanışma değerleri gelişir, ekip ruhu içinde nasıl çalışılacağını öğrenir.

Çocuk tiyatrosunun hem değerler eğitimi hem de Türkçe öğretimi açısından oldukça büyük faydalarının olduğu ifade edilebilir. Çocuk tiyatrosu; öğrencilerin yorum yapma yeteneklerinin artmasında, dil becerilerini geliştirmesinde oldukça etkili olabilir. Çocuk tiyatrosu ile öğrenciler anadilin inceliklerini eğlenirken fark edebilir. Tiyatro metinleri aracılığı ile kültürel öğeler aktarılırken öğrencilerin derse ilgileri arttırılabilir. Ayrıca çocuk tiyatro yapıtları ile öğrencilerin eleştirel okuma becerilerinin arttığı ve birçok değer çocuklara aktarıldığı söylenebilir.

2.2.4. Devlet Tiyatrolarında Çocuk Tiyatrosu

Türkiye’de çocuk tiyatrosunun eğitimde kullanılması düşüncesinin Osmanlı Devleti’ne uzandığı söylenebilir. Şener (2003)’e göre Türkiye’de çocuk tiyatrosu kavramı II. Abdulhamit Döneminde ortaya çıkmıştır. 19. yüzyılın sonlarına doğru çocuklara yönelik tiyatro eserleri verilmiştir. II. Meşrutiyet Döneminde eğitim programlarına çocuk tiyatroları dahil edilmiştir. Cumhuriyet’in ilk yıllarında hem okullarda tiyatro gösterileri hem profesyonel oyuncular tarafından çocuk tiyatro oyunları oynanmıştır.

Çocuklara yönelik tiyatro ihtiyacının fark edilmesinden sonra 1935- 1936 sezonunda İstanbul Şehir Tiyatroları tarafından bazı günlerde çocuk piyesleri oynatılmıştır. Bu daha sonra bir gelenek haline gelmiştir (Oğuzkan, 2000). 1935 yılından sonra çocuk oyunları daha fazla yazılmaya başlandı. Bunun nedeni Muhsin Ertuğrul’un bu konuyu teşvik etmesiydi. Daha sonra birçok oyuncu- yazar çocuk tiyatro oyunu kaleme almıştır. İstanbul Şehir Tiyatrolarından sonra devlet ödenekli çocuk tiyatrosu dönemi başlamıştır. 1947- 1948 sezonunda Ankara Devlet Tiyatrolarında ilk çocuk oyunları sahnelenmiştir. Bu tiyatroda 1949- 1950 sezonuna kadar üç çocuk oyunu sahnelenmiştir. 1949- 1950 sezonunda Ankara Devlet Tiyatrolarında tam olarak çocuk tiyatroları oynanmaya başlamıştır. Ankara Devlet Tiyatrosunun Çocuk Tiyatroları sahnelendiği ilk günlerden itibaren hem ailelerden hem de okullardan büyük ilgi görmüştür (Nutku, 2006).

Ankara Devlet Tiyatrosunun Çocuk Tiyatrolarının kurulmasındaki hedef ileride tiyatroyu sevecek bireylerin yetişmesini sağlamak, çocuklara tiyatronun ne olduğunu göstermek ve tiyatroyu sevdirmek, çocuğun eğitimine tiyatro aracılığı ile destek vermektir (Özertem,1979).

Ankara Devlet Tiyatroları İstanbul Devlet Tiyatrolarından farklı olarak profesyonel oyuncuların oynadığı çocuk oyunlarını sahnelemekteydi. Bu durum 1954 yılında yürürlüğe giren “Çocuk Tiyatrosu Kadro Yönetmeliği” ile değişti. Bu yönetmelikle çocuk tiyatro oyunlarında bazı oyuncular ve sınavla seçilen genç kişiler ile yeni bir kadro kurulmuştur. Fakat çocuk oyunlarında da rol almak isteyen Devlet Tiyatrolarının oyuncularının isteği üzerine sanatçıların yetişkinlere yönelik oyunların yanı sıra çocuk oyunlarında da oynayabilecekleri bir sistem oluşturuldu. Muhsin Ertuğrul Tiyatro sahnesinden sonra birçok yeni sahne daha açıldı. Yazılan çocuk

oyunlarının sayısının da artmasıyla bölge tiyatroları açıldı. Ankara'dan sonra İstanbul, İzmir, Bursa, Adana, Trabzon, Diyarbakır, Antalya, Sivas, Erzurum, Konya ve Van illerinde çocuk oyunları oynanmaya başladı (Nutku, 2006).

Önce eğitim- öğretim müfredatlarında yer alan daha sonra devlet destekli tiyatrolarda sahnelenen çocuk tiyatrosunun öneminin gün geçtikçe arttığı söylenebilir. Ankara Devlet Tiyatrolarının da böylesine önemli bir işte büyük bir katkısının olduğu ifade edilebilir.

3.BÖLÜM

3.1. KONU İLE İLGİLİ YAPILAN ÇALIŞMALAR

Değerler eğitimi ve tiyatronun eğitime katkısı üzerine birçok çalışma yapıldığı görülmüştür. Bu çalışmalardan bazılarında aşağıda yer verilmiştir:

Kuşdil ve Kağıtçıbaşı (2000), “Türk Öğretmenlerin Değer Yönelimleri ve Schwartz Değer Kuramı” başlıklı çalışmalarında 183 Türk öğretmene anket yaparak Schwartz Değer Listesinin öğretmenlerin aile tanımları ve dinsel eğilimlerinin değer ile olan ilişkisini araştırmışlardır. Öğretmenlerin değer yönelimleri, çekirdek/geniş aile tercihi ve yüksek/düşük düzey dinsel yönelim gruplarına ayrılarak incelenmiştir. Çalışmaları sonucunda Türk kültürüne uygunluğu belirlenmiş olan Schwartz Değer Listesi’nin yeni değerler eklenmesine açık olduğunu tespit etmişlerdir. Bunun yanında eklenmiş olan değerlerin bazılarının içinde yer aldıkları değer tiplerinin güvenilirliğini artırdığını belirlemişlerdir. Bu nedenle çalışmada yeni değerlerin listeye eklenerek Türk insanının değer sisteminin kapsamlı bir biçimde incelenebilmesine yardımcı olunabilir.

Kulaksızoğlu ve Dilmaç (2000), “İnsani Değerler Eğitimi Programı” adlı çalışmalarında insani değerlerin neler olduğu ve faydalarının neler olabileceğini araştırmışlardır. Çalışmaları sonucunda insani değerler programının bir çocukta insani mükemmelliğe erişebileceğini ifade etmişlerdir.

Yazıcı (2006), “Değerler Eğitimi’ne Genel Bir Bakış” başlıklı çalışmada kişinin kendi kendini, toplumun ise kişiyi kontrol altında olmasını belirleyen özelliklerin temelinde değerlerin geldiğini ifade etmektedir. Diğer yandan, kişilerin sahip oldukları değerlerin kişilerin toplum içinde statüsünün belirlenmesini etkileyebileceği belirtilmiştir.

Kuyumcu (2007), “Çocuklarla Tiyatro: Eğitimde Tiyatro ve Yaratıcı Drama” isimli çalışmada İstanbul Üniversitesi Tiyatro Eleştirmenliği ve Dramaturji bölümü öğrencileri ile yapılan “Eğitimde Tiyatro” proje çalışmalarında çocuklar ve yetişkinlerle tiyatroyu kullanarak eleştirel bakış açısı oluşturma ile yaşanan dünyaya farkındalık yaratmayı amaçlamıştır. Çalışması sonucunda bölüm öğrencilerinin ifade etme, tartışma ve olaylara farklı açıdan bakma gibi

deneyimler elde ettiğini tespit etmiştir. Ayrıca öğrenciler mezun olduktan sonra özellikle çocuklarla çalışacak olanların tiyatro konusunda fikir sahibi olmasının faydasının olacağı ifade edilmiştir.

Taşdemir (2009), “İlköğretimde Değerler Eğitimi ve Bu Değerlerin Alevi-Bektaşî Değerleri İle İlişkililiği” başlıklı çalışmasında seçkisiz olmayan amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme yöntemini kullanmıştır. Çalışmada ilköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi programlarının içerik yönünden analiz edilerek, programın değerlerle ilgili var olan durumunun ortaya konulması hedeflenmiştir. Diğer yandan ilköğretimde görevli ve Alevilik-Bektaşîlik değerlerine sahip öğretmenlerin görüşlerinden hareketle programdaki değerlerin Alevi-Bektaşîlik değerleri ile ilişkisinin ortaya çıkarılması amaçlanmıştır. Çalışmada ilköğretim programının hazırlanıp uygulamaya konulması ve okullarda görevli öğretmenlerin Milli Eğitim Bakanlığı tarafından atanıp, görevlendirilmiş olması, örneklem olarak alınmıştır. Yapmış olduğu çalışma sonucunda değerler öğretiminin ilköğretim programında önemli olduğunu tespit etmiştir. Ancak öğretmen görüşlerine bakıldığında, DKAB programı sonucu da dikkat çekmektedir.

Kuyumcu (2010), “Eğitimde Tiyatro ve Gençlik Tiyatrosu” başlıklı çalışmasında eğitim ve gençlik için tiyatronun önemli olma nedenlerini ortaya çıkarmayı amaçlamıştır. Çalışması sonucunda gençlik tiyatrosuna çocuk tiyatrosuna verilen önem kadar önem verilmediğini tespit etmiştir. Ayrıca gençlere yönelik tiyatro oyunlarının gençlerin sadece içinde buldukları sorunları aşmalarına yardımcı olmayacağı, aynı zamanda daha sağlıklı bir toplum oluşturacağını ifade etmiştir.

Maden (2010), “Türkiye’de Çocuk Tiyatrosu Düşüncesi ve Öz Tiyatro” isimli çalışmasında İsmayıl Hakkı Baltacıoğlu’nun eğitimde tiyatro tezini (Öz Tiyatro) dikkate alarak Türkiye’de çocuk tiyatrosunun tarih içindeki gelişimini ve durumunu incelemiştir. Çalışması sonucunda İsmail Hakkı Baltacıoğlu’nun eğitimde tiyatro tezinde uyguladığı eğitim ilkelerini beş ana bölümde (Kişilik, Çevre, Çalışma, Üretim-Ürün ve Başlatma) dile getirmiştir. Ayrıca çocuğa ezberci, içe kapanık ve yaratıcılıktan uzak bir eğitim anlayışının aksine, çocuğun özelliklerini kabul eden bir eğitim sistemini benimsediğini tespit etmiştir.

Öztürk Samur (2011), “Değerler Eğitimi Programının 6 Yaş Çocuklarının Sosyal ve Duygusal Gelişimlerine Etkisi” başlıklı doktora tez çalışmasında SPSS 14.0 programını kullanarak Konya İl Milli Eğitim Müdürlüğü’ne bağlı okullarda 6 yaş grubundaki 22 deney 22 kontrol grubu olmak üzere toplam 44 öğrenci üzerinde değerler eğitimi programının sosyal duygusal gelişim üzerindeki etkisini ortaya çıkarmayı amaçlamıştır. Çalışması sonucunda değerler eğitimi programının çocukların duyguları düzenleme, okul hazırbulunuşluğu, sosyal güven, toplam sosyal ve duygusal gelişimlerine olumlu katkı sağladığını ve puan ortalamalarında anlamlı düzeyde artış olduğunu göstermiştir.

Çelikipazu ve Aktaş (2011), “MEB 6, 7 ve 8. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Metinlerin Değer İletimi Açısından İncelenmesi” çalışmalarında nitel araştırma yöntemlerinden döküman analizi yöntemini kullanarak MEB yayınevine bağlı ilköğretim 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan okuma metinlerinin hangi ulusal ve evrensel değerleri ilettiğini ve değer dağılımını tespit etmeyi amaçlamıştır. Çalışmaları sonucunda 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan metinlerin değerlerin iletimi açısından yeterli düzeyde olmadığı ve 6. sınıfta değer iletiminin 7. ve 8. sınıfa göre daha yoğun olduğunu tespit etmişlerdir.

Doğan ve Gülüşen (2011), “Türkçe Ders Kitaplarındaki (6–8) Metinlerin Değerler Bakımından İncelenmesi” isimli çalışmalarında betimsel analiz yöntemini kullanarak Millî Eğitim Bakanlığı tarafından basılan 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin ne tür değerler ilettiğini ve ilgili değerlerin sınıflara göre nasıl dağıldığını belirlemeyi amaçlamışlardır. Çalışmaları sonucunda bilimsellik, çalışkanlık, dayanışma, doğa sevgisi, dürüstlük, estetik, hayvan sevgisi, hoşgörü, merhamet, misafirperverlik, nezaket, onurlu olma, özdenetim, tutarlılık, sorumluluk ve ulusal değerler temaları olmak üzere toplam on altı değer belirlenmiştir. Toplamda 76 metnin yer aldığı kitapların dokuz tanesinde hiçbir değere rastlanılamamıştır. Metinlerde en fazla ulusal değerlere, en az ise hayvanseverlik ve misafirperverlik değerlerine yer verilmiştir. Çalışmada elde edilen bulgular ışığında, etkin ve etkili bir değer eğitiminin gerçekleştirilebilmesi için değerlerin metinlere daha dengeli dağıtılması ve değerlerin etkinliklerle düzenlenmesi gerekliliğini vurgulanmıştır.

Batur ve Yücel (2012), “Ahmet Efe’nin Çocuk Hikâyelerinde Değer Eğitimi ve Hikâyelerin Türkçe Eğitimine Katkısı” isimli çalışmasında hikaye haritası yöntemi kullanılarak Ahmet Efe’nin yazdığı çocuk hikâyelerinde değer eğitimi ve hikâyelerin Türkçe eğitimine katkısını ortaya çıkarmayı amaçlamışlardır. Çalışmaları sonucunda Ahmet Efe’nin hikâyeleri’nde vatan sevgisi, aile sevgisi, arkadaş sevgisi, yalan ve aldatma, büyük sözü dinlememe gibi birçok değer ile ilgili bulgu tespit edilmiştir. Başka bir ifadeyle değerler eğitimi bakımından zengin bir içeriğe sahip olduğunu ifade etmişlerdir. Son olarak Ahmet Efe’nin eserlerinin değer eğitimi ve Türkçe öğretimi bakımından yararlanılması gereken kaynaklar arasında olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Altunbay (2012), “Dil Öğreniminde ve Öğretiminde Tiyatronun kullanımı ve Tiyatronun Temel Dil Becerilerine Katkısı” çalışmasında dilin öğrenimi ve öğretiminde tiyatronun kullanımı ve temel dil becerilerine olan katkısını değerlendirmiştir. Çalışması sonucunda kültürler arasındaki farklar ve bu farkların tespit edilmesi dil öğreniminde önemli olduğunu belirtmiştir. Ayrıca dil öğreniminde izlenen ve dinlenen tiyatronun zihinde bırakmış olduğu etkinin kağıda dökülerek somutlaştırılmasının sağlanması tiyatro ile öğrenmede etkili bir yol olabileceğini ifade etmiştir.

Gül (2013), “Bir Değer Eğitimi Olarak İlköğretim Döneminde Doğruluk Eğitimi” adlı yüksek lisans tezinde bir değer olarak nitelendirilen doğruluk davranışının ilköğretim döneminde bulunan öğrencilere nasıl kazandırılabileceğine yönelik çözüm aramayı amaçlamıştır. Çalışması sonucunda “doğruluk” değerinin toplum tarafından kabullenilmesi sonucunda toplumdaki birçok problemin çözülebileceğine ulaşmıştır.

Kaygana vd., (2013), “Türkçe Ders Kitaplarında Değer Eğitimi” başlıklı çalışmalarında seçkisiz örnekleme yöntemini kullanarak 6-8. sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan belirlenmiş ikişer tema başlığı altındaki altı metnin analizi ile okuma parçalarının değerlerini ortaya çıkarmak amaçlanmıştır. Çalışmaları sonucunda ilgili metinlerin değerler eğitimi açısından uygun olmadığı, parça ile kazanım arasında tam uyuma sağlanamadığı, kısaltma, sadeleştirme ve düzenleme kuralının yanlış uygulandığını tespit etmişlerdir.

Dilidüzgün ve Kuyumcu (2013), “Türkçe Derslerinde Tiyatro Metinlerinin İşlevselliği” başlıklı çalışmalarında İlköğretim Türkçe ders kitaplarında (5., 6., 7., ve 8. sınıf) tiyatro metinleri üzerine hazırlanan etkinlikler incelenerek tiyatro metinlerinin işlevselliğini değerlendirmeyi amaçlamışlardır. Ayrıca çalışmada Türkçe ders kitaplarında kendilerine yer bulan tiyatro metinlerinin öğrencilerin dil bilgi ve becerilerini geliştirme, yaratıcılıklarını tetikleme, eleştirel bakış açısı kazandırarak dünyayı farklı şekillerde algılama ve esneklik ve hoşgörü kazandırma bağlamında sunduğu olanaklardan ne ölçüde yararlandığını saptamaktır. Çalışmaları sonucunda Türkçe ders kitaplarında tiyatro metinleriyle yapılan çalışmalar bu metinlerden yola çıkarak tiyatro metinlerinin biçimsel ve içeriksel özelliklerini yansıtıcı ve dil-anlam ilişkisini çözümleyici düzeyde olmadığını tespit etmişlerdir.

Kasapoğlu (2013), “Okulda Değer Eğitimi ve Hikâyeler” başlıklı çalışmada değerler eğitiminin önemi üzerinde tartışmayı ve değerler eğitimine yönelik bazı önerilerde bulunmayı amaçlamıştır. Çalışması sonucunda okullarda eğitimin her aşamasında değerlerin özellikle hikaye anlatımı gibi tekniklerin kullanılarak sevgi, hoşgörü ve adalet gibi değerlerin işlenmesinin zengin gelecek nesillerin meydana gelmesine katkı sağlayabileceğini belirtmiştir.

Kantar (2014) “İlköğretim 4. ve 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde 100 Temel Eser Yoluyla Değerler Eğitimi” adlı yüksek lisans tezinde, 100 temel eserde bulunan bazı kitaplar içerdiği değerler bakımından incelenmiş, bu değerleri bu eserlerin nasıl içerdiği ve değerler eğitiminde bunlardan nasıl faydalanılacağı konusu ele alınmıştır. Araştırma sonucunda yardımseverlik değerinin incelenen eserler içerisinde en çok bulunan değer olduğu tespit edilmiştir. Vatanseverlik, hoşgörü ve bağımsızlık değerlerine ise bu eserlerde en az yer verildiği bulgusuna ulaşılmıştır. Araştırmaya konu olan eserlerin değerler eğitiminde yararlanılabileceği fakat değerler eğitimini tek başına gerçekleştiremeyeceği görüşüne varılmıştır.

Emiri (2014) “Gülsüm Cengiz’in Eserlerine Değerler Eğitimi Açısından Bir Yaklaşım” adlı çalışmada Gülsüm Cengiz’in çocuklar için kaleme aldığı 90 kitabından aile birliği, bilimsellik, çalışkanlık, dayanışma, demokrasi, duyarlılık, sağlık, sorumluluk, söze güven, uygarlık, yardımlaşma değerlerini içeren 43 kitabı

tespit edilmiştir. Araştırmada eserlerde yer alan temalarda değer aktarım düzeyleri yeterli, orta düzeyde ve sadece okumayı öğretmeye yönelik olması nedeniyle yetersiz bulunmuştur. Bu sebeple bu eserlerden değer eğitiminde yararlanılabileceği fakat öğretmen önderliğinde daha fazla verim alınacağı sonucuna ulaşılmıştır.

Kırmızı (2014), “4. Sınıf Türkçe Ders Kitabı Metinlerinde Yer Alan Değerler” başlıklı çalışmasında nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi yöntemini kullanarak ilköğretim 4. sınıf Türkçe ders kitabında yer alan metinleri inceleyerek var olan değerleri belirlemeyi amaçlamıştır. Çalışması sonucunda Türkçe Dersi kitabında yer alan metinlerde en çok vurgulanan üç alt değer sırasıyla doğa sevgisi/doğal çevreye duyarlılık (% 35), iyimser olma/olumlu düşünme (% 27,5), millet sevgisi (% 22,5) değerleri olduğunu tespit etmiştir.

Cihan (2014), “Okullarda Değerler Eğitimi ve Türkiye’deki Uygulamaya Bir Bakış” isimli çalışmasında değer aktarımı ve değer eğitiminin okullarla ilişkisi ve Türkiye’de değerler eğitiminin okullarda nasıl verildiğini araştırmıştır. Çalışması sonucunda Türkiye’de değerler eğitiminin farklı evrelerden geçtiğini tespit etmiştir. Başka bir ifadeyle Türkiye’de değerler eğitimi bazen ayrı bir ders olarak bazen de diğer derslerin içinde belirtildiği ifade edilmiştir. Ayrıca değerler eğitiminin ders kitaplarında kardeşlik, vatan sevgisi, nezaket ve görgü kuralları gibi değerlerin değerler eğitimi yoluyla okullarda yapılacak olan etkinlik ve uygulamalarla hayata geçirilmesinin davranışa dönüştürülmesinde önemli katkılarının olabileceğini belirtmiştir.

Şentürk ve Aktaş (2015), “Türkiye’de ve Romanya’da Okutulan Ana Dili Türkçe Ders Kitaplarının Değer İletimi Açısından Karşılaştırılması” adlı çalışmalarında betimsel doküman inceleme yöntemini kullanarak Türk Millî Eğitim Bakanlığı Yayınevi ile Romen Eğitim, Araştırma, Gençlik ve Spor Bakanlığı Yayınevi’ne ait ortaokul 6, 7 ve 8. sınıf anadili Türkçe ders kitaplarındaki okuma metinlerinde yer alan ulusal ve evrensel değerlerin dağılımını belirleyerek iki ülke arasında bir kıyaslama yapmayı amaçlamışlardır. Çalışmaları sonucunda hem Romanya’da hem de Türkiye’de okutulan ders kitaplarında ulusal değerlerin dağılımının benzerlik gösterdiği tespit edilmiştir. Ayrıca Romanya’da 8. sınıf ders kitabının değer iletimi yönünden etkisinin

olmadığını ve Türkiye’de incelenen metinlerin değer iletimi yönünden dengesiz olduğunu ve gerekli titizlikle belirlenmediğini saptamışlardır.

Bolat (2016), “Değerler Eğitiminde Tasavvuf” adlı çalışmasında değer eğitiminde büyük öneme sahip olan tasavvuf kültüründen yola çıkarak yeni yaklaşım türlerini öne sürmeyi amaçlamıştır. Çalışması sonucunda tasavvuf kültürünün günümüzdeki değerler eğitimine yol gösterebilecek bir mahiyette olacağı ve keşfedilmeyi bekleyen bir zenginlik olduğunu ifade etmiştir.

Demirdağ (2017), “Çocuklara Mahsus Gazete’de Çıkan İlk Çocuk Oyunu ve Değerler Eğitimi” adlı yapmış olduğu çalışmada Tanzimat Dönemi edebiyatının ilkeleriyle örtüşen bir oyun olup olmadığını ortaya koymak için “Namus ve Zaruret” adlı eserde çocuklara verilmek istenen değerler konusunu tespit etmeyi amaçlamışlardır. Çalışması sonucunda “Namus ve Zaruret” başlıklı uyarlamada, oyundaki konunun bilhassa çocukları eğitime amacı taşıdığını tespit etmiştir. Diğer yandan estetik kaygının arka plana atıldığını ifade etmiştir.

Zengin (2017), “Herkes İçin Geçerli Uygun Değerleri Belirlemek ve Öğretmek Mümkün mü? Değer Eğitimi Yaklaşımları Bağlamında Bir Değerlendirme” başlıklı çalışmasında kişiler için uygun olan değerleri belirlemeyi ve öğretmen imkânlarını farklı açılardan değerlendirmeyi amaçlamıştır. Ayrıca çalışmada değerlerin kaynağındaki sorunu ve okullarda değerler eğitiminin nasıl şekillendirilmesi gerekliliği üzerinde durulmuştur. Çalışması sonucunda okulların birleştirici şekilde değerleri belirlemesi, bu konuda öğrencilere bilgiler vermesi, içselleştirmeleri ve onlara göre davranış geliştirmeleri konusunda sorumluluk duygusu hissetmelerinin oldukça önemli olduğunu belirtmiştir.

3.2. YÖNTEM

3.2.1. Araştırmanın Modeli

Bu çalışma betimsel olup tarama modeli kullanılarak yapılmıştır. Çalışmada Devlet Tiyatrolarında oynanan çocuk tiyatro oyunlarında bulunan değerler ve bu eserlerin Türkçe eğitimine katkısı incelenmiştir. Karasar (1999)’a göre tarama modelleri, önceden veya şu anda bulunan bir halin bulunduğu durumu ile betimlemeyi hedefleyen çalışmalarda kullanılan modellerdir.

3.2.2. Araştırmada İncelenen Çocuk Oyunları

Çalışmada aşağıdaki Devlet Tiyatrolarında oynanan çocuk oyunları incelenmiştir:

1. Ali Baba ve Kırk Haramiler, 2016-2017 Sezonu, Adana
2. Ayışığı Sirk, 2016-2017 Sezonu, İzmir
3. İMBÖ, 2016-2017 Sezonu, Van
4. Savaş Çiçekleri, 2016-2017 Sezonu, İstanbul
5. Sayı Dedektifleri, 2016-2017 Sezonu, Konya
6. Sihirli Keman, 2016-2017 Sezonu, İstanbul
7. Sihirli Köpek, 2016-2017 Sezonu, Antalya
8. Sihirli Sirk, 2016-2017 Sezonu, Erzurum
9. Tiyatro Makinesi, 2016-2017 Sezonu, Ankara

3.2.3. Sınırlılıklar

1. Araştırma 2016-2017 sezonunda Devlet Tiyatrolarında oynanan çocuk oyunları ile sınırlıdır.
2. Araştırma, bu sezonda oynanan çocuk tiyatro eserlerinin içerdiği değerler ve bu eserlerin Türkçe öğretimine katkısı bakımından incelenmesi ile sınırlıdır.

3.2.4. Verilerin Toplanması ve Analizi

2018 yılında yayınlanan Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında değerler eğitimi başlığı altında bulunan adalet, aile birliğine önem verme, bağımsızlık, barış, bilimsellik, çalışkanlık, dayanışma, duyarlılık, dürüstlük, estetik, eşitlik, özgürlük, saygı, sevgi, sorumluluk, tasarruf, vatanseverlik, yardımseverlik, dostluk, öz denetim, sabır değerlerini doğrudan veya dolaylı olarak ele alan 2016-2017 sezonunda Devlet Tiyatrolarında oynanan çocuk tiyatro oyunlarında bulunan değerler çalışmanın verilerini oluşturmaktadır. Ayrıca çalışmanın dördüncü bölümünde 2016-2017 sezonunda Devlet Tiyatrolarında oynanan oyunlar içerdiği atasözler, deyimler, ikilemeler, yansıma sözcükler ve kalıp sözler bakımından incelenmiş olup bunlar tek tek çalışmada yer almıştır.

3.2.4.1. Toplama Aşamaları

1. Oyunların Belirlenmesi

2016-2017 sezonunda Devlet Tiyatrolarında oynanan yerli çocuk oyunları belirlenmiştir.

2. Oyunlara Ulaşılması

Önce oyunların oynandığı sezonlar belirlenmiştir. Bu sezonlardan 2016-2017 sezonunda oynanan çocuk oyunları tespit edilmiştir. Oyun metinlerine Devlet Tiyatroları Kütüphanesi olan Refik Ahmet Sevengil Tiyatro Kütüphanesinden ulaşılmıştır.

3. Oyunların İncelenmesi

Oyunlar tarama yöntemi ile incelenmiştir. Oyunlarda yer alan değerler belirlenirken araştırmacı tarafından okunarak belirlenen değerler üç Türkçe eğitimi uzmanı (U 1, U 2, U 3) tarafından da incelenerek geçerlik ve güvenilirliği sağlanmıştır.

4. Oyunların Türkçe Öğretimine Katkısının Belirlenmesi

Bu oyunlardaki yansıma sözcükler, ikilemeler, deyimler, kalıp sözler ve atasözleri TDK'nın Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü (2018a)'ne, TDK'nın Türkçe Sözlük (2005)'e, Yurtbaşı (2013)'ya, Gökdayı (2008)'ya göre belirlenerek tasnif edilmiştir. Elde edilen veriler tablolarla sınıflandırılarak yorumlanmıştır.

3.3. BULGU VE YORUMLAR

3.3.1. Adalet İle İlgili Bulgu ve Yorumlar

Adalet değeri toplumsal düzenin sağlanmasında, insanların devlete güvenmesinde oldukça önemlidir. Adil olan insanların başkalarına eşit davranma, bir şeyi eşit paylaşma davranışı gösterdiği söylenebilir.

Adalet değeriyle ilgili çeşitli tanımlar yapılmıştır. Adalet TDK Güncel Türkçe Sözlük (2018b)'te kanunlarla elde edilen hakların tüm bireyler tarafından yararlanmasının gerçekleştirilmesidir.

Marshall (1998)' e göre adalet toplum hayatında oldukça etkili ahlakî standartlardır. Adalet, toplum yaşamını, bireylerin davranışlarını etkilemektedir.

Cevizci (2012) adaleti yürürlükte olan ilke, kural ve yasaların kimseye bir üstünlük sağlamayacak şekilde ve her zaman aynı biçimde uygulanması olarak tanımlamıştır. Adaletin bir diğer ismi hak ve adalete uygunluktur. Bireylerin haklarının birbirlerine uyumlu olması, yapılan davranışların ve işlerin yasalara uygun olması, devletin bütün insan gruplarına dengeli davranması, tüm bireylerin davranışlarının karşılığını alabilmesi adalet olarak adlandırılır.

Devlet Tiyatrolarında oynanan eserlerde adalet değeri ile ilgili bulunan bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

“İMBÖ” adlı çocuk oyununda adalet değeri ile ilgili bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

ELİF: Kendin de öyle söylemez misin?

MUSTAFA: Sen bana ne bakarsın? Ben erkeğim.

ELİF: Sen erkeksen, ben de kadını.

MUSTAFA: Erkekle kadın bir mi?

ELİF: Bir

MUSTAFA: Kim söylemiş?

ELİF: Yasalar.

MUSTAFA: Yasayı nereden öğrendin Boztepe'nin başında?

ELİF: Nereden öğrendimse öğrendim.

MUSTAFA: Yasa ne karıştırmış benim karıma. Benim evime?

Anladık. Anladık. Bunları ne yapacaksın? (Cılga, 1995, s. 26).

ALİ: İmböle babaanne, imböle! Haksızlıklara, kötülöklere karşı imböle.

ELİF: Doğru söylersin Ali'm! Haksızlıklara, kötülöklere karşı imbölemeliyiz.

Ali: Ne olur bana inan babaanne. Hayvanların yanına gittik. Omuz omuza, ağır ağır yürüyorlardı. Köyün çevresinde bir çember çiziyorlardı. Hep birlikte bağurdık köyün çocukları:

- ‘ Size kötölük yapanlar imbööö! Dedik.

Böyle yapınca tümü durdu. Sonra gene yürüdüler. Demek ki bir bekledikleri var. Ne bekliyor olabilirler peki ? (Cılga, 1995, s. 31).

Doğru söylersin Ali'm! Haksızlıklara, kötülöklere karşı imbölemeliyiz (Cılga, 1995, s. 31).

ALİ: Bildiğimiz, gördüğümüz kötölöklere karşı imbölemeye hazır mıyız arkadaşlar?

TÜMÜ: Hazırız!...

ALİ: İyi öyleyse... Benim babamdan başlayalım. Benim babam, annemi çok döğüyor...

MUSA: Benimki de

HAYRİ: Benimki de

İKİNCİ KIZ: Benim babam da...

ALİ: Anaları döğen tüm babalara...

TÜMÜ BİRDEN: İmböööö!

ÜÇÜNCÜ KIZ: Benim anam, bana bebek kardeş doğurmaya çalışırken öldü. Bebek kardeşim de öldü. Eğer okullu ebe olsaymış köyümüzde, anam da bebek kardeşim de ölmeyecekmiş. Öyleyse ebesizliğe...

TÜMÜ BİRDEN: İmböööö!

ŞERİF: Köyümüzde okul var mı arkadaşlar, okul?

TÜMÜ BİRDEN: Yok.

ŞERİF: Öyleyse, okulsuzluğa...

TÜMÜ BİRDEN: İmböööö!

YUNUS: Hayvanalar kötü davrananlara...

TÜMÜ BİRDEN: İböööö! (Cılga, 1995, s. 35).

BİRİNCİ KIZ: Çocukları döğenler...

TÜMÜ BİRDEN: İmböööö! (Cılga, 1995, s. 36).

ŞERİF: Değneklere de silahlara da ...

TÜMÜ BİRDEN: İmböööö!... (Cılga, 1995, s. 36).

YUNUS: Dağılmayacağız.

ŞERİF: Dağılmayacağız Bekir emmi.

BEKÇİ BEKİR: Dağılmayacak mısınız? Siz bacak kadar çocuklar, koskoca muhtarın emrine karşı mı geliyorsunuz?

YUNUS: Biz karşı gelmek için uğraş vermiyoruz. Hayvanlarımızın bize dönmesi için çaba harcıyoruz.

BEKÇİ BEKİR: İmböleyerek mi?

YUNUS: Kötülükleri imböleyerek (Cılga, 1995, s. 36).

MUHTAR: Peki, dönmeleri için ne yapmalıyız Çavuş'un oğlu?

ALİ: Tüm köycek imbölemeliyiz.

MUHTAR: Ne demeye?

ALİ: Kötülükleri beğenmediğimizi anlatmaya.

MUHTAR: Yani hayvanlar, kötülüklere karşı çıkmak için mi imbölediler? (Cılga, 1995, s. 37).

“Sihirli Köpek” adlı çocuk oyununda adalet değeri ile ilgili bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

Çiçeklibahçe'ye izinsiz girenlerin hepsi cezalandırılır! (Aycıl, 2001, s. 21).

Çünkü bizim güneşimizi kullanıyorsunuz. Kullandığımız güneş ışığının karşılığında biz de sizin çocuklarınızı alacağız. (Aycıl, 2001, s. 26).

“Savaş Çiçekleri” adlı çocuk oyununda adalet değeri ile ilgili bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

Çiçeklibahçe'ye izinsiz girenlerin hepsi cezalandırılır! (Gülebenzer, 2010, s. 21).

“Ayışığı Sirki” adlı çocuk oyununda adalet değeri ile ilgili bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

Bo: Aferin sana Po, bu kadar yetenekli olacağını hiç düşünmezdim.

Po: Ama bana hiç yeteneklerimi gösterebileceğim fırsatlar tanımadın ki Bo.

Bo: Küçük olduğun için zarar görmenden korktum Po. Ama bundan sonra sana hep güveneceğim (Kırkkalp, 2013, s. 67).

“Sihirli Keman” adlı çocuk oyununda adalet değeri ile ilgili bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

Pierre: Martin Amca, siz açmak ister misiniz?

Martin Amca: Yo, sen aç yavrum, bu senin hakkın. (Charpentier, 1990, s. 20).

Tablo 1: Değer Tablosu- Adalet

Değer: Adalet	
Eser	F(X)
Sihirli Sirk	0
Tiyatro Makinası	0
İMBÖ	8
Sihirli Köpek	2
Savaş Çiçekleri	1
Ayışığı Sirki	1
Ali Baba ve Kırk Haramiler	0
Sayı Dedektifleri	0
Sihirli Keman	1
Toplam	13

Tablo 1’ de adalet değeri İMBÖ’de 8, Sihirli Köpek’te 2, Savaş Çiçekleri’nde 1 Ayıışıği Sirki’nde 1, Sihirli Keman’da 1 defa yer almaktadır. Sihirli Sirk, Tiyatro Makinası, Ali Baba ve Kırk Haramiler, Sayı Dedektifleri adlı eserlerde adalet değerinin bulunmadığı görülmektedir. Adalet değerinin en fazla yer aldığı eser İMBÖ’dür. İMBÖ’de adalet değerinin diğerlerine göre fazla yer almasının sebebi oyunda haksızlıklara ve kötülöklere birlik beraberlik içinde karşı çıkmak konusunun ele alınmasıdır. Hak kavramı adalet ile ilgili bir kavram olduğu için İMBÖ’de adalet değeri sıkça dayanışma değeriyle birlikte işlenmektedir. Sihirli Köpek’te kurallara uymanın gerekliliği ve hakkını arama konularına değinilmiştir. Ayıışıği Sirki’nde kişilerin hakkını özgürce kullanmasının önemi vurgulanmıştır. Sihirli Keman’da hakkın kullanılması konusu ele alındığından adalet değeri bulunmaktadır.

3.3.2. Aile Birliğine Önem Verme İle İlgili Bulgu ve Yorumlar

Toplumun bir parçası olan aile, bireylerin ilk deneyimlerini yaşadıkları, ilk bilgilerini edindikleri ve ilk değerlerini kazandıkları yerdir. Sağlıklı bir aile yapısına sahip olan çocukların sağlıklı bir ruh haliyle büyüyecekleri söylenebilir.

Ailenin tanımını yapan Hançerlioğlu (1996), aileyi evlilik ve kan bağı yoluyla oluşmuş toplumsal bir parça olarak ifade etmektedir. Geniş anlamda aile aynı kan bağına bağlı bütün bireyleri kapsarken dar anlamda aile eşlerden ve çocuklardan oluşan bir toplum birimidir.

Ailenin çeşitli toplumsal fonksiyonları yerine getirdiğini ve bu bakımdan toplumun temel taşı olduğunu söylemek mümkündür. Şentürk (2008)’e göre aile toplum içinde birçok görevi yerine getiren bir birimdir. Aile, üstlendiği birçok işlevle toplumun merkezini oluşturmaktadır. Ayrıca bireyler tarafından her gün kullanılan ve birlikte bir hayat sürmenin bir zorunluluğu olan sosyal rollerini ilk olarak aile içinde edinir.

Aile birliğinin korunması çağımızda üzerinde sıkça durduğumuz bir konudur. Türkaslan (2007)’a göre toplumun en küçük birimi olan ailenin bütün sıkıntılara rağmen devamlılığını koruması gerekmektedir.

Devlet Tiyatrolarında oynanan eserlerde aile birliğine önem verme değeri ile ilgili bulunan bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

“İMBÖ” adlı çocuk oyununda aile birliğine önem verme değeri ile ilgili bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

Döğmeyeceğim elbette. İnsan doğulur mü? Arkadaş olurum ben onunla (Cılga, 1995, s. 32).

Tablo 2: Değer Tablosu- Aile Birliğine Önem Verme

Değer: Aile Birliğine Önem Verme	
Eser	F(X)
Sihirli Sirk	0
Tiyatro Makinası	0
İMBÖ	1
Sihirli Köpek	0
Savaş Çiçekleri	0
Ayışığı Sirki	0
Ali Baba ve Kırk Haramiler	0
Sayı Dedektifleri	0
Sihirli Keman	0
Toplam	1

Tablo 2’de aile birliğine önem verme değerinin sadece İMBÖ’de yer aldığı, Sihirli Sirk, Tiyatro Makinası, Sihirli Köpek, Savaş Çiçekleri, Ayışığı Sirki, Ali Baba ve Kırk Haramiler, Sayı Dedektifleri ve Sihirli Keman adlı eserlerde hiç bulunmadığı görülmektedir. İMBÖ’de erkeklerin eşlerine şiddet uygulamamaları ve eşleriyle arkadaş olmalarının gerektiği vurgulanmıştır.

3.3.3. Barış İle İlgili Bulgu ve Yorumlar

Barış insanların yaşadıkları yerde kendilerini mutlu, huzurlu ve güvende hissetmelerini sağlayan bir değerdir. Barışın olduğu bir toplumda insanlar birbirlerinin haklarına saygı gösterir, birbirlerini sever. Barış bir ülkenin ilerleyebilmesi açısından da çok önemlidir.

Barış değerinin başka değerlerle birlikte kazandırılması gerektiği ifade edilebilir. Keskin ve Keskin (2009)'e göre barış ortamının sağlanması için insanların duygu ve düşünceleri etkilenmelidir. Bireylerin birbirlerini anlayamamaları veya yanlış anlamaları sorunlara neden olmaktadır. Ulusların birbirleriyle çatışmasının sebebi aynı düşünceye sahip olmamalarıdır. Savaşların ve küslüklerin olmaması için eşitlik, saygı, özgürlük, adalet ve barış değerleri bireylere benimsetilmelidir.

Devlet Tiyatrolarında oynanan çocuk oyunlarında barış değeriyle ilgili bulgular ve yorumlar aşağıda verilmiştir:

“Savaş Çiçekleri” adlı çocuk oyununda barış değeri ile ilgili bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

Şaşmalık işte!... Ben de size onu anlatmaya çalışıyorum. Böyle şeyler yüzünden boş yere savaşış insanlara zarar veriyorsunuz. Güneş tüm insanları ısıtmak için orada duruyor. (Gülebenzer, 2010, s. 14).

(Gökyüzüne bakarak) Efendim?... Hımm... Peki söyleyeyim. (Diğerlerine) Eğer bir daha kavga edip savaş çıkarmayacaklarına söz verilerse gelirim diyor. (Gülebenzer, 2010, s. 34).

“Ali Baba ve Kırk Haramiler” adlı çocuk oyununda barış değeri ile ilgili bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

(Buluuz ve Bul-Bul ona şaşkın şaşkın bakarlar, birden gülmeye başlarlar ve el sıkışarak barışırlar.) (Atiyeh, 2006, s. 16).

Tablo 3: Değer Tablosu- Barış

Değer: Barış	
Eser	F(X)
Sihirli Sirk	0
Tiyatro Makinası	0
İMBÖ	0
Sihirli Köpek	0
Savaş Çiçekleri	2
Ayışığı Sirki	0
Ali Baba ve Kırk Haramiler	1
Sayı Dedektifleri	0

Sihirli Keman	0
Toplam	3

Tablo 3’te barış değerinin Savaş Çiçekleri’nde 2, Ali Baba ve Kırk Haramilerde 1 defa yer aldığı görülmektedir. , Sihirli Sirk, Tiyatro Makinası, Sihirli Köpek, Savaş Çiçekleri, Ayışığı Sirki, Sayı Dedektifleri ve Sihirli Keman adlı eserlerde barış değerine hiç değinilmemiştir. Savaş Çiçekleri’nde savaşın ve kavgaların gereksiz olduğu, insanların aslında kendilerine zarar verdikleri, barış ortamının sağlanmasının gerekliliği konularına değinilmiştir. Ali Baba ve Kırk Haramiler’de dostların birbirlerine küs kalamayacağı hemen barışacağı düşüncesi vurgulanmıştır.

3.3.4. Bilimsellik İle İlgili Bulgu ve Yorumlar

Bir ülkenin gelişmesi için bilimde başarılı olması, teknolojiye önem vermesi, üretmesi gerekmektedir. Bu nedenle bilime değer veren ve hayatının bir parçası haline getiren bireylerin yetişmesinin ülkelerin ilerlemesi açısından gerekli olduğu söylenebilir.

Toplumun gelişmesi açısından oldukça önemli olan bilimsellik kavramı, TDK (2005)’ye göre “bilimsel olma durumu” olarak tanımlanmaktadır. Hançerlioğlu (2007), bilimselliği bilimsel olma hali, bilime uygun olma olarak tanımlamaktadır.

Bilimsellik değerinin toplumun gelişmesi için gerekli olan temel değerlerden biri olduğu söylenebilir. Bilimsellik değerini benimsemiş bireylerin toplumu ilerleteceği ifade edilebilir. Türkmen ve Yalçın (2001)’a göre örgün eğitimin bütün basamaklarında öğrenciler bilimi seven, bilimin yapısını kavrayan, bilimsel okur yazar olan kişiler olarak yetiştirilmelidir. Bütün bunları hedefleyen ve bu hedeflerini gerçekleştirmeyi başaran bir toplumun tüm alanlarda ilerlemesinin de gerçekleşeceği düşünölmelidir.

Devlet Tiyatrolarında oynanan eserlerde bilimsellik değeri ile ilgili bulunan bulgulara aşığıda yer verilmiştir:

“Tiyatro Makinası” adlı çocuk oyununda bilimsellik değeri ile ilgili bulgulara aşığıda yer verilmiştir:

Ben de mucit. Mucit – yazar, tiyatro makinesinin mucit-yazar-kompozitörüyüm. İlerlemenin sonu yoktur. Yangın var! Yangın var! (Yendt, 1988, s. 6).

Ama çok ilginç, özellikle çok iyi ayarlanmışlar... Mekanik olmaya mekanik, çok iyi yapılmışlar. Harika bir işçilik. Siz mi yaptınız bunları? (Yendt, 1988, s. 9).

Her istediğimi mekanik olarak gerçekleştirebilirim. İlerlemenin sonu yoktur! Her istediğimi gerçekleştirebilirim. Madem ilgileniyorsunuz, size nalı yaptığımı göstereyim (Yendt, 1988, s. 9).

Şu robotu görüyor musunuz? Bir otomat, robot, kocaman bir bebek. (Robotum vücudundan bi tomar tel çıkarır) İçinde bir alay ateşleyici, motör, reaktör, quadri-reaktör olan kocaman mekanik bir taşbebek. Bunların hepsi uzaktan mekanik-elektronikle idare ediliyor! Her yeni mekanik-hareket için, yeni bir matör... İlerlemenin sonu yok! Mekanik-dans etmek için bir reaktör. Mekanik-konuşma için bir motör. (Robotu tekrar makinanın içine yerleştirir, gider kumanda masana oturur) Çelik başlı otomatik robotlarım istediğim her şeyi mekanik-yaparlar... Bunun için gerekli olan yanılmamak, gerekli düğmeye basmaktır... 320 numaralı düğmeye basıyorum, mekanik-müzikle sahneye geliyorlar. (robotların oyunu) 689 numaralı düğmeye basınca da mekanik-yürümleri duruyor. (robotların oyunu) Demek ki çok basit...206 numaralı düğme, mekanik ayaklarını mekanik-kaldırtıyor.(robotların oyunu) 723 numaralı düğmeyle mekanik olarak takla atıyorlar. (robotların oyunu) 325 numaralı düğme, mekanik-selamlaşma... mekanik eğilme, mekanik-reverans. (robotların oyunu) Sakın dokunmayın baylar, sakın dokunmayın... Çok hassastırlar. Şimdi “insansesi” kolunu çekip, 425 numaralı düğmeye basıyorum. Yoo, hayır, 422 numaraya basıyorum ve mekanik bir “merhaba” (robotların oyunu) 423 numaralı düğmeye basarsam, mekanik-düşünür ve mekanik-konuşurlar. “Nasılsın” (robotların oyunu) Gerçek bir harika! Kuşku götürmez bir harika, çünkü ilerlemenin sonu yoktur... Eğer 424 numaralı düğmeye basarsam mekanik-cevaplama: “İyiyim, teşekkür ederim, ya sen?” (Yendt, 1988, s. 10).

İlerlemenin sonu yoktur (Yendt, 1988, s. 15).

Devrimizde herşey yapılabilir. Devamlı ilerleme içindeyiz. Bu küçük sorunu da halledecek bir yol bulurum. Bilgi edineceğim, araştıracağım. Telefon edeceğim! (Yendt, 1988, s. 15).

İlerlemenin sonu yok (Yendt, 1988, s. 16).

(hayran) İlerlemenin sonu yok! (Yendt, 1988, s. 21).

Becerikli ve bilimsel çalışır. Her türlü makinayı örer sabırla, ve makine gibi (Yendt, 1988, s. 23).

Oysa... İlerlemenin sonu yoktur (Yendt, 1988, s. 26).

Evet, tabii, çok karışık... Ama siz Saatçi Ninesiniz...(B. Oyuncuya) Bir şeyi icat et! İşe yarıyor! Devam etmeli!

İlerlemenin sonu yok! (Yendt, 1988, s. 26).

Ay üstündeki bay, ama... ilerlemenin sonu yoktur. Aramak, bulmak, keşfetmek gerek. Büyük bilginlerin en büyüğünüz... Ay Üstündeki Adam’sınız... En son yıldıza dek araştırmalarınızı sürdürmeye çalışıyorsunuz. Asla bir mekanik-hayal kurma makinası yapılamıyacağını, bunun olanaksız olduğunu söylemeye hakkınız yok (Yendt, 1988, s. 31).

“İMBÖ” adlı çocuk oyununda bilimsellik değeri ile ilgili bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

TOMBAK: Düşüne düşün, ben de senin gibi bilgili bir öküz olur muyum Çıtak?

ÇITAK: Olursun ya. Benden de bilgili olursun. Bir zamanlar insanlar yerlerde sürünüyordu. Hayvanlarla birlikte yaşıyorlardı. Niçin onlar ilerlediler? Niçin hayvanları geçtiler? Akıllarını çalıştırdılar da ondan. Düşünmeyi öğrendiler de ondan.

TOMBAK: Vay canına! Demek böyle? Peki. Aklimızı çalıştıırırsak biz de insan olur muyuz? (Cılga, 1995, s. 12).

ALİ: Kentlerde diş doktorları varmış babaanne. İlaç, iğne yapıyormuş. Dişleri acısız çekiyormuş. Ne haber?

FADİK: Ne yapayım? Bizim köyde diş doktoru olsaydı, biz de acısız çektirirdik dişlerimizi.

ALİ: Öyleyse imböle. Diş doktorunun yokluğunu imböle (Cılga, 1995, s. 33).

ALİ: Bildiğimiz, gördüğümüz kötülükleri imbölemeye hazır mıyız arkadaşlar?

TÜMÜ: Hazırız!...

ALİ: İyi öyleyse... Eenim babamdan başlayalım. Eenim babam, annemi çok döğüyor...

MUSA: Benimki de

HAYRİ: Benimki de

İKİNCİ KIZ: Benim babam da...

ALİ: Anaları döğen tüm babalara...

TÜMÜ BİRDEN: İmböööö!

ÜÇÜNCÜ KIZ: Benim anam, bana bebek kardeş doğurmaya çalışırken öldü. Bebek kardeşim de öldü. Eğer okullu ebe olsaymış köyümüzde, anam da bebek kardeşim de ölmeyecekmiş. Öyleyse ebesizliğe...

TÜMÜ BİRDEN: İmböööö!

ŞERİF: Köyümüzde okul var mı arkadaşlar, okul?

TÜMÜ BİRDEN: Yok.

ŞERİF: Öyleyse, okulsuzluğa...

TÜMÜ BİRDEN: İmböööö!

YUNUS: Hayvanalar kötü davrananlara...

TÜMÜ BİRDEN: İböööö! (Cılga, 1995, s. 35).

“Ayışığı Sirki” adlı çocuk oyununda bilimsellik değeri ile ilgili bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

(Sakin.) Bende aynı şeyleri söylüyorum canım kardeşim. Çabuk ama sakın sakın, tamam mı kardeşim. Düşünerek hareket etmeliyiz (Kırıkkalp, 2013, s. 46).

Aslında sivrisinek doğru söyledi, ayçiçekleri başlarını güneşe doğru çevirdikleri için güneş çiçeği de denir; ama onlar tam olarak ne aradıklarını bilmedikleri için ayçiçeklerinin arasından geçip gittiler (Kırıkkalp, 2013, s. 51).

O kadar da çok değil. Sadece okuduğum bir kitapta yazıyordu (Kırıkkalp, 2013, s. 51).

Patron üzülüyorum ama istersen sende haritaya bak. Ama gözlerin iyi göremediği için net olarak görebilir misin biliyorum, sonra... (Kırıkkalp, 2013, s. 57).

“Sayı Dedektifleri” adlı çocuk oyununda bilimsellik değeri ile ilgili bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

HAYAL B: Şimdi beni iyi dinle. Gördüğün gibi elimde 3 eriğim var. Bu erikleri yarımşar saat arayla yersem tüm erikleri yemem ne kadar zamanımı alır?

SIRMA: Hımmmm! Biraz düşünüyüm. Yarım saatte bir, bir erik yiyeceksem? Toplamda... Bir buçuk saat mi acaba?

HAYAL B: İyi düşün istersen. Çünkü sorunun cevabını bilemezsen üzgünüm kapıdan geçemezsin.

SIRMA: Bir dakika o zaman bir daha düşünüyüm. Şimdi... Eriğin bir tanesini şimdi yesem. Kalır 2 erik. Yarım saat sonra ikincisini yesem kalır bir erik. Onu da yarım saat sonra yesemm... Aa tabii yaa! Bir saat. Yarımşar saat arayla 3 erik yesem bir saatte tüm erikler bitmiş olur. Doğru cevap 1 saat.

HAYAL BEKÇİSİ: Doğru cevap 1 saat. Tebrikler! (Saraç, 2016, s. 6).

Haritaya bakıp X'in orada olup olmadığını söyleyebilir misin? (Saraç, 2016, s. 8).

KAPTAN: Soruyorum. Dikkatli dinle. Papağanım Kuka ile birlikte adada 17 kuş var. Bu kuşlardan 9 tanesi ve papağanım Kuka dışında hepsi uçup giderse adada kaç kuş kalır acaba?

PAPAĞAN: Kaç kuş kalır adada acaba?

SIRMA: Hmmm... 17 kuş var veee... 9 tanesi ve Kuka'nın dışında bütün kuşlar uçuyor.

SIRMA: Demek ki... 7 kuş uçuyor. 9 kuş ve KUKA dışındaki kuşlar uçuyorsa adada 10 kuş var.

KAPTAN: Doğru cevap. Yolun açık olsun. (Saraç, 2016, s. 9).

1.UZAYLI: Şimdi Jüpiter'den kalkan bir uzay gemisinin kaptasınız. Neptün'den geminize 18 yolcu bindi.

SIRMA: 18 yolcu.

2.UZAYLI: Sonra bu yolcuların 6'sı Mars'ta indi. 3 Marslı geminize bindi.

SIRMA: 6'sı indi, 3 Marslı bindi.

1.UZAYLI: Sonra geminiz güneşin etrafında bir tur attı ve Merkür'de bir ihtiyaç molası verildi. 10'u indi. 5'i kalmaya karar verdi.

SIRMA: Of çok karıştı kafam.

2.UZAYLI: Durun hiç karışık değil. Soru geliyor.

1.UZAYLI: Acab bu uzay gemisinin kaptanının ismi nedir?

SIRMA: Ben ne bileyim kaptanın ismini. Ne saçma soru bu. Ama... Bir dakika...Şaşırtmacalı bir soru bu. Sorunun başında uzay gemisinin kaptanı olduğumu söylemişsiniz. Cevap veriyorum: Uzay gemisinin kaptanı benim. Kaptanın ismi Sayı dedektifi: Sırma! (Saraç, 2016, s. 11).

NİNJA: Güzel. Sizin için eğlenceli bir soru seçtim. 84 metrelik çölün 26 metresini yürüyen Ninja Minja'nın yürüyecek kaç metre yolu kalmıştır?

ÜÇGEN: Hadi Sırma bu senin için çok kolay bir soru.

SIRMA: Bu bir çıkarma işlemi. 84'den 26 çıkarsaaa...

NİNJA MİNJA: 58! 58 metre yolum kalmıştır. (Saraç, 2016, s. 14).

Tablo 4: Değer Tablosu- Bilimsellik

Değer: Bilimsellik	
Eser	F(X)
Sihirli Sirk	0
Tiyatro Makinası	12
İMBÖ	3
Sihirli Köpek	0
Savaş Çiçekleri	0
Ayışığı Sirki	4
Ali Baba ve Kırk Haramiler	0
Sayı Dedektifleri	5
Sihirli Keman	0
Toplam	24

Tablo 4'te bilimsellik değeri Tiyatro Makinası'nda 12, İMBÖ'de 3, Ayışığı Sirki'nde 4, Sayı Dedektifleri'nde 5 ve toplamda 24 adet bulunmaktadır. Bilimsellik değeri en fazla Tiyatro Makinası'nda yer almaktadır. Sihirli Sirk, Sihirli Köpek, Savaş Çiçekleri, Ali Baba ve Kırk Haramiler ve Sihirli Keman'da bilimsellik değeri bulunmamaktadır. Tiyatro Makinası'nda bilimsellik değeriyle ilgili bir söz sık sık tekrar edilmiş ve mucitlikten, makinaların nasıl çalıştığından bahsedilmiştir. Tiyatro Makinası'ndan sonra en fazla bilimselliğin yer aldığı eser Sayı Dedektifleri'dir. Sayı Dedektifleri'nde konu olarak matematiği sevmeyen bir kızın kaybolan X'i bulmak için çıktığı yolculuk ve bu yolculuktaki matematik sorularını cevaplaması işlenmiştir. Bilimsellik değerinin yer aldığı üçüncü sıradaki eser Ayışığı Sirki'dir. Ayışığı Sirki'nde düşünerek hareket etmek, bitkilerin hareketlerinin bilimsel olarak yorumlanması, bilginin kaynağı, harita okuma konularına değinilmiştir. Bilimsellik değerinin bulunduğu bir diğer eser İMBÖ'dür. İMBÖ'de bilimsellik değeriyle ilgili okumanın, okulun önemi, eğitim almış kişilerin köylerde de bulunmasının gerekliliği ve düşünmenin insana ait bir özellik olduğu konularına yer verilmiştir.

3.3.5. Çalışkanlık İle İlgili Bulgu ve Yorumlar

Çalışkanlık bireylerin başarıya ulaşmasında etkili olan özelliklerinden biridir. Çalışkan insanların azimle ve sabırla hedeflerine ulaşmak için çaba gösterdikleri söylenebilir.

Hançerlioğlu (2007)'na göre çalışkanlık çalışkan olma halidir. TDK Güncel Türkçe Sözlük (2018b)'te çalışkan kişi azimli, çalışmaktan hoşlanan, aktif olarak tanımlanmaktadır.

Çalışkanlık değerinin hem bireysel hem de toplumsal başarıda etkin olduğu söylenebilir. Kardaş (2015)'a göre kişilerin toplumsal yaşamda ve iş hayatında başarıyı elde edebilmesinin yolu çalışkan olmaktan geçer. Toplumu oluşturan bireyler yaptıkları işi sever ve bu işlerde çalışkanlık gösterirlerse toplum da başarılı olur.

Devlet Tiyatrolarında oynanan eserlerde çalışkanlık değeri ile ilgili bulunan bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

“Sihirli Sirk” adlı çocuk oyununda çalışkanlık değeri ile ilgili bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

Birası benim yuvamdı. Ben burada doğdum, burada büyüdüm. İlk adımlarımı burada attım. Çıktığım ilk gösteride ki heyecanımı, bugün gibi hatırlıyorum. Burada çok çalıştım, çok güzel dostlarım oldu. Çok güldüm, çok eğlendim. Ama yine de kocaman ağaçların arasında, uçsuz bucaksız ormanlarda nalınlarımın toprağa bastığı, yemyeşil otlarla doyduğum bir an istedim, hep. Şimdi yaralıyım, belki yaşlıyım ve kovuldum. Ama belki de gökyüzünü ilk ve son kez görebilmem için bir şans bu. Son zamanlarımı çok sevdiğim, beraber büyüdüğüm dostlarımla da geçirmeyi isterdim. Ama gitmek zorundayım. Hoşça kalın iyi yürekli dostlarım (Okumuş ve Karaman, 2016, s. 13-14).

Ben de sizleri çok seviyorum. Sizler benim dostumsunuz. Ben her zaman elimden gelin yaptım. Çalışmaktan yılmadım, yorulmadım. Kimseyi yarı yolda bırakmadım. Hiçbir hayvan sevdiklerini yarı yolda bırakmaz. Ama yorgunum kırgınım ve belki de son zamanlarımı yeni doğan bir güneşi seyrederek kocaman bir ormanda temiz havayı koklayarak geçirmek istiyorum... Uçsuz bucaksız doğaya, yeşile, gökyüzünün en mavi derinliklerini, yıllarca hasretini çektiğim özgürlüğe... Evet, yaralıyım ama doğa beni iyileştirecek, inaniyorum. Dağların arasından akan sulara yüzeceğim, uçan kuşlara el sallayacağım. İnsanları selamlayacağım. Üzgünüm, özür dilerim. Buraya kadarmış. Gidiyorum... Özgürüm artık, Özgürüm (Okumuş ve Karaman, 2016, s. 21).

“Tiyatro Makinası” adlı çocuk oyununda çalışkanlık değeri ile ilgili bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

Akşam oldu. Hava karardı ama saatin çok ilerlemiş olmasına karşın Saatçi Nine hiç bıkmadan örüyür (Yendt, 1988, s. 25).

Çok karışık astronomik araştırmalara dalmıştır, tiyatro makinasından çıkarttığı bir tüpten yapma çok uzun bir teleskopa bakmaktadır) Gürültü yapmayın lütfen, rica ederim, çalışıyorum Uzakları çalışıyorum... Gittikçe daha uzakları çalışıyorum... Son yıldız dek çalışıyorum... Ay üstündeki adamın işi çok (Yendt, 1988, s. 30).

Ay üstündeki bay, ama... ilerlemenin sonu yoktur. Aramak, bulmak, keşfetmek gerek. Büyük bilginlerin en büyüğünüz... Ay Üstündeki Adam'sınız... En son yıldız dek araştırmalarınızı sürdürmeye çalışıyorsunuz. Asla bir mekanik-hayal kurma makinası yapılamıyacağını, bunun olanaksız olduğunu söylemeye hakkınız yok (Yendt, 1988, s. 31).

“İMBÖ” adlı çocuk oyununda çalışkanlık değeri ile ilgili bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

Hayır. Köyümde kalacağım. Köyümde güzellikler çoğalsın diye çalışacağım. Bundan böyle benden acı söz beklemeyin. Hayvanlar övendere, nodul beklemesinler. İstanbul'u göresin diye seni götüreceğim. Artık o İstanbul hevesi yok içimde. İstanbul hevesime imbö! (Cılga, 1995, s. 39).

ELİF: (Mustafa koşar) Hayır Mustafa, hayır! İmbölenmeyeceksin. Fakat bundan böyle de insanlara da , hayvanlara da iyi davranacaksın. Bunun için söz vereceksin. Söz verme hevesi yaşıyor mu yüreğinizde?...

MUSTAFA: Ah Elif, ah! Benim emekçi, çalışkan eşim. Çocuğumun anası Elif...(Cılga, 1995, s. 39).

MUHTAR: Yaşa Mustafa Çavuş bundan sonra güzel günler başlacayacak köyümüzde. Bu yıl çocuklar geçici binada olsun okula kavuşsunlar diye çalışacağım. Kaymakam beyden de söz aldım zaten. Kendi odamı okul hizmetine vermeye hazırım. Bundan böyle dahi iyi olalım. Kötülere, kötülöklere hep birlikte...

TÜMÜ BİRDEN: İmböööö! (Cılga, 1995, s. 40).

“Ayışığı Sirki” adlı çocuk oyununda çalışkanlık değeri ile ilgili bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

Benim güzel tatlı sirkim, vedalaşma vakti yaklaşıyor. Bana kızma, artık çok yaşlandım ve senin için yeterince koşturamıyorum. Koşturacak, güzel işler yapacak, burayı çocuk kahkahaları ile çınlatacak geçlere ihtiyacın var senin (Kırıkkalp, 2013, s. 7).

Po: Po, zor olan her işi başarabilir. (Elindeki kılıcı sağa sola savurarak)

Bo: Kendine göre eğlenceli olan tüm işleri büyük bir azimle başarabilir diyelim ona.(Kırıkkalp, 2013, s. 37).

Evet benim. Büyük emeklerle yetiştirdim bu güzelim ayçiçeklerini. Onların böyle boyun bükük durması beni çok üzüyor (Kırıkkalp, 2013, s. 52).

Biliyorum. Hep gözümün önündeydiniz zaten. Eee... Kimileri sizin gibi çabalar uğraşır ve sahip olur, kimileri de benim gibi bir anada hiç uğraşmadan (Anahtarını göstererek.) sahip oluverir (Kırıkkalp, 2013, s. 68).

Benim de Bo. Hem sen hep ne derdin; ”Unutma Po, inanır ve istersen, doğru yolu takip edersen her zaman başarırın, bunu asla unutma kardeşim” böyle demez miydin? (Kırıkkalp, 2013, s. 71).

“Ali Baba ve Kırk Haramiler” adlı çocuk oyununda çalışkanlık değeri ile ilgili bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

Bir işe yaramayan adam! Kalk da, git biraz çalış! Uyan miskin, uyan. Böyle tembellik edip, uyuyacak vaktin var mı senin? Açlıktan ölelim mi? Evde, bir iki mercimek ve biraz da yağdan başka yiyecek bir şey kalmadı. Kalk! Uyan! Kımıldı biraz! Uyuya uyuya şişmanlıktan patlayacaksın. Allah bizi açlıktan ölmekten korusun!...(Atiyeh, 2006, s. 2).

(Sakince nargilesini tütürerek) Ah! Kadını ne kadar hamaratsın. Biraz dinlen, nefes al. (Kazım’a) Böyle bir kadına, bu kadar çalışkan bir kadına sahip olduğum için, kendimi dünyanın en mutlu insanı sayıyorum, kardeşim.

Çalışmak en yararlı şeydir (Atiyeh, 2006, s. 7).

Bu iyiliğinizi bizi çok mutlu kıldı, iyi tüccar, size çok teşekkür ederiz. Mercan evimizin her işi ile gayet güzel ilgilenir neyin olup neyin olmadığını, çok iyi bilir. Ben, bu yeryüzünde hiçbir şeyden yoksun olmadan, çok rahat ve zengin bir şekilde yaşamaktayım. İstedğim önümde istemedim arkamda... Sayamayacağım kadar altınım var... Her şeyim ama her şeyim var bunun yanında...(Atiyeh, 2006, s. 28).

Her şeyi enine boyuna düşünüyordum, şu fakirlikten kurtulabilmek için, bu düşünmeyi bırakıp biraz çalışmam gerektiğini anladım sonunda. O gün çalışmaya gittim, ormana. Yeteri kadar odun kestikten sonra, evin yolunu tuttum. Meğer neden sonra fark ettim ki, yolum haramilerin, içi paha biçilmez taşlar, değerli eşyalarla mağaranın içi. Kendime mağaranın yakınında saklanacak bir yer buldum ve gözetlemeye başladım (Atiyeh, 2006, s. 29).

“Sihirli Keman” adlı çocuk oyununda çalışkanlık değeri ile ilgili bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

Babam der ki ‘ Çırak olur da çalışmaya başlarsan birçok arkadaş edinarsın. Babamın dediğine göre... (Charpentier, 1990, s. 3).

Sizler, iş tutkunları... (Charpentier, 1990, s. 5).

Jules: Biliyorsun, değil mi evlat, çalışırken terlemek insana iyi gelir. (Sandığa bir göz atar) Yedi kilit. Hem arkadaşım Pierre için çok iyi olacak...

Jacques: (Pencereden bir göz atar) Şuna bak sen... Öyle bir koşturuyor ki şimdiden iyice terlemiş olmalı...

İkisi birden gülerler. Sandığın karşısına geçip hayranlıkla seyredeler (Charpentier, 1990, s. 9).

İşte yeni bir gün daha başlıyor. Jacques mışıl mışıl uyurken ben işe başlayayım... (Charpentier, 1990, s. 12).

Jules: Nihayet anladım. Ama eğer biraz çalışır da anahtarları eğelersen, çok değil biraz eğelersen...

Pierre: Olur, değil mi Martin Amca?

Jules: Neden olmasın?

Pierre: (Heyecanlı) Deneyeceğim...

Jules: Denemelisin, Pierrot... Şöyle iki ya da üç eğe darbesi...

Pierre: Eğeleyeceğim Martin Amca, daha çok... Daha çok...(Anahtarları toplar, acele ile sahneden çıkar)

Jules: Eğele bakalım küçüğüm, eğele....(güler) (Charpentier, 1990, s. 13).

Evet, bu çocuk galiba sonunda işini iyi öğrendi... Yine de ben bir tembelin zengin olmak için bu denli çalışmasına şaşırıyorum doğrusu... (Charpentier, 1990, s. 18).

Tablo 5: Değer Tablosu- Çalışkanlık

Değer: Çalışkanlık	
Eser	F(X)
Sihirli Sirk	2
Tiyatro Makinası	3
İMBÖ	3
Sihirli Köpek	0
Savaş Çiçekleri	0
Ayışığı Sirki	5
Ali Baba ve Kırk Haramiler	4
Sayı Dedektifleri	0
Sihirli Keman	7
Toplam	24

Tablo 5'te çalışkanlık değeri Sihirli Sirk'te 2, Tiyatro Makinası'nda 3, İMBÖ'de 3, Ayışığı Sirki'nde 5, Ali Baba ve Kırk Haramiler'de 4, Sihirli Keman'da 7 ve toplamda 24 adet bulunmaktadır. Çalışkanlık değerinin en fazla olduğu eser Ayışığı Sirki'dir. Bilimsellik değerinin bulunmadığı eserler Sayı Dedektifleri, Sihirli Köpek ve Savaş Çiçekleri'dir. Ayışığı Sirki'nde amaçlanan sonuçlara çalışarak ulaşılacağı birçok yerde vurgulanmıştır. Ali Baba ve Kırk Haramiler'de çalışkanlığın güzel bir özellik olduğu ve evin geçiminin sağlanması için çalışmak gerektiği düşünceleri iletilmiştir. Tiyatro Makinası'nda bir şeyler üretmek için, İMBÖ'de yaşanan yerin gelişmesi için çalışmak gerektiği ve Sihirli Sirk'te çalışmaktan yılmamak düşüncelerine yer verilmiştir.

3.3.6. Dayanışma İle İlgili Bulgu ve Yorumlar

İnsan toplum içinde yaşayan bir varlık olduğu için diğer bireylerle etkileşim halindedir. Bu etkileşiminin sonucunda zaman zaman dayanışma değerine ihtiyaç

duyulduğu ifade edilebilir. Bayyigit (2001)'e göre insanın toplum içinde yaşamasının zorunluluğundan dolayı insanların birbirlerine destek olmaları da zorunlu hale gelmiştir.

Hançerlioğlu (2007)'na göre dayanışma toplumdaki bireylerin hissettikleriyle ve fikirleriyle birbirlerine bağlanmaları ve her durumda birbirlerini desteklemeleridir.

Devlet Tiyatrolarında oynanan eserlerde dayanışma değeri ile ilgili bulunan bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

“Sihirli Sirk” adlı çocuk oyununda dayanışma değeri ile ilgili bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

Sen üzülme Yoldaş. Ben bütün sanatçılarla konuşup Şef'i ikna edeceğiz. Yarını tedavi edip tekrar aramızda olman için elimizden geleni yapacağız. Gündüz gösterisi için elinden geleni yap. Bize güven. Haydi, toparlan artık seyirciler gelmek üzere.(Çıkarlar.) (Okumuş ve Karaman, 2016, s. 7).

Yoldaş ateşli hendekten atlamaya çalışır. Atlayamaz, korkar tekrar dener. Bu esnada diğer sirk sanatçılarının portalden Yoldaş'a seslenip:” Haydi yap, lütfen! Yapabilirsin, becerabilirsin. Sana güveniyoruz.” Gibi telkin edici ricalarda bulunurlar ve ona destek verirler Ama Yoldaş arkadaşlarının desteği ile mücadele verip ateşten atlamaya çalışsa da, başaramaz. Sahneden çıkar (Okumuş ve Karaman, 2016, s. 13).

“Yoldaş, lütfen gitme! Biz seni çok özleriz, seni iyileştireceğiz. Biz sana inanıyoruz. Bizimle kal! Seyirciler gelmek üzere, Şef de az sonra oyunun açılışını yapmaya gelecek. (Şef'in sesi duyulur.) (Okumuş ve Karaman, 2016, s. 14).

(Üzgün ve pişmandır) Özür dilerim. Çok özür dilerim Ben hiçbir canlının, güçsüzleştiğinde, hastalandığında ya da yaşlandığında terk edilmesini istemezdim... Sirk'in geleceğini ve gösteriyi düşündüm için seni üzdüm. Lütfen gitme, çalışma istersen ama bizimle ol. Bacağında ki yanığı iyileştiririz, bizimle kal. Sadece dostumuz olarak kal. Senden hiçbir şey istemiyorum. Lütfen gitme! Biz hepimiz seni çok seviyoruz (Okumuş ve Karaman, 2016, s. 20).

Ben de sizleri çok seviyorum. Sizler benim dostumsunuz. Ben her zaman elimden gelin yaptım. Çalışmaktan yılmadım, yorulmadım. Kimseyi yarı yolda bırakmadım. Hiçbir hayvan sevdiklerini yarı yolda bırakmaz. Ama yorgunum kırıgım ve belki de son zamanlarımı yeni doğan bir güneşi seyrederek kocaman bir ormanda temiz havayı koklayarak geçirmek istiyorum... Uçsuz bucaksız doğaya, yeşile, gökyüzünün en mavi derinliklerini, yıllarca hasretini çektiğim özgürlüğe... Evet, yaralıyım ama doğa beni iyileştirecek, inanıyorum. Dağların arasından akan sulara yüzeceğim, uçan kuşlara el sallayacağım. İnsanları selamlayacağım. Üzgünüm, özür dilerim. Buraya kadarmış. Gidiyorum... Özgürüm artık, Özgürüm (Okumuş ve Karaman, 2016, s. 21).

“İMBÖ” adlı çocuk oyununda dayanışma değeri ile ilgili bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

Ben de alışkın değildim. Ben de senin gibiydim. Köydeki öbür kardeşlerimiz de alışkın değildi. Ama gün geçtikçe, beni dinleyenler çoğalıyor. Bunu biliyorsun (Cılga, 1995, s. 11).

Seninle yılların arkadaşıyız. Aynı köyün çocuklarıyız. Aynı boyunduruk altında güç harcıyoruz. Biz birbirimizi iyi anlamalıyız. Birbirimize yardımcı olmalıyız. Öyle değil mi? (Cılga, 1995, s. 12).

TOMBAK: Peşine düştü buzağıcığın. Nasıl olsa yakalar. Yakalayınca da... Yazık oldu küçüğe.

ÇITAK: Bağırırım Tombak, bağırırım. Olanca gücümüzle bağırırım. Bağırarak mısın?

TOMBAK: Bağırılmaz olur muyum? Demin biraz bağırdım. İçim rahatladı. Kötüye kötülüğe, haksıza, haksızlığa karşı bağırarak ne iyiymiş meğer?...

ÇITAK: Öyledir kardeşim, öyledir.

TOMBAK: İmböööö!

ÇITAK: Duysun tüm dört ayaklılar! Bir küçücük buzağı geceyi aç geçiriyor.

Hem de döğülüyor. İmböööö!

TOMBAK: Hem de söğülüyor. İmböööö!

(Uzaktan öküz, eşek, at, köpek, horoz sesleri duyulur. Sesler gittikçe yükselir. Sahneyi doldurur)

Bağırınlar çoğalıyor kardeşim Çıtak!

ÇITAK: Çoğalacak Tombak, çoğalacak.

TOMBAK: İnsanın yaptığı kötülüktür! İmböööö!

TOMBAK: Haksızlıktır. Hepten Haksızlıktır. İmböööö! (Cılga, 1995, s. 16).

MUHTAR:Çıtak bir imbölemeye başlamasın. Tüm hayvanlar imbölüyor.

BEKÇİ BEKİR: İmbölüyor.

MUHTAR: İşin ilginç yanı: İmbölemek öteki köylerde de başlamış. Dağdibi Köyü muhtarı Rahmi Onbaşı söyledi... Onların köyündeki hayvanlar arasında da bir imbölemektir gidiyormuş.

BEKÇİ BEKİR: Gidiyormuş.

DELİ VELİ: İmböööö!(Oynar) İmbö de imbö imbö! İmbö de imbö imbö! (Cılga, 1995, s. 21).

İşi, imeceye bağlayacağız. Sen kendine bir öküz alıncaya değin her Allah'ın günü bir komşudan bir öküz gelecek kapının önüne. Bu iş için hiç yorulmayacaksın. Bekçimiz, sıra kimin öküzündeysen getirecek. Tamam mı canım? (Cılga, 1995, s. 22).

Sen otur da burada satır egele! Sen otur da burada türkü söyle! Tüm çobanlar dağdan köye indi. Hayvanlar çobanları kovmuşlar yanlarından. 'İmbö' demiş demiş, üstüne yürümüşler çobanların. Sonra da başlarına buyruk olan sürüler yürümüş ötelere. Yürümüşler dağlara doğru (Cılga, 1995, s. 28).

Gittiler ya. Hem de sürü sürü. Hem de sürüler birleşerek. Dostça, kardeşçe birleşerek gitti sürüler (Cılga, 1995, s. 29).

ALİ: Ben gözlerimle gördüm. Babam buzağıya vurdukça, Çıtak da imböledi Tombak da... sonra da köyün hayvanları imböledi

ELİF: Doğru. Çok doğru. Yalnız bizim öküzler değil, öbür hayvanlar da bağrııştı köyün içinde (Cılga, 1995, s. 31).

ALİ: İmböle babaanne, imböle! Haksızlıklara, kötülöklere karşı imböle.

ELİF: Doğru söylersin Ali'm! Haksızlıklara, kötülöklere karşı imbölemeliyiz.

Ali: Ne olur bana inan babaanne. Hayvanların yanına gittik. Omuz omuza, ağır ağır yürüyorlardı. Köyün çevresinde bir çember çiziyorlardı. Hep birlikte ağırdık köyün çocukları:

- ' Size kötölük yapanlar imbööö! Dedik.

Böyle yapınca tümü durdu. Sonra gene yürüdüler. Demek ki bir bekledikleri var. Ne bekliyor olabilirler peki ? (Cılga, 1995, s. 31).

Böyle yapınca tümü durdu. Sonra gene yürüdüler. Demek ki bir bekledikleri var. Ne bekliyor olabilirler peki ? (Cılga, 1995, s. 31).

Sen kendine düşen görevi yapmalısın. Tek başına da olsa, kötölüğü imbölemelisin. Hem yalnız değilsin ki babaanne... Köyün tüm çocukları şimdi evlerinde, büyüklere bunu anlatmaya çalışıyorlar. Teker teker sesler birleşince, çok güçlü bir ses olacağız. Sesimizi Çitağa, Tombağa köyün öbür hayvanlarına duyuracağız. Onlar da kırgınlığı, küskünlüğü unutup bize dönecekler. Sevinsene! İmbölesen babaanne, imbölesene? (Cılga, 1995, s. 32).

Gelsinler. Bizimkiler geliyor. Biz çocuklar imböleriz. Belki öfkeleri geçer hayvanlarımızın. Topluca dönerler. İmbö sesi duymak, onlara küskünlüğü, acıyı unutturur belki. Belki (Cılga, 1995, s. 34).

HAYRİ: Hey bakın, bakın! Gelenler var. Kızlar geliyor...

MUSA: Gittikçe çoğalıyoruz! Gelin arkadaşlar, gelin! (Cılga, 1995, s. 34).

ALİ: Bildiğimiz, gördüğümüz kötölükleri imbölemeye hazır mıyız arkadaşlar?

TÜMÜ: Hazırız!...

ALİ: İyi öyleyse... Eenim babamdan başlayalım. Eenim babam, annemi çok döğüyor...

MUSA: Benimki de

HAYRİ: Benimki de

İKİNCİ KIZ: Benim babam da...

ALİ: Anaları döğen tüm babalara...

TÜMÜ BİRDEN: İmbööö!

ÜÇÜNCÜ KIZ: Benim anam, bana bebek kardeş doğurmaya çalışırken öldü. Bebek kardeşim de öldü. Eğer okullu ebe olsaymış köyümüzde, anam da bebek kardeşim de ölmeyecekmiş. Öyleyse ebesizliğe...

TÜMÜ BİRDEN: İmbööö!

ŞERİF: Köyümüzde okul var mı arkadaşlar, okul?

TÜMÜ BİRDEN: Yok.

ŞERİF: Öyleyse, okulsuzluğa...

TÜMÜ BİRDEN: İmbööö!

YUNUS: Hayvanalar kötü davrananlara...

TÜMÜ BİRDEN: İbööö! (Cılga, 1995, s. 35).

ALİ: Köyde sözcük yasağına...

TÜMÜ BİRDEN: İmbööö! (Cılga, 1995, s. 35).

BİRİNCİ KIZ: Çocukları dögenler...

TÜMÜ BİRDEN: İmböööö! (Cılga, 1995, s. 36).

YUNUS: Dağılmayacağız.

ŞERİF: Dağılmayacağız Bekir emmi.

BEKÇİ BEKİR: Dağılmayacak mısınız? Siz bacak kadar çocuklar, koskoca muhtarın emrine karşı mı geliyorsunuz?

YUNUS: Biz karşı gelmek için uğraş vermiyoruz. Hayvanlarımızın bize dönmesi için çaba harcıyoruz.

BEKÇİ BEKİR: İmböleyerek mi?

YUNUS: Kötülükleri imböleyerek (Cılga, 1995, s. 36).

ŞERİF: Değneklere de, silahlara da ...

TÜMÜ BİRDEN: İmböööö!... (Cılga, 1995, s. 36).

MUHTAR: Peki, dönmeleri için ne yapmalıyız Çavuş'un oğlu?

ALİ: Tüm köycek imbölemeliyiz.

MUHTAR: Ne demeye?

ALİ: Kötülükleri beğenmediğimizi anlatmaya.

MUHTAR: Yani hayvanlar, kötülüklere karşı çıkmak için mi imbölediler? (Cılga, 1995, s. 37).

ŞÜKRÜ: Arkadaş en sınamadan yanayım. Çocukların sözünü tutacağım.(Çocuklardan yana geçer)

MUHTAR: Komşularından ayrılamazsın Şükrüüüü!

ŞÜKRÜ: Çocuklar da komşum değil mi? Sizlerleyim çocuklar.

DELİ VELİ: Ben de, ben de sizlerleyim. Boğazım yırtılncaya değin imbölemeye hazırım.

ELİF: Ben de ... Ben de sizlerleyim.

MUSTAFA: Kendine gel kıınız!

ELİF: Ben kendimdeyim.

BAŞKALARI: Ben de... Ben de... ben de... (Cılga, 1995, s. 38).

Köyümüzün koca deresi boşa akıp gidiyor. Tarlalarımız da susuzluktan kavruluyor. Ne yapıp yapıp, derenin suyundan faydalanacaktık. Bu işi imeceyle yapacaktık. Köyümüzü ağaçlandıracak, tarlalarımızı suya kavuşturacaktık. İmeceye gelmeyenler bozu bu hayırlı işi. İmeceye gelmeyenlere ... (Cılga, 1995, s. 38).

MUHTAR: Neler oluyor burada? Hala dağıtamadın mı Bekir?

BEKÇİ BEKİR: Dağılmıyorlar. Bekçiye de karşı çıkıyorlar muhtarım.

MUHTAR: Kimin çocuğu karşı çıkıyor.

BEKÇİ BEKİR: Buradakilerin tümü. Başta da Mustafa Çavuş'un oğlu Ali.

MUHTAR: Ali'yi akıllı bilirdik.

ALİ: Akıllı olduğuma inancım varsa, sözüm dinlenmeli muhtar amca.

MUHTAR: (İrkilir) İı?...

ALİ: 'Akılıysam sözüm dinlensin' dedim.

BÜYÜKLER: (Kendi aralarında fısıldaşırlar)

MUHTAR: Peki ne demek istiyorsun Mustafa Çavuş'un oğlu?

ALİ: Siz büyükler, hayvanları anlayamıyorsunuz.

MUHTAR: Anlayamıyoruz da ne yapıyoruz yavrum?

ALİ: Onlar, hep çalışsın istiyorsunuz.

MUHTAR: Ya ne yapacaktık, ya?

ALİ: Onlara iyi davranacaktınız. Sevecektiniz. Onları anlamaya çalışacaktınız. (Cılga, 1995, s. 37).

MUHTAR: Yaşa Mustafa Çavuş bundan sonra güzel günler başlacayacak köyümüzde. Bu yıl çocuklar geçici binada olsun okula kavuşsunlar diye çalışacağım. Kaymakam beyden de söz aldım zaten. Kendi odamı okul hizmetine vermeye hazırım. Bundan böyle dahi iyi olalım. Kötülere, kötülüklerle hep birlikte...

TÜMÜ BİRDEN: İmbööö! (Cılga, 1995, s. 40).

“Sihirli Köpek” adlı çocuk oyununda dayanışma değeri ile ilgili bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

Çok mutluyum çok! Hırsızları hep birlikte ne güzel kaçırtık öyle değil mi? (Aycıl, 2001, s. 30).

Arkadaş olduk...

Sevgiyi birlikte Bulduk...

Birlikte mutlu olduk...

Can sıkıntısı ne kötü şey...

Birlikte güçlüyü, mutluyuz...

Şarkımızı bütün çocuklar duysun...

Sihirli Köpekten haberi olsun...

Yükleri mutlulukla dolsun...

Sevgiyle, dostlukla çoşsun (Aycıl, 2001, s. 31).

“Savaş Çiçekleri” adlı çocuk oyununda dayanışma değeri ile ilgili bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

Etmaz olur mu hiç, güneş perisi çok yakın arkadaşımıdır. Ayrıca bütün periler toplanıp, savaşların bitmesi için elimizden geleni yapmaya kara verdik. O yüzden beni sana... (bir an söylememesi gereken bir şeyi ağzından kaçırdığını fark ederek durur) (Gülebenzer, 2010, s. 21).

Finfon ve İsfon orduları toplanmış buraya geliyorlar. (Gülebenzer, 2010, s. 29).

Çiçek: Evet size demiştim. Güneş hepimizin. O yüzden birlikte çağırmalıyız. Birlikte çağırırsanız mutlaka gelir.

Zumzum: Öyleyse birlikte çağırırsanız kralım belki gerçekten gelir.

Bonbon: Birlikte mi?

Çinçin: Kraliçem bu iyi bir fikir sanki. Beraber konuşursanız mutlaka gelir.

Tintin: Beraber mi? (Gülebenzer, 2010, s. 33).

Bunu tek başıma yapmadım ki. Sen ve Güneş Perisi olmasaydınız mümkün değil beceremezdim (Gülebenzer, 2010, s. 36).

Biz periler kendi aramızda toplanıp, bu çocukları kurtarmak ve iki ülkeye barış getirmek için planlar yapmıştık. Fakat eksik olan bir şey vardı. Cesareti olan bir çocuk. O da sendin... (Gülebenzer, 2010, s. 36).

“Ayışığı Sirki” adlı çocuk oyununda dayanışma değeri ile ilgili bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

2. Şovalye: Durun. (Bo ve Po şaşkınlıkla birden dururlar.) Po kılıcımı bulduğun için çok mutluyum. Karşılığında sana verecek pek bir şeyim yok ama kabul edersen bu şemsiyeyi sana vermek istiyorum.

Po: (Koşarak 2. Şovalyenin yanına gider.) Çok mutlu oldum çok teşekkür ederim (Kırıkkalp, 2013, s. 46).

(Tüm koca kulaklar bebek cüceyi bulmak için seferber olur. Bebek cüce farklı erlere saklanarak gözden kaybolup sonra tekrar ortaya çıkar bazen sahnedekilerin arkasına veya Kocakulakların şapkasının üzerine saklanır. Büyük bir kargaşa sonrasında 4. Kocakulak bebek cüceyi yakalar ve onu avcunun içine alıp öperek sakinleştirmeye çalışır.) (Kırıkkalp, 2013, s. 60-61).

(Mücadele bir süre devam ettikten sonra Hortum Adam'a yardım için kargalar gelir ve Yaşlı Tilki ile Sivrisinek'e saldırırlar.)

Po: Yaşasın, Bo bak kargalar yardıma geldiler.

Karga: (Po ve Bo'ya) Gag, Korkuluk yardıma ihtiyaçları olabilir, onları takip edin demişti iyi ki sizi takip etmişiz.

Bo: Teşekkür ederiz (Kırıkkalp, 2013, s. 69).

Bo: Sen aç Po. Bunu en çok sen hak ettin.

Po: Hayır kardeşim birlikte başardık. Birlikte açalım. (Sandığı açarlar. İçinden bir mektup ve anahtar çıkar.) İşte sirkin anahtarı. Yaşasın (Kırıkkalp, 2013, s. 71).

“Ali Baba ve Kırk Haramiler” adlı çocuk oyununda dayanışma değeri ile ilgili bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

Hep birlikte Ali Baba'nın evine gideceğiz (Atiyeh, 2006, s. 23).

“Sayı Dedektifleri” adlı çocuk oyununda dayanışma değeri ile ilgili bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

Bütün dünya X'i arıyor. (Saraç, 2016, s. 15).

“Sihirli Keman” adlı çocuk oyununda dayanışma değeri ile ilgili bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

Üçü birden kasayı çevreleyen kordonu ve ambalajı açarlar (Charpentier, 1990, s. 6).

Tablo 6: Değer Tablosu- Dayanışma

Değer: Dayanışma	
Eser	F(X)
Sihirli Sirk	5
Tiyatro Makinası	0
İMBÖ	24
Sihirli Köpek	2
Savaş Çiçekleri	5
Ayıışığı Sirki	4
Ali Baba ve Kırk Haramiler	1
Sayı Dedektifleri	1
Sihirli Keman	1
Toplam	43

Tablo 6'da dayanışma değerine Sihirli Sirk'te 5, İMBÖ'de 24, Sihirli Köpek'te 2, Savaş Çiçekleri'nde 5, Ayıışığı Sirki'nde 4, Ali Baba ve Kırk Haramiler'de 1, Sayı Dedektifleri'de 1, Sihirli Keman'da 1 ve toplamda 43 defa yer verildiği görülmektedir. Dayanışma değerinin en fazla olduğu eser İMBÖ'dür. Dayanışma değerinin hiç bulunmadığı eser Tiyatro Makinası'dır. İMBÖ adlı eserin genelinde dayanışma değerinin olduğu, eserin dayanışma değerinin üzerine kurulduğu görülmektedir. İMBÖ'de haksızlıklara karşı ancak dayanışma ile başa çıkılabileceği düşüncesi vurgulanmaktadır. Sihirli Sirk'te dostla birbirleriyle dayanışmaktadır. Sihirli Köpek'te arkadaşlar dayanışma ile kötülükleri yenmekte ve mutlu olmaktadır. Savaş Çiçekleri'nde dayanışma ile bireyler ve gruplar güçlenmektedir. Ayıışığı Sirki'nde yardıma ihtiyacı olanlara yardım edilerek dayanışma değeri sergilenmektedir. Ali Baba ve Kırk Haramiler, Sayı Dedektifleri ve Sihirli Keman'da birlikte bir iş yapma durumu vardır.

3.3.7. Dostluk İle İlgili Bulgu ve Yorumlar

Dostluk ve arkadaşlık birbirine yakın kavramlardır. Arkadaşlık ve dostluk bireylerin aile içinde karşılayamadığı bazı ihtiyaçların giderilmesinde etkili olduğundan önemli değerlerdendir. Aydın (2009)'a göre çocuğun eylemlerinde arkadaş ortamının da etkisi bulunmaktadır. Bir çocuğun kişiliği gelişirken onu sadece ailesi etkilemez. Arkadaş ortamı da çocuğun karakterinin şekillenmesinde etkilidir. Çocuk arkadaş ortamı iyi olduğunda daha olumlu sosyal davranışlar göstermektedir.

Dostluk, arkadaşlıktan daha öte bir yakınlığı ifade etmektedir. TDK (2005)' e göre dost olma hali ve dostça hareket etmedir.

Devlet Tiyatrolarında oynanan çocuk oyunlarında dostluk değeriyle ilgili bulgular ve yorumlar aşağıda verilmiştir:

“Sihirli Sirk” adlı çocuk oyununda dostluk değeri ile ilgili bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

Ama şef, yoldaşın bacağı gösteride yaralandı. Ateşten atlarken yandı. Tedavi edilebilir, aramızda kalabilir (Okumuş ve Karaman, 2016, s. 6).

Verebilirim, hemen verebilirim. (Okumuş ve Karaman, 2016, s. 9).

Yoldaş ateşli hendekten atlamaya çalışır. Atlayamaz, korkar tekrar dener. Bu esnada diğer sirk sanatçılarının portalden Yoldaş'a seslenip:” Haydi yap, lütfen! Yapabilirsin, becerabilirsin. Sana güveniyoruz.” Gibi telkin edici ricalarda bulunurlar ve ona destek verirler Ama Yoldaş arkadaşlarının desteği ile mücadele verip ateşten atlamaya çalışsa da, başaramaz. Sahneden çıkar. (Okumuş ve Karaman, 2016, s. 13).

Burası benim yuvamdı. Ben burada doğdum, burada büyüdüm. İlk adımlarımı burada attım. Çıktığım ilk gösteride ki heyecanımı, bugün gibi hatırlıyorum. Burada çok eğlendim. Ama yine de kocaman ağaçların arasında, uçsuz bucaksız ormanlarda nalinlerimin toprağa bastığı, yemyeşil otlarla doyduğum bir an istedim, hep. Şimdi yaralıyım, belki yaşlıyım ve kovuldum. Ama belki de gökyüzünü ilk ve son kez görebilmem için bir şans bu. Son zamanlarımı çok sevdiğim, beraber büyüdüğüm dostlarımla da geçirmeyi isterdim. Ama gitmek zorundayım. Hoşça kalın iyi yürekli dostlarım. (Okumuş ve Karaman, 2016, s. 13- 14).

(Üzgün ve pişmandır) Özür dilerim. Çok özür dilerim Ben hiçbir canlının, güçsüzleştiğinde, hastalandığında ya da yaşlandığında terk edilmesini istemezdim... Sirk'in geleceğini ve gösteriyi düşündüm için seni üzdüm. Lütfen gitme, çalışma istersen ama bizimle ol. Bacağında ki yanığı iyileştiririz, bizimle kal. Sadece dostumuz olarak kal. Senden hiçbir şey istemiyorum. Lütfen gitme! Biz hepimiz seni çok seviyoruz. (Okumuş ve Karaman, 2016, s. 20).

Ben de sizleri çok seviyorum. Sizler benim dostumsunuz. Ben her zaman elimden gelin yaptım. Çalışmaktan yılmadım, yorulmadım. Kimseyi yarı yolda bırakmadım. Hiçbir hayvan sevdiklerini yarı yolda bırakmaz. Ama yorgunum kırgınım ve belki de son zamanlarımı yeni doğan bir güneşi seyrederek kocaman bir ormanda temiz havayı koklayarak geçirmek istiyorum... Uçsuz bucaksız doğaya, yeşile, gökyüzünün en mavi derinliklerini, yıllarca hasretini çektiğim özgürlüğe... Evet, yaralıyım ama doğa beni iyileştirecek, inaniyorum. Dağların arasından akan sulara yüzeceğim, uçan kuşlara el sallayacağım. İnsanları

selamlayacağım. Üzgünüm, özür dilerim. Buraya kadarmış. Gidiyorum... Özgürüm artık, Özgürüm. (Okumuş ve Karaman, 2016, s. 21).

“İMBÖ” adlı çocuk oyununda dostluk değeri ile ilgili bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

Gittiler ya. Hem de sürü sürü. Hem de sürüler birleşerek. Dostça, kardeşçe birleşerek gitti sürüler. (Cılga, 1995, s. 29).

“Sihirli Köpek” adlı çocuk oyununda dostluk değeri ile ilgili bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

O zaman ona bir sürpriz yapmaya ne dersin?

Tamam. (Aycıl, 2001, s. 13).

Neşe, sevgi, umut topuyum...

Ben sevimli palyaçoyum...

Çocuklar beni çok sever...

Ben çocukları çok severim...

Gülücükle beslenirim...

Sevinçle çoğalırım...

Dostlukla yaşarım...

Ben sevimli palyaçoyum. (Aycıl, 2001, s. 13).

Ne kadar şanslı oysa...

Dostları var sevecen.

Mutsuz olduğu her anında...

Bizler varız yanında...

Ne kadar şanlı oysa

Bir anlasa. Ah bir anlasa!

Mutluluk sevgide

Mutluluk dostlukta

Olduğumuz her anda. (Aycıl, 2001, s. 25).

(Yerinde duramaz olmuştur. Sevinçten zıp zıp zıplar. Bir Gonca'ya sarılır. Bir S. Köpeğe.) Duyuyoruuuum! Duyuyorum! (Bir ortaya koşturur bir buraya. Gonca ve sihirli köpek gülererek onu izler.) Duyuyorum. Sihirli Köpeği duyuyorum. Yaşasın! Çok mutluyum!

(Üçü de çok mutlu ve coşkuludur. Dans ederek Dostluk şarkısını söylemeye başlarlar.) (Aycıl, 2001, s. 31).

Arkadaş olduk...

Sevgiyi birlikte Bulduk...

Birlikte mutlu olduk...

Can sıkıntısı ne kötü şey...

Birlikte güçlüyü, mutluyuz...

Şarkımızı bütün çocuklar duysun...

Sihirli Köpekten haberi olsun...

Yüreklere mutlulukla dolsun...

Sevgiyle, dostlukla çoşsun. (Aycıl, 2001, s. 31).

“Savaş Çiçekleri” adlı çocuk oyununda dostluk değeri ile ilgili bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

Etmey olur mu hiç, güneş perisi çok yakın arkadaşımıdır. Ayrıca bütün periler toplanıp, savaşların bitmesi için elimizden geleni yapmaya kara verdik. O yüzden beni sana... (bir an söylememesi gereken bir şeyi ağzından kaçırdığını fark ederek durur) (Gülebenzer, 2010, s. 21).

“Ayışığı Sirkisi” adlı çocuk oyununda dostluk değeri ile ilgili bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

Ama Bo baksana ne kadar güzeller. (Bir avuç düğmeyi eline alarak.) Bu düğmeler bana hep uğur getirmiştir. Sana da birkaç tane vereyim mi Bo? (Kırıkkalp, 2013, s. 9).

(Küçük baykuş ağzı ile anahtar parçasını Po'ya uzatır.)

Baykuş: Oyuncağımı sana hediye etmek istiyor.

Po: Teşekkürler ufaklık. Ama ben senin için ne verebilirim ki. Buldum. (Cebinden çıkardığı bir düğmeyi küçük baykuşa verir.) Al buda senin olsun. Görüşürüz ufaklıklar. (Kırıkkalp, 2013, s. 17).

Balığa sakın zarar verme Bo! (Soldan kırmızı balık ağzında bir midye ile gelerek Po'ya verir. Yaşasın iyisin. Çok korktum sana bir şey olacak diye. Midye için teşekkür güzel balık çok acıkmıştım. (Balık uzaklaşır.) (Kırıkkalp, 2013, s. 22).

Hey, hey, hey arkadaşlar. Duymuyorlar. Heeyyy... Şey, bende sizinle oynayabilir miyim? (Kırıkkalp, 2013, s. 30).

Bo öyle diyorsa öyledir. (Bo'ya sarılarak.) Benim canım kardeşim. (Kırıkkalp, 2013, s. 51).

Kocakulaklar mı? Koca kulaklı dostlarım, onları çok severim. Onlar yolladıysa doğru yerdesiniz. Ama bende bir anahtar parçası yok. (Kırıkkalp, 2013, s. 63).

“Ali Baba ve Kırk Haramiler” adlı çocuk oyununda dostluk değeri ile ilgili bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

Yoo! Olmaz ! Hud – Hud benim arkadaşımıdır. Arkadaşımı satmam! (Hud- Hud'a) Sen korkma Hud-Hud, seni sattırılmıyım hiç? Seninle her zaman beraber olacağız. Hiç merak etme. Gel, bana, bu kötü durumdan kurtulmam için yardım edebilirsin. (Atiyeh, 2006, s. 9).

“Sayı Dedektifleri” adlı çocuk oyununda dostluk değeri ile ilgili bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

Çok değerli bir arkadaştı. Ama birden kayboldu işte. (Saraç, 2016, s. 2).

Selam dünyalı biz tostuz.

Dostuz demek istedin herhalde.

Hahaha! Hep dostla tostu karıştırıyorum. (Saraç, 2016, s. 10).

“Sihirli Keman” adlı çocuk oyununda dostluk değeri ile ilgili bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

Neşe içinde hoplamak, zıplamak

Arkadaşlık ilişkileri sınımsız (Charpentier, 1990, s. 1).

Yo, yo, hayır burada olurum en... Hem sonra (Sandığı gösterir) Yanımda iyi bir arkadaş olacak

Hafiften bir keman sesi duyulur...

Gerçekten de... Çok iyi bir arkadaş... (Charpentier, 1990, s. 9).

Elini uzatır, kemana alır, sevgi ile göğsüne bastırır... (Charpentier, 1990, s. 21).

Aman Tanrım, ne güzel bir kız... Sağlığınıza güzel bayan... Şey, biz gitmek zorundayız. Siz kalın. İyice ısının. Az sonra oğlum da gelir. Adı Jacques size arkadaşlık eder. İyi bir çocuktur. (Aklına bir fikir gelir.) Ah... Ona bir oyun oynayalım mı, ne dersiniz? (Charpentier, 1990, s. 23).

Tablo 7: Değer Tablosu- Dostluk

Değer: Dostluk	
Eser	F(X)
Sihirli Sirk	6
Tiyatro Makinası	0
İMBÖ	1
Sihirli Köpek	5
Savaş Çiçekleri	1
Ayışığı Sirk	6
Ali Baba ve Kırk Haramiler	1
Sayı Dedektifleri	2
Sihirli Keman	4
Toplam	26

Tablo 7’de dostluk değerinin Sihirli Sirk’te 6, İMBÖ’de 1, Sihirli Köpek’te 5, Savaş Çiçekleri’nde 1, Ayışığı Sirk’inde 6, Ali Baba ve Kırk Haramiler’de 1, Sayı Dedektifleri’nde 2, Sihirli Keman’da 4 ve toplamda 26 defa bulunduğu

görülmektedir. Dostluk değerinin en fazla bulunduğu eserler Sihirli Sirk ve Ayışığı Sirki'dir. Tiyatro Makinası'nda dostluk değerine rastlanmamıştır. Sihirli Sirk'te dostluk değeri dayanışma ve sevgi değerleriyle birlikte verilmiştir. Ayışığı Sirki'nde Bo ve Po karakterlerinin karşılaştıkları karakterlerle arkadaş olmaları dostluk ile ilgilidir. Sihirli Keman'da Jacques'ın kemanla arkadaşlığına yer verilmektedir. Sihirli Köpek'te Sihirli Köpek'in çocuklarla arkadaşlığı anlatılmaktadır. Ali Baba ve Kırk Haramiler'de Ali Baba ve eşiği Hud- Hud'un dostluğu vurgulanmaktadır. Sayı Dedektifleri'nde sayıların dostluğundan bahsedilmektedir.

3.3.8. Duyarlılık İle İlgili Bulgu ve Yorumlar

Bu çağda yaşanan sorunlar, insanların duyarlı olmasının önemini ortaya çıkarmaktadır. Duyarlı insanların çevresiyle ilgilenen, başkalarının duygu ve düşüncelerine değer veren kişiler olduğu söylenebilir.

TDK Güncel Türkçe Sözlük (2018b)'te duyarlılık duyarlı olma hali, hassas olma olarak tanımlanmaktadır.

Cevizci (2012)'ye göre insanların nesnelere duyarlılıkları yoluyla tanıdığı ve daha sonra anlama yeteneği ile düşünüldüğü sanılmaktadır. Duyarlılık, insanın kendisi dışındaki şeyler ile ilgili duyumsal durumlar oluşturur. Diğer bir tanım ile duyarlılık, bireylerin dış dünyadaki nesnelere etkileyerek tasarımlar oluşturabilmesi ve bunu düşünebilmesi gücüdür.

Devlet Tiyatrolarında oynanan eserlerde duyarlılık değeri ile ilgili bulunan bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

“Tiyatro Makinası” adlı çocuk oyununda duyarlılık değeri ile ilgili bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

2. Oyuncu: Etiyle kaniyle, yüreğiyle insanlar.

1. Oyuncu: Duyan, dinleyen, bakan gören, hisseden...

B. Oyuncu: Akıl eden, düşünen, seven...

2. Oyuncu: Nefret eden...

1. Oyuncu: Hayal eden, sonra icat eden.

2. Oyuncu: Bay Mucit, kısaca yaşar onlar.

B. Oyuncu: Çelik başlı birer robot değildir onlar (Yendt, 1988, s. 12).

(Üzgün ve pişmandır) Özür dilerim. Çok özür dilerim Ben hiçbir canlının, güçsüzleştiğinde, hastalandığında ya da yaşlandığında terk edilmesini istemezdim... Sirk'in geleceğini ve gösteriyi düşündüm için seni üzdüm. Lütfen gitme, çalışma istersen ama bizimle ol. Bacağında ki yanığı iyileştiririz, bizimle kal. Sadece dostumuz olarak kal. Senden hiçbir şey istemiyorum. Lütfen gitme! Biz hepimiz seni çok seviyoruz (Yendt, 1988, s. 20).

Ay üstüne şarkım var benim

Benzer şarkısı yok kimsenin

Ay üstüne şarkım var benim

Taa kalbimde hissettiğim (Yendt, 1988, s. 29).

Bizi tüm Pierrot'larla dana ettiren, şarkı söyleten.

Bu küçük eksiklik, bu küçük fazlalık bizim otomatik robotlar olmamıza engel olan (Yendt, 1988, s. 32).

“İMBÖ” adlı çocuk oyununda duyarlılık değeri ile ilgili bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

Haklısın. Haklısın. Çok haklısın ya... Gene de acı hayvancıklarına. İncitme, üzme. Onları da analar doğurdu. Hoş tut öküzlerini (Cılga, 1995, s. 8).

Ali: Ne zaman bağırlaklaşıyor baba?

Mustafa: Vurunca... Nodullayınca...

Ali: Öyleyse vurma. Öyleyse nodullama baba...

Mustafa: Olur mu ülen? Öküz olur da vurulmaz mı? Nodullanmaz mı?

Ali: Görevini yapmıyor mu?

Mustafa: Elbette yapacak.

Ali: Görevini yapıyorsa, niçin nodullansın? Niçin vurulsun?

Mustafa: At için kamçıyı, öküz için nodulu, övendereyi niçin bulmuşlar?

Ali: Kötü buluşlar onlar baba ... Çok kötü buluşlar (Cılga, 1995, s. 10).

ÇITAK: Açlık kötüdür.

BUZAĞI: Kötü. Çok kötü öküz dedeciğim.

ÇITAK: Haydi durma, bağır!

BUZAĞI: Bağırayım mı?

ÇITAK: Bağırmalısın.

BUZAĞI: Doyar mıyım o zaman?

ÇITAK: Doymazsın. Fakat seni aç bırakanları rahatsız etmiş olursun. Uykuların bölersin (Cılga, 1995, s. 14).

Ben, hayvanları çok seviyorum. Onları anlıyorum (Cılga, 1995, s. 32).

MUHTAR:Neler oluyor burada? Hala dağıtamadın mı Bekir?

BEKÇİ BEKİR: Dağılmıyorlar. Bekçiye de karşı çıkıyorlar muhtarım.

MUHTAR: Kimin çocuğu karşı çıkıyor.

BEKÇİ BEKİR: Buradakilerin tümü. Başta da Mustafa Çavuş'un oğlu Ali.

MUHTAR: Ali'yi akıllı bilirdik.

ALİ: Akıllı olduğuma inancım varsa, sözüm dinlenmeli muhtar amca.

MUHTAR: (İrkilir) İı?...

ALİ: 'Akılıysam sözüm dinlensin' dedim.

BÜYÜKLER: (Kendi aralarında fısıldaşırlar)

MUHTAR: Peki ne demek istiyorsun Mustafa Çavuş'un oğlu?

ALİ: Siz büyükler, hayvanları anlayamıyorsunuz.

MUHTAR: Anlayamıyoruz da ne yapıyoruz yavrum?

ALİ: Onlar, hep çalışsın istiyorsunuz.

MUHTAR: Ya ne yapacaktık, ya?

ALİ: Onlara iyi davranacaktınız. Sevecektiniz. Onları anlamaya çalışacaktınız. (Cılga, 1995, s. 37).

“Sihirli Köpek” adlı çocuk oyununda duyarlılık değeri ile ilgili bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

Yaşamdan zevk almayan, çok iyi tatmayan çocuklar beni duyamaz. (Dudağını büker.) Buna ben de çok üzülüyorum ama elimden bir şey gelmiyor (Aycıl, 2001, s. 4).

Goncaa!

(Gonca koşup topu tutar. Hakan'a bakar. Hakan oturduğu yerde gözünü tek noktaya dikmiş bakmaktadır. Gonca'nın keyfi pek yoktur. Hakan'ı öyle görünce iyice tadı kaçır. S. Köpeğin yanına gelir. Başının öne eğer. Oldukça üzgün ve çaresiz görünmektedir. S. Köpek durumu anlamıştır. Usulca Gonca'ya dokunur (Aycıl, 2001, s. 24).

Arkadaşım neden mutsuz?

Neden bu kadar sıkılıyor?

Oysa her şeyi var evet her şeyi

Belki de sebebi bu (Aycıl, 2001, s. 25).

“Savaş Çiçekleri” adlı çocuk oyununda duyarlılık değeri ile ilgili bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

Mutlaka yapılacak bir şey vardır ama (Gülebenzer, 2010, s. 6).

Perican: Evet çok yazık. (kinayeli) Her neyse Çiçek, biz yolumuza bakalım. Şimdi çocukları düşünemeyiz. Geç olmadan seni evine götürmeliyim.

Çiçek: Bekle biraz. Mutlaka yapılacak bir şeyler vardır. Söyle Perican, o çocukları kurtarmanın hiçbir yolu yok mu? (Gülebenzer, 2010, s. 6).

Neden peki? Onlarla neden savaşıyorsunuz? (Gülebenzer, 2010, s. 9).

Bir hafta içinde mi?... Ama efendim onlar daha çocuk. Onlardan henüz bi ordu yapamayız (Gülebenzer, 2010, s. 17).

(Sevinçle) Harika!... (Zumzum kendisine tuhaf bakınca öksürerek tekrar hastalıklı yaşlı adam rolüne döner.) Atom sen hadi git ve yeni gelen esir çocuklarla ilgilen. Zavallıların karınları açtır onlara yemek ver sonra dinlenmeleri için yatak hazırla (Gülebenzer, 2010, s. 18).

(Zumzum'a) Çocukların iyi beslenmeleri ve iyi uyumaları gerekir. Aksi takdirde sağlık büyüyemezler. Ve tabi ki sevgi ve şefkat göstermeden de olmaz (Gülebenzer, 2010, s. 18).

Bu benim görevim. Ben onların savaştan uzak, mutlu ve sağlıklı yaşamalarını istiyorum. Her biri Çiçeklibahçe'nin bir çiçeği benim için (Gülebenzer, 2010, s. 18).

Şimdi korkmanın zamanı değil Perican. Bir şeyler yapmazsak dünya bu kötü niyetli kişilerin eline geçecek. Hadi sen git (Gülebenzer, 2010, s. 21).

“Ayışığı Sirki” adlı çocuk oyununda duyarlılık değeri ile ilgili bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

Gene mi aynı şeyler? Kaç kez söyledim. Hayvanlar doğada kendi yuvalarında yaşamalı, onları sirkimde kafeslerin için asla kapatamam (Kırıkkalp, 2013, s. 5).

(Telaşla sahneye girer.) Ne oluyor orada? Bu gürültüde ne? (Korkuluğun yanına gelerek.) Benim güzel korkuluğum sana ne yapmışlar. Seni onaracak hiçbir şeyimde yok, ne yapsam ki...(Etrafına bakınır.) Hah, bu eski bisiklet iş görür belki (Kırıkkalp, 2013, s. 8).

Zavallı güzel korkuluk. Bekle beni. (Bavullardan birini açar ve içinden pantolonu alır.) bu benim en sevdiğim pantolonum. Bunu sana hediye etmek istiyorum (Kırıkkalp, 2013, s. 11).

Bo, Bu yaramaz çocuk sapanı ile kuşları öldürmeye çalışıyor (Kays'ın yanına giderek.) Çabuk o sapanı bana ver (Kırıkkalp, 2013, s. 13).

Ama tatlı küçük kuşlara yazık değil mi Bo ? (Kays'a) Neden kuşları öldürmeye çalışıyorsun? (Kırıkkalp, 2013, s. 14).

Po: Bo, o artık kuşlara zarar vermeyecek kardeşim. O artık bisikleti ile oynayacak.

Bo: Kuşlar adına ne yardımsever bir davranış Kardeşin içinde bir yardımda bulunsan. Biran önce burudan ayrılısak da anahtarı aramaya başlasak (Kırıkkalp, 2013, s. 14).

Bo: Yardımsever kardeşim çok vakit kaybettik. (Haritayı çıkarıp incelemeye başlar.)

Po: Hemen geliyorum. (Ağacın yanına gider ve yuvaya bakar.) Aaa... Küçük yavrular. Aşağıda düşmüşler. Nasıl oldu acaba?

Baykuş: (Saklandığı dalın arkasından çıkarak.) Afacan çocuk sapını ile yaptı.

Po: Sakın üzülmeyin. Ben şimdi onları yanınıza getiririm. Ayyy ne kadar tatlılar. (Yavruları sevmeye başlar.) (Kırıkkalp, 2013, s. 14).

Kedi mi? Ben yavru baykuşları ağaca çıkarana kadar uzaklaştır onları Bo. Küçük yavrucuklara saldırabilirler (Kırıkkalp, 2013, s. 15).

Bileğin acımıyor değil mi? (Kırıkkalp, 2013, s. 20).

Ne olmuş? (Dürbünü elinden alıp bakarak.) Olamaz. Po, zavallıcık balığı yakalamışlar. Kurtarmalısınız onu (Kırıkkalp, 2013, s. 21).

Balığa sakın zarar verme Bo! (Soldan kırmızı balık ağzında bir midye ile gelerek Po'ya verir. Yaşasın iyisin. Çok korktum sana bir şey olacak diye. Midye için teşekkür güzel balık çok acıkmıştım. L(Balık uzaklaşır.) (Kırıkkalp, 2013, s. 22).

Özür dilerim kardeşim. Şeyyy... Ben senin kalbini kırmak istememiştim (Kırıkkalp, 2013, s. 34).

Hiçbir şey dilemiyoruz. Sadece kimseye zarar vermeden ejderhayı yakalayın (Kırıkkalp, 2013, s. 42).

Zavallı ayçiçeklerim. Kuyuda hiç su kalmamış. Benim güzel ayçiçeklerim, bu sıcak havada kuruyup gideceksiniz. Keşke biraz yağmur yağsa da canlanırseniz. Hey bulut, hey bulut, biraz yağmur yağdıramaz mısın? Ayçiçeklerim kuruyacaklar ne olur! Duymuyorum. Hey bulut. (Ayçiçeklerinin arasında sahne arakasına doğru giderek seslenmeye devam eder.) Hey bulut... (Kırıkkalp, 2013, s. 48).

Kuyuda hiç su kalmadı. Ayçiçeklerim susuzluktan soldular. Yakında kuruyacaklar. Buluttan yağmur yağdırmasını istemek için sesleniyordum (Kırıkkalp, 2013, s. 52).

Evet benim. Büyük emeklerle yetiştirdim bu güzelim ayçiçeklerini. Onların böyle boyun bükük durması beni çok üzüyor (Kırıkkalp, 2013, s. 52).

Tamam geliyorum Bo. Üzülmeyin. Bu güzel ayçiçeklerinizin kurumasına izin vermeyeceğim (Kırıkkalp, 2013, s. 53).

Po, bak arkadaşları rahatsız ediyorsun. Hadi canım kardeşim gidelim (Kırıkkalp, 2013, s. 59).

(Sessizce.) Neden uyuyamıyorsunuz? (Kırıkkalp, 2013, s. 59).

Ben onu şimdi sakinleştiririm. (Bavulunu açıp içinden mızıkasını çıkararak.) Tatlı bebek sakın üzülme. Seni korkutmak istememiştim. (Po mızıkası ile bir ninni çalar, Bo' da sözlerini söyleyerek Po'ya eşlik edere. Bebek cüce sakinleşip uyuyakalır. 4. Kocakulak onu küçük kulübesinin içine yatırır. Diğer cücelerde uykuya dalar Kocakulaklar cüceleri yavaşça kucaklayıp küçük evlerinin içine koyarlar.) (Kırıkkalp, 2013, s. 61).

“Ali Baba ve Kırk Haramiler” adlı çocuk oyununda duyarlılık değeri ile ilgili bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

Hud-Hud hıçkırma hıçkırma ağlayarak Ali Baba'nın yanına koşar. Ali Baba onu teselli eder. (Atiyeh, 2006, s. 5).

Tabii, tabii bilmez miyim hiç? İnsan sevdiği bir kimseyi kaybedince ne kadar üzülür, ne kadar dertlenir...(sessizlik) Allah size sabır versin sevgili kadını (Kurnazca) Yakın bir akrabanız mıydı? (Atiyeh, 2006, s. 20).

“Sayı Dedektifleri” adlı çocuk oyununda duyarlılık değeri ile ilgili bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

Sen olmazsan sayılar yok olur. Sayılar yok olursa matematik de yok olur. (Saraç, 2016, s. 17).

“Sihirli Keman” adlı çocuk oyununda duyarlılık değeri ile ilgili bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

Parçalamak... Altın ve para için, ya da mücevher için. İstemem bu altını da parayı da ... Banka çeklerini de ... Banka çekleri bu güzelliği bir daha geri getirebilir mi ? banka çekleri ile güneş bir daha doğdurulabilir mi? Yemyeşil bir üzüm bağı yaratılabilir mi hiç yoktan? Yapılabilir mi? Bu kapağı yapabilmek için belki de çok uzak, hiç bilmediğim bir yerde, tanımadığım bir adam yıllarca çalıştı. Elinde keski, törpüsü, yavaş yavaş özenle...Aşkla... Evet, aşkla çalıştı. Dünyaya kalıcı bir eser bırakabilmek için kim bilir kaç yılını verdi. Sen, ya sen? Bir demir darbesi... (Charpentier, 1990, s. 7).

Tablo 8: Değer Tablosu- Duyarlılık

Değer: Duyarlılık	
Eser	F(X)
Sihirli Sirk	0
Tiyatro Makinası	4
İMBÖ	5
Sihirli Köpek	3
Savaş Çiçekleri	8
Ayışığı Sirki	21

Ali Baba ve Kırk Haramiler	2
Sayı Dedektifleri	1
Sihirli Keman	1
Toplam	45

Tablo 8’de duyarlılık değerinin Tiyatro Makinası’nda 4, İMBÖ’de 5, Sihirli Köpek’te 3, Savaş Çiçeklerinde 8, Ayışığı Sirki’nde 21, Ali Baba ve Kırk Haramiler’de 2, Sayı Dedektifleri’nde 1, Sihirli Keman’da 1 ve toplamda 45 defa bulunduğu görülmektedir. Duyarlılık değerinin en fazla olduğu eser Ayışığı Sirki’dir. Sihirli Sirk adlı eserde duyarlılık değeri bulunmamaktadır. Ayışığı Sirki’nde ana karakterlerden biri olan Po çok duyarlı birisidir. Bu nedenle eserin genelinde duyarlılık karakteri görülmektedir. Savaş Çiçekleri’nde çocukların sağlıklı ve mutlu bir hayat sürmeleriyle ilgili duyarlılık örnekleri bulunmaktadır. İMBÖ’de hayvanlara iyi davranma konusunda duyarlılık sergilenmektedir. Sihirli Köpek’te mutsuz çocukların duygularını anlamak ve onların mutlu olmalarını sağlamak istenmektedir. Ali Baba ve Kırk Haramiler’de başkalarının üzüntüleri paylaşılmaktadır. Sayı dedektifleri’nde X’n değerli olduğu, Sihirli Keman’da emek verilen şeylerin korunması gerektiği vurgulanmaktadır.

3.3.9. Dürüstlük İle İlgili Bulgu ve Yorumlar

Dürüstlük bireylerin birbirlerini iyi anlamasında, birbirlerine güvenmesinde etkili olan bir değerdir. Bireyler dürüstlük değerine sahip olduklarında doğru söz söyleme, söylediği sözün arkasında durma davranışlarını sergileyebilirler.

TDK Türkçe Sözlük (2005)’e göre dürüstlük “doğruluk” demektir. Gül (2013)’e göre bireylerin düşüncesinde, konuşmasında ve davranışlarında ele alınabilir. Bireylerin fikirleriyle, sözleriyle ve eylemleriyle doğruluğa uygun olması gerekmektedir.

Devlet Tiyatrolarında oynanan eserlerde dürüstlük değeri ile ilgili bulunan bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

“Tiyatro Makinası” adlı çocuk oyununda dürüstlük değeri ile ilgili bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

Oyuncularım mı? Oyuncularınız demek! Dikkat bay Mucit. Lütfen, birbirine karıştırmayın. Ben signor Frascati, bu küçük kumpanyanın başıyım. Size hiç çekinmeden, açıkça söyleyebilirim. Bana güvenin! Bu metalden yapma mekanik ve matematik robotlarınız oyuncu değiller. Asla oyuncu olamayacaklar. (Yendt, 1988, s. 11).

Örmeme engel olan bir şey... Şişlerim kayıyor, ben Saatçi Nine bir hayal makinası örmeyi başaramıyorum (Yendt, 1988, s. 27).

“Savaş Çiçekleri” adlı çocuk oyununda dürüstlük değeri ile ilgili bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

ÇİÇEK: Biraz da beni dinleyin. Burada boş yere kavga ediyorsunuz. Devmen siz kandırıyor.

BONBON- TİNTİN: Nasıl kandırıyor?

ÇİÇEK: Size yalan söylüyor. Çiçeklibahçe’yi size vermeyecek (Gülebenzer, 2010, s. 27).

“Ayışığı Sirkî” adlı çocuk oyununda dürüstlük değeri ile ilgili bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

Acele etmeyin ve beni dinleyin. Bu kişi erdemli ve doğrudan yana olmalı. Her şeyden önce bu sirkî sevinç kahkahaları ile dolduran çocukların ruhunu anlamalı. Sirkî anahtarını bir hazine sandığının içine sakladım. Anahtarı bulan bu sirkî sahibi olacak ve bir diğeri bu sirkîten ayrılacak (Kırıkkalp, 2013, s. 6).

Kızarsın diye söylemedim Bo. Şu sana açtırmadığım bavulun içinde bir asma köprü var (Kırıkkalp, 2013, s. 36).

1. Şövalye: (Kılıcını doğrultarak.) Dost musunuz, düşman mı?

2. Şövalye: (Şemsiyesini doğrultarak.) Düşman mı yoksa dost mu?

Bo: Biz dostuz.

Po: Biz dostuz değerli şövalyeler.

Bo: Ejderhanın kovaladığı kişileri tanıyoruz. Kötü niyetli insanlardır (Kırıkkalp, 2013, s. 41).

Ama Bo, söz vermiştin (Kırıkkalp, 2013, s. 51).

“Ali Baba ve Kırk Haramiler” adlı çocuk oyununda dürüstlük değeri ile ilgili bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

Vallahi... İnan ki... Sakalımın hakkı için... yemin ederim ki senden sakladığımız bir şey yok... (Atiyeh, 2006, s. 10).

Eğer izin verirseniz, ben de aynı kanıda olduğumu söylemek isterim sevgili kadını. (Atiyeh, 2006, s. 11).

Bul- Bul: Geri dönmemezlik etmeyecek kadar dürüsttür kendisi.

Buluuz: Tuus, sözüne güvenilir bir kişidir Reis. Yalnız, küçük bir köpek yavrusu gibi heyecanlıdır biraz... (Atiyeh, 2006, s. 21).

Tabii ben yapılması gereken en doğru hareketi yapıp, bu değerli eşyaları sahiplerine götürdüm, teslim ettim. (Atiyeh, 2006, s. 29).

“Sayı Dedektifleri” adlı çocuk oyununda dürüstlük değeri ile ilgili bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

İhtiyacın olduğunda yanında olacağımı söylemişim. (Saraç, 2016, s. 12).

X: Doğru söyle. Matematikten nefret ediyorum deyip defterini bir kenara fırlatmadın mı?

SIRMA: Şey evet... Ben matematikten nefret ediyordum. Ama şimdi öyle düşünmüyorum. Hatta matematiği sevmeye bile başladım. (Saraç, 2016, s. 17).

Evet sözümü tutuyorum ve sizinle geliyorum. (Saraç, 2016, s. 18).

“Sihirli Keman” adlı çocuk oyununda dürüstlük değeri ile ilgili bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

Jacques: Hayır... Ama... Söylemesi güç baba... Küçücükten beri seni bu işi yaparken gördüm, bundan da etkilendim tabii. Senin gibi olmak istedim belki... Böyle olmasaydı, belki de başka bir mesleği seçerdim...

Jules: Başka bir meslek, öyle mi? Peki ama hangi mesleği seçerdin?

Jacques: Bilmiyorum... Gerçekten bilmiyorum baba... (Charpentier, 1990, s. 15).

O halde itiraf edebilirim. Rahatlıkla... Yedi anahtar yedi kilidini açmadan önce seni daha çok seviyordum, biliyor musun? Bu akşam Pierre bana bir keman hediye etti... Ama ben keman çalmayı bilmiyorum ki... Ah, şu müziği bir hatırlayabilsem! (Charpentier, 1990, s. 23).

Tablo 9: Değer Tablosu- Dürüstlük

Değer: Dürüstlük	
Eser	F(X)
Sihirli Sirk	0
Tiyatro Makinası	2
İMBÖ	0
Sihirli Köpek	0
Savaş Çiçekleri	1
Ayıışığı Sirki	4
Ali Baba ve Kırk Haramiler	4
Sayı Dedektifleri	3
Sihirli Keman	2
Toplam	16

Tablo 9’da dürüstlük değeri Tiyatro Makinası’nda 2, Savaş Çiçekleri’nde 1, Ayıışığı Sirki’nde 4, Ali Baba ve Kırk Haramiler’de 4, sayı Dedektifleri’nde 3, Sihirli Keman’da 2 toplamda 16 defa bulunmaktadır. Dürüstlük değeri en fazla Ayıışığı Sirki ve Ali Baba ve Kırk Haramiler’de yer almaktadır. Sihirli Sirk, İMBÖ ve Sihirli Köpek’te dürüstlük değeri bulunmamaktadır. Ayıışığı Sirki’nde doğruluğun önemi vurgulanmış, karakterler dürüstçe konuşmuştur. Ali Baba ve Kırk Haramiler’de karakterlerin davranışları dürüstçedir. Tiyatro Makinası, Savaş Çiçekleri, Sihirli Keman, Sayı Dedektifleri’nde karakterler düşüncelerini dürüstçe ifade etmişlerdir.

3.3.10. Estetik İle İlgili Bulgu ve Yorumlar

Estetik güzellikle ilgili bir değerdir. Göze, kulağa, düşünceye hoş gelen şeylerin estetik yanının bulunduğu ifade edilebilir. Estetik daha çok sanatla ilgili bir değerdir. Estetiğin insana mutluluk verdiği söylenebilir.

Hançerlioğlu (1996)’na göre estetik, konusu güzellik olan bilim dalıdır. Sanatın merkezinde estetik bulunur. Estetiğin öznel ve nesnel yönlerini birbirinden ayırmak mümkün değildir.

Estetiğin insanların her şeyi anlamlandırırken kullandıkları bir değer olduğu ifade edilebilir. Şimşek (2014)'e göre insan bilgiye sahip olduğu için nesnelere, olaylara, düşüncelere bir mana yüklemek istemektedir. Bu anlamları verirken varlıklara estetik değerler vermiştir.

Devlet Tiyatrolarında oynanan eserlerde estetik değeri ile ilgili bulunan bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

“Tiyatro Makinası” adlı çocuk oyununda estetik değeri ile ilgili bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

Ama çok ilginç, özellikle çok iyi ayarlanmışlar... Mekanik olmaya mekanik, çok iyi yapılmışlar. Harika bir işçilik. Siz mi yaptınız bunları? (Yendt, 1988, s. 9).

Doktor: Çok güzelmiş dünya.

Mucit: Çok güzel, çok güzel. Dünya çok güzel!

Doktor: Güzel

Pierrot: Hayat dolu dünya, deniziyle, dalgasıyla, köpükleriyle, rüzgarıyla... Dünya çok güzel.

Doktor: Ay da çok güzel.

Mucit: Evet, ay çok güzel.

Pierrot: Dünya çok güzel. Esas dünya çok güzel!

Mucit: Ay!

Pierrot: Dünya!

Tartışmalar (Yendt, 1988, s. 30).

“İMBÖ” adlı çocuk oyununda estetik değeri ile ilgili bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

Aydede çok güzel, değil mi?

Çok güzel ya. Aydede de güzel, yıldızlar da... Ben gökyüzünün maviliğini çok seviyorum.

Dünyamız güzelliklerle dolu.

Doğru (Cılga, 1995, s. 12).

“Sayı Dedektifleri” adlı çocuk oyununda estetik değeri ile ilgili bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

O güzel eşsiz mavi dünyandan niye bu kadar uzaktasın? (Saraç, 2016, s. 10).

Çok güzel bir yermiş. (Saraç, 2016, s. 15).

Tablo 10: Değer Tablosu- Estetik

Değer: Estetik	
Eser	F(X)
Sihirli Sirk	0
Tiyatro Makinası	2
İMBÖ	1
Sihirli Köpek	0
Savaş Çiçekleri	0
Ayışığı Sirki	0
Ali Baba ve Kırk Haramiler	0
Sayı Dedektifleri	2
Sihirli Keman	0
Toplam	5

Tablo 10'da estetik değeri Tiyatro Makinası'nda 2, İMBÖ'de 1, Sayı Dedektifleri'nde 2, toplamda 5 defa yer almaktadır. Estetik değerinin en fazla olduğu eserler Tiyatro makinası ve Sayı Dedektifleri'dir. Sihirli Sirk, Sihirli Köpek, Savaş Çiçekleri, Ayışığı Sirki, Ali Baba ve Kırk Haramiler ve Sihirli Keman adlı eserlerde estetik değeri bulunmamaktadır. Tiyatro Makinası'nda makinanın işçiliğinin beğenilmesinden ve Dünya'nın güzelliklerinden bahsedilmektedir. İMBÖ ve Sayı Dedektifleri'nde Dünya'nın güzelliklerine değinilmiştir.

3.3.11. Eşitlik İle İlgili Bulgu ve Yorumlar

Eşitlik, hak ve hukukla ilgili bir değerdir. Herkesin eşit haklara sahip olduğu ve herkese eşit muamele yapılan bir ülkede yaşayan insanların kendilerini güvende hissettikleri, vatanlarını daha çok sevdikleri söylenebilir.

Her bireyin farklı özellikleri, ekonomik durumu, düşünceleri olabilir. Eşitlik değeri bireylerin özellikleri ne olursa olsun herkesin aynı olduğu bir ortamda bulunabilir. Cevizci (2012)'ye göre eşitlik, insanlar birbirlerine hiç benzemeseler bile belli bir kriter üzerinde insanların eşit olma halidir.

Devlet Tiyatrolarında oynanan çocuk oyunlarında eşitlik değeriyle ilgili bulgular ve yorumlar aşağıda verilmiştir:

“İMBÖ” adlı çocuk oyununda eşitlik değeri ile ilgili bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

(Çalı süpürgesiyle hem süpürür, hem konuşur) Bizim adama bir delilik geldi!... Nerdeyse köyün tüm sokaklarını süpürttüreceğim bana. Neymiş Tarlalar gübrelenecekmiş. Gübreli tarla verimli olurmuş!... Biliriz gübrelenen tarlanın verimli olacağını. Bu yükün tümünü evin kadınına çektirmese ya... Eline şu süpürgeyi alıp, biraz da kendisi süpürse ya . Süpür Elif, süpür!... Yorul Elif, yorul!... (Cılga, 1995, s. 2).

Kadın kısmı az konuşur (Cılga, 1995, s. 2).

Bu söz eni öfkeliendiriyor. ‘ İstanbullu musun?’ İki de bir bunu söylersin!... Yalnız İstanbullular mı yorulur? Yalnız İstanbullular mı can taşır? Amaaan sen de ... Söyleyip duma bu sözü. İstanbulluysa, İstanbullu. Onların kanı bizimkinden kırmızı mı? Onlar İstanbulluysa, ben de Boztepe’liyim. (Cılga, 1995, s. 3).

Dedim ki:’ İstanbullu kadınlar da gelsinler, benim yaptığım işleri yapınlar bakalım?’ Dedim.’ Onlar da benim gibi tozun, toprağın, gübrenin, samanın içinde olsunlar bakalım’ dedim. ‘ Onlar da hayvanlara baksınlar, gübre süpürsünler, gübre taşısınlar’ dedim. ‘ Hamur yoğursunlar’ dedim. ‘ Ekin biçsinler’ dedim. ‘ Ben de onlar gibi hazır yiyici olayım, köşede oturuca olayım. Süsleneyim püsleneleyim. Temiz temiz giyineyim. O zaman hangimiz daha kibar hangimiz daha güzel olurmuşuz... İyice anlaşılır’ dedim. Anladın mı? (Cılga, 1995, s. 4).

ELİF: Kendin de öyle söylemez misin?

MUSTAFA: Sen bana ne bakarsın? Ben erkeğim.

ELİF: Sen erkeksen, ben de kadınım.

MUSTAFA: Erkekle kadın bir mi?

ELİF: Bir

MUSTAFA: Kim söylemiş?

ELİF:Yasalar.

MUSTAFA: Yasayı nereden öğrendin Boztepe’nin başında?

ELİF: Nereden öğrendimse öğrendim.

MUSTAFA: Yasa ne karıştırmış benim karıma. Benim evime? (Cılga, 1995, s. 26).

Yaktı ki yaktı bu cin kör olası bizi. Tümümüzü yaktı. Fakir demedi yaktı fakara demedi yaktı. (Cılga, 1995, s. 27).

Sus! Sus! Sus! Siz büyükler bunu bilir, bunu söylersiniz. Başka şey bilmez misiniz? Biraz da çocuklara dinlemeyi, biraz da çocuklara söz hakkı vermeyi hiç öğretmediler mi size? (Cılga, 1995, s. 32).

MUHTAR:Neler oluyor burada? Hala dağıtamadın mı Bekir?

BEKÇİ BEKİR: Dağılmıyorlar. Bekçiye de karşı çıkıyorlar muhtarım.

MUHTAR: Kimin çocuğu karşı çıkıyor.

BEKÇİ BEKİR: Buradakilerin tümü. Başta da Mustafa Çavuş’un oğlu Ali.

MUHTAR: Ali'yi akıllı bilirdik.

ALİ: Akıllı olduğuma inancım varsa, sözüm dinlenmeli muhtar amca.

MUHTAR: (İrkilir) İrı?...

ALİ: 'Akıllıysam sözüm dinlensin' dedim.

BÜYÜKLER: (Kendi aralarında fısıldaşırlar)

MUHTAR: Peki ne demek istiyorsun Mustafa Çavuş'un oğlu?

ALİ: Siz büyükler, hayvanları anlayamıyorsunuz.

MUHTAR: Anlayamıyoruz da ne yapıyoruz yavrum?

ALİ: Onlar, hep çalışsın istiyorsunuz.

MUHTAR: Ya ne yapacaktık, ya?

ALİ: Onlara iyi davranacaktınız. Sevecektiniz. Onları anlamaya çalışacaktınız. (Cılga, 1995, s. 37).

“Savaş Çiçekleri” adlı çocuk oyununda eşitlik değeri ile ilgili bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

Ne olmuşu var mı kralım? Bizim gökyüzümüzdeki güneş onların gökyüzünde de var. (Bonbon anlamsız bakar.) Yani bizim güneşimiz onları da ısıtıyor. (Gülebenzer, 2010, s. 8).

Güneş sadece size ait değil ki. O herkesin güneşi. (Gülebenzer, 2010, s. 9).

Saçmalık işte!... Ben de size onu anlatmaya çalışıyorum. Böyle şeyler yüzünden boş yere savaşıp insanlara zarar veriyorsunuz. Güneş tüm insanları ısıtmak için orada duruyor. (Gülebenzer, 2010, s. 14).

Çünkü bizim güneşimizi kullanıyorsunuz. Kullandığımız güneş ışığının karşılığında biz de sizin çocuklarınızı alacağız. (Gülebenzer, 2010, s. 26).

Evet size demiştim. Güneş hepimizin. O yüzden birlikte çağırmalısınız. Birlikte çağırırsanız mutlaka gelir.

Öyleyse birlikte çağırırsanız kralım belki gerçekten gelir.

Birlikte mi?

Kraliçem bu iyi bir fikir sanki. Beraber konuşursanız mutlaka gelir.

Beraber mi? (Gülebenzer, 2010, s. 33).

“Ayışığı Sirki” adlı çocuk oyununda eşitlik değeri ile ilgili bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

İyilik kazansın

İyiler oyunda

Mutlu olsun herkes

Oyunun sonunda (Kırıkkalp, 2013, s. 13).

Tablo 11: Değer Tablosu- Eşitlik

Değer: Eşitlik	
Eser	F(X)
Sihirli Sirk	0
Tiyatro Makinası	0
İMBÖ	8
Sihirli Köpek	0
Savaş Çiçekleri	5
Ayıışığı Sirki	1
Ali Baba ve Kırk Haramiler	0
Sayı Dedektifleri	0
Sihirli Keman	0
Toplam	14

Tablo 11’de eşitlik değerinin İMBÖ’de 8, Savaş Çiçekleri’nde 5, Ayıışığı Sirki’nde 1 defa olmak üzere toplamda 14 defa bulunduğu görülmektedir. Eşitlik değerinin fazla yer aldığı eser İMBÖ’dür. Sihirli Sirk, Tiyatro Makinası, Sihirli Köpek, Ali Baba ve Kırk Haramiler, Sihirli Keman ve Sayı dedektifleri adlı eserlerde eşitlik değerine rastlanmamıştır. İMBÖ’de kadın- erkek, şehirli- köylü, yetişkin- çocuk eşitliği vurgulanmıştır. Savaş Çiçekleri’nde bütün ülkelerin eşit olduğu, Ayıışığı Sirki’nde herkesin mutlu olmasının istenmesi durumları bulunmaktadır.

3.3.12. Öz Denetim İle İlgili Bulgu ve Yorumlar

Bireylerin düşünerek hareket etmesinde, kendi eylemlerinin sonuçlarına razı olmasında, bir hatası olduğunda af dilemesinde, dış görünümüne ve sözlerine dikkat etmesinde öz denetim değeri etkilidir. Bu yönüyle öz denetim bireylerin yaşamlarında sahip olmaları gereken değerlerin başında gelmektedir.

Özdenetim TDK (2005)’e göre bireyin önemli gördüğü bir hedefe ulaşabilmesi için davranışlarını kontrol etmesi, gerektiğinde kısıtlamasıdır. Bu yönüyle öz denetim sahibi kişilerin amaçlarına ulaşmak için kendi davranışlarını şekillendirdikleri söylenebilir.

Devlet Tiyatrolarında oynanan çocuk oyunlarında öz denetim değeriyle ilgili bulgular ve yorumlar aşağıda verilmiştir:

“Sihirli Sirk” adlı çocuk oyununda öz denetim değeri ile ilgili bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

Teşekkür ederim, sana çok yakışmış (Okumuş ve Karaman, 2016, s. 10).

Hayır, hayır. Lütfen özür diliyorum (Okumuş ve Karaman, 2016, s. 11).

-(Sinirden deliye dönmüştür, ağlamaklı) Yettiniz be adamlar, bıktım be adamlar. (Seyirciye) Katara, matara, Patara...(Kulise) Haydi lütfen beni kurtarana. (Balonlar geriye çekilir, Babuç ve Petit balonları alıp üstüne oturup gülererek patlamaya çalışırlar, çok eğleniyorlardır.) Özür dileriz, sevgili seyirciler. (Kulise) Ben artık dayanamıyoara, manaraaa!(Magic Adam çıkar, peşinden Babuç ve Petit sadece kuş ve son balonla Magic adamın peşinden seslenerek koşarlar.) (Okumuş ve Karaman, 2016, s. 17).

(Üzgün ve pişmandır) Özür dilerim. Çok özür dilerim Ben hiçbir canlının, güçsüzleştiğinde, hastalandığında ya da yaşlandığında terk edilmesini istemezdim... Sirk'in geleceğini ve gösteriyi düşündüm için seni üzdüm. Lütfen gitme, çalışma istersen ama bizimle ol. Bacağında ki yanığı iyileştiririz, bizimle kal. Sadece dostumuz olarak kal. Senden hiçbir şey istemiyorum. Lütfen gitme! Biz hepimiz seni çok seviyoruz. (Okumuş ve Karaman, 2016, s. 20).

“Tiyatro Makinası” adlı çocuk oyununda öz denetim değeri ile ilgili bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

Her istediğimi mekanik olarak gerçekleştirebilirim. İlerlemenin sonu yoktur! Her istediğimi gerçekleştirebilirim. Madem ilgileniyorsunuz, size nalı yaptığımı göstereyim. (Yendt, 1988, s. 9).

İsteğe bağlı! Ne istediğime! Gördünüz mü? İstedğim her şeyi yaptırabilirim. Çelik başlı otomatik robotlarımı mekanik olarak konuşabilirim. Onlar ilk tiyatro makinasının yeni oyuncularını... (Yendt, 1988, s. 11).

“İMBÖ” adlı çocuk oyununda öz denetim değeri ile ilgili bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

MUHTAR: İstemeseydik buraya gelir miydik? İstiyoruz. Öyle değil mi komşular?

BULUNANLAR: İstiyoruz... istiyoruz... (Cılga, 1995, s. 21).

İmbölenir. Ben imbölenmeyi hak ettim. İstanbul görüşüm, çavuş oluşumdan çok çok şımarıdim. İstanbul'u da çok sevdim. Köyümü, köylülerimi beğenmez oldum. Hele hele en yakın arkadaşım, çocuğumun anası Elif'i beğenmezliğim çok kötüydü. Onu çok üzdüm. Komşuları da çok üzdüm. Ben imbölenmeyi hak ettim komşular... (Cılga, 1995, s. 39).

“Savaş Çiçekleri” adlı çocuk oyununda öz denetim değeri ile ilgili bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

Tabi ki hepsi de çok yakıyor sersem, ama birisini seçmem lazım. Of çıldıracağım!... Kraliçe olmak ne kadar zor!... (Gülebenzer, 2010, s. 11).

Dur Çiçek!... Bu şekilde konuşamazsın!... Seni dinlemezler!... (Çiçek onu dinlemez. Perican O'nun arkasından bakar.) Ne kadar da cesur... (Gülebenzer, 2010, s. 12).

Özür dilerim yüce Devmen. Ancak gelebildim. Esir çocuklardan iki tanesini Çiçeklibahçe'den kaçmaya çalışırken yakaladım (Gülebenzer, 2010, s. 16).

Lütfen bizi başıyla. (Gülebenzer, 2010, s. 34).

Peki Güneş söz veriyoruz bir daha kavga edip savaş çıkarmayacağız. (Gülebenzer, 2010, s. 34).

Teşekkürler Güneş. Başımızdan eksik olma hiç!... (Gülebenzer, 2010, s. 35).

Tebrik ederim seni Çiçek (Gülebenzer, 2010, s. 36).

“Ayışığı Sirki” adlı çocuk oyununda öz denetim değeri ile ilgili bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

Bir daha benim işlerime asla karışmayın. (Kırıkkalp, 2013, s. 5).

Aferin kardeşim. Tabi ki sen buldun. Birincisini bulduğun gibi ikincisini de sen buldun.

Teşekkürler ufaklık. (Kırıkkalp, 2013, s. 18).

Yaşasın! Denize geldik. Hadi Bo kumdan kaleler yapalım.

Olmaz Po, hemen anahtar parçasını aramaya koyulmalıyız. Zaten hava çık sıcak çok yorulduk. Enerjimizi oyun oynamaya harcayamayız. (Kırıkkalp, 2013, s. 19).

Yaşlı Tilki: Denizde beklemek çok iyi bir plan aferin sana Sivrisinek. Seni affediyorum.

Sivrisinek: Teşekkür ederim patron, çok teşekkür ederim, çok üzülüyordum, sonra... (Kırıkkalp, 2013, s. 20).

Olmaz Patron, bu balığı büyük babama kendimi kanıtlamak için mutlaka tutmalıyım. Bir kere olsun onun yanında küçücük bir balık bile yakalayamamıştım, onun için... (Kırıkkalp, 2013, s. 21).

Çok yoruldu Bo, biraz dinlenmem gerek. (Kayığa çıkıp oturur.) (Kırıkkalp, 2013, s. 22).

Bana değil, Kırmızı Balığa teşekkür etmelisin. (Kırıkkalp, 2013, s. 23).

(Tatlı tatlı göbeğini kaşımaya başlar.) Buldum! Çok teşekkür ederim Tombulcum. (Belindeki halatı çözüp ucuna bir düğüm atarak nehirdeki sosislere doğru atar.) (Kırıkkalp, 2013, s. 25).

(Sosisleri alarak.) Çok teşekkür ederim. Gördün mü Tombul benimde artık sosislerim var. (Kırıkkalp, 2013, s. 33).

Özür dilerim kardeşim. Şeyyy... Ben senin kalbini kırmak istememiştim. (Kırıkkalp, 2013, s. 34).

Bo, merak etme. Sorumluluğu üstüme alıyorum. (Kırıkkalp, 2013, s. 35).

Ama Bo bu bir hediye onu bırakamam. (Po ve Bo Bavullarını toplayıp sağdan çıkarken.) Teşekkürler. Hoşça kalın (Kırıkkalp, 2013, s. 35).

Nasıl böyle bir hata yapabilir. (Haritayı çıkarıp bakarak.) Ama mağaranın yanında bir işaret var. Demek ki başka bir anlama geliyor. (Kırıkkalp, 2013, s. 51).

Tamam geliyorum Bo. Üzülmeyin. Bu güzel ayçiçeklerinizin kurumasına izin vermeyeceğim. (Kırıkkalp, 2013, s. 53).

Po, bak arkadaşları rahatsız ediyorsun. Hadi canım kardeşim gidelim. (Kırıkkalp, 2013, s. 59).

Şimdi özür affedildi. Onların uyutmayı başardığın için teşekkür ederiz. (Kırıkkalp, 2013, s. 61).

Affedersin Patron. Biraz korktum da. (Kırıkkalp, 2013, s. 66).

İnanın bir daha kötülük yapmayacağız. (Kırıkkalp, 2013, s. 72).

“Ali Baba ve Kırk Haramiler” adlı çocuk oyununda öz denetim değeri ile ilgili bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

(Ali Baba iyi kalpli, babacan, cana yakın ve her şeyden önce sulh sükun isteyen, iyi bir adamdır. Çevresinde dönen, kin, zulüm, hırsızlık, katilliklere rağmen o yöne her Şeyi affeder. O iyi kalbini kötüye geliştirmez. Hiç kimsenin dünyası ile ilgilenmez. Kendi aleminin dışına çıkmaz. (Atiyeh, 2006, s. 6).

Sen emret yalnızca, ayaklarının altına halı olalım... (Atiyeh, 2006, s. 6).

Bu iyiliğiniz bizi çok mutlu kıldı, iyi tüccar, size çok teşekkür ederiz. (Atiyeh, 2006, s. 28).

Şimdi, daha yapmam gereken çok iş var, O mağaradaki bütün çalınan eşyaları, sahiplerine geri vereceğim, en kısa zamanda. (Atiyeh, 2006, s. 29).

Bunları söylemek zorunda kaldığım için özür dilerim... Şu fiçileri bir kontrol edeyim... (Atiyeh, 2006, s. 29).

“Sayı Dedektifleri” adlı çocuk oyununda öz denetim değeri ile ilgili bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

Özür dilerim Ninja! Söz konusu kurabiye olduğunda dayanamıyorum. Özellikle kurabiyeler zencefilli olduğunda hiç dayanamıyorum. (Saraç, 2016, s. 14).

Doğru! Sizi tebrik ediyor ve hayal kapısından geçmenize izin veriyorum. (Saraç, 2016, s. 14).

“Sihirli Keman” adlı çocuk oyununda öz denetim değeri ile ilgili bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

Ozan... Evet... Ben ozan olmak istiyorum... (Charpentier, 1990, s. 16).

Tablo 12: Değer Tablosu- Öz Denetim

Değer: Özdenetim	
Eser	F(X)
Sihirli Sirk	4
Tiyatro Makinası	2
İMBÖ	2

Sihirli Köpek	0
Savaş Çiçekleri	7
Ayıışığı Sirki	18
Ali Baba ve Kırk Haramiler	4
Sayı Dedektifleri	2
Sihirli Keman	1
Toplam	40

Tablo 12’de öz denetim değerinin Sihirli Sirk’te 4, Tiyatro Makinası’nda 2, İMBÖ’de 2, Savaş Çiçekleri’nde 7, Ayıışığı Sirki’nde 18, Ali Baba ve Kırk Haramiler’de 4, Sayı dedektifleri’nde 2, Sihirli Keman’da 1 ve toplamda 40 kez yer aldığı görülmektedir. Öz denetim değerinin en fazla yer aldığı eser Ayıışığı Sirki’dir. Öz denetim değerinin bulunmadığı tek eser Sihirli Köpek’tir. Ayıışığı Sirki’nde teşekkür etme, özür dileme ve kendisiyle ilgili karar verme durumları sık sık karşımıza çıkmaktadır. Savaş Çiçekleri’nde özür dileme, tebrik etme, teşekkür etme ve kendi görevlerinin farkında olma durumları bulunmaktadır. Sihirli Sirk’te özür dileme, Tiyatro Makinası’nda yapabileceklerinin farkında olma, İMBÖ’de hem özür dileme hem de kendi yapabileceklerinin farkında olma durumları yer almaktadır.

3.3.13. Özgürlük ve Bağımsızlık İle İlgili Bulgu ve Yorumlar

Bireylerin doğuştan gelen hak ve özgürlükleri vardır. Bireylerin bu hak ve özgürlükleri sınırlarında istedikleri gibi hareket edebilmelerine özgürlük denilebilir. Özgürlük değerinin adalet değeriyle ilişkisinin olduğunu söylemek mümkündür. Karagöz (2002)’ye göre kişilerin hak ve özgürlüklerinin korunması hem adaletin oluşması hem de devlet ve vatandaş arasındaki ilişkinin iyi olması açısından önemlidir. Adaletin olması kişilerin hak ve özgürlüklerini rahatça kullanabilmesini sağlayacaktır.

Özgürlüğün tanımını yapan Hançerlioğlu (2007)’na göre özgürlük hiçbir baskı altında olmadan düşünebilme, hareket edebilme, hiçbir şarta bağlı olmama durumu, bireyin kendi fikirlerinden yola çıkarak karar alma halidir.

Bağımsızlık ve özgürlük değerleri birbirine yakın anlamlı değerlerdir. Özgürlüğün birey ile, bağımsızlığın ise hem birey hem de bir topluluk ile ilgili olduğu söylenebilir. Yurtbaşı (2013, s. 95)'ya göre bağımsızlık "herhangi bir kimse, kurum ya da devletin kendi hür iradesiyle tutum ve davranışlarını ortaya koyabilmesi"dir. Özgürlük ve bağımsızlık değerlerinin anlamları birbirine yakın olduğundan aynı başlık altında ele alınmıştır.

Devlet Tiyatrolarında oynanan eserlerde özgürlük ve bağımsızlık değerleri ile ilgili bulunan bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

"Sihirli Sirk" adlı çocuk oyununda özgürlük ve bağımsızlık değerleri ile ilgili bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

Ben de sizleri çok seviyorum. Sizler benim dostumsunuz. Ben her zaman elimden gelin yaptım. Çalışmaktan yılmadım, yorulmadım. Kimseyi yarı yolda bırakmadım. Hiçbir hayvan sevdiğini yarı yolda bırakmaz. Ama yorgunum kırgınım ve belki de son zamanlarımı yeni doğan bir güneşi seyrederek kocaman bir ormanda temiz havayı koklayarak geçirmek istiyorum... Uçsuz bucaksız doğaya, yeşile, gökyüzünün en mavi derinliklerini, yıllarca hasretini çektiğim özgürlüğe... Evet, yaralıyım ama doğa beni iyileştirecek, inanıyorum. Dağların arasından akan sulara yüzeceğim, uçan kuşlara el sallayacağım. İnsanları selamlayacağım. Üzgünüm, özür dilerim. Buraya kadarmış. Gidiyorum... Özgürüm artık, Özgürüm (Okumuş ve Karaman, 2016, s. 21).

"Savaş Çiçekleri" adlı çocuk oyununda özgürlük ve bağımsızlık değerleri ile ilgili bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

Ben bir çiçeğim

Ormanda gezerim

Rüzgarla birlikte uçar

Bulutlarla dans ederim

Binbir renkte çiçekler

Güneşin gülümsemesi yeter.

Kuşlar özgürdür uçarlar mutlu gökyüzüne

Kelebekler heyecanlı konarlar çiçeklere,

Ağaçlar hınzırca göz kırpar bana

Küçük bir kızın en güzel düşü bu

Binbir renkte çiçekler! (Gülebenzer, 2010, s. 3).

Özür dilerim yüce Devmen. Ancak gelebildim. Esir çocuklardan iki tanesini Çiçeklibahçe'den kaçmaya çalışırken yakaladım (Gülebenzer, 2010, s. 16).

Doğru söylüyorsunuz. Efendim. Hatta Finfon ülkesinin bütün çocuklarını esir almalıyız. Ben yolda gelirken bazı planlar yaptım efendim (Gülebenzer, 2010, s. 25).

Bu Çiçeklibahçe için belki de son şansımız. Bu sefer İsfon ülkesindeki bütün çocukları esir almalıyız (Gülebenzer, 2010, s. 25).

(Altın anahtarı göstererek) Merak etme onları kurtardım. Hepsi çok iyi (Gülebenzer, 2010, s. 31).

Çünkü o kadar o zor bir şeyi gerçekleştirdin ki. Birbirleriyle savaşmaktan asla vazgeçmeyen bu iki ülkeyi sevgi içinde birleştirdin ve çocukları kurtardın (Gülebenzer, 2010, s. 36).

“Ayışığı Sirki” adlı çocuk oyununda özgürlük ve bağımsızlık değerleri ile ilgili bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

Gene mi aynı şeyler? Kaç kez söyledim. Hayvanlar doğada kendi yuvalarında yaşamalı, onları sirkimde kafeslerin için asla kapatamam (Kırıkkalp, 2013, s. 5).

“Sayı Dedektifleri” adlı çocuk oyununda özgürlük ve bağımsızlık değerleri ile ilgili bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

Biraz kendi hayatımı yaşamak istiyorum. (Saraç, 2016, s. 16).

Tablo 13: Değer Tablosu- Özgürlük ve Bağımsızlık

Değer: Özgürlük ve Bağımsızlık	
Eser	F(X)
Sihirli Sirk	1
Tiyatro Makinası	0
İMBÖ	0
Sihirli Köpek	0
Savaş Çiçekleri	6
Ayışığı Sirki	1
Ali Baba ve Kırk Haramiler	0
Sayı Dedektifleri	1
Sihirli Keman	0
Toplam	9

Tablo 13’te özgürlük ve bağımsızlık değerlerinin Sihirli Sirk’te 1, Savaş Çiçekleri’nde 6, Ayışığı Sirki’nde 1, Sayı Dedektifleri’nde 1, toplamda 9 defa yer aldığı görülmektedir. Özgürlük ve bağımsızlık değerlerinin en fazla bulunduğu eser Savaş Çiçekleri’dir. Tiyatro Makinası, İMBÖ, Sihirli Köpek, Ali Baba ve Kırk

Haramiler, Sayı Dedektifleri, Sihirli Keman adlı eserlerde özgürlük ve bağımsızlık değerleri bulunmamaktadır. Savaş Çiçekleri’nde özgürlüğün güzelliği ve savaşta çocukların esir alınıp kurtarılmasından bahsedilmiştir. Sihirli Sirk’te sirkten emekli olan birinin emekliliğini özgürce geçirmek istemesine değinilmiştir. Ayışığı Sirki’nde ise hayvanların doğada özgürce yaşamaları istenmektedir. Sayı Dedektifleri’nde özgürce yaşama isteği dile getirilmiştir.

3.3.14. Sabır İle İlgili Bulgu ve Yorumlar

İnsanlar her gün birçok olumsuz durumla karşı karşıya gelmektedir. Bütün bu olumsuz durumlar karşısında bireylerin sakinliğini koruyabilmesi sabır değerine sahip olmalarıyla mümkün olmaktadır.

Sabrın kişinin ruh sağlığını koruması, hedefine ulaştıracak çalışmayı sürdürmesi, insanlarla sorun yaşamasını önlemesi gibi pek çok yararı bulunmaktadır. Doğan (2014)’ a göre sabır, bütün sıkıntı ve olumsuzluklara kendi isteğiyle direnme ve bunlar ortadan kalkıncaya dek bekleme davranışını doğuran psikolojik durumudur. Kişinin yaşamının ilk yıllarından son yıllarına kadar sürdürdüğü hayat savaşında kişiyi kuvvetlendiren, yaşamla uyumlu olmasını destekleyen bir değerdir. Bu değere sahip olan kişilerin başarı elde etmesi ve bu başarının sonucunda mutlu olması doğaldır.

Devlet Tiyatrolarında oynanan eserlerde sabır değeri ile ilgili bulunan bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

“Tiyatro Makinası” adlı çocuk oyununda sabır değeri ile ilgili bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

Becerikli ve bilimsel çalışır. Her türlü makinayı örer sabırla, ve makine gibi. (Yendt, 1988, s. 23).

“İMBÖ” adlı çocuk oyununda sabır değeri ile ilgili bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

Sen sabır ver Allahım. (Cılga, 1995, s. 25).

“Savaş Çiçekleri” adlı çocuk oyununda sabır değeri ile ilgili bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

Ah... Çiçeklibahçe... Çiçeklibahçe... Mutlaka bir gün bizim olacak değil mi Çinçin? (Gülebenzer, 2010, s. 11).

“Ayışığı Sirki” adlı çocuk oyununda sabır değeri ile ilgili bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

Acele etmeyin ve beni dinleyin. Bu kişi erdemli ve doğrudan yana olmalı. Her şeyden önce bu sirki sevinç kahkahaları ile dolduran çocukların ruhunu anlamalı. Sirkin anahtarını bir hazine sandığının içine sakladım. Anahtarı bulan bu sirkin sahibi olacak ve bir diğeri bu sirkten ayrılacak. (Kırıkkalp, 2013, s. 6).

Acele etmeden beni dinleyin. (Kırıkkalp, 2013, s. 6).

Biraz sabırlı ol kardeşim. (Kırıkkalp, 2013, s. 6).

(Haritayı çıkarıp bakar. Sessizce.) doğru Po, haritadaki son işaretli nokta ormanın sonunu gösteriyor. Bu taraftan gideceğiz. Başarmak üzereyiz kardeşim çok az kaldı. (Kırıkkalp, 2013, s. 61).

Anahtarı olmadan bir işimize yaramaz. Sabırlı olmalıyız. Birazdan işe yaramaz soytarılar gelir nasıl olsa. (Kırbacının şaklatarak.) Ellerinden anahtarı alıveririz. (Kırıkkalp, 2013, s. 61).

Benim de Bo. Hem sen hep ne derdin; ”Unutma Po, inanır ve istersen, doğru yolu takip edersen her zaman başarısın, bunu asla unutma kardeşim” böyle demez miydin? (Kırıkkalp, 2013, s. 71).

Po: Adada akıllı dururlarsa Ayışığı Sirkine gelebilirler değil mi Bo?

Bo: Neden olmasın. Bunu zaman ve onların çabası gösterecek Po. (Kırıkkalp, 2013, s. 73).

“Ali Baba ve Kırk Haramiler” adlı çocuk oyununda sabır değeri ile ilgili bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

Biraz da sabırsızmış, her istediği bir anda olup bitsin istermiş... (Atiyeh, 2006, s. 2).

Ne kadar heyecanlısın... Biraz sakın ol... Dinlen... Rahatına bak... (Uyur) (Atiyeh, 2006, s. 3).

“Sihirli Keman” adlı çocuk oyununda sabır değeri ile ilgili bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

Yapacağım, yani sonuna kadar devam edeceğim, Martin Amea. (Charpentier, 1990, s. 8).

Pierre: Çıkarabilmek için bütün gece uğraştım

Jules: Bütün gece uğraştın demek...

Pierre: Evet, bütün gece...

Jules: Vay canına... Senin gibi bir tembel, bütün gece uğraşsın ha... (Charpentier, 1990, s. 12).

Tablo 14: Değer Tablosu- Sabır

Değer: Sabır	
Eser	F(X)
Sihirli Sirk	0
Tiyatro Makinası	1
İMBÖ	1
Sihirli Köpek	0
Savaş Çiçekleri	1
Ayışığı Sirki	7
Ali Baba ve Kırk Haramiler	2
Sayı Dedektifleri	0
Sihirli Keman	2
Toplam	14

Tablo 14’de sabır değerinin Tiyatro Makinası’nda 1, İMBÖ’de 1, Savaş Çiçekleri’nde 1, Ayışığı Sirki’nde 7, Ali Baba ve Kırk haramiler’de 2 Sihirli Keman’da 2 defa yer aldığı görülmektedir. Sabır değerinin toplamda 16 defa yer aldığı görülmektedir. Sabır değerinin en fazla yer aldığı eser Ayışığı Sirki’dir. Sihirli Sirk, Sihirli Köpek ve Sayı Dedektifleri’nde sabır değerine rastlanmamıştır. Tiyatro makinası’nda sabırla çalışmaya, İMBÖ’de olumsuzluklar karşısında sabır dilemeye, istenilen bir sonuç için sabırla beklemeye, Ayışığı Sirki’nde ulaşılmak istenen sonuç için sabırlı olmaya, Ali Baba ve Kırk Haramiler’de kişinin sabırlı olmasının yararına, Sihirli Keman’da sonuca ulaşmak için sabırla çalışmaya yer verilmiştir.

3.3.15. Saygı İle İlgili Bulgu ve Yorumlar

Saygı bireylerin birbirleriyle olan ilişkilerini düzenleyen değerlerden bir tanesidir. Yurtbaşı (2013, s. 593)’ya göre saygı *değeri, üstünlüğü, yaşlılığı, kutsallığı dolayısıyla bir kimseye, bir şeye karşı dikkatli, özenli, ölçülü davranmaya sebep olan sevgi duygusu, hürmet, ihtiram başkalarını rahatsız etmekten çekinme duygusu, hürmet göstermedir.*

Saygı değerini benimsemiş bir bireyin karşısındakinin özelliklerine uygun davrandığını, konumunu ve yaşını önemsemediğini söylenebilir.

Devlet Tiyatrolarında oynanan eserlerde saygı değeri ile ilgili bulunan bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

“Tiyatro Makinası” adlı çocuk oyununda saygı değeri ile ilgili bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

(Frascati’ye) Bana gösterdiğiniz ilgi gururumu okşadı, ama ne yazık ki sizinle sohbet etmek için zamanım yok. “Yangın var” diye bağırmam gerek, yangın olduğuna göre. Beni bağışlamanızı rica edeceğim...Yangın var! Yangın var! (Yendt, 1988, s. 6).

Tablo 15: Değer Tablosu- Saygı

Değer: Saygı	
Eser	F(X)
Sihirli Sirk	0
Tiyatro Makinası	1
İMBÖ	0
Sihirli Köpek	0
Savaş Çiçekleri	0
Ayışığı Sirki	0
Ali Baba ve Kırk Haramiler	0
Sayı Dedektifleri	0
Sihirli Keman	0
Toplam	1

Tablo 15’te saygı değerinin Tiyatro Makinası’nda 1 adet bulunduğu görölmektedir. Sihirli Sirk, İMBÖ, Sihirli Köpek, Savaş Çiçekleri, Ayışığı Sirki, Ali Baba ve Kırk Haramiler, Sayı Dedektifleri ve Sihirli Keman adlı eserlerde saygı değerine rastlanmamıştır. Tiyatro Makinası’nda insan ilişkilerinde saygılı davranma örneği vardır.

3.3.16. Sevgi İle İlgili Bulgu ve Yorumlar

Sevgi birçok değer ilişkili olduğu bir değerdir. Kişilerin sevdikleri şeylerle mutlu , sevgi ile yaptıkları işlerde başarılı olduğu, sevdiği kişiler veya şeyler için fedakarlık yaptığı ve sevdiklerine vefa duygusu besledikleri ifade edilebilir.

Hançerlioğlu (2007) sevgiyi bireyin herhangi bir unsura veya bir bireye ilgi ve bağlılık duygusunu arttıran his olarak tanımlamıştır.

Sevgi değerinin merhametle de yakından ilgisi vardır. Kulaksızoğlu ve Dilmaç (2000)'a göre sevgi her şeyin bir araya gelmesini sağlayan değerdir. Sevgiyi hayatın merkezine koymak bir anlamda merhamet duygusunu taşımak demektir. Tüm insanlar başkalarına içindeki sevgiyi yansıtabilir, dünyaya sevginin hakim olmasını sağlayabilir.

Devlet Tiyatrolarında oynanan eserlerde sevgi değeri ile ilgili bulunan bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

“Sihirli Sirk” adlı çocuk oyununda sevgi değeri ile ilgili bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

Tüm canlıların önce sevgiyi paylaşmaya ihtiyaçları vardır, bencillikle kullanılmaya değil. Bugün bunları benden duydunuz belki, ama bu sirkte çalışan ya da çalışmayan diğer bütün hayvan dostlarımla, önce sevgiye ihtiyacı olduğunu çok iyi biliyorum. Biz hiç birimiz kullanılmayı, itilmeyi bazen ise dayak yemeyi hayal etmemiştik... Biz hayvanlar tüm insanlara dostluk etmek, yardımlaşmak ve paylaşmak için bu dünyaya getirildik (Okumuş ve Karaman, 2016, s. 6).

(Üzgün ve pişmandır) Özür dilerim. Çok özür dilerim Ben hiçbir canlının, güçsüzleştğinde, hastalandığında ya da yaşlandığında terk edilmesini istemezdim... Sirk'in geleceğini ve gösteriyi düşündüm için seni üzdüm. Lütfen gitme, çalışma istersen ama bizimle ol. Bacağında ki yanığı iyileştiririz, bizimle kal. Sadece dostumuz olarak kal. Senden hiçbir şey istemiyorum. Lütfen gitme! Biz hepimiz seni çok seviyoruz (Okumuş ve Karaman, 2016, s. 20).

Ben de sizleri çok seviyorum. Sizler benim dostumsunuz. Ben her zaman elimden gelin yaptım. Çalışmaktan yılmadım, yorulmadım. Kimseyi yarı yolda bırakmadım. Hiçbir hayvan sevdiklerini yarı yolda bırakmaz. Ama yorgunum kırgınım ve belki de son zamanlarımı yeni doğan bir güneşi seyrederek kocaman bir ormanda temiz havayı koklayarak geçirmek istiyorum... Uçsuz bucaksız doğaya, yeşile, gökyüzünün en mavi derinliklerini, yıllarca hasretini çektiğim özgürlüğe... Evet, yaralıyım ama doğa beni iyileştirecek, inaniyorum. Dağların arasından akan sulara yüzeceğim, uçan kuşlara el sallayacağım. İnsanları selamlayacağım. Üzgünüm, özür dilerim. Buraya kadmış. Gidiyorum... Özgürüm artık, Özgürüm (Okumuş ve Karaman, 2016, s. 21).

“Tiyatro Makinası” adlı çocuk oyununda sevgi değeri ile ilgili bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

Tiyatroda, herkes oynar. Tiyatro yapabilmek için oynamayı bilmek, sevmek gerekir (Yendt, 1988, s. 12).

Ama bize kalan

Bizler varız

Şarkılarımıza konu ettiğimiz

Yarınlara şarkı söylediğimiz

Ama bize kalan

Bizler varız

Sevdiklerimiz, istediklerimiz

Ama bize kalan

Yaşam!

Oynaması bizden! (Yendt, 1988, s. 14).

“İMBÖ” adlı çocuk oyununda sevgi değeri ile ilgili bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

Ben, hayvanları çok seviyorum. Onları anlıyorum (Cılga, 1995, s. 32).

Öküzlerimi döğdürmem. Ben onları tarla sınırlarında, en taze otların olduğu yerlerde otlattım. Ben onları seviyorum. Onlar da beni seviyor (Cılga, 1995, s. 19).

“Sihirli Köpek” adlı çocuk oyununda sevgi değeri ile ilgili bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

Ceplerim umut, mutluluk dolu

Çıkımda kakhaha

Çocuklar mutluysa ben de mutluyum

Sihir yaparım çocuklara (Aycıl, 2001, s. 2).

Sen bir harikasın. Çok tatlısın, seni çok seviyorum (Aycıl, 2001, s. 13).

S. KÖPEK: Gonca, Hakan'ın mutlu olmasını istersin değil mi?

GONCA: Tabii isterim.

S. KÖPEK: O zaman ona bir sürpriz yapmaya ne dersin?

GONCA: (Gülümser) Tamam. (Aycıl, 2001, s. 13).

Neşe, sevgi, umut topuyum...

Ben sevimli palyaçoyum...

Çocuklar beni çok sever...

Ben çocukları çok severim...

Gülücükle beslenirim...

Sevinçle çoğalırım...

Dostlukla yaşarım...

Ben sevimli palyaçoyum (Aycıl, 2001, s. 13).

Ne kadar şanslı oysa...

Dostları var sevecen.

Mutsuz olduğu her anında...

Bizler varız yanında...

Ne kadar şanslı oysa

Bir anlasa. Ah bir anlasa!

Mutluluk sevgide

Mutluluk dostlukta

Olduğumuz her anda. (Aycıl, 2001, s. 25).

(Yerinde duramaz olmuştur. Sevinçten zıp zıp zıplar. Bir Gonca'ya sarılır. Bir S. Köpeğe.)
Duyuyoruuuum! Duyuyorum! (Bir ortaya koşturur bir buraya. Gonca ve sihirli köpek gülererek onu izler.) Duyuyorum. Sihirli Köpeği duyuyorum. Yaşasın! Çok mutluyum!

(Üçü de çok mutlu ve coşkuludur. Dans ederek Dostluk şarkısını söylemeye başlarlar.)
(Aycıl, 2001, s. 31).

Arkadaş olduk...

Sevgiyi birlikte Bulduk...

Birlikte mutlu olduk...

Can sıkıntısı ne kötü şey...

Birlikte güçlüyü, mutluyuz...

Şarkımızı bütün çocuklar duysun...

Sihirli Köpekten haberi olsun...

Yükleri mutlulukla dolsun...

Sevgiyle, dostlukla çoşsun (Aycıl, 2001, s. 31).

Gonca, Hakan bir gün insanları kırmamayı öğrenecek. Başkalarını mutlu ettikçe kendisi de mutlu olacak. (Aycıl, 2001, s. 14).

Ah! Ah! Benim minnoşum, tatlım, ne çok aradım seni bir bilsen yavrum! Gel bir tanem gel!
(Aycıl, 2001, s. 15).

“Savaş Çiçekleri” adlı çocuk oyununda sevgi değeri ile ilgili bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

Ey güzel güneş! Sevdiğim bütün çiçekler pırıl pırıl parlıyor bak. Senin ışığınla canlanıyor bütün renkler! (Çiçek toplar.) Biraz melisa, biraz yasemin, birazcık da papatya... Hah işte birazcık da lavanta. Sanırım bu kadarı yeterli. Annemin istediklerinin hepsinden topladım. Artık eve dönme vakti geldi (Gülebenzer, 2010, s. 3).

Çünkü o kadar o zor bir şeyi gerçekleştirdin ki. Birbirleriyle savaşmaktan asla vazgeçmeyen bu iki ülkeyi sevgi içinde birleştirdin ve çocukları kurtardın. (Gülebenzer, 2010, s. 36).

“Ayışığı Sirki” adlı çocuk oyununda sevgi değeri ile ilgili bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

Acele etmeyin ve beni dinleyin. Bu kişi erdemli ve doğrudan yana olmalı. Her şeyden önce bu sirki sevinç kahkahaları ile dolduran çocukların ruhunu anlamalı. Sirkin anahtarını bir hazine sandığının içine sakladım. Anahtarı bulan bu sirkin sahibi olacak ve bir diğeri bu sirkten ayrılacak. (Kırıkkalp, 2013, s. 6).

Kötü olmak çok kolaydır

İyilik ise çok zordur

Ama zor olanı

Yapalım iyilik kazansın sonunda

Soytarılar çok mutlular

Sizlerde çok mutlu olun

Gelecek güzel günlerde

Hep ama hep mutlu olalım (Kırıkkalp, 2013, s. 73- 74).

İyilik kazansın

İyiler oyunda

Mutlu olsun herkes

Oyunun sonunda (Kırıkkalp, 2013, s. 13).

Sakin üzülmeysin. Ben şimdi onları yanınıza getiririm. Ayyy ne kadar tatlılar. (Yavruları sevmeye başlar.) (Kırıkkalp, 2013, s. 14).

Evet benim. Büyük emeklerle yetiştirdim bu güzelim ayçiçeklerini. Onların böyle boyun bükük durması beni çok üzüyor (Kırıkkalp, 2013, s. 52).

Ne ilginç insanlar var. (Ayçiçeklerine doğru yürüyerek.) Canlandığınıza o kadar mutlu oldum ki benim güzel çiçeklerim... (Sözlerine devam ederken sahne ışığı yavaş yavaş kararır.) (Kırıkkalp, 2013, s. 57).

Po, bak arkadaşları rahatsız ediyorsun. Hadi canım kardeşim gidelim. (Kırıkkalp, 2013, s. 59).

Ayy ne kadar tatlılar. (4. Kocakulak'ın dizindeki cüceyi göstererek.)

En güzeli de şu küçük olan. (Kırıkkalp, 2013, s. 60).

(Tüm koca kulaklar bebek cüceyi bulmak için seferber olur. Bebek cüce farklı erlere saklanarak gözden kaybolup sonra tekrar ortaya çıkar bazen sahnedekilerin arkasına veya Kocakulakların şapkasının üzerine saklanır. Büyük bir kargaşa sonrasında 4. Kocakulak bebek cüceyi yakalar ve onu avcunun içine alıp öperek sakinleştirmeye çalışır.) (Kırıkkalp, 2013, s. 60- 61).

(Ses) Çünkü ancak sizin gibi güzel ve temiz kalplere sahip kişiler bu hazine adasına ulaşabilirdi. Sirkin anahtarına ulaştınız, böylece artık Ayışığı Sirkinin sahipleri sizlersiniz. Unutmayın, sirkinizi güzle kılan mutluluk kahkahaları olacaktır. Dilerim, sirkiniz her zaman mutluluk kahkahaları ile dolu olur.

Bo, çok duygusal. Şimdi ağlayacağım. (Kırıkkalp, 2013, s. 72).

“Ali Baba ve Kırk Haramiler” adlı çocuk oyununda sevgi değeri ile ilgili bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

Bundan sonra Hasan ve Mercan pandomimlerle birbirlerine olan aşklarını belirtirler, Mercan göz kaçırmalar ve tebessümlerle, Hasan yavaş yavaş onun yanına yaklaşarak itaat edilecek bir emir duyunca ikisi birden sıçarlar. (Atiyeh, 2006, s. 5).

(Ali Baba iyi kalpli, babacan, cana yakın ve her şeyden önce sulh sükun isteyen, iyi bir adamdır. Çevresinde dönen, kin zulüm, hırsızlık, katilliklere rağmen o yine her şeyi affeder. O iyi kalbini kötüye çalıştırmaz. Hiç kimsenin dünyasıyla ilgilenmez. Kendi aleminin dışına çıkmaz.) (Atiyeh, 2006, s. 6).

Benim kocam, senin kardeşin, gerçekten çok iyi kalpli, çok... (Atiyeh, 2006, s. 9).

Hasan: (Ciddi) Oh Mercan, senin her arzunu yerine getirebilmek benim için büyük bir mutluluktur. Seni gerektiği gibi anlatabilmek için her gün bir saatimi sırf sana şiir yazmakla geçirmeyi ne kadar çok isterdim.

“ Sen benim ışığımsın,

Mehtabımın rengisin,

Toprağımın kokususun

Karanlık gecelerimin gündüzüsün

Dünyanın en güzelisin.”

Mercan: ..... Şairler hep böyle güzel yalanlar söylerler! Oh! Efendim yanına gitmeliyim (Atiyeh, 2006, s. 11).

Ali Baba'nın çok iyi kalpli bir insan olduğunu duymuş. iyi kalpli bir insan iyi bir konuk severdir. (Atiyeh, 2006, s. 24).

“Sayı Dedektifleri” adlı çocuk oyununda sevgi değeri ile ilgili bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

Biz matematiği çok severiz. Matematik keşiflerle dolu eğlenceli bir yolculuktur. (Saraç, 2016, s. 11).

Size çok teşekkür ederim. Özellikle sana Üçgen. Sayenizde matematiği sevmeye başladım.

Matematik gerçekten ne kadar eğlenceliymiş. Öğretmenim haklıymış. Keşiflerle dolu eğlenceli bir yolculuk! Matematiği bir gün seviyor olacağım hiç aklıma gelmezdi bundan sonra problemlerdeki X'i zevkle bulacağım. Bu kadar matematik çalıştığıma göre şimdi oyun zamanı (Saraç, 2016, s. 19).

“Sihirli Keman” adlı çocuk oyununda sevgi değeri ile ilgili bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

Ne mutluydu çocukluğum

Beyaz boyalı bir evde oturuyordum

Babam kundura tamircisi idi

Hem köyün hem çevre çiftliklerin

Eskimiş ayakkabılarını onarırdı

Neşe içinde hoplamak, zıplamak

Arkadaşlık ilişkileri sınımsız (Charpentier, 1990, s. 1).

Jacques, lütfen buraya gel...(Jacques yaklaşır. Karşı-karşıya dururlar.)

Al bunu. (Kemanı uzatır.) Noel hediyesi sana...

Jacques bir şeyler söylemek ister, beceremez. Adeta dili tutulmuştur elini uzatır, kemanı alır, sevgi ile göğsüne bastırır (Charpentier, 1990, s. 21).

Bu işin gizi filan yok. Sadece bitmeyen bir sabır ve büyük bir sevgi gerek. Yani küçük bir çocuğa duyulan türden... (Birkaç danslı adım atar.) (Charpentier, 1990, s. 24).

Hep onunla sevdim (Charpentier, 1990, s. 25).

Tablo 16: Değer Tablosu- Sevgi

Değer: Sevgi	
Eser	F(X)
Sihirli Sirk	3
Tiyatro Makinası	2
İMBÖ	2
Sihirli Köpek	8
Savaş Çiçekleri	2
Ayıışığı Sirki	10
Ali Baba ve Kırk Haramiler	5
Sayı Dedektifleri	2
Sihirli Keman	4
Toplam	38

Tablo 16'da sevgi değerinin Sihirli Sirk'te 3, Tiyatro Makinası'nda 2, İMBÖ'de 2, Sihirli Köpek'te 8, Savaş Çiçekleri'nde 2, Ayıışığı Sirki'nde 10, Ali Baba ve Kırk Haramiler'de 5, Sayı Dedektifleri'nde 2, Sihirli Keman'da 4 ve toplamda 38 defa yer aldığı görülmektedir. Sevgi değeri en fazla Ayıışığı Sirki'nde, en az Tiyatro Makinası, İMBÖ, Savaş Çiçekleri ve Sayı Dedektifleri adlı eserlerde bulunmaktadır. Ayıışığı Sirki'nde insanların mutlu olmaları istenmektedir. Karakterler çevrelerindeki kişileri ve güzellikleri sevmektedir. Sihirli Köpek'te Sihirli Köpek karakteri çocukları mutlu etmek için sihir yapmaktadır. Ali Baba ve

Kırk Haramiler’de Ali Baba’nın iyi kalpli bir insan olması ve çevresindekiler tarafından sevilmesi işlenmiştir. İşlenen bir diğer konu da Hasan ve Mercan’ın birbirlerine duyduğu aşktır. Sihirli Keman’da çocukluk sevgisi ve bir işin en iyi şekilde sevgiyle yapılabileceği konuları geçmektedir. Tiyatro Makinası’nda tiyatro, İMBÖ’de hayvan sevgisi konularına değinilmiştir. Savaş Çiçekleri’nde doğal güzelliklere duyulan sevgiden ve iki ülkenin sevgi ile birleşmesinden bahsedilmiştir. Sayı Dedektifleri’nde matematiği sevmeyen bir kızın kaybolan X’i bulmak için çıktığı yolculuğun sonunda matematiği sevmesi anlatılmaktadır.

3.3.17. Sorumluluk İle İlgili Bulgu ve Yorumlar

Bireylerin kendilerine, yaşadıkları topluma, çevrelerine karşı bazı sorumlulukları vardır. TDK (2005, s. 1794)’ye göre sorumluluk *kişinin kendi davranışlarını veya kendi yetki alanına giren herhangi bir olayın sonuçlarını üstlenmesi, sorum, mesuliyet* demektir.

Sorumluluk hissi insanın doğuştan gelen bir özelliği değildir. İnsan yaşadığı çevreden bu hissi öğrenmektedir. Bir kişinin sorumluluk sahibi olabilmesi için ona sorumluluk verilmesi gerekmektedir. Bireylere çevreleri tarafından seçme şansı sunulmalı ve bu seçimlerinin sonuçlarına razı olmaları beklenmelidir. Ancak böyle bir durumda bireyler sorumluluk duygusunu elde edebilir (Cüceloğlu, 2002, Akt. Yurtal ve Yontar, 2006). Sorumluluk değerinin kazanılmasında başta ailenin sonra da çevrenin etkisinin bulunduğu, kişinin kendi davranışlarının sonuçlarını görerek idrak etmesi gerektiği söylenebilir.

Devlet Tiyatrolarında oynanan eserlerde sorumluluk değeri ile ilgili bulunan bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

“Sihirli Sirk” adlı çocuk oyununda sorumluluk değeri ile ilgili bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

Asırlardır biz atlar insanlara hizmet ettik. Buna rağmen insanlar bizim varlığımızın sebebini anlayamadılar. Vaktiyle insanları taşıy ulaşım aracı olurduk. Gerek savaşlarda, gerek yük taşımada, gerek yolculuklarda... Ama şimdi keyfine göre bizi kontrolsüzce kullananların yaşamına ve eğlencesine yenik düştük (Okumuş ve Karaman, 2016, s. 6).

“Savaş Çiçekleri” adlı çocuk oyununda sorumluluk değeri ile ilgili bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

Ama efendim zaten gece gündüz çalıştırıyoruz. (Gülebenzer, 2010, s. 16).

(Çiçek'in yanına gelir.) Kimsin sen? Dilenmek için geldiysen bizden beş kuruş para alamazsın haberin olsun. Hem Çiçeklibahçe'ye izinsiz girmek yasaktır! (Gülebenzer, 2010, s. 21).

Çiçeklibahçe'ye izinsiz girenlerin hepsi cezalandırılır! (Gülebenzer, 2010, s. 21).

Bu benim görevim. Ben onların savaştan uzak, mutlu ve sağlıklı yaşamalarını istiyorum. Her biri Çiçeklibahçe'nin bir çiçeği benim için. (Gülebenzer, 2010, s. 18).

“Ayışığı Sirki” adlı çocuk oyununda sorumluluk değeri ile ilgili bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

Durun bakalım. Herkes istediği gibi davranamaz burada. Burası benim sirkim. (Kırıkkalp, 2013, s. 5).

(Telaşla sahneye girer.) Ne oluyor orada? Bu gürültüde ne? (Korkuluğun yanına gelerek.) Benim güzel korkuluğum sana ne yapmışlar. Seni onaracak hiçbir şeyimde yok, ne yapsam ki...(Etrafına bakınır.) Hah, bu eski bisiklet iş görür belki. (Kırıkkalp, 2013, s. 8).

Kedi mi? Ben yavru baykuşları ağaca çıkarana kadar uzaklaştır onları Bo. Küçük yavrucuklara saldırabilirler. (Kırıkkalp, 2013, s. 15).

Po, oyun oynamaya değil anahtarı aramaya gidiyoruz. Yürü hadi. (Bo ve Po sol arkadan çıkarlar.) (Kırıkkalp, 2013, s. 18).

Bana değil, Kırmızı Balığa teşekkür etmelisin. (Kırıkkalp, 2013, s. 23).

Patronu çıldırtmayın. Ne diyorsa onu yapın kendisin namı büyük aslan terbiyesi Yaşlı Tilki'dir. Anlaşıldı mı? (Obur ve Tombul başlarını sallar.) Öyleyse patron ne diyorsa onu yapın. (Kırbacı göstererek kırbaç sesi çıkarır.) Yoksa çok fena olur. (Kırıkkalp, 2013, s. 26).

Ama Bo bu bir hediye onu bırakamam. (Po ve Bo Bavullarını toplayıp sağdan çıkarken.) Teşekkürler. Hoşça kalın (Kırıkkalp, 2013, s. 35).

İnsanlara zarar vermeden yakalayıp tekrar mağaranın içine koymalıyız ejderhayı. (Kırıkkalp, 2013, s. 42).

Her şey bir oyun değildir kardeşim, sakın bunu unutma ve bir daha asla kendini böyle bir tehlikenin içine atma. (Kırıkkalp, 2013, s. 45).

(Sakin.) Bende aynı şeyleri söylüyorum canım kardeşim. Çabuk ama sakın sakın, tamam mı kardeşim. Düşünerek hareket etmeliyiz. (Kırıkkalp, 2013, s. 46).

Sözümü kesme. Benzemiyor. Anahtar orada değildi. (Haritada göstererek.) İşte burada. Buranın güneş çiçeği tarlası olduğundan emin misin? (Haritayı olabildiğince gözüne yakınlaştırarak.) Ayçiçeği tarlası olmasın? (Kırıkkalp, 2013, s. 50).

Nasıl böyle bir hata yapabilir. (Haritayı çıkarıp bakarak.) Ama mağaranın yanında bir işaret var. Demek ki başka bir anlama geliyor. (Kırıkkalp, 2013, s. 51).

Kuyuda hiç su kalmadı. Ayçiçeklerim susuzluktan soldular. Yakında kuruyacaklar. Buluttan yağmur yağdirmasını istemek için sesleniyordum. (Kırıkkalp, 2013, s. 52).

Kalk çabuk. Bizimde uykumuz var ama biz uyuyor muyuz? (Kırıkkalp, 2013, s. 57).

Po yine başladı. Artık tekrarlamaktan dilemde tüyler bitti. İşimiz var kardeşim. (Kırıkkalp, 2013, s. 58).

O yüzden onlar uyumadan, bizde uyuyamıyoruz. (Kırıkkalp, 2013, s. 59).

Şişş... Sessiz olmalıyız patron. Kocakulaklar.

Şişş... Hep senin yüzünden. Hikaye anlatıp durmasan kaçırmayacaktık soytarıları. (Kırıkkalp, 2013, s. 62).

Bak bu sana verdiğim son şans. Bu kestirme yolda bir hata yaparsan sirke döndüğümüzde seni mahvederim. (Kırıkkalp, 2013, s. 65).

Ben bu hazinenin bekçisiyim. Bu hazineye ancak ona sahip olabilecekler yaklaşabilir. Sizin hazine sandığını açmak için bir anahtarımız var mı? (Kırıkkalp, 2013, s. 68).

Söz veriyorum size en güzle, en lezzetli mısırları toplayıp vereceğim. (Kırıkkalp, 2013, s. 71).

Hayır, hayır, söz veriyorum ben kötü olmayacağım, çok akıllı olacağım. Yemeklerimi hep vaktinde yiyip, sütümü içip erkende yatacağım. Sizleri kandırmıyorum gerçekten. (Kırıkkalp, 2013, s. 72).

“Ali Baba ve Kırk Haramiler” adlı çocuk oyununda sorumluluk değeri ile ilgili bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

Fumiya öfkeyle Hud-Hud’un yanına gider ve onu tekmeler, Hud-Hud tek gözünü açar, bir an öyle bakar ve daha rahat bir şekilde yatarak o da uykuya dalar. (Atiyeh, 2006, s. 2).

Allah’ım sen bilirsin. Benim halime kimler acısın? Ne yapacağımı şaşırđım. (Birden bire bir şey hatırlamış gibi durur.) Aaaa! Ali Baba! Bu gün, kardeşine olan borucunu ödemen gerekiyor. Haydi kımılda biraz da, ne yapacağımı düşün. (Atiyeh, 2006, s. 3).

Haydi Ali Baba, öde kardeşine olan borcunu. (Atiyeh, 2006, s. 7).

Bu iş çok uzadı artık. (Yumuşayarak) Haydi, sevgili kocacığım, çalışmaya git. Evde yiyecek çok az şey var. Açlıktan ölsek, senin şu zengin kardeşin bir kuruş bile vermez bize. Haydi git Ali Baba, git de bir iki kuruş para kazan. Artık her şeyi daha iyi görebiliyorum. Daha kanaatkarım. Haydi git, Allah yardımcın olsun. (Atiyeh, 2006, s. 10).

Orasını bilmem. fakat hemen bulup yakalamamız gerekiyor. Hepiniz şehrin içine dağılın ve araştırın. Birdenbire zenginleşen biri olup olmadığını araştırın. Onu bulacaksınız, anladınız mı? Bulacaksınız onu. Ne yaparsanız, ne edersiniz orasını bilmem, fakat onu bulmadan geri gelerseniz üst tarafını siz düşünün. Haydi, çabuk vakit kaybetmeyin, acele edin... (Atiyeh, 2006, s. 18).

Ha... Evet... O kardeşini götürürken ben de peşine takılıp onu izledim. Ve hatta Ali Baba’nın evinde, baş sağlığına gelenlerin arasına bile katıldım. Zaten ne öğrendimse, bu şekilde öğrendim. (Etrafindakilerden övgü sözleri bekleyerek) Bu işi başarabilmek için bilseniz neler yaptım, ne tehlikelere atıldım... (Atiyeh, 2006, s. 22).

Bu iyiliğinizi bizi çok mutlu kıldı, iyi tüccar, size çok teşekkür ederiz. Mercan evimizin her işi ile gayet güzel ilgilenir neyin olup neyin olmadığını, çok iyi bilir. Ben, bu yeryüzünde hiçbir şeyden yoksun olmadan, çok rahat ve zengin bir şekilde yaşamaktayım. İstedğim önümde istemedim arkamda... Sayamayacağım kadar altınım var... Her şeyim ama her şeyim var bunun yanında... (Atiyeh, 2006, s. 28).

Şimdi, daha yapmam gereken çok iş var, O mağaradaki bütün çalınan eşyaları, sahiplerine geri vereceğim, en kısa zamanda. (Atiyeh, 2006, s. 29).

“Sayı Dedektifleri” adlı çocuk oyununda sorumluluk değeri ile ilgili bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

X’i bulacak ve dünyayı büyük bir sorundan kurtaracaksın. (Saraç, 2016, s. 4).

Seninle gelmeyi çok isterdim ama matematik dünyası X olmadığı için zaten yeteri kadar zorda onları bir de üçgensiz bırakamam. (Saraç, 2016, s. 4).

Elimden geleni yapacağım. (Saraç, 2016, s. 11).

“Sihirli Keman” adlı çocuk oyununda sorumluluk değeri ile ilgili bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

Artık bahçelerden elma çalınmıyor

Bir meslek öğrenmek gerekiyor. (Charpentier, 1990, s. 1).

Elimdeki işi bitirmem gerek. Söz verdim. (Charpentier, 1990, s. 3).

Bıraktığı vasiyetnamesinde benden Paris’teki akrabalarımı bulmamı istemiştir. (Charpentier, 1990, s. 6).

Yapacağım, yani sonuna kadar devam edeceğim, Martin Amea. (Charpentier, 1990, s. 8).

Tablo 17: Değer Tablosu- Sorumluluk

Değer: Sorumluluk	
Eser	F(X)
Sihirli Sirk	1
Tiyatro Makinası	0
İMBÖ	0
Sihirli Köpek	0
Savaş Çiçekleri	4
Ayıışığı Sirki	21
Ali Baba ve Kırk Haramiler	8
Sayı Dedektifleri	3
Sihirli Keman	4
Toplam	41

Tablo 17’de sorumluluk değerinin Sihirli Sirk’te 1,Savaş iekleri’nde 4, Ayışığı Sirk’nde 21, Ali Baba ve Kırk Haramiler’de 8, Sayı Dedektifleri’nde 3, Sihirli Keman’ da 4 olmak üzere toplamda 41 defa yer verildiği görülmektedir. Sorumluluk değerinin en fazla yer verildiği eser Ayışığı Sirk’dir. Tiyatro Makinası, İMBÖ ve Sihirli Köpek adlı eserlerde sorumluluk değerine rastlanmamıştır. Ayışığı Sirk’nde karakterler sorumluluk dşnesi içinde hareket etmektedir. Ali Baba ve Kırk Haramiler’deki karakterler görevlerini yerine getirerek sorumluluk değerine sahip olduklarının göstermektedir. Sayı Dedektifleri’nde Sırma X’i bulma sorumluluğunu taşıtmaktadır. Sihirli Keman’da aldığı işi zamanında bitirme, görevlerini yerine getirme davranışları sergilenmektedir. Savaş iekleri’nde kurallara uyma ile ilgili sorumluluk örnekleri bulunmaktadır.

3.3.18. Tasarruf İle İlgili Bulgu ve Yorumlar

Tasarruf bireyleri gelirlerini dengeli harcamaları konusunda etkili olan bir değerdir. Tasarruf *değeri olan bir şeyi dengeli harcayıp bir kısmını alıkoymak* demektir (Yurtbaşı, 2013, s. 668).

Genel olarak insanlar, kazançlarının belli bir bölümünü ilerde oluşabilecek herhangi bir olumsuz gelişmede kullanmak için tasarruf etme eğilimindedir. Tasarruf etme hem kişilerin ilerisi için kendilerini güvende hissetmelerini sağlayan bir kaynak hem de ekonomik açıdan gerekli olan finansman olması bakımından oldukça önemlidir (Marangoz ve Uluyol, 2010).

Devlet Tiyatrolarında oynanan eserlerde tasarruf değeri ile ilgili bir bulguya rastlanmamıştır.

3.3.19. Vatanseverlik İle İlgili Bulgu ve Yorumlar

TDK (2005, s. 2082)’e göre vatanseverlik “vatansever olma durumu” dur.

Bakioğlu ve Kurt (2009) olumlu anlamdaki vatanseverliği tanımlamışlardır. Bakioğlu ve Kurt (2009)’a göre vatansever insanlar sadece vatanseverliği benimseyen değil aynı zamanda vatanının yaptığı işleri beğenen, bu işlerin gelişimine katkı sağlayacak bir şekilde eleştiri yapan ve vatanının ideallere uygun bir biçimde gelişmesine katkı sağlayanlardır.

Devlet Tiyatrolarında oynanan eserlerde vatanseverlik değeri ile ilgili bir bulguya rastlanmamıştır.

3.3.20. Yardımseverlik İle İlgili Bulgu ve Yorumlar

Her bireyin eksik olan bir yönü, tamamlanması gereken bir ihtiyacı bulunabilir. Bu tür durumlarda insanların paylaşma, işbirliği yapma gibi davranışları sergiledikleri görülmektedir. Bu davranışların temelinde yardımseverlik değerinin olduğu söylenebilir.

Yardımseverlik hem bu değere sahip olan için hem de bu yardım gören için huzur verici bir durumdur. Yurtbaşı (2013, s. 752)'na göre yardımseverlik *yardımsever olmak* tır.

Yardımseverlik kişilerin iletişimini kuvvetlendiren, toplumdaki birlikteliği arttıran, toplumun ihtiyaçlarını karşılayan, eksik kalmış kısımları tamamlayan, beraberlik duygusunu güçlendiren bir histir. Yardımseverlik değeri, insanların güzel yönlerini ortaya çıkaran; sevgi, saygı ve hoşgörü değerlerinin güçlenmesini sağlayan bir duygudur (Aktepe, 2014). Yardımseverliğin insanlar arasında birçok güzel duyguyu arttırdığı ifade edilebilir.

Devlet Tiyatrolarında oynanan eserlerde yardımseverlik değeri ile ilgili bulunan bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

“Sihirli Köpek” adlı çocuk oyununda yardımseverlik değeri ile ilgili bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

(Gonca'nın düştüğünü gören S. Köpek yanına gelir. Gonca şaşırmıştır. S. Köpek, Gonca'nın dizine dokunur.)

GONCA: Aaa! Birden dizimin acısı geçti... Nasıl yaptın bunu

SİHİRLİ KÖPEK: Dizinin acımadığına sevindim. (Aycıl, 2001, s. 3).

Söyledim ya ben sihirli bir Köpeğim. Ama sadece çocukları mutlu etmek için sihir yapabiliyorum. Ne yazık ki büyüklere sihir yapamıyorum. Kendime de... (Aycıl, 2001, s. 4).

(Kay-kayla döner, gidip Sihirli Köpeğin yanında durur. S. Köpeğe bakar, aslında olanlara hala inanmamaktadır. Kendi kendine konuşur gibi) Teşekkür ederim. Beni çok sevindirdin. (Aycıl, 2001, s. 10).

Gonca, Hakan bir gün insanları kırmamayı öğrenecek. Başkalarını mut ettikçe kendisi de mutlu olacak. (Aycıl, 2001, s. 14).

Arkadaşlar bana yardım eder misiniz? (İzleyiciler yardımcı olursa bu değerlendirilir. Olmazlarsa kendisi bulur) Goncaaa! İşte ordasın! Çık! Gördüm seni! (Sobeler) Sobe! Sobe!

(Saklandığı yerden çıkar) Ne kadar çabuk buldun beni.(İzleyiciler yardım etmişse izleyicileri gösterir “ şuradaki arkadaşlar sana yardım etti değil mi” “ Yoksa hayatta bulamazdın beni!” (Aycıl, 2001, s. 21).

Bize yardım eder misiniz arkadaşlar? (Aycıl, 2001, s. 22).

“Savaş Çiçekleri” adlı çocuk oyununda yardımseverlik değeri ile ilgili bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

Nereden biiyorsun? Elbette olur. Ben bu ormanın perisiyim ve görüyorum ki kayboldun. Ben de sana yardım etmek için geldim. (Gülebenzer, 2010, s. 4).

“Ayışığı Sirki” adlı çocuk oyununda yardımseverlik değeri ile ilgili bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

Zavallı güzel korkuluk. Bekle beni. (Bavullardan birini açar ve içinden pantolonu alır.) bu benim en sevdiğim pantolonum. Bunu sana hediye etmek istiyorum. (Kırıkkalp, 2013, s. 11).

(Po korkuluğa bağlı bisiklet gidonu ve tekerini söker ve pantolonu bacakları yerine tutar ama böyle yürüyemeyeceğini anlar. Bavuldan tekne küreklerini getirip korkuluğa monte ederek pantolonu giydirebilir.)

(Sahne kararır ardından gölge perdesi aydınlanır. Korkuluk mutlulukla hareket etmeye başlar. Kargalar yavaş kaçışır. Korkuluk teşekkür ederek bisikleti gösterir.) (Kırıkkalp, 2013, s. 11).

Karga: Gak. Teşekkür ediyor. Ama bizim için hiç iyi bir şey yapmadı. (Bütün kargalar onaylar.) Yaptığın iyiliğin karşılığı olarak o da sana şu kırık dökük bisikleti vermek istiyor

Po: Teşekkür ederim. (Korkulukla kucaklaşırlar.) Bo, bak bir bisikletim oldu. (Gidondaki zili çalarak bisikletle dolaşır.) (Kırıkkalp, 2013, s. 11).

Bo: Yardımsever kardeşim çok vakit kaybettik. (Haritayı çıkarıp incelemeye başlar.)

Po: Hemen geliyorum. (Ağacın yanına gider ve yuvaya bakar.) Aaa... Küçük yavrular. Aşağıda düşmüşler. Nasıl oldu acaba?

Baykuş: (Saklandığı dalın arkasından çıkarak.) Afacan çocuk sapanı ile yaptı.

Po: Sakın üzülmeyin. Ben şimdi onları yanınıza getiririm. Ayyy ne kadar tatlılar. (Yavruları sevmeye başlar.) (Kırıkkalp, 2013, s. 14).

Sakin üzülmeyin. Ben şimdi onları yanınıza getiririm. Ayyy ne kadar tatlılar. (Yavruları sevmeye başlar.) (Kırıkkalp, 2013, s. 14).

(Sahne kararır ardında gölge perdesi aydınlanır. Po ağaca tırmanır ve yuvayı yerine koyar.)

Teşekkürler. (Kırıkkalp, 2013, s. 14).

Po: Zavallı balığı kurtarmalıyız Bo. Oltanın iğnesi ağzına takılı kaldı.

Bo: Hemen anahtarın yerin sormalıyız.

Po: Ona yardım etmeliyiz. (Şnorkeli takarak denize atlar. Balığı bulup iğneyi balığın ağzından çıkarır ve olta ile birlikte denizin üstüne çıkar.) (Kırıkkalp, 2013, s. 22).

Bak Bo, sosisleri nehirden kurtardım.

Aferin sana, çok güzel balık sosisleri tutmuşsun Po. Anahtar parçasını bulmalıyız

Tamam!

Bir şey mi arıyorsunuz? (Kırıkkalp, 2013, s. 34).

Değerli mi? Po sosislerimi nehirden kurtararak bana büyük bir iyilik yaptı. Öyleyse bende size şu sırrı verebilirim. Aradığımız şeyi büyük vadide bulabilirsiniz. Vadideki iki şövalyenin değerli bir emaneti koruduklarını duymuştum. Oraya bakın bence. (Kırıkkalp, 2013, s. 34).

Po: Merak etme kardeşim. Bavulun ön yüzünü bana çevirip arka kapağını sıkı sıkı tut. (Po ipi hızla çeker bavul ortadan ikiye ayrılır ve içinden asma köprü çıkar. Köprüyü gerip sahnenin iki ucuna bağlarlar.) Hadi bu tarafa gel Bo.

Bo: Korkuyorum gelemem.

Po: Başarabilirsin korkma.

Bo: Ama çok korkuyorum.

Po: Bak ben sana doğru yürüyeceğim. Sende bana doğru yürü tamam mı?

Bo: Hayır yapamam.

Po: Bak ben yürüyorum. (Köprüde küçük adımlarla sallanarak yürür.) Hadi sende gel.

(Ürkek adımlarla köprüde adım atmaya çalışır) ama çok sallanıyor. (Kırıkkalp, 2013, s. 37).

Elimi tut Bo. (Temkinli adımlarla arada bir düşme tehlikesi atlatarak köprüünün ucuna kadar gelirler.) Başardık.

(Po'ya sarılarak.) Senin sayende başardık güzel kardeşim. Çok teşekkür ederim. Okarda korkacak bir şey yokmuş. (Kırıkkalp, 2013, s. 38).

(Bo ve Po arkasından seslenerek.) Şemsiyeyi Yaşlı Kral kılıcımı kaybettiğimde bana vermişti. Sihirli olduğunu söylemişti, galiba uçabiliyormuş, umarım işinize yarar. (Kırıkkalp, 2013, s. 47).

(Halatın ucundan çekerek.) Yardım et.

Annecimmm... Geliyorum. (Halatın ucundan tutup çekmeye başlar.) (Kırıkkalp, 2013, s. 44).

Tamam geliyorum Bo. Üzülme. Bu güzel ayçiçeklerinizin kurummasına izin vermeyeceğim. (Kırıkkalp, 2013, s. 53).

Po: Uyandırdım diye kızma bana ne olur. Senin yardımına ihtiyacımız var.

Bulut: Yardım mı? Genç soytarı sana nasıl yardımcı olabilir?

Po: Hemen altımızda ki tarlada ayçiçekleri susuzluktan kurumak üzere. Biraz yağmur yağdırabilir misin?

Bulut: Tabi ki. Ama bir şartla sana yardımcı olurum.

Po: Ne istersen yaparım.

Bulut: Elinde tuttuğun şemsiyeyi Yaşlı Krala ihtiyacı olduğunda kullanması için ben vermiştim. Onu bana geri iade edersen bende isteğini yapabilir.

Po: Tabi ki veririm.

Bo: Böylece bende şemsiyeyi ihtiyacı olacak başka birine verebilirim.

Po: Ama aşağı inmek için şemsiyeye ihtiyacım var. Aşağı indiğimde sana versem olur mu?

Bulut: Tabi ki olur. (Gülerek.) Sen kuş değilsin ki süzülerek aşağı inesin. (Kırıkkalp, 2013, s. 54).

Sana çok teşekkür ederim. Ayçiçeklerimin hayatını kurtardı. (Kırıkkalp, 2013, s. 54).

Bo: Aaa... Evet, ayçiçekleri açılmışlar. Artık anahtar parçasını daha kolay bulabiliriz. Hadi bana yardım et Po. (Anahtar parçasını aramaya başlar. Sahne ortasında duran boynu bükük ayçiçeğini fark ederek yanına gider.) Bu ayçiçeği niçin canlanmamış?(Ayçiçeğini düzeltmeye çalışır.)

Po: Olamaz! Dur onun için biraz daha su getireyim. Bo. (Kuyuya doğru ilerler. Bu sırada ayçiçeği canlanıp açılır.) (Kırıkkalp, 2013, s. 55).

Yaşlı Çiftçi: Çok tatlılar, hem üstelik ayçiçeklerimi kurumaktan kurtardılar...

Yaşlı Tilki: Ne tarafa gittiler diyorum?

Yaşlı Çiftçi: Tabi ayçiçeklerimde bu iyiliğin altında kalmadılar...

Sivrisinek: Patron ne tarafa gittiler diyor sana.

Yaşlı Çiftçi: Aradıkları anahtar parçasını onlara verdiler... (Kırıkkalp, 2013, s. 56).

(Anahtar parçalarını çıkararak.) Dört anahtar parçası. Po, kardeşim, Papirüs sekiz ulaşılacak nokta ve dört bulunacak anahtar parçasından bahsetmişti. Yani tüm anahtar parçalarını bulduk. Teşekkürler Pelikan. Bana yardım et Po. (Bo ve Po birlikte uğraşarak parçaları birleştirip anahtarı oluştururlar.) İşte anahtar. (Kırıkkalp, 2013, s. 63).

Po:Yaşasın. Günlerini gördüler. Bo kardeşim çok cesurdun. Beni kurtarmak içi mi Yaşlı Tilki ile savaştın.

Bo: Tabi ki Po. Sen benim her şeyim sin . Sana bir şey olsa ben ne yaparım. (Po' ya sarılır.)

Po: Canım kardeşim. Hortum Adam'la birlikte onlara günlerini gösterdik değil mi Bo?

Karga: (Bo ve Po'nun yanına gelerek.) Gag, bir de bizim yardımımızla tabi.

Po: Tabi ki sizin de yardımımızla.

Karga: Gag, önemli değil. Birkaç mısıra bu yardımı unutabilir. (Kırıkkalp, 2013, s. 70).

Po: Aaa... herkes burada. Koca kulaklar, pelikan...

Bo: Obur kardeşler, Şövalyeler...

Papirüs: Herkes burada. Onlar benim dostlarım. Anahtar parçalarını saklamamda bana yardımcı oldular.

Bo: Bize de yardım ettiler.

Papirüs: O yardımları siz hak ettiniz. Hepinize çok teşekkür ederim dostlarım. Şimdi sirkimize dönüp muhteşem bir gösteri başlatmaya ne dersiniz? (Kırıkkalp, 2013, s. 73).

Bitti oyunumuz burada

İyilik kazandı sonunda

Hayatta da hep böyle olsun

İyilik kazansın sonunda. (Kırıkkalp, 2013, s. 73).

“Ali Baba ve Kırk Haramiler” adlı çocuk oyununda yardımseverlik değeri ile ilgili bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

Otur kardeşim! Otur da biraz dinlen, o asil yüzün yorgun görünüyor. (Fumiya’ya) Hanım, soğuk bir eyler getir de, konuğumuza sunalım. (Atiyeh, 2006, s. 6).

Şey... Süleyman’a verdim. Hani şu batı kapısındaki dilenciye. Çok kötü bir durumdaydı, çok ihtiyacı vardı, ben de verdim (Atiyeh, 2006, s. 8).

Konukseverlik, bu ülkenin geleneklerinden biridir, Tuus. Burada yaşayan her kişi, ister zengin olsun, ister fakir olsun, kapısına gelen bir yolcuya gücü yettiği kadar yedirir, içirir. Eh, Ali Baba’da zengin bir adam olduğuna göre, 40 develik bir kervanı, rahatça ağırlayacak güce sahiptir. (Atiyeh, 2006, s. 24).

“Sayı Dedektifleri” adlı çocuk oyununda yardımseverlik değeri ile ilgili bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

Merak etme ihtiyacın olan her an yanında olacağım. (Saraç, 2016, s. 4).

SIRMA: Eyvah! Bu çok zor soru Üçgen? Ne yapacağım ben?

ÜÇGEN: Sakin ol. Aslında Hiç zor bir soru değil. İyi düşün. Ben de yardım edeceğim sana. (Saraç, 2016, s. 18).

“Sihirli Keman” adlı çocuk oyununda yardımseverlik değeri ile ilgili bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

Haydi yardım edin bana da kapı ile pencere arasına koyalım (Charpentier, 1990, s. 6).

(Cebinden para çıkarır) Al bu parayı, benden armağan sana. İlk aletini alman için... (Cebinden biraz daha para çıkarır) Bunu da al. Kendine kocaman bir mendil al hemen... (Charpentier, 1990, s. 8).

Sonra bu evin kapısı her Tanrı misafirine açıktır... (Charpentier, 1990, s. 22).

Bana yardım et de sandığı şöyle ortaya çekelim... (Charpentier, 1990, s. 18).

Tablo 18: Değer Tablosu- Yardımseverlik

Değer: Yardımseverlik	
Eser	F(X)
Sihirli Sirk	0
Tiyatro Makinası	0
İMBÖ	0
Sihirli Köpek	6
Savaş Çiçekleri	1
Ayıışığı Sirki	22

Ali Baba ve Kırk Haramiler	3
Sayı Dedektifleri	2
Sihirli Keman	4
Toplam	38

Tablo 18’de yardımseverlik değerinin Sihirli Köpek’te 6, Savaş Çiçekleri’nde 1, Ayıışığı Sirki’nde 22, Ali Baba ve Kırk Haramiler’de 3, Sayı Dedektifleri’nde 2, Sihirli Keman’da 4 ve toplamda 39 defa bulunduğu görülmektedir. Yardımseverlik değerine en fazla rastlanan eser Ayıışığı Sirki’dir. Sihirli Sirk,Tiyatro Makinası ve İMBÖ’de yardımseverlik değerine rastlanmamıştır. Ayıışığı Sirki’nde bulunan Po karakteri çok yardımseverdir. Po’nun yardım ettiği bütün karakterler de Po’ya yardım etmektedir. Sihirli Köpek’te çocukların mutlu olmaları için onlara yardım edilmektedir. Ali Baba ve Kırk Haramiler’de Ali Baba evine gelen misafirlerine yardım etmektedir. Sayı Dedektifleri’nde Sırma’nın X’i bulmasına yardım edilmektedir. Sihirli Keman’da çocuğu görevini yerine getirmesine yardım edilmekte, misafirperverlik örneği gösterilmektedir. Savaş Çiçekleri’nde ormanda kaybolan bir çocuğa yardım edilmektedir.

Vatanseverlik	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Yardımsverlik	0	0	0	6	1	22	3	2	4	38
Toplam	22	29	59	26	44	125	35	28	29	397

Tablo 19’da toplamda adalet değerinin 13, aile birliğine önem verme değerinin 1, barış değerinin 3, bilimsellik değerinin 24, çalışkanlık değerinin 24, dayanışma değerinin 43, dostluk değerinin 26, duyarlılık değerinin 45, dürüstlük değerinin 16, estetik değerinin 5, eşitlik değerinin 15, öz denetim değerinin 40, özgürlük ve bağımsızlık değerlerinin 9, sabır değerinin 14, saygı değerinin 2, sevgi değerinin 38, sorumluluk değerinin 41, yardımsverlik değerinin 38 defa bulunduğu görülmektedir.

İncelenen eserlerde en çok duyarlılık (45), en az aile birliğine önem verme (1) değerlerine rastlanmıştır. Tasarruf ve vatanseverlik değerlerine incelenen eserlerde rastlanmamıştır.

Tablo 19’da Sihirli Sirk’te 22, Tiyatro Makinası’nda 29, İMBÖ’de 59, Sihirli Köpek’te 26, Savaş Çiçekleri’nde 44, Ayıışığı Sirki’nde 125, Ali Baba ve Kırk Haramiler’de 35, Sayı Dedektifleri’nde 27, Sihirli Keman’da 29 değere rastlanmıştır.

İncelenen eserlerde en fazla değer Ayıışığı Sirki’nde (125), en az değer ise Sihirli Sirk’te (22) görülmektedir. Ayıışığı Sirki, Savaş Çiçekleri ve İMBÖ’de diğer eserlere göre değerlere daha fazla yer verildiği söylenebilir. Yoğunluklu olarak İMBÖ’de dayanışma değerinin, Ayıışığı Sirki’nde duyarlılık, öz denetim sorumluluk ve yardımsverlik değerlerinin işlendiği; diğer eserlerde değerlerin birbirine yakın oranda yer aldığı söylenebilir.

4. BÖLÜM

DEVLET TİYATROLARINDA OYNANAN ÇOCUK TİYATRO OYUNLARININ TÜRKÇE ÖĞRETİMİNE KATKISI

4.1. Devlet Tiyatrolarında Oynanan Çocuk Tiyatro Oyunlarının Türkçe Öğretimine Katkısı İle İlgili Bulgu ve Yorumlar

Bu bölümde Devlet Tiyatrolarında 2016-2017 sezonunda oynanan çocuk tiyatro oyunlarında bulunan atasözleri, deyimler, ikilemeler, kalıp sözler, yansıma kelimeler incelenmiştir.

4.1.1. Atasözleri

Geçmişte yaşanmış olaylar sonucu oluşmuş deneyimleri içeren, öğüt anlamı taşıyan, Türkçenin zenginliğini gösteren, cümle biçimindeki dil yapısı olan atasözleri Bilgin (2006, s. 63)'e göre, “uzun gözlem ve deneyimlere dayanan yargıları, genel bir kural, bilgece bir düşünce ya da öğüt olarak yansıtan ve halkın ortak kullanımına giren kalıplaşmış özlü sözler”dir.

Atasözleri farklı anlamlarda kullanılan, kişilerin yaşamlarında sık sık yararlandığı, nasihat anlamı taşıyan, kişilerin düşüncelerine dayanak oluşturan, hislerini ve fikirlerini en az sözcükle ifade etmesine yarayan sözlerdir (Bağcı, 2010). Bu nedenle kişilerin sözlerini desteklemek için sıkça atasözlerinden yararlandığı belirtilebilir.

Atasözlerinin bazı özellikleri vardır. Bozkurt (2000)'a göre atasözleri bir yargı içerdikleri için atasözleri her zaman cümle şeklinde olurlar. Kalıplaşmış oldukları için kişilere göre değişmezler. Atasözleri insanlığın yaşantılarından, bilgi birikiminden ve benzetme yeteneğinden ortaya çıkmış ifadelerdir. Hatipoğlu (1964)'na göre atasözleri her zaman bir bilgelik içerir, nasihat verir. Toplumun deneyimlerinden ortaya çıkan olay örnekleri atasözlerinde bulunur. Atasözleri bütün ulusların kendilerine ait ve yabancı dillerden en az etkilenen dil unsurlarıdır.

Tüm bu bilgiler ışığında atasözleri, çok eski zamanlarda yaşamış insanların deneyimleri sonucu oluşmuş, bir nasihat içeren cümle halinde olan kalıplaşmış ifadeler olarak tanımlanabilir.

Devlet Tiyatrolarında oynanan çocuk oyunlarının incelenmesi sonucunda deyimlerle ilgili bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

“Tiyatro Makinası” adlı çocuk oyununda atasözleri ile ilgili bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

Yangın olmayan yerden duman çıkmaz! (Yendt, 1988, s. 1)

“İMBÖ” adlı çocuk oyununda atasözleri ile ilgili bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

Kıratın yanında duran, ya huyundan ya suyundan almış. (Cılga, 1995, s.19)

Bilmemek ayıp değil, öğrenmemek ayıp. (Cılga, 1995, s. 38)

“Sihirli Köpek” adlı çocuk oyununda atasözleri ile ilgili bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

Ama son gülen iyi gülermiş. (Aycıl, 2001, s. 18)

Tablo 20: Türkçeye Katkı- Atasözleri

Eserler	Frekans (f)	Birbirinden farklı atasözleri sayısı
Ali Baba ve Kırk Haramiler	0	0
Ayıışığı Sirki	0	0
İMBÖ	2	2
Savaş Çiçekleri	0	0
Sayı Dedektifleri	0	0
Sihirli Keman	0	0
Sihirli Köpek	1	1
Sihirli Sirk	0	0
Tiyatro Makinesi	1	1
TOPLAM	4	4

Tablo 20' de İMBÖ'de 2, Sihirli Köpek'te 1 ve Tiyatro Makinesi'nde 1 atasözünün kullanıldığı görülmektedir. En fazla atasözünün İMBÖ'de kullanıldığı; Ali Baba ve Kırk Haramiler, Ayışığı Sirk, Savaş Çiçekleri, Sayı Dedektifleri, Sihirli Keman, Sihirli Sirk adlı çocuk oyunlarında ise hiç kullanılmadığı belirlenmiştir. Kullanılan atasözlerinin hepsi birbirinden farklıdır. Atasözlerinin incelenen çocuk tiyatro oyunlarında çok az kullanıldığı söylenebilir.

4.1.2. Deyimler

Dilin zenginliğinin göstergelerinden biri de deyimlerdir. Türkçenin deyimler açısından zengin bir dil olduğu söylenebilir. Deyimler eski zamanlardan günümüze kadar varlığını koruyan, içerdiği farklı anlamlarla ifadeyi güçlendiren dil unsurları olarak tanımlanabilir. TDK (2018c)'ye göre deyim sözün etkisini çoğaltmak amacıyla mecaz anlam içerebilen, kimi kelimeleri farklılaşmamasına rağmen kimi kelimelerin farklılaşıp çekimlenebilen kalıplaşmış en az iki kelimedenden oluşan ifadedir.

Deyimler, toplumun kültürel özelliklerini, hayat tarzını, olaylara bakış açısını, düşünce zenginliğini, örf ve adetlerini içinde barındıran kendilerine özgü anlatım tarzı olan kalıplaşmış ifadelerdir. Bu özellikleriyle atasözlerine benzer. Fakat atasözleri gibi deyimler bir öğüt verme anlamı taşımazlar. Deyimlerin en çok göze çarpan özelliği deyimleri oluşturan kelimelerin kendi anlamları dışında yeni anlamlar oluşturarak bir araya gelmeleridir (Aygün, 2003). Deyimler atasözleri kadar uzun değildir ve bu nedenle edebi eserlerde atasözlerinden daha fazla yer almaktadır. Deyimler edebi metinlerin diline farklılık, güzellik, uyum, mana vermektedir (Kaplan, 2009).

Bu tanımlardan hareketle deyimleri , kimi zaman kelime grubu kimi zaman cümle şeklinde olan, kültürel izler taşıyan, deyimini oluşturan kelimelerin yeni anlamlar kazanabildiği kalıplaşmış, sözlü ve yazılı dilde sıkça kullanılan ifadeler olarak tanımlamak mümkündür.

Devlet Tiyatrolarında oynanan çocuk oyunlarının incelenmesi sonucunda deyimlerle ilgili bulgulara aşağıda yer verilmiştir.

“Sihirli Sirk” adlı çocuk oyununda deyimlerle ilgili bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

... kullananların yaşamına ve eğlencesine yenik düştük. (Okumuş ve Karaman, 2016, s. 6).

Gündüzki gösteride elinden geleni yap, yoksa... (Okumuş ve Karaman, 2016, s. 6).

Nefes kesen danslarla (Okumuş ve Karaman, 2016, s. 7).

Ruhunuzu okşarız (Okumuş ve Karaman, 2016, s.7).

Rüyalara dalarız. (Okumuş ve Karaman, 2016, s. 7).

... aklınızı başınızdan alacak Magic Adam sizlerle... (Okumuş ve Karaman, 2016,s. 8).

...mücadele verip ateşten atlamaya çalışsa da başaramaz. (Okumuş ve Karaman, 2016, s.13).

Babuç şefin boğazına yapışır. (Okumuş ve Karaman, 2016, s. 15).

Şef'i pes ettirip... (Okumuş ve Karaman, 2016, s. 15).

Kızlar da Babuç ve Petit ile başa çıkamazlar. (Okumuş ve Karaman, 2016, s. 15).

Kimseyi yarı yolda bırakmadım. (Okumuş ve Karaman, 2016, s. 21).

...yıllarca hasretini çektiğim özgürlüğe... (Okumuş ve Karaman, 2016, s. 21).

Sinirden deliye dönmüştür... (Okumuş ve Karaman, 2016, s. 21).

“Tiyatro Makinası” adlı çocuk oyununda deyimlerle ilgili bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

Tiyatro makinası karanlığa gömülmüştür (Yendt, 1988, s. 1).

Kafam karıştı (Yendt, 1988, s. 2).

Biliyorsun elinden hiç bir şey gelmez (Yendt, 1988, s. 3).

Bir şemsiyeye dünyaları veririm (Yendt, 1988, s. 3).

Kozmonatlar aya şahip çıktı (Yendt, 1988, s. 6).

Bana gösterdiğiniz ilgi gururumu okşadı (Yendt, 1988, s. 6).

Olan şu: ateşle oynuyoruz. (Yendt, 1988, s. 7).

Önce şaşkınlıktan donup kalan oyuncular... (Yendt, 1988, s. 8).

...kendilerine gelir, onları taklit ederek... (Yendt, 1988, s. 8).

Gerçek bir harika: kuşku götürmez bir harika... (Yendt, 1988, s. 10).

...mekanik-başarma konusunda bir yol gösterebilir misiniz? (Yendt, 1988, s. 17).

...söz almak, soru sormak istemektedir (Yendt, 1988, s. 20).

Alaya alarak taklit eder (Yendt, 1988, s. 21).

Ötesi için başınızın çaresine bakın (Yendt, 1988, s. 22).

Gidip ona akıl soralım (Yendt, 1988, s. 23).

...bilginlerin en büyüğünün fikrini almak isterim (Yendt, 1988, s. 27).

Senin aklı başında biri olduğunu sanıyordum (Yendt, 1988, s. 31).

En son yıldızın bile peşinden koşma nedenimiz (Yendt, 1988, s. 31).

“İMBÖ” adlı çocuk oyununda deyimler ile ilgili bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

Aklını mı oynattın? (Cılga, 1995, s. 3)

Gözlerim yaşardı gülmekten... (Cılga, 1995, s. 3)

...kendini İstanbulluyla bir tutmaya kalkışıyor. (Cılga, 1995, s. 3)

...o güzelim kadınların burun direğini kırarsın. (Cılga, 1995, s. 3)

Alacağın olsun çenesi düşük kadın. (Cılga, 1995, s. 4)

... Meraktan çatlayacağım. (Cılga, 1995, s. 6)

Bu Mualla Hanımefendinin gücüne gitmez mi? (Cılga, 1995, s. 6)

... kanını pekmez gibi akıtırım alimallah. (Cılga, 1995, s. 7)

Dengesini yitirir, düşer. (Cılga, 1995, s. 7)

... sanki ne kıyametler kopmuş! (Cılga, 1995, s. 7)

Hoş tut öküzlerini. (Cılga, 1995, s. 8)

Ülen bu ne perhiz, ne lahana turşusu. (Cılga, 1995, s. 9)

Senin böyle şeylere aklın mı erer. (Cılga, 1995, s. 10)

Alışık değilim karşı çıkmaya. (Cılga, 1995, s. 11)

Akıllarını çalıştırdılar da ondan. (Cılga, 1995, s. 12)

Canın sıkılmasın kardeşim Çıtak. (Cılga, 1995, s. 12)

Aklın başına gelsin. (Cılga, 1995, s. 15)

Nasıl olsa elime geçireceğim seni...(Cılga, 1995, s. 16)

... benim düşmeme, canımın yanmasına neden olmayı öğreteceğim. (Cılga, 1995, s. 16)

Kaçıp da kurtlara yem olmak istiyorsun galiba. (Cılga, 1995, s. 16)

İstedigince kaç! Elimden kurtulamayacaksın. (Cılga, 1995, s. 18)

Seni doğduğuna pişman edeceğim. (Cılga, 1995, s. 18)

Beni zarara sokmak istiyorsun değil mi? (Cılga, 1995, s. 18)

Hay köküne kıran girsin sizin gibi öküzlerin. (Cılga, 1995, s. 19)

Bana akıl verip durma. (Cılga, 1995, s. 20)

Can baş üstüne. (Cılga, 1995, s. 21)

Tümümüzün rahatı kaçtı. (Cılga, 1995, s. 21)

... köyün aklı başında adamlarıyla. (Cılga, 1995, s. 22)

...her Allahın günü bir komşudan bir öküz gelecek kapının önüne. (Cılga, 1995, s. 22)

Durun! Sözümü kesmeyin. (Cılga, 1995, s. 23)

Ben söyleyeceğimi söyledim. İşinize gelirse? (Cılga, 1995, s. 23)

Bu yoksul Boztepe, bu yükün altından nasıl kalkar? (Cılga, 1995, s. 24)

Asıl ağır yük altına giren ben oluyorum Muhtar. (Cılga, 1995, s. 24)

Aslanlar gibi öküzümü kesiyorum komşu hatırına. (Cılga, 1995, s. 24)

Benim aklım ermedi. (Cılga, 1995, s. 24)

Demek bir deliyle başa çıkamayacağız. (Cılga, 1995, s. 24)

Zaten canımız sıkkın. (Cılga, 1995, s. 24)

Dert üstüne bir de sen tuz biber ekme. (Cılga, 1995, s. 24)

Eh bir iş geldi başa. Çekeceğiz. (Cılga, 1995, s. 24)

Ne bileyim ben? Kapı kapı dolaşıyordur. (Cılga, 1995, s. 26)

Sonra da başlarına buyruk olan sürüler... (Cılga, 1995, s. 28)

Bir akılda sen ver. (Cılga, 1995, s. 28)

Başımıza neler geldi bir bilsen? (Cılga, 1995, s. 29)

Bunun aklını çelmiş cinler. (Cılga, 1995, s. 30)

Ama bir yolunu bulacağız. (Cılga, 1995, s. 34)

Büyüklerle söz dinletmek olanaksız. (Cılga, 1995, s. 34)

Bizim akıllı oluşumuz, büyüklerin canını sıkıyor. (Cılga, 1995, s. 34)

Çocuk aklına güldüm. (Cılga, 1995, s. 37)

“Sihirli Köpek” adlı çocuk oyununda deyimler ile ilgili bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

... elimden bir şey gelmiyor. (Aycıl, 2001, s. 4)

Şimdi de yolum buraya düştü. (Aycıl, 2001, s. 4)

Soyar soğana çeviririz. (Aycıl, 2001, s. 5)

Etrafı kolaçan eder. (Aycıl, 2001, s. 6)

Aklınızı kullanın biraz fırladıklar. (Aycıl, 2001, s. 7)

Kafan fena halde karışmış. (Aycıl, 2001, s. 8)

Canım istemiyor. (Aycıl, 2001, s. 12)

Kitap okumayı da sıkıcı bulur. (Aycıl, 2001, s. 12)

Fakat daha sonra yüzü asılmaya ve gülmemeye başlar. (Aycıl, 2001, s. 14)

Gonca'nın da keyfini kaçırır. (Aycıl, 2001, s. 14)

Gözlerim pek iyi seçmiyor... (Aycıl, 2001, s. 15)

Bu ikisinin beyni sulanmış. (Aycıl, 2001, s. 16)

Bonbon, Titrek ve Şef birbirlerine düşmüşlerdir. (Aycıl, 2001, s. 16)

Üçü kafa kafaya verirler... (Aycıl, 2001, s. 17)

S. Köpek kıs kıs güler... (Aycıl, 2001, s. 18)

S. Köpek katıla katıla gülmektedir. (Aycıl, 2001 s. 18)

Kendini yerden yere atar tepinir. (Aycıl, 2001, s. 19)

Yine kendi başınıza iş çevirmeye kalkışmayın tamam mı? (Aycıl, 2001, s. 20)

Şimdi beni can kulağıyla dinleyin! (Aycıl, 2001, s. 20)

Köpeği satıp sağlamalı (Aycıl, 2001, s.20)

... ağızlarından laf almaya çalışırlar. (Aycıl, 2001, s. 22)

Kendi kazdıkları kuyuya kendilerini düşürmeliyiz. (Aycıl, 2001, s. 22)

... hep birlikte tuzağa düşüreceğiz. (Aycıl, 2001, s. 23)

Hakan'ı öyle görünce iyice tadı kaçtı. (Aycıl, 2001, s. 24)

Her neyse kısa keselim. (Aycıl, 2001, s. 26)

Dayanamaz sanki kendini kaybetmiştir. (Aycıl, 2001, s. 29)

Göz açıp kapayıncaya kadar... (Aycıl, 2001, s. 29)

“Savaş Çiçekleri” adlı çocuk oyununda deyimler ile ilgili bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

Hiç kimse sizinle boy ölçüşemez... (Gülebenzer, 2010, s. 7)

...onların burunlarından fitil fitil getireceğiz! (Gülebenzer, 2010, s. 9)

Bu kez çok ileri gittin Tintin!. (Gülebenzer, 2010, s. 15)

Ayağa kalkarak sabırsızca bir aşağı bir yukarı gezinmeye başlar. (Gülebenzer, 2010, s. 16)

...derin bir arzuyla iç çeker. (Gülebenzer, 2010, s. 18)

...adeta mest olmuştur. (Gülebenzer, 2010, s. 18)

...esir çocukların haddi hesabı yok. (Gülebenzer, 2010, s. 19)

Kraliçe Tintin bunu duyunca küplere binecek. (Gülebenzer, 2010, s. 20)

...çok güçlenecek ve tüm dünyayı yakıp yıkacak. (Gülebenzer, 2010, s. 20)

Bir an önce harekete geçmeliyiz. (Gülebenzer, 2010, s. 20)

Elimizi çabuk tutmalıyız. (Gülebenzer, 2010, s. 20)

...bir şeyi ağızından kaçırdığını fark ederek durur. (Gülebenzer, 2010, s. 21)

...bu kötü niyetli kişilerin eline geçecek. (Gülebenzer, 2010, s. 21)

...savaş alanlarında tozu toprağa bulayacaklar. (Gülebenzer, 2010, s. 23)

“Ayışığı Sirki” adlı çocuk oyununda deyimler ile ilgili bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

Seyircilere de bu kadar rezil olmayacağız. (Kırıkkalp, 2013, s. 5)

Hadi Bo biz de hemen yola koyulalım. (Kırıkkalp, 2013, s. 6)

Önce hazırlık yapıp bavullarımızı hazırlamalıyız. (Kırıkkalp, 2013, s. 6)

Patron bu kargalar canımı sıkmaya başladı. (Kırıkkalp, 2013, s. 8)

Hah, bu eski bisiklet iş görür belki. (Kırıkkalp, 2013, s. 8)

Kargalar dalga geçerek gülüşürler. (Kırıkkalp, 2013, s. 11)

Canım çok sıkılıyor. (Kırıkkalp, 2013, s. 14)

...senin aklına uyarak buralara kadar geldim. (Kırıkkalp, 2013, s. 17)

Bende hata ki senin peşine takıldım. (Kırıkkalp, 2013, s. 18)

Ama bu işten biz karlı çıkmalıyız. (Kırıkkalp, 2013, s. 19)

İzlerini kaybetmemeliyiz. (Kırıkkalp, 2013, s. 19)

Hadi artık yola koyulalım. (Kırıkkalp, 2013, s. 20)

...yerini elimizle koymuş gibi buluruz. (Kırıkkalp, 2013, s. 24)

Kolay bir lokma, anahtarı ellerinden alıvereceğim. (Kırıkkalp, 2013, s. 24)

Sen işime karışma. (Kırıkkalp, 2013, s. 27)

Düş yakamdan... (Kırıkkalp, 2013, s. 28)

Senin ipinle kuyuya mı ineyim yani. (Kırıkkalp, 2013s.)

Kardeşinin başına kötü şeyler gelebilir. (Kırıkkalp, 2013, s. 28)

Sirkin anahtarını bir ele geçireyim... (Kırıkkalp, 2013, s. 29)

İlk işim sana gücünü göstermek olacak. (Kırıkkalp, 2013, s. 29)

... ilk ısırıkta tadına bayılıp beni affedeceksin. (Kırıkkalp, 2013, s. 29)

... az kalsın canımızdan oluyorduk. (Kırıkkalp, 2013, s. 31)

... nasıl başınız derde girebilir ki? (Kırıkkalp, 2013, s. 31)

Olsalardı canımızdan olurduk. (Kırıkkalp, 2013, s. 32)

Bu kez elimizden kaçırmayalım. (Kırıkkalp, 2013, s. 33)

Po balık avlamakla vakit kaybedemeyiz... (Kırıkkalp, 2013, s. 33)

Ben senin kalbini kırmak istememiştim. (Kırıkkalp, 2013, s. 34)

Yol açın bize. (Kırıkkalp, 2013, s. 40)

Yol verin bize. (Kırıkkalp, 2013, s. 40)

Bo hariç sahnedekiler büyük bir korkuya kapılır. (Kırıkkalp, 2013,s. 43)

Kardeşimi rahat bırak. (Kırıkkalp, 2013,s. 43)

...hemen Yaşlı Tilki'nin peşine düşmezsek...(Kırıkkalp, 2013,s. 46)

Ejderhadan canımızı zor kurtardık zaten. (Kırıkkalp, 2013, s. 49)

Vakit kaybedemeyiz, yürü. (Kırıkkalp, 2013, s. 50)

... ilerleyip gözden kaybolur. (Kırıkkalp, 2013, s. 52)

... bizi duyması için onun dikkatini çekerim. (Kırıkkalp, 2013, s. 53)

Artık tekrarlamaktan dilimde tüyler bitti. (Kırıkkalp, 2013, s. 58)

Bu yüzden de uykuları kaçtı. (Kırıkkalp, 2013, s. 59)

... gözden kaybolup sonra tekrar ortaya çıkar. (Kırıkkalp, 2013,s. 60)

Elimizden uçup gidecekler. (Kırıkkalp, 2013, s. 64)

Senin dilin çok uzadı. (Kırıkkalp, 2013, s. 65)

Sana ihtiyacım olmasa gününü gösterirdim ama neyse. (Kırıkkalp, 2013, s. 65)

Rahat durun bakalım. (Kırıkkalp, 2013, s. 71)

“Ali Baba ve Kırk Haramiler” adlı çocuk oyununda deyimler ile ilgili bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

... yatarak o da uykuya dalar (Atiyeh, 2006, s. 2)

Rahatına bak... (Atiyeh, 2006, s. 3)

Rahat vermiyorsun ki düşüneyim. (Atiyeh, 2006, s. 3)

Dili yanmıştır... (Atiyeh, 2006, s. 3)

Katıla katıla gülmekte... (Atiyeh, 2006, s. 4)

... büyük bir zevk almaktadır. (Atiyeh, 2006, s. 4)

Kana kana için. (Atiyeh, 2006, s. 5)

... sağa sola emirler yağdırmaya başlar. (Atiyeh, 2006, s. 6)

... tozunu al. (Atiyeh, 2006, s. 6)

... biraz ders al Ali Baba. (Atiyeh, 2006, s. 8)

... eşek elden gider. (Atiyeh, 2006, s. 9)

Seni gidi sır küpü... (Atiyeh, 2006, s. 10)

Onu kabaca kapı dışarı edip... (Atiyeh, 2006, s. 10)

“Gözümü kamaştırdı”... (Atiyeh, 2006, s. 14)

... bize çabuk ayak uydurabileceksin. (Atiyeh, 2006, s. 15)

... el sıkışarak barışirlar. (Atiyeh, 2006, s. 16)

... dikkati kendi üzerinde toplamak için... (Atiyeh, 2006, s. 16)

Zaten yeteri kadar geç kaldık. (Atiyeh, 2006, s. 16)

Ali Baba gönlünü almaya çalışır.(Atiyeh, 2006, s. 16)

... eşyayı sırtlayıp neşeyle yola koyulur. (Atiyeh, 2006, s. 16)

... şu içerdekine göz kulak ol... (Atiyeh, 2006, s. 18)

...çok üzgünmüş gibi iç çeker. (Atiyeh, 2006, s. 20)

Bunun için yas tutmalıyım. (Atiyeh, 2006, s. 20)

... kendini kaybederek sevinçli hareketler yapar. (Atiyeh, 2006, s. 20)

Sonra kendine gelir ve ... (Atiyeh, 2006, s. 20)

Kendine hakim olur. (Atiyeh, 2006, s. 20)

... buraya da gelebileceğini akıl ettim. (Atiyeh, 2006, s. 22)

Hemen harekete geçmeliyiz. (Atiyeh, 2006, s. 23)

Gene sana iş düştü. (Atiyeh, 2006, s. 23)

... gelmiş gibi bir süs vereceğim kendime. (Atiyeh, 2006, s. 24)

... köleleri esir alacağız. (Atiyeh, 2006, s. 24)

İyi akıl ettin bunu. (Atiyeh, 2006, s. 24)

... yolcuyu gücü yettiği kadar yedirir. İçirir. (Atiyeh, 2006, s. 24)

... kendisini öldürmek için fırsat kolladığını... (Atiyeh, 2006, s. 26)

... aklının ucundan bile geçmemiş! (Atiyeh, 2006, s. 26)

Bundan sonra gözünü dört açar. (Atiyeh, 2006, s. 27)

... odun kestikten sonra, evin yolunu tuttum. (Atiyeh, 2006, s. 29)

“Sayı Dedektifleri” adlı çocuk oyununda deyimler ile ilgili bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

Bunca emeğim boşuna mı gidecek. (Saraç, 2016, s. 9)

... hemen yola çıkmalıyım. (Saraç, 2016, s. 9)

Elimden geleni yapacağım. (Saraç, 2016, s. 11)

Burayı cennete çevirmişsiniz. (Saraç, 2016, s. 18)

“Sihirli Keman” adlı çocuk oyununda deyimler ile ilgili bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

Nedense bir türlü elim değmedi, onları bitiririm. (Charpentier, 1990, s. 9)

Bir anlam veremez. (Charpentier, 1990, s. 13)

... hiçbir şey yapmadığın halde nutuk atıyorsun... (Charpentier, 1990, s. 14)

İşe koyulurlar. (Charpentier, 1990, s. 15)

Adeta dili tutulmuştur. (Charpentier, 1990, s. 21)

Haydi bakalım, yola koyulalım şimdi... (Charpentier, 1990, s. 21)

Hani aklımdan geçmiyor değil... (Charpentier, 1990, s. 22)

Aklına bir fikir gelir. (Charpentier, 1990, s. 23)

Tablo 21: Türkçeye Katkı- Deyimler

Eserler	Frekans (f)	Birbirinden farklı deyimlerin sayısı
Sihirli Sirk	15	13
Tiyatro Makinesi	18	18
İMBÖ	62	49
Sihirli Köpek	29	27
Savaş Çiçekleri	15	14
Ayıışığı Sirki	53	43
Ali Baba ve Kırk Haramiler	40	37
Sayı Dedektifleri	5	4
Sihirli Keman	8	8
TOPLAM	245	213

Tablo 21’de Sihirli Sirk’te 15, Tiyatro Makinesi’nde 18, İMBÖ’de 62, Sihirli Köpek’te 29, Savaş Çiçekleri’nde 15, Ayıışığı Sirki’nde 53, Ali Baba ve Kırk Haramiler’de 40, Sayı Dedektifleri’nde 5 Sihirli Keman’da 8 deyim kullanıldığı; birbirinden farklı deyimlerin sayısının ise Sihirli Sirk’te 13, Tiyatro Makinesi’nde 18, İMBÖ’de 49, Sihirli Köpek’te 27, Savaş Çiçekleri’nde 14, Ayıışığı Sirki’nde 43, Ali Baba ve Kırk Haramiler’de 37, Sayı Dedektifleri’nde 4, Sihirli Keman’da 8 olduğu belirlenmiştir. Toplamda kullanılan deyim sayısı 245, birbirinden farklı kullanılan deyim sayısı ise 213’tür. En fazla deyim İMBÖ adlı oyunda , en az deyim Sayı Dedektifleri’nde yer aldığı belirlenmiştir. Tiyatro Makinesi ve Sihirli Keman adlı çocuk tiyatro oyunlarında yer alan tüm deyimlerin birbirinden farklı olduğu görülmektedir.

Tablo 21'den yola çıkarak 2016-2017 sezonunda Devlet Tiyatrolarında oynanan çocuk tiyatro oyunlarında deyimlere sıkça yer verildiği ifade edilebilir.

4.1.3. İkilemeler

Türkçenin zenginliğini gösteren unsurlardan biri olan ikileme bazı kelimelerin yan yana getirilmesi yoluyla oluştuğu ifade edilebilir. Bilgin (2006)'e göre ikilemeler, kelimenin manasına güç vermek için bir kelimenin tekrarlanması, yakın, zıt anlamlı veya ses benzerliği olan kelimelerin arka arkaya getirilmesidir. İkilemeler kalıplaşmış ifadelerdir. Bu nedenle ikilemeyi oluşturan kelimelerin yerleri değiştirilemez. İkilemeyi meydana getiren sözcükler arasına noktalama işareti konulamaz.

İkilemelerin dilimize zenginlik kattığı söylenebilir. Aşçı (2015)'ya göre ikilemeler anlamı kuvvetlendiren, sözün etkisini çoğaltan, kavramların yorumlanmasını sağlayan, söyleyişe uyum katan, metnin diline kendine özgülük veren söz gruplarıdır.

İkilemelerin oluşması oldukça fazla zaman ister. İkilemelerin oluşumunda din ve kültürün farklılaşması etkili olan unsurlardır. Bunun sebebi bu tür değişimlerle birlikte önceden anlam taşıyan bazı sözcüklerin anlamlarını kaybederek kendi anlamına yakın bir kelimeyle dildeki yerini koruyabilmesidir. Böylelikle ikilemeler meydana gelir (Erdem, 2005). Bu bilgidен hareketle ikilemelerin oluşması uzun zaman isteyen ve toplumdaki değişimlerin dildeki etkilerini ortaya koyan ifadeler olduğu söylenebilir.

“Sihirli Sirk” adlı çocuk oyununda ikilemelerle ilgili bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

Kalkar. İşaret parmağını kafasına koyup, bir ileri bir geri... (Okumuş ve Karaman, 2016, s. 2).

... nereye gideceklerini bilemezler, sağa sola... (Okumuş ve Karaman, 2016, s. 5).

Yavaş yavaş kaçmaya başlar (Okumuş ve Karaman, 2016, s. 11).

Yaramaz mı yaramaz... (Okumuş ve Karaman, 2016, s. 12).

... sevimli mi sevimli, müzisyen maymunumuz... (Okumuş ve Karaman, 2016, s. 12).

... yakalamaya çalışan bir kaçmaca-kovalamacı... (Okumuş ve Karaman, 2016, s. 12).

Magic Adam Babuç ve Petit'e sinirli sinirli bakar (Okumuş ve Karaman, 2016, s. 17).

Saçma sapan alkışlar ve çıkar (Okumuş ve Karaman, 2016, s. 19).

“Tiyatro Makinası” adlı çocuk oyununda ikilemelerle ilgili bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

Yavaş yavaş, tereddütle ve ürkekçe ilerleyen... (Yendt, 1988, s. 1).

...denizlerde git gel olayı... (Yendt, 1988, s. 4).

Gel git olayı mı? (Yendt, 1988, s. 4).

Hepsi yerli yerinde. (Yendt, 1988, s. 7).

Robotların kesik kesik... (Yendt, 1988, s. 11).

Sonunda gürültü patırtıya dönüşür. (Yendt, 1988, s. 11).

Etiyle kaniyla, yüreğiyle insanlar. (Yendt, 1988, s. 12).

Acı acı öpmekten vaz geç... (Yendt, 1988, s. 13).

...kendi kendine konuşur gibi... (Yendt, 1988, s. 16).

...durmak yerine sık sık ikiye bükülmesi... (Yendt, 1988, s. 20).

Ben saatçi Nineyim, neler neler ördüm! (Yendt, 1988, s. 27).

“İMBÖ” adlı çocuk oyununda ikilemeler ile ilgili bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

Temiz temiz giyineyim. (Cılga, 1995, s. 4)

Sana, almışken doğru dürüst birini... (Cılga, 1995, s. 8)

Salmangilin Sürmeli şıştı de şıştı. (Cılga, 1995, s. 9)

Sesini kalınlaştırdı da kalınlaştırdı. (Cılga, 1995, s. 9)

Boynuzuyla yeri eşeledi de eşeledi. (Cılga, 1995, s. 9)

Aslan ki aslan bizim öküzümüz. (Cılga, 1995, s. 9)

Yiğit ki yiğit! (Cılga, 1995, s. 10)

Düşüne düşüne, bende senin gibi bir öküz olur muyum? (Cılga, 1995, s. 12)

Eyvah ki eyvah. (Cılga, 1995, s. 20)

Kapı kapı dolaşıyordur. (Cılga, 1995, s. 26)

Benim dediklerim bir bir çıkıyor. (Cılga, 1995, s. 27)

Yaktı ki yaktı bu cin kör olası bizi. (Cılga, 1995, s. 27)

Kala kala kedilerle sıçanlar kaldı köyde. (Cılga, 1995, s. 28)

İstanbul görmüş adamsın bugüne bugün. (Cılga, 1995, s. 28)

Bacak kadar çocuğun sözüne uyup da cahil cahil konuşma. (Cılga, 1995, s. 31)

Omuz omuza, ağır ağır yürüyorlardı. (Cılga, 1995, s. 31)

Teker teker sesler birleşince... (Cılga, 1995, s. 32)

Ne yapıp yapıp, derenin suyundan faydalanacaktık. (Cılga, 1995, s. 38)

“Sihirli Köpek” adlı çocuk oyununda ikilemeler ile ilgili bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

... küçük çıkımı ile keyifli keyifli yürür. (Aycıl, 2001, s. 1)

Sağa sola koşuşturarak bakınır. (Aycıl, 2001, s. 3)

Şef ters ters Bonbon’a bakar. (Aycıl, 2001, s. 6)

Gonca ile el ele çıkarken... (Aycıl, 2001, s. 5)

Bir kay-kayım olmasını ne kadar çok... (Aycıl, 2001, s. 6)

Işık yavaş yavaş çocukların sesleri ile... (Aycıl, 2001, s. 10)

Kendi kendine. (Aycıl, 2001, s. 11)

Tam bu sırada yine yan yana gelmişlerdir. (Aycıl, 2001, s. 11)

...birbirlerine gülümseyip... (Aycıl, 2001, s. 11)

Bu arada Hakan sıkıntılı sıkıntılı... (Aycıl, 2001, s. 13)

... Köpeğe sıkı sıkı sarılır. (Aycıl, 2001, s. 15)

Hızlı hızlı yaklaşır. (Aycıl, 2001, s. 16)

Gel kuçu kuçu... (Aycıl, 2001, s. 16)

... dizlerim sızım sızım sızıyor... (Aycıl, 2001, s. 16)

Köpeğe uzaktan uzağa yaklaşmaya çalışarak. (Aycıl, 2001, s. 16)

Üçü kafa kafaya verirler. (Aycıl, 2001, s. 17)

... kendi de şaşarak yandan yandan köpekten uzaklaşmaya... (Aycıl, 2001, s. 17)

S. Köpek kıs kıs güler... (Aycıl, 2001, s. 18)

S. Köpek katıla katıla gülmektedir. (Aycıl, 2001, s. 18)

Başını ovarak korka korka. (Aycıl, 2001, s. 19)

Köpeği satıp savmalı (Aycıl, 2001, s. 20)

Arkam, önüm sağım solum sobe. (Aycıl, 2001, s. 21)

Nefes nefese kalmışsın. (Aycıl, 2001, s. 21)

Sık sık kılık değiştirip soygun yapıyorlarmış. (Aycıl, 2001, s. 22)

Sokak sokak... (Aycıl, 2001, s. 26)

... mahalle mahalle dolaşır... (Aycıl, 2001, s. 26)

Kuduz, uyuz muyuz olabilir değil mi çocuklar... (Aycıl, 2001, s. 26)

... kuduz muduz ... (Aycıl, 2001, s. 26)

Şef bir iki adım geriler. (Aycıl, 2001, s. 26)

Bal kaymak ye de tadına bak. (Aycıl, 2001, s. 27)

... ilgisi olmayan bir sürü ıvır zıvırdır. (Aycıl, 2001, s. 28)

Gonca ve Hakan ara sıra onlara. (Aycıl, 2001, s. 30)

... sahnede sevinçten zıp zıp zıplar. (Aycıl, 2001, s. 30)

“Savaş Çiçekleri” adlı çocuk oyununda ikilemeler ile ilgili bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

Sevdiğim bütün çiçekler pırıl pırıl parlıyor bak. (Gülebenzer, 2010, s. 3)

... kendi kendine konuşur gibi. (Gülebenzer, 2010, s. 3)

... kaç dakikadır sessiz sakin oturuyorlardı. (Gülebenzer, 2010, s. 9)

... burunlarından fitil fitil getireceğiz. (Gülebenzer, 2010, s. 9)

Çiçek ve Perican nefes nefese sahneye girerler. (Gülebenzer, 2010, s. 12)

Avaz avaz tiz bir sesle bağırarak. (Gülebenzer, 2010, s. 15)

Ama efendim zaten gece gündüz çalıştırıyoruz. (Gülebenzer, 2010, s. 16)

... esir çocukların haddi hesabı yok. (Gülebenzer, 2010, s. 19)

Bahçe sade toz toprak haline gelmiş. (Gülebenzer, 2010, s. 23)

Gitti işte tıpış tıpış. (Gülebenzer, 2010, s. 24)

... kolay kolay bir daha gelmez buralara. (Gülebenzer, 2010, s. 36)

“Ayışığı Sirki” adlı çocuk oyununda ikilemeler ile ilgili bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

... kırbacın ucuna sıkı sıkı tutunan. (Kırıkkalp, 2013, s. 13)

Bütün engellerin üzerinde atlayıp zıplarsın... (Kırıkkalp, 2013, s. 4)

... mısırları tek tek kopararak... (Kırıkkalp, 2013, s. 8)

... içindekileri teker teker çıkarmaya başlar. (Kırıkkalp, 2013, s. 9)

Kargalar yavaş yavaş kaçışır. (Kırıkkalp, 2013, s. 11)

Şurada burada. (Kırıkkalp, 2013, s. 12)

Nedir bu sabahtan beri gürültü patırtı. (Kırıkkalp, 2013, s. 14)

Büyük büyük babam... (Kırıkkalp, 2013, s. 17)

Atlar zıplar soytarılar... (Kırıkkalp, 2013, s. 20)

... ağır ağır kürekleri çekmeye başlar. (Kırıkkalp, 2013, s. 22)

Tatlı tatlı göbeğini kaşımaya başlar. (Kırıkkalp, 2013, s. 25)

Bunların da aklı fikri annelerinde patron. (Kırıkkalp, 2013, s. 27)

Yarım saattir olduğumuz yerde dönüp duruyoruz. (Kırıkkalp, 2013, s. 33)

Elindeki kılıcı sağa sola savurarak. (Kırıkkalp, 2013, s. 37)

... korka korka köprüünün ortasına kadar gelir. (Kırıkkalp, 2013, s. 38)

Sessizce kendi kendine. (Kırıkkalp, 2013, s. 39)

Ejderha sesi duyar duymaz... (Kırıkkalp, 2013, s. 43)

Tamam sakin sakin. (Kırıkkalp, 2013, s. 46)

Hala kalbim güm güm atıyor. (Kırıkkalp, 2013, s. 49)

Bo ve Po sıkı sıkı tuttukları planörle sahneye girerler. (Kırıkkalp, 2013, s. 66)

“Ali Baba ve Kırk Haramiler” adlı çocuk oyununda ikilemeler ile ilgili bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

Kafasını kaldırır, tatlı tatlı güler... (Atiyeh, 2006, s. 1)

... koca ağzını açar ve uzun uzun esner. (Atiyeh, 2006, s. 1)

Uyuya uyuya şişmanlıktan patlayacaksın. (Atiyeh, 2006, s. 2)

Ali Baba kıkır kıkır güler... (Atiyeh, 2006, s. 2)

Kımılta, yoksa, saçını başını yolacağım! (Atiyeh, 2006, s. 2)

Aşağı yukarı Ali Baba'nın saçının tümünü... (Atiyeh, 2006, s. 2)

... kaseyi yavaş yavaş ondan uzaklaştırır... (Atiyeh, 2006, s. 3)

Avluda dört nala, sağa sola koşmaya başlar. (Atiyeh, 2006, s. 3)

Uluyarak, sık sık nefes alarak...(Atiyeh, 2006, s. 4)

Katıla katıla gülmekte...(Atiyeh, 2006, s. 4)

... birden bire zengin oluveririz.(Atiyeh, 2006, s. 4)

... ve üfleyp püflemedirler.(Atiyeh, 2006, s. 5)

Kana kana için.(Atiyeh, 2006, s. 5)

... haber vermek için koşa koşa gelmişim.(Atiyeh, 2006, s. 5)

... geri geri gider.(Atiyeh, 2006, s. 5)

Hud- Hud hıçkıra hıçkıra ağlayarak...(Atiyeh, 2006, s. 5)

Ali Baba ayağa kalkar kalkmaz...(Atiyeh, 2006, s. 6)

Fumiya bir iki minder üst üste koyar...(Atiyeh, 2006, s. 6)

Mercan, bir iki minder getir.(Atiyeh, 2006, s. 6)

... her şeyden önce sulh sükun isteyen...(Atiyeh, 2006, s. 6)

... rahatsız rahatsız kıpırdamaya başlar.(Atiyeh, 2006, s. 9)

İkisi de katıla katıla gülerler.(Atiyeh, 2006, s. 11)

Hud-Hud ve Ali Baba ağır ağır yaklaşırlar.(Atiyeh, 2006, s. 12)

... oval sakal iri vari bir adamdır.(Atiyeh, 2006, s. 13)

... sıkı sıkı bağlandığına emin misin?(Atiyeh, 2006, s. 14)

Gördün mü Reis, eli kolu...(Atiyeh, 2006, s. 15)

Senin etlerini dişlerimle parça parça ederim.(Atiyeh, 2006, s. 15)

Her yığını ayrı ayrı koklar.(Atiyeh, 2006, s. 16)

... içeri atılır sağa sola saldırmaya başlar.(Atiyeh, 2006, s. 17)

Reis sinirli sinirli dolaşır.(Atiyeh, 2006, s. 18)

Mercan'la göz göze gelince...(Atiyeh, 2006, s. 20)

Bırak bu saçma sapan sözleri...(Atiyeh, 2006, s. 22)

... fiçimin içine ayrı ayrı girip...(Atiyeh, 2006, s. 24)

Her şeyi enine boyuna düşünüyordum...(Atiyeh, 2006, s. 29)

“Sayı Dedektifleri” adlı çocuk oyununda ikilemeler ile ilgili bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

Büyük büyük mü küçük mü oynayalım mı? (Saraç, 2016, s. 9)

Saşkın şakın etrafa bakınır. (Saraç, 2016, s. 10)

Bu uçsuz bucaksız ıssız çölde seni kimse duyamaz. (Saraç, 2016, s. 12)

Ne diyorsun Ninja Minja? (Saraç, 2016, s. 12)

“Sihirli Keman” adlı çocuk oyununda ikilemeler ile ilgili bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

Çevrede araç-gereç vardır. . (Charpentier, 1990, s. 1)

Sağına soluna kaçamak bakışlar atar... (Charpentier, 1990, s. 2)

Pierre’in katıla katıla güldüğünü görür... (Charpentier, 1990, s. 2)

Senin hırsın sokaklarda aylak-aylak dolaşmak heralde... (Charpentier, 1990, s. 3)

Yani sağlığında çok mal-mülk sahibi olmuştur. (Charpentier, 1990, s. 3)

Bu görevi üstlenen falan-filan tek mirasçısının... (Charpentier, 1990, s. 6)

... yavaş yavaş özenle... (Charpentier, 1990, s. 9)

Sonunda balerin ağır ağır sandığa girer. (Charpentier, 1990, s. 10)

... saçı başı dağınık, uykusuz,... (Charpentier, 1990, s. 11)

... mışıl mışıl uyurken ben işe başlayayım...(Charpentier, 1990, s. 12)

Yoksa Jaques’ı sabah sabah... (Charpentier, 1990, s. 12)

Ben biraz kaba saba buldum bunu... (Charpentier, 1990, s. 14)

Demiri işlemek için insanın güçlü kuvvetli olması gerekir. (Charpentier, 1990, s. 14)

Kendi kendine... (Charpentier, 1990, s. 15)

...hoplaya zıplaya dört yana dağılırlar. (Charpentier, 1990, s. 16)

Derken ellerinde pırl pırl bıçakları... (Charpentier, 1990, s. 16)

...alev alev meşaleleri ile hokkabazlar görülür. (Charpentier, 1990, s. 16)

...bu söylediklerini tek-tek taklit etmektedir. (Charpentier, 1990, s. 16)

Salonu boydan boya geçer...(Charpentier, 1990, s. 16)

Farkında olmadan geri geri kaçarlar. (Charpentier, 1990, s. 19)

Bilirsin ayakkabı onarıırken insan garip garip düşler kurar. (Charpentier, 1990, s. 20)

Karşı karşıya dururlar. (Charpentier, 1990, s. 21)

... çoluğu çocuğu yan gelip yatacak... (Charpentier, 1990, s. 22)

Mantosuna sıkı sıkı sarılmış bir çingene kızı... (Charpentier, 1990, s. 22)

Bu da olsa olsa rüya... (Charpentier, 1990, s. 23)

Tablo 22: Türkçeye Katkı- İkilemeler

Eserler	Frekans (f)	Birbirinden farklı ikilemelerin sayısı
Sihirli Sirk	8	8
Tiyatro Makinesi	13	11
İMBÖ	18	18
Sihirli Köpek	44	31
Savaş Çiçekleri	14	11
Ayıışığı Sirki	31	20
Ali Baba ve Kırk Haramiler	51	34

Sayı Dedektifleri	4	4
Sihirli Keman	34	25
TOPLAM	217	162

Tablo 22’de Sihirli Sirk’te 8, Tiyatro makinesi’nde 13, İMBÖ’de 18, Sihirli Köpek’te 44, Savaş Çiçekleri’nde 14, Ayışığı Sirki’nde 31, Ali Baba ve Kırk Haramiler’de 51, Sayı Dedektifleri’nde 4, Sihirli Keman’da 34 ikileme bulunmaktadır. Birbirinden farklı ikilemelerin sayısı ise Sihirli Sirk’te 8, Tiyatro makinesi’nde 11, İMBÖ’de 18, Sihirli Köpek’te 31, Savaş Çiçekleri’nde 11, Ayışığı Sirki’nde 20, Ali Baba ve Kırk Haramiler’de 34, Sayı Dedektifleri’nde 4, Sihirli Keman’da 25’tir. İkilemelerin en çok kullanıldığı çocuk tiyatro oyunu Ali Baba ve Kırk Haramiler’dir. İkilemelerin en az kullanıldığı çocuk tiyatro oyunu ise Sayı Dedektifleri’dir. Sihirli Sirk, İMBÖ ve Sayı Dedektifleri adlı oyunlarda yer alan bütün ikilemeler birbirinden farklıdır. Tablo 22’ye bakarak bazı çocuk tiyatro oyunlarında yer alan ikilemelerin tekrarlandığı söylenebilir.

2016-2017 sezonunda Devlet Tiyaroları’nda oynanan çocuk oyunlarında ikilemelerin sıkça kullanıldığı ifade edilebilir. Tablo 22’de gösterilen değerlere göre toplamda 217, birbirinden farklı 162 ikilemenin incelenen eserlerde bulunduğu ifade edilebilir.

4.1.4. Kalıp Sözcükler

Hayatın içinde bazı yerlerde ve bazı durumlarda söylenmesi gelenek haline gelmiş, belirli anlamlar içeren, duyguları ve dini inanışları yansıtan kalıp sözler vardır. Bilgin (2006)’e göre kalıp sözler Türkçe’nin zengin bir dil olduğunu gösteren, Türk kültürüne ve Türk milletinin olaylara bakış açısını yansıtan dil unsurlarıdır. Bazı durumlarda ifade edilmesi adet haline gelmiş sözlere kalıp söz denir.

Kalıp sözler günlük hayatta sık sık kullanılan ifadelerdendir. Bu yönüyle dil öğretiminde öneminin büyük olduğu söylenebilir. Aksan (1996)’a göre kalıp sözler deyimler ve atasözleri gibi Türk milletinin kültürünü yansıtmakta, inanç, örf ve adetleri göstermektedir. Günümüzde dil öğretiminde kalıp sözlere önem verilmektedir. Bunun sebebi kalıp sözlere bütün dillerde insan ilişkilerinde ihtiyaç

duyulması ve kültürün bir parçası olmak için bilinmesi gereken kelimeler olarak görülmesindedir.

“Sihirli Sirk” adlı çocuk oyununda kalıp sözlere ilgili bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

Müjdelers olsun, Müjdelers olsun! (Okumuş ve Karaman, 2016, s. 3).

Özür dilerim, sevgili seyirciler (Okumuş ve Karaman, 2016, s. 3).

Sevgili seyirciler (Okumuş ve Karaman, 2016, s. 4).

Hoş geldiniz. Hoş geldiniz sevgili seyirciler (Okumuş ve Karaman, 2016).

Abra, kadabra (Okumuş ve Karaman, 2016, s. 8).

Teşekkür ederim, sana çok yakışmış. (Okumuş ve Karaman, 2016, s. 10).

Lütfen özür diliyorum (Okumuş ve Karaman, 2016, s. 11).

Sevgili minik dostlarım... (Okumuş ve Karaman, 2016, s. 12).

Hoşça kal (Okumuş ve Karaman, 2016, s. 13).

Kusura bakmayın, sevgili seyirciler (Okumuş ve Karaman, 2016, s. 17).

“Tiyatro Makinası” adlı çocuk oyununda kalıp sözlere ilgili bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

Dikkat et... bütün bu teller... (Yendt, 1988, s. 3).

İnanılır gibi değil... Bana bir şemsiye ver... (Yendt, 1988, s. 3).

Ahmak aldatan. (Yendt, 1988, s. 4).

Ders olsun bize... (Yendt, 1988, s. 4).

Nasılsın? (Yendt, 1988, s. 10).

İyiyim, teşekkür ederim, ya sen? (Yendt, 1988, s. 10).

Merhaba! (Yendt, 1988, s. 11).

Kusura bakmayın ama, bu tiyatro makinası... (Yendt, 1988, s. 11)

İyi fikir! Hemncecik... (Yendt, 1988, s. 23)

Dikkat hareket ediyoruz. Susunuz! (Yendt, 1988, s. 28)

“İMBÖ” adlı çocuk oyununda kalıp sözler ile ilgili bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

Hak değirmende olur. (Cılga, 1995, s. 2)

İstanbullu musun mübarek kadın? (Cılga, 1995, s.2)

İstanbulununki tatlı can da bizimki patlıcan mıdır? (Cılga, 1995, s. 3)

Yıkılasın koca dağlar. (Cılga, 1995, s. 3)

... aç aça gülme, Allahını seversen. (Cılga, 1995, s. 4)

Uy sırtıım! Allahından bul e mi? (Cılga, 1995, s. 4)

Alacağın olsun pis kadın. (Cılga, 1995, s. 4)

Oh ne ala bir gün ne ala! (Cılga, 1995, s. 6)

Yaşadık!... Vallahi yaşadık... (Cılga, 1995, s. 6)

Elem tere fiş, kem gözlere şiş. (Cılga, 1995, s. 6)

Kanımı pekmez gibi akıtırım alimallah. (Cılga, 1995, s. 7)

Üstüme iyilik sağlık. (Cılga, 1995, s. 7)

Anan sana kurban olsun. (Cılga, 1995, s. 8)

“Tüü kalbına” deseydin. (Cılga, 1995, s. 10)

Dayak cennetten çıkmadır. (Cılga, 1995, s. 17)

Sen sabır ver Allahım. (Cılga, 1995, s. 25)

Allah bana “Yürü ya kulum” dedi. (Cılga, 1995, s. 25)

Yalanım varsa, iki gözüm önüme aksın. (Cılga, 1995, s. 28)

Yalanım varsa, ekmek çarpsın. (Cılga, 1995, s. 28)

Allah Allaah. (Cılga, 1995, s. 28)

Tüh Allah kahretsin. (Cılga, 1995, s. 28)

Allah etmesin ana. (Cılga, 1995)

Öyle miiii. Ah şükürler olsun. (Cılga, 1995, s. 29)

Üstüme iyilik sağlık. (Cılga, 1995, s. 30)

Tövbe estağfurullah. (Cılga, 1995, s. 31)

Allah razı olsun. (Cılga, 1995, s. 33)

Yaşasın... (Cılga, 1995, 39)

“Sihirli Köpek” adlı çocuk oyununda kalıp sözler ile ilgili bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

Memnun oldum. (Aycıl, 2001, s. 4)

Teşekkür ederim. (Aycıl, 2001, s. 4)

Yaşasın, seni tanımak... (Aycıl, 2001, s. 5)

Sessiz oluuuuun! Sessiz olun. (Aycıl, 2001, s. 8)

Yeter artık Hakan! (Aycıl, 2001, s. 9)

Ne yazık... (Aycıl, 2001, s. 9)

Şükürler olsun seni buldum. (Aycıl, 2001, s. 15)

Yaşından başından utan. (Aycıl, 2001, s. 17)

Kulun kölen olayım. (Aycıl, 2001, s. 19)

Sen çok yaşa Şef. (Aycıl, 2001, s. 20)

Gelecekleri varsa görecekları de var. (Aycıl, 2001, s. 23)

Bir yiyen bir yemeyen pişman. (Aycıl, 2001, s. 27)

“Savaş Çiçekleri” adlı çocuk oyununda kalıp sözler ile ilgili bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

Yaşasın! (Gülebenzer, 2010, s. 6)

Lütfen lütfen... (Gülebenzer, 2010, s. 22)

“Ayışığı Sirki” adlı çocuk oyununda kalıp sözler ile ilgili bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

Yaşasın yolculuğa çıkıyoruz. (Kırıkkalp, 2013, s. 6)

Vay canına! (Kırıkkalp, 2013, s. 12)

Teşekkürler güzel korkuluk. (Kırıkkalp, 2013, s. 12)

Aferin sana güzel kardeşim. (Kırıkkalp, 2013, s. 12)

Görüşürüz güzel kargalar. (Kırıkkalp, 2013, s. 12)

Merhaba arkadaşım. (Kırıkkalp, 2013, s. 13)

Sessiz olun. (Kırıkkalp, 2013, s. 13)

Lütfen Bo. (Kırıkkalp, 2013, s. 16)

Tamam, peki. (Kırıkkalp, 2013, s. 16)

Kendine iyi bak ufaklık. (Kırıkkalp, 2013, s. 17)

Teşekkür ederim patron... (Kırıkkalp, 2013, s. 20)

Sen kapa çeneni. (Kırıkkalp, 2013, s. 28)

Hay aksi yakalayamadım. (Kırıkkalp, 2013, s. 32)

Çabuk ol! (Kırıkkalp, 2013, s. 40)

Size çok teşekkür ederiz. (Kırıkkalp, 2013, s. 45)

Önemli değil rica ederiz. (Kırıkkalp, 2013, s. 45)

Yaşa benim zeki, kahraman kardeşim. (Kırıkkalp, 2013, s. 45)

Hoşça kal anahtar. (Kırıkkalp, 2013, s. 49)

Kapa çeneni. (Kırıkkalp, 2013, s. 49)

Kusura bakma... (Kırıkkalp, 2013, s. 53)

Görüşmek dileği ile hoşçakalın. (Kırıkkalp, 2013)

Şey, özür dilerim. (Kırıkkalp, 2013, s. 60)

Dikkat et Po. (Kırıkkalp, 2013, s. 69)

İmdat, kurtarın bizi! (Kırıkkalp, 2013, 70)

“Ali Baba ve Kırk Haramiler” adlı çocuk oyununda kalıp sözler ile ilgili bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

Allah'ım sen bilirsin! (Atiyeh, 2006, s. 3)

Ya Allah! (Atiyeh, 2006, s. 4)

Hoş geldin, sefalar getirdin. (Atiyeh, 2006, s. 5)

Esselamün aleyküm! (Atiyeh, 2006, s. 6)

Aferin! Aferin! (Atiyeh, 2006, s. 6)

Nasılsın, sıhhatin ne alemde... (Atiyeh, 2006, s. 7)

Allah sana uzun ömür versin... (Atiyeh, 2006, s. 7)

Fumiya konuştuğça “kes sesini”... (Atiyeh, 2006, s. 8)

...“kapa çeneni” diyerek... (Atiyeh, 2006, s. 8)

Estağfurullah! (Atiyeh, 2006, s. 9)

Hay Allah... (Atiyeh, 2006, s. 9)

Allah yardımcın olsun. (Atiyeh, 2006, s. 10)

Haydi yallah! (Atiyeh, 2006, s. 10)

... potinlerimin tozunu sil, çeneni kapa... (Atiyeh, 2006, s. 11)

Hosça kal, bütün iyi şeyler senin olsun. (Atiyeh, 2006, s. 12)

Güle güle Mercan. Güle güle git. (Atiyeh, 2006, s. 12)

Hay Allah, ne tembel bir çift teşkil ediyorlar. (Atiyeh, 2006, s. 12)

Maşallah, maşallah yine kestirmeye başladılar... (Atiyeh, 2006, s. 12)

Yallah! Yallah! Haydi çabuk olun. (Atiyeh, 2006, s. 13)

“Allah Allah” (Kırıkkalp, 2013, s. 14)

“Ya Allah”, (Kırıkkalp, 2013, s. 14)

... çok şükür hala yaşıyorum. (Atiyeh, 2006, s. 16)

Altınlar, elmaslar, mücevherler, aman yarabbi vs. (Atiyeh, 2006, s. 16)

Allah size uzun ömür versin... (Atiyeh, 2006, s. 19)

Allah size sabır versin sevgili kadımm. (Atiyeh, 2006, s. 20)

Aman Allah'ım! (Atiyeh, 2006, s. 22)

Allah sizden razı olsun...(Atiyeh, 2006, s. 27)

Çok teşekkür ederim. (Atiyeh, 2006, s. 27)

Bunları söylemek zorunda kaldığım için özür dilerim. (Atiyeh, 2006, s. 29)

“Sayı Dedektifleri” adlı çocuk oyununda kalıp sözler ile ilgili bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

Yeter artık! (Saraç, 2016, s. 1)

Yok artık, daha neler...(Saraç, 2016, s. 3)

Kusura bakma. (Saraç, 2016, s. 3)

İyi yolculuklar! (Saraç, 2016, s. 6)

Vay canına. (Saraç, 2016, s. 7)

Yolun açık olsun. (Saraç, 2016, s. 9)

Yaşasın! (Saraç, 2016, s. 12)

Hay aklınla bin yaşa! (Saraç, 2016, s. 13)

Lütfen. İyi yolculuklar! (Saraç, 2016, s. 13)

Hoşçakalın! (Saraç, 2016, s. 14)

Size de çok teşekkür ederim. (Saraç, 2016, s. 19)

“Sihirli Keman” adlı çocuk oyununda kalıp sözler ile ilgili bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

Hay Allah! Sen okuyabilir misin Jacques? (Charpentier, 1990,s. 6)

Hay Allah iyiliğini versin, Pierrot. (Charpentier, 1990, s. 12)

Vay canına... (Charpentier, 1990, s. 12).

Tablo 23: Türkçeye Katkı- Kalıp Sözler

Eserler	Frekans (f)	Birbirinden farklı kalıp sözlerin sayısı
Sihirli Sirk	22	10
Tiyatro Makinesi	18	10
İMBÖ	29	26
Sihirli Köpek	20	12
Savaş Çiçekleri	3	2
Ayıışığı Sirki	72	24
Ali Baba ve Kırk Haramiler	47	29
Sayı Dedektifleri	13	11
Sihirli Keman	4	3
TOPLAM	228	127

Tablo 23'te Sihirli Sirk'te 22, Tiyatro makinesi'nde 18, İMBÖ'de 29, Sihirli Köpek'te 20, Savaş Çiçekleri'nde 3, Ayışığı Sirki'nde 72, Ali Baba ve Kırk Haramiler'de 47, Sayı Dedektifleri'nde 13, Sihirli Keman'da 4; birbirinden farklı Sihirli Sirk'te 10, Tiyatro makinesi'nde 10, İMBÖ'de 26, Sihirli Köpek'te 12, Savaş Çiçekleri'nde 2, Ayışığı Sirki'nde 24, Ali Baba ve Kırk Haramiler'de 29, Sayı Dedektifleri'nde 11, Sihirli Keman'da 3 kalıp sözün yer aldığı görülmektedir. En fazla kalıp söz Ayışığı Sirki'nde, en az kalıp söz ise Savaş Çiçekleri'nde bulunmaktadır. Birbirinden farklı en fazla kalıp söz Ali Baba ve Kırk Haramiler'de yer almaktadır.

Tablo 23'e bakıldığında 2016-2017 sezonunda Devlet Tiyatrolarında oynanan çocuk oyunları toplamda 228, birbirinden farklı 127 kalıp söz içermektedir. Bazı kalıp sözlerin birkaç defa oyunlarda yineleniği söylenebilir. 2016-2017 sezonunda Devlet Tiyatrolarında oynanan çocuk oyunlarının kalıp sözler yönünden zengin olduğu ifade edilebilir.

4.1.5. Yansıma Kelimeler

Yansıma kelimelerin Türkçe'nin ne kadar zengin bir dil olduğunun göstergelerinden biri olduğu ifade edilebilir. Yansıma kelimelerle ilgili Zülfikar (1995) en geniş çalışmalardan birini ortaya koymuştur. Zülfikar (1995)'a göre doğadaki eylemlerin, doğanın bir parçası olan insanların, hayvanların dışarıya verdikleri sesler benzetme yoluyla isimlendirilmek istenmiştir. Bu isimlendirme yapılırken Türkçenin yapı özelliklerine uyum sağlayarak genelde tek heceli ve yalın şekilde yansıma kelimeler ortaya çıkmıştır.

Yansıma kelimelerle ilgili başka kişiler tarafından da çeşitli tanımlar yapılmıştır. Demircan (1996)'a göre varlıkların tek başlarına veya başkalarıyla birlikte yaptığı eylemler ile ortaya çıkan herhangi bir gayesi olmayan sesler ve canlıların çeşitli hâllerde çıkardıkları tepkisel seslerin dile geçmiş şekillerine yansıma kelimeler denir.

Başka bir tanıma göre yansıma sözcükler, bireylerin kendileri dışındaki hayatta duydukları sesleri kendi dillerinin elverdiği ölçüde taklit veya tasvir yoluyla ortaya koyduğu seslerin oluşturduğu ifadelerdir (Karahana, 2006).

Tüm bu tanımlardan yola çıkarak yansıma kelimelerin doğadaki seslerin, doğanın bir unsuru olan insanların ve hayvanların çıkardığı seslerin taklit edilmesi yoluyla oluşmuş sade ve genelde tek heceli kelimeler olduğu ve Türkçenin zenginliğinin bir göstergesi olduğu söylenebilir.

“Sihirli Sirk” adlı çocuk oyununda yansıma kelimeleri ile ilgili bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

... bir ileri bir geri mırıldanarak... (Okumuş ve Karaman, 2016, s. 2).

(Fısıldayarak) gösteriye çıkıyoruz diye olabilir mi? (Okumuş ve Karaman, 2016, s. 9).

...beklenmedik bir değişkenlikle, horlamaya başlar (Okumuş ve Karaman, 2016, s. 10).

Sinirli ve homurdanarak Şef sahneye girer (Okumuş ve Karaman, 2016, s. 13).

...fısıltı halinde Şef'e duyurmadan gizlice... (Okumuş ve Karaman, 2016, s. 14).

“Tiyatro Makinası” adlı çocuk oyununda yansıma kelimeleri ile ilgili bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

...elindeki mandolini tingirdatır (Yendt, 1988, s. 1).

Aya bakıp da ulumaktan vazgeç (Yendt, 1988, s. 3).

...sağır edici bir gök gürültüsünden sonra çalışmaya başlar (Yendt, 1988, s. 3).

Gök mü gürüyor? (Yendt, 1988, s. 3).

Pierrot şarkı mırıldanmaya başlar (Yendt, 1988, s. 4).

...mekanik-fır döner... (Yendt, 1988, s. 8).

Duyuyorum, TİK! (Yendt, 1988, s. 25).

Duyuyorum, TAK! (Yendt, 1988, s. 25).

Kapı yok ki tıklatamayız. (Yendt, 1988, s. 25).

Belki de kapı tık tık da vardır. (Yendt, 1988, s. 25).

Gürültü yapmayın lütfen... (Yendt, 1988, s. 30).

“İMBÖ” adlı çocuk oyununda yansıma ile ilgili bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

Tık! Tık! Tık! (Cılga, 1995, s. 6)

“Sihirli Köpek” adlı çocuk oyununda yansıma kelimeleri ile ilgili bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

Aklınızı kullanın biraz fırıldaklar! (Aycıl, 2001, s. 7)

Fırt diye çiçek vermedi mi? (Aycıl, 2001, s. 7)

Ben sadece havlama duydum. (Aycıl, 2001, s. 7)

Hav! Hav! (Aycıl, 2001, s. 7)

Kay-kayın etrafında fır döner. (Aycıl, 2001, s. 9)

Kendi fısıltısından ürker. (Aycıl, 2001, s. 11)

Bakın sevinçten nasıl da havlıyor! (Aycıl, 2001, s. 15)

Kurtlar uluyor. (Aycıl, 2001, s. 19)

Gece ayışığı, cırcır böceklerinin sesi. (Aycıl, 2001, s. 19)

“Savaş Çiçekleri” adlı çocuk oyununda yansıma kelimeler ile ilgili bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

Zumzum horlar. (Gülebenzer, 2010, s. 7)

Bu gürültü de ne? (Gülebenzer, 2010, s. 8)

Bir gonk sesi duyulur. (Gülebenzer, 2010, s. 19)

Gitti işte tıpış tıpış. (Gülebenzer, 2010, s. 24)

“Ayışığı Sirki” adlı çocuk oyununda yansıma kelimeler ile ilgili bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

Yine ne bu gürültü? (Kırıkçalp, 2013, s. 4)

...elindeki kılıbacı şaklatarak...(Kırıkçalp, 2013, s. 4)

Yaşlı Tilki ile Sivrisinek'in gürültü patırtıları duyulur. (Kırıkkalp, 2013, s. 8)

Miyav, miyavvv. (Kırıkkalp, 2013, s. 15)

Vızzzz, vızzzz... (Kırıkkalp, 2013, s. 15)

Ne mırıldanıyorsun kendi kendine. (Kırıkkalp, 2013, s. 39)

Fısıldayarak. (Kırıkkalp, 2013, s. 43)

Hala kalbim güm güm atıyor. (Kırıkkalp, 2013, s. 49)

Bili, bili, bili... (Kırıkkalp, 2013, s. 50)

“Ali Baba ve Kırk Haramiler” adlı çocuk oyununda yansıma kelimeler ile ilgili bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

Hud-Hud da sanki onun horlamasının bir eko'su gibi horlar. (Atiyeh, 2006, s. 1)

Ali Baba, kıkır kıkır güler... (Atiyeh, 2006, s. 2)

... gök gürültüsünü andıran bir sesle bağırır. (Atiyeh, 2006, s. 13)

Fısıltısıyla... (Atiyeh, 2006, s. 14)

Çıngırak sesi yine işitilir. (Atiyeh, 2006, s. 15)

Homurdanarak çıkarlar. (Atiyeh, 2006, s. 18)

“Sayı Dedektifleri” adlı çocuk oyununda yansıma ile ilgili bir bulguya rastlanmamıştır.

“Sihirli Keman” adlı çocuk oyununda yansıma ile ilgili bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

Neşe içinde hoplamak, zıplamak (Charpentier, 1990, s. 1)

Bir şeyler mırıldanmaya çalışır, vazgeçer. . (Charpentier, 1990, s. 11)

Önce dikiş faslı, gürültü etmemek gerek. (Charpentier, 1990, s. 12)

Pierre camı bir daha tıklatır. (Charpentier, 1990, s. 12)

... sonra yine mırıldı ile... (Charpentier, 1990, s. 21)

Cam tıkırtısı iyice duyulur. (Charpentier, 1990, s. 22)

Tablo 24: Türkçeye Katkı- Yansıma Kelimeler

Eserler	Frekans (f)	Birbirinden farklı yansıma sözcüklerin sayısı
Sihirli Sirk	5	5
Tiyatro Makinesi	21	11
İMBÖ	1	1
Sihirli Köpek	12	9
Savaş Çiçekleri	4	4
Ayıışığı Sirki	35	9
Ali Baba ve Kırk Haramiler	9	6
Sayı Dedektifleri	0	0
Sihirli Keman	14	6
TOPLAM	101	51

Tablo 24'ten yola çıkarak Sihirli Sirk'te 5, Tiyatro makinesi'nde 21, İMBÖ'de 1, Sihirli Köpek'te 12, Savaş Çiçekleri'nde 4, Ayıışığı Sirki'nde 35, Ali Baba ve Kırk Haramiler'de 9, Sihirli Keman'da 14; birbirinden farklı Sihirli Sirk'te 5, Tiyatro Makinesi'nde 11, İMBÖ'de 1, Sihirli Köpek'te 9, Savaş Çiçekleri'nde 4, Ayıışığı Sirki'nde 9, Ali Baba ve Kırk Haramiler'de 6, Sihirli Keman'da 6 yansıma sözcük bulunmaktadır. En fazla yansıma sözcük Ayıışığı Sirki'ndedir. Birbirinden farklı en fazla yansıma sözcüğün olduğu eser ise Tiyatro Makinesi'dir. Sayı Dedektifleri'nde hiç yansıma sözcük kullanılmamıştır.

Tablo 24 incelendiğinde 2016-2017 sezonunda Devlet Tiyatrolarında oynanan çocuk oyunlarının toplamda 101, birbirinden farklı 51 yansıma kelimeyi içerdiği

söylenebilir. Bu oyunlarda bulunan yansıma kelimelerin çoğunun tekrarlandığı ve yansıma kelimelere sıkça yer verildiği ifade edilebilir.

Tablo 25: Türkçeye Katkı

Türkçe'ye Katkı	Çocuk Tiyatro Oyunları									
	Sihirli Sirk	Tiyatro Makinesi	İMBÖ	Sihirli Köpek	Savaş Çiçekleri	Ayıışığı Sirk	Ali Baba ve Kırk Haramiler	Sayı Dedektifleri	Sihirli Keman	Toplam
Atasözü	0	1	2	1	0	0	0	0	0	4
Deyim	15	18	62	29	15	53	40	5	8	245
İkileme	8	13	18	44	14	31	51	4	34	217
Kalıp Söz	22	18	29	20	3	72	47	13	4	228
Yansıma Sözcük	5	21	1	12	4	35	9	0	14	101
Toplam Bulgu	50	71	112	106	36	191	147	22	60	795

Tablo 25'ten hareketle 2016-2017 sezonunda Devlet Tiyatrolarında oynanan çocuk oyunlarında 4 atasözü, 245 deyim, 217 ikileme, 228 kalıp söz, 101 yansıma sözcük bulunduğu anlaşılmaktadır. En fazla bulgu deyim, en az bulgu ise atasözüne aittir. Deyim, ikileme ve kalıp sözlerin toplam bulguları birbirine yakındır. Toplam bulgular incelendiğinde toplamda Sihirli Sirk'te 50, Tiyatro makinesi'nde 71, İMBÖ'de 112, Sihirli Köpek'te 106, Savaş Çiçekleri'nde 36, Ayıışığı Sirk'i'nde 191, Ali Baba ve Kırk Haramiler'de 147, Sayı Dedektifleri'nde 22, Sihirli Keman'da 60 bulgu bulunmaktadır. En fazla bulgunun 191 bulgu ile Ayıışığı Sirk'i'nde yer aldığı görülmektedir. En az bulgunun ise 22 bulgu ile Sayı Dedektifleri'nde olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 25'e göre atasözleri sadece 3 çocuk tiyatrosu oyununda vardır. Ayışığı Sirki, Sihirli Sirk ve Sayı Dedektifleri'nde en fazla kalıp sözler kullanılmıştır. Savaş Çiçekleri ve İMBÖ'de deyimler diğerlerine göre daha fazla kullanılmıştır. Sihirli Köpek, Ali Baba Ve Kırk Haramiler ve Sihirli Keman'da ikilemeler en çok bulunan bulgulardır. Tiyatro Makinesi'nde yansıma sözcüklerin daha fazla kullanıldığı görülmektedir.

5.BÖLÜM

5.1. TARTIŞMA VE YORUMLAR

Bu bölümde bu çalışmaya benzer ve yakın diğer çalışmalarda elde edilen bulgular ve ulaşılan sonuçlar birlikte değerlendirilmiş, bu çalışmaya ait toplu sonuçlar ve öneriler verilmiştir.

Devlet Tiyatrolarında oynanan çocuk tiyatro oyunlarında değerler eğitimi ve bu oyunların Türkçe öğretimine katkısı bakımından ele alınan bu çalışmada incelenen eserlerde toplam 397 değer yer aldığı belirlenmiştir. Sihirli Sirk, Tiyatro Makinası, İMBÖ, Sihirli Köpek, Savaş Çiçekleri, Ayışığı Sirki, Ali Baba ve Kırk Haramiler, Sayı Dedektifleri, Sihirli Keman adlı çocuk tiyatro oyunlarında yer alan değerlerin sayısı en fazladan en aza doğru şöyledir: duyarlılık 45, dayanışma 43, sorumluluk 41, öz denetim 40, sevgi 38, yardımseverlik 38, dostluk 26, bilimsellik 24, çalışkanlık 24, dürüstlük 16, eşitlik 15, sabır 14, adalet 13, özgürlük ve bağımsızlık 9, estetik 5, barış 3, saygı 2, aile birliğine önem verme 1. En fazla duyarlılık (45) değerine yer verilmiştir. Tasarruf ve vatanseverlik değerine yer verilmemiştir.

Bu çalışmaya en yakın ve kapsamlı çalışma olan Kaya (2012) “Emine Işınsoy’un Romanlarında Değer Eğitimi ve Bu Eserlerin Türkçe Öğretimine Katkısı” adlı yüksek lisans tezinde, Emine Işınsoy’un Türkçe ve değer eğitimi katkıda bulunabilecek romanları analiz edilmiştir. Emine Işınsoy’un romanlarının değerler eğitiminde ve Türkçe öğretiminde üslup ve içerik açısından ortaokul öğrencilerinin okuması gereken kitaplar olduğu sonucuna varılmıştır.

Bu çalışmaya yakın başka bir çalışma da Kuru (2016) tarafından yapılmıştır. “Ayşe Yamaç’ın Çocuk Romanlarının Değerler Eğitimi ve Dil Zenginliği Açısından İncelenmesi” başlıklı yüksek lisans tezinde döküman incelmesi yöntemini kullanarak çocuk edebiyatı yazarlarından olan Ayşe Yamaç’ın eserlerini değerler eğitimi ve dil zenginliğini ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır. Çalışmada Yamaç’ın 27 çocuk kitabı arasından 9-12 ve 13-15 yaş aralığına hitap eden “Ali’nin Öyküsü, Dedemin Gizli Defteri, İncili Kavak, Hayalet Peşinde, Bizim Evde Grev Var, Zümrüt Küpeler, Düşlerin Ötesi” adlı yedi çocuk romanı ele alınmıştır. İncelenen eserlerin içinde en fazla sevgi (93), en az ise aile birliğine önem verme (17) değerine yer verildiği

belirlenmiştir. Diğer yandan çalışmada dil zenginliği açısından romanlar atasözü, deyim ve kalıp sözlerinin kullanımı bakımından da incelenmiştir. 22'si farklı olmak üzere toplamda 24 atasözü; 777'si farklı olmak üzere toplamda 1.220 deyim ve 151'i farklı olmak üzere toplamda 355 kalıp söz kullanıldığı tespit edilmiştir. Ortaya çıkan bu bulgulara göre Ayşe Yamaç'ın eserlerinin değerler eğitimi bakımından zengin bir içeriğe sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu nedenle Ayşe Yamaç'ın eserlerinin öğretmen, anne, baba ve çocuklara önerilebileceği ifade edilmektedir.

Değerler eğitimi açısından Ayşe Yamaç'ın eserleriyle 2016-2017 sezonunda oynanan çocuk tiyatro oyunları karşılaştırıldığında incelenen eserlerde aile birliğine önem verme değerinin az yer aldığı ifade edilebilir. Sevgi değerinin incelenen eserlerde sık sık rastlandığı belirtilebilir. “Ayşe Yamaç'ın Çocuk Romanlarının Değerler Eğitimi ve Dil Zenginliği Açısından İncelenmesi” başlıklı yüksek lisans tezinde olduğu gibi bu çalışmada da Türkçeye katkı açısından incelenen eserlerde atasözlerinin en az, deyimlerin en fazla yer aldığı söylenebilir.

Bir başka çalışma da Gökçe (2008)'nin “Gülten Dayıoğlu'nun Çocuk Öykülerinde Değer Eğitimi ve Öykülerin Türkçe'ye Katkısı” başlıklı çalışmasıdır. Gökçe bu çalışmasında hikaye haritası yöntemini kullanarak Gülten Dayıoğlu'nun çocuklar için yazdığı 12 öykü kitabından 67 öykünün Türkçe 'ye katkısını araştırmayı amaçlamıştır. Çalışması sonucunda Gülten Dayıoğlu'nun öykülerinde çocuğu yaşama bütün olarak hazırlamada, çocuğa anadili bilincini kazandırmada olağanüstü güçlere rastlanıldığı ifade edilmiştir. Bu nedenle çalışmada Gülten Dayıoğlu'nun öykülerinin yararlı bir kaynak olduğu ifade edilmiştir.

Akyol (2010), tarafından hazırlanan “İlköğretim 6. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Sevgi Temasının Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi” adlı yüksek lisans tezinde, değer eğitimi alanında 6. sınıf Türkçe dersinde sevgi değerinin öğretiminin hangi yollarla yapıldığı iki Türkçe 6. sınıf öğretmen kılavuz kitabının etkinlikler, hedefler ve kazanımlar ölçüt alınarak incelenmesi ile tespit edilmeye çalışılmıştır. Araştırmada sevgi değerinin hedefler ve kazanımlar bakımından değerler eğitimi alanında gelişmesinin sağlanması görüşüne ulaşılmıştır. Araştırmaya göre incelenen kitaplardaki sevgi temasında yer alan değer kazandırmayı sağlayan etkinliklerin niteliksel olarak gelişimi sağlanmalıdır.

Kumbasar (2011), tarafından hazırlanan “Muzaffer İzgü'nün Romanlarının Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi” başlıklı yüksek lisans tez çalışmasında

betimsel nitelikte tarama modelini kullanarak Muzaffer İzgü'nün 1971-2003 yılları arasında yayımlanan 13-18 yaş grubu için uygun olduğu düşünülen 12 romanı değerler eğitimi açısından incelemeyi amaçlamıştır. Çalışması sonucunda romanlarda en fazla sevgi değerine rastlamakla birlikte sevgi değerini sırasıyla saygı, yardımlaşma, çalışkanlık ve temizlik değerlerinin takip ettiğini tespit etmiştir. Ayrıca alçakgönüllü olma değeri romanlarda hiç olmadığı, eserlerde en az yer alan değerlerin ise sırasıyla barış, tutumlu olma, bilimsellik ve cesur olma olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Diğer yandan, çalışmada sigara ve içki içen kahramanlara sıkça yer verilmesi sağlıklı olmaya önem verme değeri ile çelişmiş olup, özellikle içki sahnelerinin ve argo ifadelerin romanlarda bulunması değerler eğitimi açısından eserlere ait olumsuz özellikler içerdiği vurgulanmıştır.

“Muzaffer İzgü'nün Romanlarının Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi” başlıklı yüksek lisans tez çalışmasında tutumlu olma değerine az rastlanılmıştır. Bu çalışmada ise tasarruf değerine hiç rastlanmamıştır.

Atalay (2013), “2012-2013 Öğretim Yılı İlköğretim 6.Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan ‘Sevgi Ve Duygular’ Temalarının Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi” başlıklı yüksek lisans tez çalışmasında nitel araştırma yöntemlerinden tarama modeli kullanılarak iki farklı yayınevine ait, öğrenci ders ve öğrenci çalışma kitabını içeren, 6. Sınıf Türkçe Öğretmen Kılavuz Kitaplarında yer alan sevgi ve duygular temalarının hedefler, kazanımlar ve etkinlikler bakımından değerler eğitimine uygunluğu araştırılmıştır. Analiz tümevarım analiz yöntemi esas alınarak yapılmıştır. Çalışması sonucunda incelenen iki eserde sevgi ve duygular temalarındaki hedef ve kazanımlarının, dil ve zihin becerilerini karşıladığı fakat sevgi ve duygu değerini karşılamadığını tespit edilmiştir.

Erol (2014), “Tarık Buğra'nın Hikâyelerinin Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi” başlıklı yüksek lisans tez çalışmasında betimsel doküman analizi yöntemini kullanarak Tarık Buğra'nın hikâyelerinin Türkçe öğretim programındaki değerlere uygunluğunu tespit etmeyi amaçlamıştır. Çalışmasında Tarık Buğra'nın hikâyelerinin, hem değer eğitimi açısından hem de kültürel zenginlik bakımından öğretim ortamında kaynak olarak kullanılmasının faydalı olacağı sonucuna ulaşmıştır.

Küçükaya (2014), “Mehmet Akif Ersoy'un Şiirlerinin Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi” başlıklı yüksek lisans tez çalışmasında içerik analizi yöntemini kullanarak Mehmet Akif Ersoy'un şiirlerinde geçen değerler ile ilköğretim

II. kademe Sosyal Bilgiler 6. sınıf ders kitabında geçen değerleri karşılaştırmayı amaçlamıştır. Çalışması sonucunda Mehmet Akif Ersoy'un eserlerinde sıklıkla gündeme getirdiği değerlerin yeni nesiller tarafından anlaşılmasına katkı sağlayacak düzeyde olduğunu tespit etmiştir.

Demiryürek (2015), “Çağdaş Çocuk Şiirinde Değerler Eğitimi (1980'den Günümüze)” adlı doktora tezinde, yaklaşık otuz beş yıllık bir zaman diliminde çağdaş çocuk şiirinde yer verilen değerler tespit edilerek bu değerlerin hangi sıklıklarla ele alındığı, değerlerin kullanım sıklığındaki farklılaşmalar, örneklemedeki şairlerin şiirlerinde hangi değerlere yer verdiği ve şiirler yoluyla değer eğitiminin nasıl yapıldığı konuları incelenmiştir. Araştırmada sonuç olarak toplumsal değerlerin 1980'li yıllardan beri giderek yerini kişisel değerlere bıraktığı tespit edilmiştir. Şiirlerin genelinde değer aktarımını örtük olarak yaptıkları ve hiçbir şiirde herhangi bir değer isminin geçmediği görülmüştür. Değer eğitimi açısından oldukça etkili bir edebi tür olan şiirlerin Türkçe ve değerler eğitiminde yararlanılmasının zorunluluğu sonucuna ulaşılmıştır.

Yılmaz (2015), “Fatma Karabıyık Barbarosoğlu'nun Öykülerinin Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi” isimli yüksek lisans tez çalışmasında betimsel nitelikte genel tarama modeli kullanılarak Fatma Karabıyık Barbarosoğlu'nun 1996-2005 yılları arasında yayımlanan biri öykü seçkisi olan altı kitaptaki 60 öykü öykülerini değerler eğitimi açısından incelemeyi amaçlamıştır. Çalışması sonucunda öykülerde en fazla aile kurumuna ve birliğine önem verme değerinin olduğunu tespit etmiştir. Eserlerde en az işlenen değerlerin ise sırasıyla adil olma, hoşgörü, iffetli olma, saygı ve vatanseverlik olduğu sonucunda ulaşılmıştır. Öykülerde barış değeri ile ilgili değerlere yer verilmediğini ve diğer yandan, eserlerde değerler eğitimi yönünden olumsuz mesajlara rastlanılmadığı tespit edilmiştir.

“Fatma Karabıyık Barbarosoğlu'nun Öykülerinin Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi” isimli yüksek lisans tez çalışmasında en az rastlanan değerlerden olan vatanseverlik değerine bu çalışmada incelenen eserlerde rastlanmamıştır.

Çalışkan (2016), “İlköğretim 100 Temel Eser İçerisinde Yer Alan Dünya Edebiyatına Ait Eserlerin Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi” adlı yüksek lisans tezinde, MEB ilköğretim okulları için belirlenen 100 temel eser içinde yer alan dünya edebiyatına ait 30 eserde yer alan değerlerin tarama yöntemi kullanılarak

incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışması sonucunda arkadaşlık ve aile değerlerinin öne çıktığını tespit etmiştir. Arkadaşlık değerinin içinde, farklı türden canlıların birbiri arasındaki güçlü bağa vurgu yapıldığı görülürken aile, zor zaman diliminde destek alınan iyi ve kötü günde birbirlerine sürekli olarak destek veren bir kurum olarak ifade edilmiştir.

2016-2017 sezonunda oynanan çocuk tiyatro oyunlarında, Fatma Karabıyık Barbarosoğlu'nun öykülerinde ve ilköğretim 100 temel eser içerisinde yer alan dünya edebiyatına ait eserlerde öne çıkan değerlerden olan aile birliğine önem verme değeri pek az yer almaktadır.

Emirhan (2016), "Değerler Eğitimi Bağlamında Yavuz Bahadıroğlu'nun Çocuk Romanları" adlı yüksek lisans tez çalışmasında Yavuz Bahadıroğlu'nun çocuk romanlarında yer alan dinî ve sosyal değerler tespit etmeyi ve eserlerin değerler eğitimi yönünden incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışması sonucunda incelenen eserlerin çocuklara değer aktarımı konusunda zengin örnekler içerdiği tespit edilmiştir. Bu nedenle çalışmada değerler eğitiminde ilgili çocuk romanlarından faydalanılmasının etkili olabileceği ifade edilmiştir. Tüm bu bilgiler Türkçe ders kitaplarının değerler eğitimi açısından yeterli olmadığını ortaya çıkarmaktadır. Değerler eğitiminde sadece Türkçe ders kitapları ile sınırlı kalmayıp başka kaynaklardan faydalanmanın yararlı olacağı görülmektedir. Değerler Eğitimine Devlet Tiyatrolarında oynanan çocuk oyunlarının içerdiği değerler bakımından katkısının olacağı ifade edilebilir.

5.2. SONUÇ

2016-2017 sezonunda Devlet Tiyatrolarında oynanan çocuk oyunlarının değerler eğitimi ve Türkçe'ye katkısı bakımından incelendiği bu çalışmada şu sonuçlar elde edilmiştir:

Değerler eğitimi bakımından;

2016-2017 sezonunda Devlet Tiyatrolarında oynanan çocuk oyunlarının bazılarının yoğun bir biçimde değer içerdiği görülmüştür. Sihirli Sirk, Tiyatro Makinası, İMBÖ, Sihirli Köpek, Savaş Çiçekleri, Ayışığı Sirki, Ali Baba ve Kırk Haramiler, Sayı Dedektifleri, Sihirli Keman adlı çocuk tiyatro oyunlarında yer alan değerler sırasıyla şöyledir: duyarlılık 45, dayanışma 43, sorumluluk 41, öz denetim

40, sevgi 38, yardımseverlik 38, dostluk 26, bilimsellik 24, çalışkanlık 24, dürüstlük 16, eşitlik 15, sabır 14, adalet 13, özgürlük ve bağımsızlık 9, estetik 5, barış 3, saygı 2, aile birliğine önem verme 1. En fazla duyarlılık (45) değerine rastlanmıştır. Tasarruf ve vatanseverlik değerine rastlanmamıştır.

2016-2017 sezonunda Devlet Tiyatrolarında oynanan çocuk oyunlarında değerlerin kahramanların ağızından bazen birbirlerine doğrudan nasihat etmeleriyle, bazen de kahramanların söz, davranış ve yaşadıklarından örtük bir biçimde yer aldığı görülmektedir. Çocuk tiyatrosu hayatı çocukların yaşlarına uygun olarak sahnede eğlenceli bir şekilde sunulduğu bir yer olması, eğitsel bir yönünün olması, çocuğun kimlik oluşumuna katkısının olması açısından değerler eğitiminde kullanılabilir eserlerdendir. İncelenen eserlerde de duyarlılık, dayanışma, sorumluluk, öz denetim, sevgi, yardımseverlik, dostluk, bilimsellik, çalışkanlık değerlerine sık sık rastlanması çocuk tiyatro oyunlarının değerler eğitimi açısından önemli olduğunu göstermektedir.

Değerler eğitimi bakımından İMBÖ adlı oyunun konusunun dayanışma değeri üzerine kurulu olduğu söylenebilir. Dayanışma değerinin çocuklara benimsetilmesinde bu oyundan yararlanılabilir. Duyarlılık, öz denetim, sorumluluk ve yardımseverlik değerlerine en fazla rastlanan eser Ayışığı Sirkidir. Bu yönüyle bu eserin değerler açısından zengin bir içeriğe sahip olduğu ifade edilebilir. Değerlerin en az yer aldığı eser Sihirli Sirk'tir. Sihirli Sirk adlı eserde değerlere fazla rastlanılmaması nedeniyle değerler eğitiminde bu eserden yararlanılmasının pek faydalı olmayacağı söylenebilir.

İncelenen eserlerde aile birliğine önem verme, barış, estetik ve saygı değerlerine pek az rastlanılmıştır. Vatanseverlik ve tasarruf değerlerine ise hiç rastlanılmamıştır. Bu eserlerin değer çeşitliliği açısından zengin olmadığını; bu eserlerde duyarlılık, dayanışma, sorumluluk, öz denetim, sevgi, yardımseverlik değerlerinin ön plana çıktığını söylemek mümkündür.

Türkçe'ye katkısı bakımından;

2016-2017 sezonunda Devlet Tiyatrolarında oynanan çocuk oyunlarında deyimler, ikilemeler, kalıp sözler ve yansıma kelimelerin yoğun bir şekilde yer aldığı görülmektedir. 4 atasözü, 245 deyim, 217 ikileme, 228 kalıp söz, 101 yansıma

sözcük bulunduğu anlaşılmaktadır. En fazla bulgunun deyim , ikinci sırada ikilemeye, üçüncü sırada kalıp söze, dördüncü sırada yansıma sözcüklere ve son sırada atasözlerine ait olduğu görülmektedir.

Elde edilen bu bulgulardan yola çıkarak eserlerde deyim, kalıp söz ve ikilemelerin sıkça kullanıldığı; atasözlerinin çok az kullanıldığı sonucu ortaya çıkmıştır.

5.3. ÖNERİLER

1. Değerler eğitiminde bazı değerleri yoğun bir şekilde içerdiği görülen 2016-2017 sezonunda Devlet Tiyatrolarında oynanan çocuk tiyatro oyunlarının kullanılmasının yararlı olacağı söylenebilir.

2. 2016-2017 sezonunda Devlet Tiyatrolarında oynanan çocuk tiyatro oyunlarında deyim, ikileme, yansıma sözcükler ve kalıp sözlerin sıkça yer alması bu eserlerden Türkçe öğretimi açısından faydalanabileceğini gösterdiği ifade edilebilir.

3. Çocukların tiyatro oyunlarında oynamalarının onların özgüvenlerinin artmasında, üstlendiği rollerle gerçek hayatı daha iyi kavramasında, koordinasyon ve grup çalışması yeteneğinin gelişmesinde, kendi fikirlerini ifade edebilmeyi ve savunabilmeyi öğrenmesinde yararlı olacağı söylenebilir. Bu nedenle çocukların tiyatro oyunlarında oynamalarının teşvik edilmesi önerilebilir.

4. Çocukların seviyelerine uygun oyunlarda rol almalarının onların kişilik gelişimini destekleyeceği ifade edilebilir. Dekor hazırlama, makyaj ve kostüm görevlerinde çocukların sorumluluk almaları onların grup çalışmasında koordineli bir biçimde çalışmayı öğrenmelerini sağlayacağı söylenebilir.

5. Devlet tiyatrolarında oynanan oyunlar dışında yerel olarak oynanan tiyatro oyunları da değerler eğitimi açısından incelenebilir.

KAYNAKÇA

- Akbaş, O. (2004). *Türk Milli Eğitim Sisteminin Dyuşsal Amaçlarının İlköğretim II. Kademedeki Gerçekleşme Derecesinin Değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi.
- Akbaş, O. (2008). Değer Eğitimi Akımlarına Genel Bir Bakış. *Değerler Eğitimi Dergisi, Cilt 6, No. 16, s. 9-27*.
- Aksan, D. (1996). *Türkçenin Söz Varlığı*. Ankara: Engin Yayınevi.
- Aktepe, V. (2014). Etkinlik Temelli Değer Eğitiminin Öğrencilerin Yardımseverlik Tutumlarına Etkisi. *Researcher: Social Science Studies, 2(3), s. 17-49*.
- Akyol, Ş. (2010). *İlköğretim 6. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Sevgi Temasının Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale: Onsekiz Mart Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Altunbay, M. (2012). Dil Öğreniminde ve Öğretiminde Tiyatronun Kullanımı ve Tiyatronun Temel Dil Becerilerine Katkısı. *Turkish Studies, 7(4-II), s. 747-760*.
- Aşçı, U. D. (2015). İngiltere'deki Türkçe Konuşan Toplumun Konuşma Dilinde Rastlanılan İkilimler Üzerine. *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi, 1(37), s. 221-246*.
- Atalay, D. Y. (2013). *2012-2013 Öğretim Yılı İlköğretim 6.Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan 'Sevgi Ve Duygular' Temalarının Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi*, Manisa, Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Aydın, M. Z. (2009). Ailede Ahlak Eğitimi. *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi Cilt: VII 1 2, Aralık-2003-Sivas, s. 125-158*.
- Aydın, M. (2011). Değerler, İşlevleri ve Ahlak. *Eğitime Bakış Eğitim, Öğretim ve Araştırma Dergisi, 7 (19), s. 39-45*.
- Aygün, M. (2003). Türkçe ve Almanca'da "Göz'le İlgili Deyimler"ın İncelenmesi. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi Cilt: 13(1), s. 71-88*.
- Bacanlı, H. (2006). *Dyuşsal Davranış Eğitimi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

- Bağcı, H. (2010). İlköğretim 5. Sınıf Öğrencilerinin Atasözleri ve Deyimleri Algılama Düzeyi. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, 27(27), s. 91-110.
- Bahar, H. İ. (2011), *Sosyoloji*. 4.Baskı, İstanbul: Akademik Hayat.
- Bakioğlu, A. ve Kurt, T.(2009). Öğretmenlerin Demokrasi Vatandaşlık ve Vatanseverlik Algılarının Nitel Olarak İncelenmesi. *M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 29, s. 19-39.
- Batur, Z., ve Yücel, Z. (2012). Ahmet Efe'nin Çocuk Hikâyelerinde Değer Eğitimi Ve Hikâyelerin Türkçe Eğitimine Katkısı, *Electronic Turkish Studies*, 7(4), s. 1031-1049.
- Bayyığıt, M. (2001). Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Kurumu Olarak Vakıflar. *Necmettin Erbakan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 11(11), s. 59-66.
- Bilgin, M. (2006). *Anlamdan Anlatıma Türkçemiz*. 2. Baskı, Ankara: Anı Yayıncılık.
- Bolat, A. (2016). Değerler Eğitiminde Tasavvuf. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, (40), s. 33-48.
- Bolay, S. H. (2013). Aşkın Değerler Buhranı. Kaymakcan, R., Hökelekli, H., Arslan, Ş., Zengin, M. (Ed). *Değerler ve Eğitimi* (55-69). İstanbul: Dem Yayınları.
- Bozkurt, F. (2000). *Türkiye Türkçesi*. 2. Baskı, Ankara: Hatiboğlu Yayınları.
- Bozkurt, V. (2011). *Değişen Dünyada Sosyoloji: Temeller, Kavramlar, Kurumlar*. 6.Baskı, Bursa: Ekin Yayınevi.
- Cevizci, A. (2012). *Felsefe Sözlüğü*. İstanbul: Say Yayınları.
- Cihan, N. (2014). Okullarda Değerler Eğitimi ve Türkiye'deki Uygulamaya Bir Bakış, *Electronic Turkish Studies*, 9(2), s. 429-436.
- Cüceloğlu, D. (2002). *Anlamlı ve Coşkulu Bir Yaşam İçin Savaşçı*. İstanbul. Remzi Kitabevi A.Ş.
- Çağlayan, A. (2005). *Ahlak Pusulası-Ahlak ve Değerler Eğitimi*. İstanbul: Değerler Eğitimi Merkezi Yayınları.

- Çalışkan, A. (2016). *İlköğretim 100 Temel Eser İçerisinde Yer Alan Dünya Edebiyatına Ait Eserlerin Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi*, Konya, Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi.
- Çelikpazu, E. E., ve Aktaş, E. (2011). MEB 6, 7 Ve 8. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Metinlerin Değer İletimi Açısından İncelenmesi. *Electronic Turkish Studies*, 6(2), s. 413-424.
- Demirdağ, R. A. (2017). Çocuklara Mahsus Gazete’de Çıkan İlk Çocuk Oyunu ve Değerler Eğitimi. *PESA Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3(4), s. 170-181.
- Demircan, Ö. (1996). Türkçede Yansımaların Özüne Doğru. *Dilbilim Araştırmaları Dergisi*. s. 175- 191.
- Demiryürek, G. (2015). *Çağdaş Çocuk Şiirinde Değerler Eğitimi (1980’den Günümüze)*. Doktora Tezi. Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı.
- Dilidüzgün, Ş., ve Kuyumcu, N. (2013). Türkçe Derslerinde Tiyatro Metinlerinin İşlevselliği. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi Journal of Research in Education and Teaching*, 2(2), s. 347-358.
- Doğan, B., ve Gülüşen, A. (2011). Türkçe Ders Kitaplarındaki (6–8) Metinlerin Değerler Bakımından İncelenmesi. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(2), s. 75-102.
- Doğan, İ. (2012), *Sosyoloji: Kavram ve Sorunlar*. Ankara: Pegama Yayıncılık.
- Emirhan, T., (2016), *Değerler Eğitimi Bağlamında Yavuz Bahadıroğlu’nun Çocuk Romanları*, Samsun, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.
- Emiri, E. (2014). *Gülsüm Cengiz’in Eserlerine Değerler Eğitimi Açısından Bir Yaklaşım*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Van: Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü
- Erdem, A. R. (2003). Üniversite Kültüründe Önemli Bir Unsur: Değerler. *DED*, 1(4), s. 55-72.

- Erdem, M. D. (2005). Harezmi Türkçesinde İkilemeler ve Yinelemeler Üzerine. *Bilig*, 33, s. 189-225.
- Erol, E.E. (2014). *Tarık Buğra'nın Hikâyelerinin Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi*, Van, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi.
- Fichter, J. (1996). *Sosyoloji Nedir?* (çev: Nilgün Çelebi). Ankara: Attila Kitabevi.
- Gökçe, B. (2008). *Gülten Dayıoğlu'nun Çocuk Öykülerinde Değer Eğitimi ve Öykülerin Türkçe'ye Katkısı*, Malatya, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi.
- Gökdayı, H. (2008). Türkçede kalıp sözler. *Bilig / Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi*, Kış, 44, s. 89-110.
- Gül, R., (2013). *Bir Değer Eğitimi Olarak İlköğretim Döneminde Doğruluk Eğitimi*, Çorum, Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.
- Gündoğan, A.O. (2013). Ben ve Öteki: Değerler Dünyasının Gerginliği. Kaymakcan, R., Hökelekli, H., Arslan, Ş., Zengin, M. (Ed). *Değerler ve Eğitimi (71-79)*. İstanbul: Dem Yayınları.
- Güngör, E. (2010). *Değerler Psikolojisi Üzerinde Araştırmalar*, İstanbul: Ötüken.
- Hançerlioğlu, O. (1996). *Toplumbilim Sözlüğü*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Hançerlioğlu, O. (2007). *Türk Dili Sözlüğü*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Hatipoğlu, V. (1964). Atasözleri ve Deyimler. *Türk Dili*, 152, s. 468- 471.
- Hökelekli, H.,- ve Gündüz, T. (2007). Üstün Yetenekli Çocukların Değer Yönelimleri ve Eğitimleri. Kaymakcan, R., Hökelekli, H., Arslan, Ş., Zengin, M. (Ed). *Değerler ve Eğitimi (371-396)*. İstanbul: Dem Yayınları.
- Hökelekli, H. ve Gündüz, T. (2013). Üstün Yetenekli Çocukların Değer Yönelimleri ve Eğilimleri. Kaymakcan, R., Hökelekli, H., Arslan, Ş., Zengin, M. (Ed). *Değerler ve Eğitimi (371-396)*. İstanbul: Dem Yayınları.

- Kale, N. (2013). Nasıl Bir Değerler Eğitimi. Kaymakcan, R., Hökelekli, H., Arslan, Ş., Zengin, M. (Ed). *Değerler ve Eğitimi* (314-322). İstanbul: Dem Yayınları.
- Kantar, Ş. (2014). *İlköğretim 4 ve 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde 100 Temel Eser Yoluyla Değerler Eğitimi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Kaplan, Y. (2009). Sâbit'in Şiirlerinde Atasözleri, Deyimler ve Halk Söyleyişleri. *Electronic Turkish Studies*, 4(4), s. 599-635.
- Karagöz, Y. (2002). Liberal Öğretide Adalet, Hak ve Özgürlük. *Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 26, s. 267-295.
- Karahan, A. G. A. (2006). Memlûk-Kıpçak Türkçesi Sözvarlığı: Yansıma Fiiller Üzerine Bir İnceleme. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, 20(20), s. 105-124.
- Karakaya, T. (2013). Küreselleşme ve Avrupa Birliği Sürecinde Etik Değerlere Kritik Bir Yaklaşım – Sorunlar ve Çözümler-. Kaymakcan, R., Hökelekli, H., Arslan, Ş., Zengin, M. (Ed). *Değerler ve Eğitimi* (157-176). İstanbul: Dem Yayınları.
- Karasar, N. (1999). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayınevi.
- Kardaş, M. N. (2015). Orhun Abidelerinin Türkçe Öğretiminde Değer Aktarımı Açısından Önemi II: Kül Tigin Abidesi. *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi, Hüseyin Hüsnü Tekışık Özel Sayısı*, 1(7), s. 133-149.
- Kasapoğlu, H. (2013). Okulda Değer Eğitimi ve Hikâyeler. *Milli Eğitim Dergisi*, 198, s. 97-109.
- Kaya, M. (2012). *Emine İşinsu'nun Romanlarında Değer Eğitimi Ve Bu Eserlerin Türkçe Öğretimine Katkısı*. Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi.
- Kaygana, M., Yapıcı, Ş. ve Aytan, T. (2013). Türkçe Ders Kitaplarında Değer Eğitimi, *International Journal of Social Science*, 6(7), s. 657-669.

- Keskin, Y., & Keskin, S. C. (2014). İlkokul (ilköğretim) Sosyal Bilgiler Programlarında Milli Bilinç Ve Barış Değerinin Tarihsel Serüveni. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 173(173), s. 51-86.
- Kırmızı, F. S. (2014). 4. Sınıf Türkçe Ders Kitabı Metinlerinde Yer Alan Değerler. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 12(27), s. 217-259.
- Kolaç, E. (2010). Hacı Bektaş Veli, Mevlana Ve Yunus Felsefesiyle Türkçe Derslerinde Değerler Ve Hoşgörü Eğitimi. *Türk Kültürü Ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*, 55, s. 193-208.
- Köylü, M. (2013). Küresel Bağlamda Değerler Eğitimine Duyulan İhtiyaç. Kaymakcan, R., Hökelekli, H., Arslan, Ş., Zengin, M. (Ed). *Değerler ve Eğitimi* (287- 311). İstanbul: Dem Yayınları.
- Kulaksızoğlu, A. ve Dilmaç, B. (2000). İnsani Değerler Eğitimi Programı. Marmara Üniversitesi, *Atatürk Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Dergisi*, 12, s.199-208.
- Kumbasar, E. (2011). *Muzaffer İzgü'nün Romanlarının Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi*. Trabzon. Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi.
- Kuru, H. (2016). *Ayşe Yamaç'ın Çocuk Romanlarının Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi*, Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi.
- Kuşdil E. ve Kağıtçıbaşı. Ç. (2000). “Türk Öğretmenlerinin Değer Yönelimleri ve Scwartz Değer Kuramı”. *Türk Psikoloji Dergisi*, 15(45), s. 59-76.
- Kuyumcu, N. (2007). Çocuklarla Tiyatro: Eğitimde Tiyatro ve Yaratıcı Drama. *Tiyatro Eleştirmenliği ve Dramaturji Bölüm Dergisi*, 10, s. 115-121.
- Kuyumcu, N. (2010). Eğitimde Tiyatro ve Gençlik Tiyatrosu. *Tiyatro Eleştirmenliği ve Dramaturji Bölüm Dergisi*, 16, s. 84-98.
- Kuyumcu, N.(2016). Çocuk Tiyatrosunda Alımlama. *Baş Editör/Editor in Chief Nur Nacar Logie Editörler/Editors İrfan Şimşek*, s. 1-11.

- Küçükaya, C. (2014). *Mehmet Akif Ersoy'un Şiirlerinin Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi*, Van, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.
- Maden, S. (2010). Türkiye'de Çocuk Tiyatrosu Düşüncesi ve Öz Tiyatro. *e-Journal of New World Sciences Academy*, s. 234-246.
- Marangoz, M., ve Uluyol, O. (2010). Küresel Ekonomik Krizin Tüketicilerin Harcama ve Tasarruf Eğilimleri Üzerine Etkilerinin Belirlenmesine Yönelik Bir Arastırma. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 45, s. 82-96.
- Marshall, G. (1999). *Sosyoloji Sözlüğü* (çev: Osman Akınhay-Derya Kömürcü). Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- Marshall, G. (2009). *Sosyoloji Sözlüğü*. (çev: Osman Akınhay-Derya Kömürcü). Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- MEB (2015). Değerler Eğitimi Yönergesi. http://mebk12.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/34/39/749197/dosyalar/2015_02/099_3609_degerleregitimi.pdf adresine 15 Mart 2018 tarihinde erişildi.
- MEB (2018a). Türkçe Dersi Öğretim Programı. Ankara. (<http://mufredat.meb.gov.tr/Dosyalar/201812312239736T%C3%BCrk%C3%A7e%20%C3%96%C4%9Fretim%20Program%C4%B1%202018.pdf> adresinden 08.03.2018 tarihinde alınmıştır.)
- MEB (2018b). Sosyal Bilgiler Öğretim Programı, Ankara.
- Nutku, Ö. (2006). *Oyun, Çocuk, Tiyatro*. (İkinci Baskı), İstanbul: Özgür Yayınları.
- Oğuzkan, A. F. (2000). *Çocuk Edebiyatı*. (Altıncı Baskı), Ankara: Anı Yayıncılık.
- Önür, N. (2013). Modernleşme Sürecinde Okul, Aile ve Medya Kavşağında Toplumsal Değerler. Kaymakcan, R., Hökelekli, H., Arslan, Ş., Zengin, M. (Ed). *Değerler ve Eğitimi* (157-176). İstanbul: Dem Yayınları.
- Özertem, T. (1979). *Türkiye'de Çocuk Tiyatrosu*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.

- Öztürk Samur, A. (2011). *Değerler Eğitimi Programının 6 Yaş Çocuklarının Sosyal ve Duygusal Gelişimlerine Etkisi*, Konya, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Tezi.
- Öztürk, E. Ç., Öztürk, H. (2015). Çocuk Tiyatrosunda Toplum Eleştirisinin İmkânı: Teneke Şövalyeler. II. *Uluslararası Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu Bildiriler*, s. 321-326.
- Reboul, O. (1995). *Değerlerimiz Evrensel Midir?*. Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi, 3(3), s. 363-373.
- Samurçay, N. (2008). Çocuk Psikolojisi Açısından Tiyatro. *Tiyatro Araştırmaları Dergisi*, 26(26), s. 7-38.
- Schwartz & Bilsky (1987). Toward a Theory of The Universal Content and Structure of Values: Extensions and Cross- Cultural Replications. *Journal of Personality and Social Phisichology*, 58, s. 878- 891.
- Şener, Ş. (2003). *Gelişim Sürecinde Türk Tiyatrosu*. İstanbul: Alkım Yayınevi.
- Şentürk, Ü. (2008). Aile Kurumuna Yönelik Güncel Riskler. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 14(14), s. 7-31.
- Şentürk, L. ve Aktaş, E. (2015). Türkiye’de ve Romanya’da Okutulan Ana Dili Türkçe Ders Kitaplarının Değer İletimi Açısından Karşılaştırılması. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 13(29), s. 215-243.
- Şimşek, İ. (2014). Antikçağdan Alman İdealizmine; Estetik Bir Değer Olarak Güzellik. *Atatürk Üniversitesi İlâhiyât Tetkikleri Dergisi*, 41, s. 329-345.
- Taşdemir, M. (2009). İlköğretimde Değerler Eğitimi ve Bu Değerlerin Alevi-Bektaşî Değerleri ile İlişkililiği. *Turkish Culture & Haci Bektas Veli Research Quarterly*, (51), s. 295-326.
- Tezcan, M. (1974). *Türklerle İlgili Stereotipler (kalıp yargılar) ve Türk Değerleri Üzerine Bir Deneme*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları.
- TDK. (2005). *Türkçe sözlük*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.

- TDK. (2018a, Mayıs). *Türk Dil Kurumu deyimler ve atasözleri sözlüğü*. <http://www.tdk.gov.tr> adresinden 20 Mayıs 2012 tarihinde erişildi.
- TDK. (2018b, Nisan). *Güncel Türkçe Sözlük*. <http://www.tdk.gov.tr> adresinden 13 Nisan 2018 tarihinde erişildi.
- TDK (2018c). *Bilim ve Sanat Terimleri Ana Sözlüğü*. http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bilimsanat&arama=kelime&guid=TDK.GTS.5b0be06ac71891.92278584 adresinden 20/04/2018 tarihinde alınmıştır.
- Tozlu N. ve Topsakal, C. (2013). Avrupa Birliğine Uyum Çerçevesinde Değerler Eğitimi. Kaymakcan, R., Hökelekli, H., Arslan, Ş., Zengin, M. (Ed). *Değerler ve Eğitimi* (177-202). İstanbul: Dem Yayınları
- Türkarşlan, N. (2007). Boşanmanın Çocuklar Üzerine Olumsuz Etkileri ve Bunlarla Başetme Yolları. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 11(11), s. 99-108.
- Türkmen, L., ve Yalçın, M. (2001). Bilimin Doğası ve Eğitimdeki Önemi. *Education*, 72, s. 19-40.
- Uysal, V. (2013). Yetişkinlerde Dindarlık ve Değerler: Dinî Hayat, Değer Tercihleri ve Kadına Bakış Eğilimleri. Kaymakcan, R., Hökelekli, H., Arslan, Ş., Zengin, M. (Ed). *Değerler ve Eğitimi* (215- 239). İstanbul: Dem Yayınları.
- Yalçın, A. ve Aytaş, G. (2002). *Tiyatro ve Canlandırma*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Yazıcı, K. (2006). Değerler eğitimine genel bir bakış, *Türklük Bilimi Araştırmaları*, 19, s. 499-522.
- Yılmaz, M. E. (2015). *Fatma Karabıyık Barbarosoğlu'nun Öykülerinin Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi*, Van, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi.
- Yiğittir, S. (2009). *İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi 4 ve 5. Sınıf Değerlerinin Kazanılma Düzeyi*. Ankara, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Bilim Dalı, Doktora Tezi.

Yurtal, F., ve Yontar, A. (2006). Sınıf Öğretmenlerinin Öğrencilerinden Bekledikleri Sorumluluklar ve Sorumluluk Kazandırmada Kullandıkları Yöntemler. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15(2), s. 411-424.

Yurtbaşı, M. (2013). *Sınıflandırılmış Kavramlar Sözlüğü*. İstanbul: Sartonet.

Zengin, M. (2017). Herkes İçin Geçerli Uygun Değerleri Belirlemek ve Öğretmek Mümkün mü? Değer Eğitimi Yaklaşımları Bağlamında Bir Değerlendirme. *Sakarya University Journal of Education*, 7(2), s. 432-445.

Zülfikar, H. (1995). *Türkçede Ses Yansımaları Kelimeler*. Türk Dil Kurumu Yayınları: Ankara.

İNCELENEN ESERLERİN KAYNAKÇASI¹

Atiyeh, V. (2006). Ali Baba ve Kırk Haramiler. (Çev. Can Gürzap). Ankara: Devlet Tiyatroları Genel Müdürlüğü.

Aycıl, N. Ü. (2001). Sihirli Köpek. Ankara: Devlet Tiyatroları Genel Müdürlüğü.

Charpentier, A. C. (1990). Sihirli Keman. (Çev. Hakan Tartan ve Türkan Dünder). Ankara: Devlet Tiyatroları Genel Müdürlüğü.

Cılga, A. (1995). İMBÖ. Ankara: Devlet Tiyatroları Genel Müdürlüğü.

Gülebenzer, G. (2010). Savaş Çiçekleri. Ankara: Devlet Tiyatroları Genel Müdürlüğü.

Kırıkkalp, M. H. (2013). Ayışığı Sirki. Ankara: Devlet Tiyatroları Genel Müdürlüğü.

Okumuş, Ö. A. ve Karaman, H. M. (2016). Sihirli Sirk. Ankara: Devlet Tiyatroları Genel Müdürlüğü.

Saraç, Ö. (2016). Sayı Dedektifleri. Ankara: Devlet Tiyatroları Genel Müdürlüğü.

Yendt, M. (1988). Tiyatro Makinesi. (Çev. Olcay Poyraz). Ankara: Devlet Tiyatroları Genel Müdürlüğü.

¹Bu araştırmada incelenen eserler Ankara Refik Ahmet Sevengil Tiyatro Kütüphanesi'nden temin edilmiştir. Eserlere ait ilgili tarihler Ankara Refik Ahmet Sevengil Tiyatro Kütüphanesi'nden alınmıştır. Tiyatro metinleri tarihleri Devlet Tiyatrosu Edebi Kurulda kabul edilen karar tarihidir.